

**Brutum fulmen Papae Sixti V. adversus Henricum sereniss.
regem Navarrae, & illustrissimum Henricum Borbonium,
principem Condaeum, una cum protestatione multiplicis
nullitatis**

<https://hdl.handle.net/1874/12818>

2

BRVTVM
FVL MEN

Papæ SIXTI V. aduersus Hen-
ricum Sereniff. Regem Nauarrę,
& illustriffimum Henricum
Borbonium, Principem
Condæum.

VNA CVM PROTESTA-
tione multiplicis nullitatis. 1586 in martio

Nahum 3.

Reuelabo pudenda tua in faciem tuam:& osten-
dam in gentibus nuditatem tuam,&
regnis ignominiam tuam.

BENEDICTIONES

S. D. N. PAPÆ SIXTI V.

IN REGEM NAVARRVM

ET PRINCIPEM

CONDÆVM.

Pag. 1.

Exercemus arma militiæ nostræ contra duos iræ filios Henricū Borbonium, *QVONDAM* Nauarræ regem, & Henricum itē Borbonium *OLIM* Principem Condensem. Ille hæreses ab ineunte adolescentia secutus pertinax earum patrocinium exercuit.

Pag. 2.

Idem reuolutus in cœno, caput, dux, & propugnator hæreticorum & perduellium, arma contra regem suum Christianissimum aduersus i-

psum & reliquos catholicos sumpfit: ciues regni ad suam capescendam impietatem verberibus coëgit: conciliabula hæreticorum habenda curauit.

Pag. 3.

Princeps Condęus utroque parente hæretico genitus, patris, & matris secutus hæreses, viam patris sui impijssimi catholicæ ecclesiæ persecutoris ingressus, bellorum ciuiliū & seditionum auctorem se præbuit, omneferitatis & sæuitiæ genus exercuit: proles detestabilis ac degener familiæ Borboniorum.

Pag. ead.

Pronuntiamus illos esse hæreticos, in hæreses relapsos, impœnitētes, hæreticorum duces & fautores, & læsæ maiestatis diuinæ reos, & fidei Christianæ hostes, priuatos illū Nauarræ regno, hunc & vtrumque eorūque

post-

poster⁵os omnibus principatibus, ducatus, dominijs, & feudis, honoribus & officijs regijs : fuisse & esse inhabiles & incapaces ad illa retinenda.

Pag. 4.

Ac pariter priuatos, incapaces, & inhabiles ad succedendum in ducatus, principatibus, ac regnis, & specialiter in regno Franciæ: & ex abundantia nos illos illorumque posteris priuamus in perpetuum & inhabilitamus ad successionem in ducatus, principatibus, dominijs, & regnis, & signanter in Franciæ regno.

Pag. ead.

Proceres, feudatarios, vassallos, & ceteros omnes qui illis quomocumque iurauerint, ab eiusmodi iuramento & fidelitatis & obsequij debito absoluiamus & liberamus: & interdiciamus ne illis audeant obedire.

Pag. ead.

Monemus & hortamur Francorū
Regem Christianissimū vt ad execu-
tionem nostræ sententię incumbat.
Datum Romæ 5. Id. Sept. anno 1585.

Psal. 109

*Domine, maledicent illi & tu benedices:
qui insurgent in me confundentur, seruus
autem tuus letabitur.*

7
BRVTVM FVL MEN

PAPÆ SIXTI V. ADVERSVS

HENRICVM SERENISSIMVM REGEM

Nauarræ, & illustriss. Henricum

Borbonium Principem

Condæum.

*Vnà cum protestatione & declaratione multiplicis
nullitatis.*

VOD nuper à Papa Sixto quinto Franciscano pronuntiata Declaratio est, paulóque pòst edita & promulgata, vt Henricus Sereniss. Rex Nauarræ, itémque Henricus Borbonius Illustrissimus Princeps Condæus primùm tanquam hæretici notorij ex communione Christianorù arcerentur, tum vt imperiis, honoribus, dignitatibus omnibus, ac potissimùm spe legitimæ successionis regni Galliæ abdicarentur: deinde vt eorum clientes ac vassalli fidelitatis iuramento, quo illis obstricti sunt, soluerentur: postremò vt à potentissimo Rege Galliæ vi, ferro, armis, & caltris oppugnarentur: DE EA RE Supradicti Serenissimi & Illustrissimi Principes ita protestati sunt: bona Catholicorum omnium pace, saluâque religionis vtriusque concordia, quam iidem Principes magnopere in Gallia conseruari cupiunt, proscriptionem, siue DECLARATIONEM illam Papæ monachi Franciscani, contra iura omnia

diuina & humana pronuntiatam, editam, ac promulgatam fuisse: ob eamque causam ipso iure nullam, ac pro nulla habendam esse: totamque illam furibundam execrationem nihil esse, nisi brutum Papatus R. fulmen, cuius inanes, vani ac ventosi sunt impetus: idque quatuor præcipue de causis: nempe, propter temerarij iudicis incompetentiam, allegationis falsitatem, ordinis iudicialis defectum, & conceptæ formulæ stultitiam: de quibus eo, quo propositæ sunt, ordine, deinceps differemus.

DE IUDICIS INCOMPETENTIA.

Prima igitur **N**ULLITATIS causa est temerarij iudicis incompetentia, quæ ex eo perspicitur, quòd Papatus Romanus, qui sibi hoc in tantos Principes iudicium sumpsit, iam pridè à maxima Christianitatis parte, nempe Anglia, Scotia, Dania, Suecia, maxima Germaniæ, itémq; maxima Heluetiæ parte septem grauissimorum criminum nomine damnatus est: nimirum impietatis, tyrānidis in ecclesia occupatæ, corruptæ religionis, sacrilegij, maiestatis, perduellionis, & falsi. Certum est autem, etiam si nondum tatorum criminum dānatus fuisset, sed reus duntaxat factus, tamen, non dico iudicem ei esse non licere, sed ne infimum quidem ac tenuissimum hominem, vllius culpæ aut delicti accusare, priusquam illis se omnibus criminibus idoneè purgasset: tātū

tum abest, vt in hoc rerum statu tantos & tam illustres ac potētes Principes tanti sceleris, præsertim inauditos, & causa indicta, condēnare possit. l. neganda, 19. C. de his qui accus. non possunt. l. si qui reus, 8. D. de public. iudi. quod idem ab ipsis Canonistis traditur. 4. quæst. 1. c. 1. 25. q. 1. c. omnes 24. quæst. 1. c. ait, & duobus capp. seqq. Quinetiam illud accedit, quod cū in hac supradictorum principum causa de re & statu ipsius Papatus potissimum agatur, nulla nec ciuilis, nec naturalis ratio patitur, eum rei suæ iudicem sedere, sibiq; de re propria ius dicere. l. qui iurisdictioni, D. de iurisd. l. 1. C. ne quis in sua caus. iud. l. Iulianus, 17. de iudic. Quod si Papa iudex in hac causa nō est idoneus, sed incompetens & incongruus, quemadmodum ex iis quæ posterius dicētur dilucidè constabit: sequitur, vt sententia ab eo pronuntiata ipso iure nulla sit, & per se, ac sine appellatione vlla concidat. l. 1. & pass. C. si à non cōper. iud. l. 6. §. quod si quis, D. de iniust. rupt. test. Plurimum autē momēti habiturum esse apud magistratus, atque ordines, ac præsertim apud Parlamenta regni Gallici supradictę maxime Christianitatis partis iudiciū atque auctoritatē, dubitare non possumus: cū omnium gentium hoc ius esse constet, vt in deliberationibus, præsertim arduis & grauibus, semper ex maioris partis sententia iudicetur. l. itē si vnus, 17. §. vlt. & l. seq. D. de recep. arbit. præsertim vbi maior pars nō tantum ex personarum numero, verū etiam ex vniuersi ordinis modo & quantitate cēsetur: veluti

cùm è tribus iudicū partibus duæ discessionem faciunt:putà octo è duodecim.l. 3. de decret.ab. ord.fac.l.3.& l.4.D.quod cuiusq; vniuer.l.nomi nationū,46.C.de decurio.l. quod maior. 19. D. ad municipal. Angliã autē, Scotiã, Daniã, Suetiam,maximam Heluetiæ & Germaniæ superioris & inferioris partem faciliè duas Christianitatis partes è tribus obtinere,ac proinde magnū apud ordines & Parlamenta Galliæ pondus atq; auctoritatē habituras, pro singulari nostro de prudentia illorum iudicio ambigere nec possumus,nec debemus. Quin ne illud quidem prætermittendum videtur,Papam non tantum à maxima Europæ parte pro incongruo & incōpetente iudice reiectum esse,verum etiã ab iis Ecclesiis & nationibus,quæ in Africa,Ægypto, Syria, Oriente,Asia,& Græcia nomen suū inter Christianas Ecclesias profitentur.

CRIMEN IMPIETATIS MULTIPLEX, AC PRIMUM DE ARROGATA
diuinitate.

PRimum igitur crimen, cuius à maxima Europæ parte Papatus conuictus & condemnatus est, dicimus esse Impietatē, eaque triplicem: primum quia Papa sibi Diuinitatem asciscit: deinde religionem Christianā illudit ac deridet: postremo falsas & cōmentitias religiones in Ecclesiam inducit. Primæ impietatis testimonia hæc sunt: Papa DEVM se appellari,& gaudet,& gloriatur.
dist.

tit. 96. c. satis: vbi scriptum ita est: *Satis ostenditur seculari potestate nec ligari prorsus, nec solui posse Pontificem, quem constat à pio Principe Constantino DEVM appellatū: cum nec Deum posse ab hominibus indicari manifestum sit.* Quem locum Augustinus Steuchus patronus Papæ vehemētissimus, eiusdēq; Bibliothecarius in lib. de donat. Constāt. pag. 141 laudans, & cōmemorans, ita subiungit: *Audis summū Pontificē à Constantino DEVM appellatū, & habitum pro DEO? Hoc videlicet factum est, cum eum præclaro illo edicto decorauit, ADORAVIT VTI DEVM, uti Christi & Petri successorem: diuinos honores ei, quoad eius potuit, contulit, velut viam Christi imaginem veneratus est.* Hæc Steuchus in supra dicto libro, edito Lugduni anno 1547. Ex eodem impietatis genere illud est glossæ in præfat. Clement. *Papa nec Deus est, nec homo sed neuter est inter utrumque.* itēque illud alterū in c. fundamēta, de elect. in 6. vbi, cum in textu scriptum esset, Papam nulli homini subesse, ita subiungit, *Et in hac parte Papanon est homo, sed Dei vicarius.* Sequitur altera blasphemia, ex libro Ceremon. Pontifical. i. tit. 7. *Papa, inquit, in nocte natiuitatis Domini benedicit ensē, quem postea donat alicui principi, in signum infinite potentia Pontifici collata: iuxta illud, Data est mihi potestas in cœlo & in terra. Item, Dominabitur à mari vsq. ad mare & à flumine vsq. ad terminos orbis terrarū.* Sed nulla capitalior vsquā, ac detestabilior blasphemia reperitur, quàm illa est in c. quoniam, de immunit. in 6. vbi Papa Ecclesiam catholicam sponsam suam appellat. *Nos Iustitiam nostram, in-*

quit, & *Ecclesie SPONSÆ NOSTRÆ nolentes negligere* &c. Nam inter omnes constat, solius Christi esse hoc proprium, vt vir Ecclesie appelletur, Ecclesia ipsius spōsa: velut apud Paulum 2. Corinth. 10. *Adiunxi vos vni viro, ad exhibendam virginem castam Christo.* Sed alia audiamus. quale illud est 1. dist. 93. Papa is est, cui tota parere debet Ecclesia. Item, c. inter corporalia, de transla. prælat. quando Papa dissoluit matrimonium, videtur quòd solus Deus dissoluit: quia Papa canonicè electus est Deus in terris. Feli. in c. ego N. De iureiur. Papa gerit vicem in terris, non puri hominis, sed veri Dei. Item c. si papa, dist. 40. si Papa ceteruas animarum in inferos detruderet, non tamen cuiquam liceret ex illo quærere, Cur id facis? Equis est de Christiana religione bene sentiens, qui in his verborum portentis non certissimum Antichristum agnoscat? de quo Paulus ita loquitur 2. Thessal. 2. *Patefiet homo ille nefarius, filius inquam, ille perditionis, sese opponens, & efferens aduersus id quod dicitur DEVS, aut Numen: adeò, vt in templo Dei sedeat ostentans se quasi sit Deus.* Quid? q̄ etiã profiteri ac palã prædicare ausus est, tantam esse vim tãtamque sanctitatem sedis suæ, vt quicumque ganeo, & quantumuis impius, periurus, sceleratus in ea cõfederit, confestim ex illa sessione sanctimoniam hauriat? cuius nefariæ blasphemix testimonium hoc extat in c. non nos, distin. 41. *Beatus Petrus perennem meritorum dotem cum hereditate innocentia transmisit ad posteros. quod illi cõcessum est per actiũ lucem, ad illos pertinet*

tinet, quos par conuersationis splendor illuminat. Quis enim S A N C T V M dubitet esse, quem apex tanta dignitatis attollit? in quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt quæ à loci prædecessore præstantur. Quid? Annon illam audire fabulam videmur, quam poetæ de tripode Pythia confinxerunt, & alta quadã specu, vnde anhelitus sic afflabatur, vt simulatque Pythia vates in illa tripode cõsedisset, hausto à tergo diuinationis spiritu confestim oracula funderet? Strab. 9. & tamen execrata illa Papæ Symmachi blasphemiapaulò post in c. multi, apertissimè Chrysofomi verbis coarguitur: ex quo & aliis sexcētis Gratianici Decreti locis de illius libri stultitia existimari potest. Sed age: nunc alia testimonia proferamus. Papa est Deus in terris, secundū Bal. in l. vlti. C. sentent. rescind. Decius in c. 1. de constitut. Felin. in c. ego N. de iureiurand. Papa & Christus faciunt vnum consistorium: ita quod excepto peccato potest Papa quasi omnia facere, quæ potest Deus, & à nemine potest iudicari: secundum Abb. in c. licet, de elect. & quæ facit, facit vt Deus, non vt homo: c. inter incorp. de translat. prælat. Cardin. Paris. in consil. 63. num. 162. volu. 4. Papa est quoddã numen & quasi visibilem quendam Deum præ se ferēs: vt ait Ludouicus Gomef. in reg. cancel. Papa potest de iniustitia facere iustitiam. c. debitus, de appellat. Papa potest contra Apostolum dispensare, & cõtra canones Apostolorum. 38. distin. c. lector. 87. distin. presbyter. Papa est supra ius. c. proposuit, de concess. præben. Factum à Papa reputari debet factum à Deo. cap. quanto. de

transla. prælat. quarum blasphemiarum partem enumerat Philip. Deci. in consil. 137. diligenter protenui, num. 3. volum. 1. Iason autem præter illa superiora ex eorundem Canonistarum sententia hæc recenset: quæ tamen (ut facile apparet) nõ probat. *Papa est omnia, & super omnia*, secundum Baldum in l. barbarius, De officio Præto. *Papa supra ius, contra ius, & extra ius omnia potest*: secundum Bal. in c. cū super, de caus. prop. & pol. *Papa est dominus dominantium, & ius Regis regum habet in suos subditos*: secundum Bald, in c. Ecclesia, vt lit. pend. *Papa potest mutare quadrata rotundis*: secundum Hostiens. in c. cū venissent, de iudic. *De potentia Papa dubitare sacrilegium est*. l. sacrilegij, C. de crimi. sacrileg. *Papa enim est causa causarum. unde non est de eius potestate inquirendum, quum prima causa nulla sit causa*: secundum Bald. in d. c. Ecclesia, vt lit. pend. & nemo potest dicere *Papa, Cur ita facis?* secundum Specul. in tit. de leg. §. nunc ostendendum. vers. 89. & Bald. in prælud. feud. Hæc ad verbum Iason in consil. 145. circa primam, num. 3. vol. 1. quæ eadem rursus, paucis propè mutatis verbis inculcat, in cõ sil. 95. requisitus, col. pen. vol. 4: Satis multa videmur primæ impietatis Papalis argumenta proposuisse, vt iam ab illustribus Regis Galliæ consiliariis, & Parlamētorum senatoribus intelligi possit, non sine iustissimis & grauissimis causis Papatum à multo maxima Christianitatis parte reprobatum ac repudiatū fuisse. sed tamen alia quædam insuper addemus, atque illud inprimis: *Papam tantam habere tum in Purgatorio, tum in inferis potestatem*

potestatem, ut quantū quantū velit animarū numerū
 que in illis locis cruciantur, per suas indulgentias libe-
 rare, & confestim in cœlis & beatorū sedibus collocare
 possit: ut est in Bulla Clemētis vj. & apud Ant. Flo-
 rent. part. 3. tit. 22. cap. 6. Papam habere tātam in
 cœlo potestatem, ut quē velit hominem defun-
 ctum canonizare, & in Diuorū numerum refer-
 re possit, etiam inuitis Episcopis & Cardinalib.
 omnib. Hæc Troilus Maluit. in trac. de canonif.
 sanct. 3. dub. Ex quibus & aliis cōsimilib⁹ licebit
 agnoscere, quā vera illa fuerit Eberardi Salisbur-
 gensis quondam Archiepiscopi oratio annis ab
 hinc ducentis habita in publico Imperij Germa-
 nici cōuentu, quā ex Annaliū Ioh. Auētini lib.
 vii. proferemus, edito Ingolstadij anno 1554. *Fla-
 mines illi Babylonie, inquit, soli regnare cupiunt: fer-
 re parem non possunt. non desistent, donec omnia pedi-
 bus suis proculcarint, atque in templo Dei sedeant,
 extollanturq; super omne id quod colitur. fames opū,
 sitis honorum inexplebilis est. Quo plura auido con-
 cefferis, eo plura appetit. porrige digitum, & manū cō-
 cupiscet. Qui seruus seruorum est, dominus dominorū,
 proinde, ac si Deus foret, esse cupit. Ingentia loquitur,
 quasi Deus sit. Leges commutat, suas sancit. contami-
 nat, diripit, spoliat, fraudat, occidit, perditus homo ille,
 quē ANTICHRISTVM vocare solent: in cuius fron-
 te blasphemia nomen scriptū est, DEVS SVM: errare
 non possum. In templo Dei sedet, longè latèque domi-
 natur.* Hæc Eberardus. qui etiam apud eundem
 Auentinum eodem libro, hæc Imperatoris Fri-
 derici II. querimonia extat in epist. ad Ottonē

Bauariæ Ducē, scripta: Pontifices Romani affectāt dominationem atque DIVINITATEM, nempe, ut ab omnibus haud aliter, imò magis quàm Deus timeantur. Nam multos Antichristos inesse Romanensibus illis cōstat: nec ullos alios exitio Christiana religioni esse. Et paulò pòst: Homo ille, qui dicitur PAPA, diuitiis nimirū auctus, maximo Christiana pietatis detrimento omnia sibi licere more tyrannorum putat. rationem actuum nemini, QVASI SIT DEVS, reddere vult. Id quod soli Deo cōuenit, vsurpat: se errare, vllāue mendacij religione astringi non posse. credi sibi impudētissimè, simulque imperiose postulat. Hæc ille. Quinetiā Erasmus in Annot. Noui testam. I. ad Timot. c. i. testatur, suo tēpore in Theologorū scholis disputari hæc cōsueuisse. An Papa possit abrogare id, quod scriptis Apostolicis decretū est, an possit aliquid statuere, quod pugnet cum doctrina Evangelica, an possit nouum articulum condere in fidei symbolo. Vtrum maiorem habeat potestatem quàm Petrus, an parem. Vtrum possit præcipere Angelis: An possit uniuersum purgatoriū tollere: Vtrum simplex homo sit. (O detestandam blasphemiam) an quasi Deus participet utrāque naturā cū Christo: an clementior sit, quàm fuerit Christus, cum is non legatur quenuquam à purgatorij pœnis reuocasse: An solus omnium nō possit errare. Sexcenta id genus disputantur magnis editis voluminibus. Idque à magnis Theologis, præsertim professione religionis insignibus. Hæc toti dem verbis Erasmus, Annotat. pag. 663.

CRIMEN ILLVSÆ RELIGIONIS.

Sed hæc, dicit fortasse quispiã, verborũ tantũm
 Simpietas & blasphemia est. Facta igitur eiusdẽ
 Papatus impia & nefaria è multis pauca, quasi ex-
 empli causa, proferam⁹: vt quiuis intelligat, Papas
 multis ab hinc seculis, Christianam religionem ir-
 risui ac ludibrio habuisse. Atque illud imprimis
 Gregorij septimi, quod Benonis Cardinalis, verbis
 exponemus. *Imperator Hẽricus III*, inquit, *solitus*
erat frequenter ire ad orationem, ad ecclesiam sancte
Maria, que est in monte Auẽtino, Hildebrandus autẽ,
qui postea Papa factus Gregorius septimus appellatus
est, cum per exploratores suos omnia eius opera sollicitẽ
inquireret, locum in quo frequẽtius Imperator orabar,
notari fecit: & quendam promissa pecunia ad hoc in-
duxit, vt supra trabes ecclesie occultẽ lapides magnos
collocaret, & ita aptaret, vt de alto supra caput orantis
demitteret, & ipsum contereret. Quod minister tanti
sceleris cum festinaret implere, & lapidem magni pon-
deris super trabes aptare vellet, lapis pondere suo eum
traxit: & fracta sub trabibus tabula, & lapis, & ille
miser homo Dei iudicio in pavementum ecclesie ceci-
dit, & eodem lapide penitus contritus est. Cuius rei ge-
ste ordinem postquam Romani cognouerunt, pedem il-
lius miseri fune ligauerunt, & triduo per plateas urbis
ad exemplum trahi fecerunt. Imperator autem solita
clementia iussit eũ sepeliri. Hactenus Beno. Vnde in-
 telligitur quã detestabilis Papæ impietas fuerit,
 qui neque loci, in quo Imperator orabar, & quem.

Papa sacrum sibi esse profiteretur, neque temporis quo idem orabat, rationem habēs, sed cæco furori atque amentiaē suā seruiens, Imperatori ac principi suo perniciem molitus est. Age porrò, & aliud impietatis testimonium ex eodem Benone proferamus. *Ioannes Pórtuensis Episcopus*, inquit, *qui intimus fuerat à secretis Hildebrandi, ascendit in ambonē beati Petri, & inter multa, audiēte clero & populo ait, Tale quid fecit Hildebrandus, unde deberemus vini incendi. significans de sacramēto corporis domini, quòd Hildebrandus, responsa divina cōtra Imperatorē quæres, iniicit igni, cōtradicientibus Cardinalibus qui assistebant ei.* Præclara hæc sunt pietatis Papalis testimonia in Gregorio V I I. Nunc aliud de Syluestro I I. proferamus ex lib. Ioannis Stellę Veneti, ad Patriarcham Aquilēiense Romanæ ecclesiæ tituli S. Marci presbyterū Cardinalē. *Postremò, inquit, Romanus Pontifex Diabolo adiuuante fuit cōstitutus. hæc tamē lege, ut post eius obitū & in anima & in corpore totus illius esset, cuius fraudibus tantā adeptus esset dignitatē. Post hoc quæsiuit Syluester à Diabolo, quandiu in pontificatu victurus esset? Respondit, quandiu, inquit, in Hierusalem celebrabis, viues. Postremò quarto Pontificatus sui anno, cum quadragesimali tempore in Basilica sancta crucis in Hierusalem Roma sacrificaret, facto se moriturum statim cognouit. Vnde pœnitentia ductus, errorem suum coram populo cōfessus est: rogauitque omnes, ut corpus suum diabolicis artibus seductum membratim detruncarent, dissectūque ac laceratum super currum imponerent, & eo loci sepelirent, quo sponte ab equis foret vectum. Ferunt itaque Dei nutu, (ut*
scelerati

*scelerati discāt apud Deum veniæ locum sibi relictum esse, modo in vita pœnituerint) equos ipsos spōte ad Lateranensem ecclesiam peruenisse, ibidēque sepultum fuisse. Hæc Stella Venetus. Extat etiam Ioānis Gersonis Parisiensis academiæ rectoris sermo quidam Paschalis, in quo scriptum reliquit, Papam Ioannem XXI. contendisse, animas impiorum non puniri ante diem iudicij, quam illius hæresim fortiter Sorbonica eiusdē Parisiensis academiæ schola damnauit, & Papam illum ad retractationē compulit. Ex eodem impietatis genere illud est, quod Raphaelis Volaterrani verbis proponemus ex ipsius libro Geogr. V. vbi de Papa Syxto IV. cuius hic noster Quinctus & nomen sumpsit, & pietatē imitatur, commemorās, ita scribit: *Conscio & adiuvante Pontificē coniuurati Florentiam veniunt, & in eadem sancta Reparata mane omnes ad missam & sacrificium conueniunt. Saluatus interim cum suis clā armatis templo discedens, in curiam, ut vexilliferum alloquatur, alio simulato negotio proficiscitur. eo tamē consilio, ut orta cade in templo ipse præsto esset, qui curiam simul cū magistratu inuaderet. Igitur dato signo, cū Eucharistia tolleretur (notetur insigne pietatis papalis testimoniū: Constituto, inquit, signo cum Eucharistia tolleretur). Bādinus Iulianū Medicē Laurentij fratrem confodit. Antonius, qui primas sibi partes depoposcerat, Laurentium ex altera parte aggreditur, post tergum paululūque infra iugulum ferit. Cū ille statim ad clamorem conuersus ictum vitaret, iterare vulnus volentem properē superfugit in adis sacrum proximum. Tum legatus Papa (qui signum il-**

lud cædis faciendæ cõtulerat, dũ Eucharistia tol-
 leretur) à ciuibus comprehensus, & è templo in curiã
 ductus, ac custodia traditus, pro viri dignitate tracta-
 tus est. Interea Saluiatus Pisanus Episcopus, qui cum
 vexillifero de industria sermonem protraherebat, vt finẽ
 expectaret, statim comprehensus, eodem die ad curiã
 fenestras suspensus fuit. Quo nuntio Pontifex accepto,
 Laurentium Medicem (quem fuga salutem sibi qua-
 sisse docuimus) sacris interdicit, quod Dei sacerdotes
 legatũque attigisset, bellũque Florentinis aperte
 decreuit. Hæc Volateranus: Ex quibus perspicuum
 cuius esse potest, quanti suam Eucharistiam Papæ
 facere soleant, in qua tamen adoranda, circumge-
 standa, veneranda, & omni honoris genere affi-
 cienda, religionem omnem Christianam positam
 esse volunt. Sed aliud argumentum proferendum
 est. Nam quid certius ad demonstrãdam Papparum
 impietatem afferri potest, quàm quod omnium
 sermone celebratur, moris esse Romæ, quoties Pa-
 pæ peregrè proficiscũtur, vt illa Eucharistia equo
 alicui strigoso & exili imposta, cuius ex collo tin-
 tinabulum propendeat, agasoni cuidam commit-
 tatur, & inter lixas & calones cæterãque impedi-
 menta, quasi aduentus Papæ prænuntia, præmitta-
 tur. Nam in libro Ceremon. Pontifical. i. section.
 ca. 3. scriptum ita est. *Post eos ducitur per familiarem
 sacristæ rubro indutum, & baculum in sinistra habentem
 equus albus, mansuetus, portans sacramentum cor-
 poris Christi, habens ad collum tintinnabulum bene tin-
 niens. Post sacramentum equitat immediatè sacrista:
 qui, vt ceteri prelati, habet equum totum coopertum
 bocasino.*

*bocafino, &c. Item section. 12. cap. 1. Ducitur post hos equus albus, phaleratus, māfuctus & pulcher, cum tinnabulo ad collum bene sonante, qui capsulam vehit eum sacratissimo Christi corpore. Item ca. 4. Ante Pōtificem semper praefertur crux per subdiaconum, & post crucem portatur corpus Christi super equum albū, cum campanella &c. atque hęc quidem pompæ Pappalis instituta sunt: sed instituta duntaxat. Nam qui Romæ frequentes sunt, summo cōsensu & de præcurfore iumento, & de eodem inter impedimenta præmitti solito attestantur. Extat liber à Iohanne Monlucio Episcopo Valentino scriptus, qui Romæ plurimas Regis Galliæ nomine legationes obiit, & de religione ad Reginam matrē inscriptus: cuius pag. 101. verba hęc sunt, ex Gallico in Latinum conuersa: *Quoties Papa peregrè proficiscitur, ne nimium honorem Eucharistie sue præbere videatur, non illam manibus suis gestat: sed eam triduo vel quadriduo ante suū ex urbe egressum præmittit, equi tergo impositā, cui comites adiungit cantores, muliones, agalones, ceterāq; aulae sue impedimēta, hoc est calones, lixas, & curtisanas. (verba illius hęc sunt.) Tum Papa qui se ipsius vicariū esse prædicat, sequitur, stipatus Cardinalibus, Episcopis, & aliis eiusdem generis primatibus. Vbi ad oppidum adueniat, tū id quod appellat corpus Christi, quod aliquandiū ibi quieuit, extra oppidum ei obuiā affertur: statimque nutu inter se, sine ulla voce, consalutant. simul illud iterum ante se præmittit. sed quanto cum honore? Papa sub umbone honorifico in urbem inuehitur: corpus Christi sub dio defertur. Quid opus fuerat illud Roma efferre, & in alterum oppidum**

deportare, cum parrocchia nullasit, quæ hoc genere nõ abundet? quid necesse est illud præmittere, quarto, sexto, decimo ante Papæ aduentum die? Si eo consilio Papa instituit, ut sibi obuiam ad comitandum & cohonestandum suum in urbem ingressum referatur, nulliũ tam tenue est oppidulũ, ubi non eiusmodi corpora reperiantur. si Roma efferrí oportet, quidni Papa ipse exportat, aut certè secum deportari iubet: potius, quàm inter iumenta sarcinaria & calones illud præmittit? Atqui si ad pluiã cœlitus impetrandam (ut Lutetia & aliis locis fieri consuevit) signum alicuius sancti sanctæque ex vno templo in alterum deportetur, moris est, ut magna pompa & celebritate hominum id fiat: ut cruces, vexilla, tædæ ardentes, & alia ornamenta præferantur. Quinetiam plerunque ij qui simulacra illa deportant corpora nudi, ac linteis tantum amicti, aut certè nudis pedibus ingrediuntur. Et Papã non pudebit præmittere id, quod credi uult esse corpus Christi, cū parua laternula, & in capsula inclusum, equi tergo impositum, stipatum aule sue fecibus? Cui verisimile fiet, eum qui se caput ecclesiæ profitetur, tantum in se facinus admissurum fuisse, si verè credidisset Iesu Christi corpus sub illo sacramento corporaliter fuisse? Hæc Mō lucius. quibus addi etiam illud poterit, quod ex multorum Paparum auctoritate comprobatum, & palam in Romana ipsius ecclesiæ receptum ex libro cõformitatum beati Francisci. fol. 72. Frater Franciscus dicendo missam in calice araneam inuenit: quam nolens proicere, bibit cum sanguine. postea fricans crus, & scalpēs, ubi pruritus sentiebat, ipsa aranea à crure exiit sine læsione fratris. Item folio 67. Quidam

Quidam nomine Bonelus noluit credere quod hostia consecrata esset corpus Domini: & dixit quod sua asina comederet hostias: quod audiens B. Antonius misam celebrauit, & hostiam consecratam asina detulit, & ostendit. statim asina genu flexit, & capite inclinato reuerentiam exhibuit. quod videns Bonelus, catholicus est factus. An non ex huius asinae schola didicisse Papa videtur, quod superius diximus, cum ad illum Eucharistia refertur, moris esse vt eam nutu & demisso capite salutet?

DE CONFICTIS RELI-
GIONIBVS.

REstat tertium Papalis impietatis argumētum. Nam cum & religionis Christianae & Dei colendi formam a Christo & ipsius Apostolis praescriptam, atque in noui testamenti libris traditam habeamus, & Deus toties eos execretur, qui comentitias religiones in ecclesiam inuehūt: tamē Papatus noua nobis religionum signēta inuexit, adeo absurda & ridicula, vt in tanta calamitate gratiae tamen Deo immortalis agenda sint, quod tantam improbitatem non nisi in stolidia ingenia passus est incidere. Figmenta religionum haec fere sunt: primum innumerabiles monachorum copiae, Augustinianorum, Battutorum, Benedictinorum, Bernardinorum, Carmelitarum, Capuchinorum, Cartusianorum, Cælestinorum, Dominicanorum, Fratrum ignorantium, Franciscanorum, Hieronymitanorum, Maturinorum: quorum ordines singuli proprias

habeat, & ab aliis separatas, cucullatarum togarū formas, variis coloribus distinctas: singuli proprias ac diuersas Deorum suorum colendorum, atque (vt aperte loquūtur) religionis suæ præscriptas formulas, ritus atque instituta, longè aliorum dissimilia. Eorum autem tanta multitudo est, vt in Europa nostra facilè excurrere numerus putetur ad millia quingenta. cuius rei non difficilis cōiectura est. nam Sabellicus Ennead. 9. lib. 6. scripsum reliquit, Franciscanorum sectam vsque adeo per vniuersum orbem pullulasse, vt quadraginta prouincias obtinuerit, & sub qualibet plures custodias conuentus (Guardianos vocant) & sexaginta millia hominum exisse. adeo vt magister vniuersi ordinis, quem Generalem vocant, sapius auditus sit Papæ expeditionem in Turcas parāti polliceri, ex Seraphici Francisci familia triginta bellatorū millia, qui bellica munera grauitè obire possent: nihil factorū cultu interpellato. Deinde comēta sunt miraculorū & doctrinarū adeo fabulosa, vt iam plerosque illorum tantæ stultitiæ non modo pigeat, verū etiam pudeat. Neque verisimile cuiquam hoc tempore videretur, tantam hu mani quondam generis vanitatem fuisse, tantamque religionis caliginem, nisi documenta sole ipso clariora extarent. Nam apud Romanos quidem & alias profanas gentes figmenta religionum fuisse absurdissima, nemo inficiatur. sed miseri mortales per ea tempora in tetrīs ac tenebrosīs nubibus, & quasi nocte illuni, hoc est sine vllis Scripturæ sacræ monumentis versabantur. Verū vbi eiusdē
scri.

Scripturæ libri extiterūt, vbi Christus tanquam solis iubar generi hominum illuxit, cui verisimile videretur, Sathanā & Papas tantū per emissarios suos potuisse, vt in tanta luce tamen hominum oculos quasi fasciis præstringeret? Age igitur, & aliquot istius generis figmentorū exempla ex Franciscanorum & Dominicanorum monumentis depromamus. Nam cū hic Papa Sixtus ex illa Franciscanorum colluione prodierit, vidēdum est, cuiusmodi religionis formam ex illa schola nobis afferat. Primo igitur loco prodeat peruulgatum illud oraculum, quod ex libro Cōformitatū Franciscanarum passim in ecclesia R. receptum atque approbatum esse docebimus. Franciscū, Petri Bernardonis filium, in ecstasi cum Christo cōmissum, atque compositum totidem plagis ac stigmatibus, iisdemque in locis à Christo compunctum fuisse, quot Christus in cruce pendens affectus fuerat: ob eāque causam eum appellari I E S V M T Y P I C V M: hoc est, quasi Iesu crucifixi antitypum. vt quemadmodum character in cera signum imprimi, ita Christus sua in Francisci corpore vulnera imprefferit: quemadmodū Iesus Christus est imago Patris, ita Franciscus sit imago Christi: denique vt Christus in Francisci corpore tanquam imago in speculo appareat. Vnde illud in eiusdem libri fronte nefarium atque abominandum carmen:

Francisce, I E S V T Y P I C E, dux norma que Minorum,

Sedes nobis perpetuè da regni cælorum.

Iam verò vt quiuis intelligat, cuiusmodi stigmati-

fatio illa fuerit, quam ecclesia Romana credi ab omnibus fidelibus statuit, operæpretium est, verba ipsa scriptoris attendere: siue potius monachi nostri Papæ Sixti, qui publicam illi scriptori fidem atque auctoritatem adiungi statuit. Nam fol. 228. *Non solum, inquit, manus & pedes fuerunt perforati, sed conclauati, ita quod clauis in eis apparuerunt. deinde clauorum capita erant nigra: cum tamen carni vel nervis similes esse deberent, ex quibus facti erant: tertio capita clauorum erant oblonga & repercussa, cum tamen martellus nec ictus affuerit. quarto in loco ossoso & non molli stigmata sunt impressa. quinto licet clauis essent carni, vel nervi, ad instar tamen ferri erant duri, fortes & solidi. Sexto ipsi clauis non erant breues, solum acumina habentes, seu capita: sed erant longi ad partem aliam resultantes. Septimo, clauis non stabant ex parte alia longi, sed recuruati, sic ut digitus intra recuruationem arcualem ipsorum inmitti valeret. Octavo cum clauis essent facti ex carne, vel nervis, & ex utraque parte pedum & manuum resultarent, & excederent, profecto non erant nec pedes, nec manus deformate, vel contracte. Nono clauis erant circumquaque a carne alia separati, ut pecia circumcirca ponerentur, propter sanguinis restrictionem. Decimo clauis mouebantur, & tamen a manibus nec a pedibus remoueri poterant cum B. Clara & alij hoc facere attentassent. Undecimo cicatrices clauorum & lateris per tantum tempus non sunt putrefacte, scilicet per duos annos & ultra. Duodecimo vlnnus laterale erat ad instar vulneris lateris Christi. Insuper miraculum erat, quomodo B. Franciscus, cum maximè haberet*

haberet dolorem ex apertione corporis in quinque locis, videlicet manibus, pedibus, & latere, & sanguis iugiter à locis prædictis emanaret, potuerit per tātum tempus viuere, scilicet post biennium quod superuixit à stigmatum susceptione. Audisne hæc Monache Bardoculle noster, qui cum per tot annos Franciscanici ordinis Antistes generalis, & magister summus fabulas istas in tuis scholis tradideris, nunc eiusdē ordinis columen, & vniuersæ (vt ais) Ecclesiæ Pastor factus, eadem hæc portenta nobis pro diuinis oraculis tradere conaris? Quid? an siquid in te aut Franciscanis tuis pudoris aut verecundiæ resideret, manerētne Blælis, nobilr Galliæ ciuitate, nefarium illud de Francisco Bernardone palam pro templi foribus inscriptū elogium: **QVÆRETUR PECCATVM ILLIVS: ET NON INVENIETUR?** Sed iuuat nos, vnde istis oraculis auctoritatem asciscat, paulisper exponere. Nam paucis post verbis ita loquitur: *Diabolus dixit, quod Christus videns Franciscum sibi datum pro signifero tanti ordinis, ipsi suorum vulnerum stigmata impressit, & clauos in manibus & pedibus, & in latere dextro, vulnus. Hæc Diabolus. & quare sit factum, Diabolus adiuratus à quodam sacerdote de veritate dicenda, post plura, per os mulieris apud Rauennam morantis, nomine Zantese, sic inquit: In cælo sunt tantum duo signati, scilicet Christus & stomachosus Franciscus. Sciēs igitur Christus se daturum illi stomachoso bullam suorum stigmatum, non permisit illi accipere à Papa bullam, manu hominis fabricatam. Hæc diabolus: Verba hæc sunt totidē literis exscripta ex eodem Conformitatum*

lib. fol. 230. col. 4. & fol. 231. col. 1. Ex quibus intelligi licet, quantū auctoritatis istis oraculis & huic præclaro illorum testimonio à Sathana prolato debeat: cū neque Christus, neque Apostoli ferre potuerint, vt vllum sibi testimonium præberet. Nunc generosi & illustres Regis Galliarum consiliarij pro sua prudentia deliberent, cū Sixtus quartus, & Sixtus quintus ambo Franciscani, & Franciscanorum antistites, & alij Papæ complures commentitias istas, & blasphemias fabulas in Ecclesiam inuexerint, ac tandiu sua auctoritate confirmarint, hodiè que tãtopere confirment, vtrū iure an iniuria sint à maxima Christiani orbis parte sceleris atque impietatis damnati. De quo vt commodiùs deliberare possint, alterum item locum ex cod. libr. foli. 231. subiungemus, vbi scriptum ita est: *Franciscus in monte sacro Aluernie corporaliter eleuatus est, vt frater Leo socius eum vidit. Aliquando enim inuenit eum in aëre, per tantum spatium eleuatum, quòd vix poterat tãgere pedes eius, & tunc ipsos amplexabatur cum lachrymis. aliquando inuenit eum vsque ad medios fagos eleuatum à terra. Aliquando inuenit eum in tanta altitudine eleuatum, quod vix eum videre poterat. Et sepe inuenit eum frater Leo cum Christo loquentem.* O bone Iesu! quis est, cū ista portenta verborū audit, qui non toto corpore perhorrescat? Nam quid aliud est populo ista pro concione tradere, quàm Franciscum Deū corporatum facere, eumque Christiano populo adorandum proponere? Et tamen tetriora etiam ac turpiora sequuntur. Nam fol. 232 Franciscus ipse

his

his loquens verbis inducitur. *Post hæc D. Iesus crucifixus manus suas corpori meo applicavit, & primò manibus, secundo pedibus, tertio stigma lateris cum vehementissimo dolore sensi: & cum magna voce clamoris mei qualibet vice impressit, & verba quadam secreta mihi dixit, quæ nulli adhuc homini reuelauit.*

Ecquem hoc seculo tam excordem futurum Cucullifer Sixtus noster putat, vt istis blasphemis ac nefarijs fabulis fidem habeat, vsque eò ne consiliarios Regis Galliæ & parlamētōrū senatores stupidos ac bardos fore arbitratur, vt nō impia ista cōmenta simul cum illorum auctore Petri Bernadonis filio execrētur? Nisi dicat fortassè quispiā, quibus in claustris & carceribus monachorum hæc nata sunt, in ijs eadem hæc arcandò concludi, & quasi mysteria Cereriscoerceri: neque quemquam esse hodie tam expertem ingenij, qui non has norit esse fabulas aniles, & delirantium somnia. Verùm ex aduerso ecce nobis in manibus decreta Papparum horrifca, quibus seuerissimè interdicut, ne quis de historiarum istarum fide dubitare audeat: sanciuñtque vt in Ecclesia catholica Rōmana recipiantur: si quis secus senserit, tūm is pro hæretico & schismatico habeatur. Nam eiusdem libri fol. 234. col. 3. scriptum ita est: *Papa Gregorius I X de sanctitate B. Francisci, & de eius stigmatibus plures bullas fecit, in quibus asserit B. Franciscum stigmata D. Iesu veraciter in suo corpore impressa à Christo habuisse: ET HOC TENENDVM MANDAT FIDELIBVS, & credendum, & sub nota heresis puniendum, oppositum sapientem:*

Dominus Alexander IV, qui stigmata vidit proprijs oculis B. Francisci, ipso B. Francisco adhuc vi-
 uente, qui in bulla sic loquitur: Stigmata in eiusdem
 sancti corpore, dum adhuc vitali spiritu foueretur, vi-
 derunt oculi fideliter intuentes, & certissimi contrectan-
 tiũ digiti palpauerũt. Tertio D. Papa Nicolaus III.
 dedit similem bullam. quarto D. Papa Benedictus
 XII. Et cum S. Romanæ Ecclesiæ determinatio sit
 verissima, & certissima (ipsa enim Romana Ecclesia
 tanquam magistra sequenda est in omnibus. dist. 11. in
 fi. dist. 12. c. 1. & seq. & dist. 22. c. reputatur dist. 22. c. om-
 nes, in fine. & qui contra eam loquitur, hereticus repu-
 tatur. dist. 22. c. omnes. quod ipsa nunquam à tramite
 Apostolica traditionis errauit. 24. q. 1. ad quam in du-
 bijs & arduis est recurrendum. dist. 11. c. palam. dist. 12.
 preceptis. 24. q. 1. c. quoties. ipsaque valet omnes iudi-
 care, de ipsa iudicare nulli permittitur. 11. q. 3. episcopo.
 §. Sola. 17. q. 4. nemini.) & ipsa Ecclesia Romana de-
 clarauit B. Franciscum stigmatizatum à Christo, vt
 patet ex bullis præfatis. Quare hoc est firmissimè, tã-
 quam verum, tenendum, & oppositum tenentem vt
 HÆRETICVM ab omnibus despicendum: &
 præsertim cum dicti, duo summi Pontifices Gregorius
 & Alexander non solum oculis proprijs viderint, sed
 fide dignis testibus hoc esse attestatum dicant expres-
 sè. Et mox col. 3. Sexto B. Francisci stigmatizatio au-
 thenticatur etiam testimonio malignorum spirituum, de
 quibus supra dictum est. Hactenus ex libro Confor-
 mitatum, fol. vt dixi. 234, vt iam perspicuũ omni-
 bus esse possit, non de nihilo esse, quod tantopere
 hæc

hæc vrgemus. Neque enim pro leuibus nugis & ludicris narrationibus hæc haberi Monachus noster Regum & Principum excommunicator patietur: præsertim cum in Franciscanorum cœnotandiu volutatus, nunc illius se ordinis patronum ac defensorem profitetur: & eos pro hæreticis haberi iubet, qui eccl. Rom. non vsquequaque fidẽ atque auctoritatem adiungent. Qua de re ne cui dubium esse possit, non vno hæc illius libri loco traduntur, hoc est, folio 234. verum etiam in ipso libri exordio fol. 3. his verbis: *In quo sancto, prodigiosa stigmatizatio facta est? Certè in nullo alio, nisi in beato patre nostro Francisco: ut asserit ECCLESIA ROMANA, & fidelibus ingerit ad credendum. Deinde etiam Papa Benedictus festum de stigmatibus colendum concessit ordini.* Quinetiam Antoninus Episcopus Florentinus, lib. Historial. 3. tit. 24. §. 10. ita loquitur: *Papa Alexander IV. anno CIO. CCLIII. montem Aluernia propter impressionem sacrorum stigmatum ibi factam in corpore S. Francisci in speciale protectionem assumens immediatè, Romanæ ecclesiæ ipsum subiiciens, B. Franciscum multis laudibus extollendo, montem illum sacrum à fratribus nunquam relinqui præcepto efficaci mandauit. Eodem anno Anagnina existens misit vnum seruum Christi fidelibus literas deferentem, iuxta seriem literarum Gregorij IX. de sacris stigmatibus B. Francisci, in quibus innuit se illa proprijs oculis vidisse. Item alias literas misit Archiepiscopo Genuensi, præcipiendo ut illos qui de imagine S. Francisci in Ecclesia S. Maria & ministerio S. Xisti malitiosè deleuerant stigmata, citaret*

personaliter coram ipso, pro meritis recepturos ultio-
nem, inhibendo sub interminatione anathematis ne
quis de cetero similia attentaret. Nicolaus tertius Pa-
pae circa annū CIO CCLXXX. misit literas uni-
uersis Christi fidelibus de sacris Francisci stigmatibus
certum testimonium continentes. Hæc Antoninus. vt
iam dubium nemini esse debeat, quia Christia-
ni omnes, præsertim hoc Monacho Franciscano
in ecclesia dominante, comparati esse debeant,
vel ad subeunda supplicia schismaticis & hæreti-
cis constituta: vel ad ista Franciscanorum cōmen-
ta pro diuinis oraculis, ab ecclesia Romana tradi-
tis, amplectenda. Atque vt maior & commodior
optionis facultas sit, nō alienū videtur, alia quædā
ex eodem Conformitatū volumine insignia præ-
ferre, quale illud est fol. 66: Quidam ciuis, inquit,
dormiuit, & raptus in cœlum vidit Christum, B.
Mariam, & alios sanctos, qui processionaliter ibant
omnes, Christo & matri reuerentiam exhibentes. Sed
cum B. Franciscū nō viderēt, Angelo ipsum ducēti di-
xit, Vbi est B. Franciscus, cum suis in isto loco? Ange-
lus respondit, Expecta & videbis B. Franciscum, &
quem statum habet. & vidit: & ecce: Christus eleua-
uit brachium dextrum, & de ipsius vulnere laterali
exiuit B. Franciscus cum vexillo crucis explicito in
manibus, & post ipsum maxima multitudo fratrum, &
aliorum. Tunc ciuis ille bona sua dedit fratribus, &
factus est frater minor. Item fol. 2. B. Franciscus re-
presentationem faciens Natiuitatis, Christum in vl-
nis habuit: & dum oraret Virginem, vt sibi consolatio-
nem de Iesu paruulo faceret, Virgo ipsa pulcherrima
astuit,

affuit, & in brachijs B. Francisci à principio noctis v
 que ad diem, tenendum & osculandū præbuit & con-
 cessit. Ridicula hæc sunt, dicit aliquis: & planè nu-
 gatoria: sed hæc nugæ (vt quondam dictum est) se-
 ria ducunt, simul ex iis intelligitur, quã impiè Pa-
 pæ illi superiores ecclesiæ Christianæ in confin-
 gendis religionibus illuserint, cum Bartholomei
 nescio cuius Pisani opera in his confarcinandis
 fabulis, & S. scripturæ loco imperitæ multitudi-
 ni obtrudendis sint vsi. Quid? vtrum hæc ludi-
 cra dicenda sunt, an verò detestanda & execra-
 bilia, quæ fol. 18. his verbis scripta sunt: *Franci-
 scus plus fuit, quàm Iohannes Baptista, quia Iohannes
 Baptista tantum fuit pœnitentia prædicator, Fran-
 ciscus fuit prædicator, & ordinis pœnitentia institu-
 tor, ille fuit præcursor Christi: hic prædicator & signi-
 fer Christi, qua in re Ioannem ipsum excedit. Item,
 Ioannem Franciscus præcedit, quia plures ad Domi-
 num conuertit, & pluribus in locis, videlicet in toto
 mundo. Ioannes duos annos & parum plus prædica-
 uit: Franciscus xvij. annos. Ioannes verbum de pœ-
 nitentia accepit à Domino: Franciscus à Domino &
 à Papa: quod plus est. Ioannes Baptista qualis esset
 futurus, per Angelum patri, per Spiritum sanctum,
 & Prophetas fuit declaratus. S. Franciscus verò à
 Prophetis, à D. Iesu Christo, item per Angelum ma-
 tri & famulis in specie peregrini declaratus. S. Ioan-
 nes in utero & extra prophetauit: B. Franciscus in
 utero, id est, in carcere apud Perusium captus, cum
 gaudio se magnum futurum prædixit. S. Ioannes a-
 micus spōsi: B. Franciscus similis Domino Iesu Chri-*

*sto. Ioannes mundo singularissimus fuit sanctitate: Franciscus excellentissimus fuit ad Christum præ aliis, stigmatisationis conformitate. S. Ioannes in ordine Serafico sublimatus: B. Franciscus in ipso ordine in sede Luciferi collocatus. Quid est Christianam religionem, & sacram de Ioanne Baptista historiam irridere, si hoc non est? O Deus, ultionum domine, quandiu monstra ista Papparum sacrosanctæ Maiestati tuæ, tam contumeliosè illudere patiere? quandiu eos impunè in tēplo tuo sanctissimo debacchari fines? At enim locus est, in eodem illo blasphemiarum præoptuarij alius propè detestabilior. nam pag. 39. Franciscus, inquit, est melior apostolis, quia illi nauem tantum & alia reliquerunt, non tamen vestimentum, quod in dorso habebant. B. verò Franciscus non solum omnium terrenorum facultati abrenuntiauit: sed etiam pannos & fœmoralia reiecit, atque mundū corpore & mente se obtulit brachijs Crucifixi: quod de nullo alio sancto legimus. vnde bene poterat Christo dicere, Reliqui omnia & secutus sum te. Vbi sunt Pharaones, & Pharaonum deteriores satrapæ, qui Magorū præstigijs Mosis miraculis potiores ducunt: & his se monachalibus portentis oblectari simulant, vt plebem imperitam à Scripturæ sacre lectione ac studio remoueant: & suis ciuibus quasi pro pecudibus ac brutis abutantur? Credita tamèn hæc sunt superioribus sæculis. nec mirum, cum Paulus tam apertè prædixerit, Antichristū venturum cum efficacia Satanæ, cum omni potentia, & signis, & prodigijs mendacibus: & cum
 omni*

omni fraude iniustitiæ, in iis qui pereunt, pro eo quòd amorem veritatis non receperunt, vt salu fierent. Propterea igitur mittet illis Deus efficaciam deceptionis, vt credant mendacio: vt omnes qui non crediderunt veritati dānentur. 2. Thess. 2.

FIGMENTVM DOMINICANÆ RELIGIONIS.

VERùm hæc quidem de confictis in Francisci Bernardonis persona religionibus hætenus dicta sunt. deinceps de alterius monachi, nomine Dominici, commentis videamus. in quibus primus ei nefariæ comparationi debetur locus, qua Dominicus (ignoscat nobis Deus misericordiæ pater, qui has blasphemias commemorare cogimur) cum Deo Christo cõtenditur. Nam apud Antonium Episcopum Florentinum in Historial. part. 3. tit. 23. & tit. 24. scriptum ita est, *Dominus Christus, inquit, est dominus absolute & auctoritatiuè. Dominicus possessiuè. Ipse habuit multas visiones diuinas: semel vidit Christum volentem mundum iudicare, & finire: sed Virgo maria rogauit quòd expectaret, & mitteret predicatores Dominicum & Franciscum. & iterum cum vidit cælum apertum, & de omni genere religionum fratres in gloria: & suos Dominicanos non vidit, sed à filio Dei fuit dictum quòd erant sub chlamyde Virginis Maria, quos ibi vidit: & dicit quidam magister ordinis minorum, qui composuit librum magnum de B. Dominico valde magistratè, quod in dicta visione posset dici, quod tunc viderit*

Dominicus Deum per essentiam, sicut Paulus in raptu. Apparebit autem magna similitudo eius ad Christum, ex discursu vite & operũ eius. Itaque quia domino Christo similis, aptissime denominatus est Dominicus. Dominus ait, Ego sum lux mundi: Ecclesia de Dominico canit, Vos estis lux mundi. Dominus propheta omnes testimonium perhibent. Act. 10. De Dominico & ordine suo Zacharias cap. 11. dixit in persona Dei, Assumpsi mihi duas virgas, unam appellavi Decorem, aliam Funiculum. Decor est ordo Predicatorum, Funiculus ordo minorum: quia funiculo manifesto cinguntur. Antequam Dominicus nasceretur in mundo, imagines duorum depicte cernebantur Venetiis, in ecclesia S. Marci: quarum una erat ad modum religiosi, in habitu ordinis predicatorum, cum lilio in manu. Altera similitudinem habebat Apostoli Pauli, prout pingi consuevit: super quam scriptum erat AGIOS PAVLVS, sub figura verò ad pedes, sic, PER ISTVM ITVR AD CHRISTVM: sub figurã alterã scriptum erat, AGIOS DOMINICVS, sub ipso verò, FACILIVS ITVR PER ISTVM. Nec miretis de scriptura huiusmodi, quia doctrina Pauli, sicut & ceterorum Apostolorum, erat doctrina induens ad fidem. Doctrina Dominici ad observationem consiliorum, & ideò facilis per ipsum iter ad Christum. 2. Dominus nascitur super terram nudam, sed ne nimis ledatur à frigore, à matre Virgine in praesepio collocatur. Dominicus natus infantulus, sub nutricis custodia positus, egressus è lectulo, quasi iam carnis delicias abhorreret, super nudam terram iacere sepius est repertus. 3. Do-

mino nato sydus coruscans emicuit, quod magos ad ipsum perduxit, per eum mundum vniuersum illuminandum insinuans. Dominicus oritur, & super baptizandum mater spiritualis stellam aspexit in fronte, nouum iubar præmonstrans seculi. 4. Dominus duodennis à parentibus in templum adductus in eo permansit puer solus. Dominicus à propinquis in puerilibus annis ad ecclesiam fertur diuino imbuedus officio in ea relictus. 5. Abinde vsque ad iuuenilem ætatem de Domino authenticè nihil reperimus, nisi quia proficiebat ætate, ut verus homo, sapientia & gratia apud Deum & homines: sed hoc apparenter. Dominicus autem non solum corpore crescebat, sed & mente virtualiter. 6. Dominus cum à Ioanne baptizaretur in Iordane, descendit Spiritus sanctus in columba super eum, ad designandam plenitudinem gratiæ, desertumque petiit. Dominicus fame inualescente in vniuersis Hispaniæ partibus cum videret egentes plurimos, neminemque consolatorem, in feruore spiritus, venditis libris & suppellectili prærium pauperibus dispersit, & dedit, & Spiritu sancto quasi nouiter & apparenter repletus, statim regulam sub Didaco Episcopo apprehendit, ut alterum baptismum & spirituale desertum à delitiis & mundalibus sequestratum. 7. Dominus post discipulos congregat paucos, & in breui multiplicat, mittens eos binos ad prædicandum regnum Dei. Dominicus ex modicis ad vitam religiosam secum assumptis, ad multitudinem prouehitur copiosam, quos ad euangelisandum destinauit, & sanandum infirmos. 8. Dominus elegit paupertatem in se & Apo-

stolis: sed habebat loculos à fidelibus oblata conser-
 uans, eosque Iudas deferebat: sed Dominicus verus,
 erat paupertatis amator, fratres suos ad ipsam exhor-
 tans. 9. Dominus quando ducebat discipulos, ita
 famelicos, ut per sata transeuntes, spicas vellentes
 manibus confricarent ad edendum: & cum esset iam
 meridies fatigatus ex itinere misit eos in Sichar, ad e-
 mendum cibos, & inde fortè præ fame non lotis ma-
 nibus manducabant aliquando. De qualitate ciborū
 satis creditur non comedisse carnes, nisi agnum Pa-
 schalem, propter obseruantiam legis. Dominicus Pa-
 triarcha, qui aliquando totam quadragesimam, non
 quidem sine cibo, sed pane & aqua peregit, hanc aspe-
 ritatem suis moderauit, vinum & lacticia conce-
 dens. 10. Fortè aliquis dicet à similitudine discre-
 pare, quod Dominus discipulis suis dixerit, Neque
 calciamenta habebitis in pedibus: cum tamen Domi-
 nicus cum suis calciati procedant in publicum. Sed
 sciendum, quòd mandatum illud temporale extitit,
 super quo dispensauit in vltima cœna. nam & Do-
 minum calceatū videre possumus in eo quod ait Ba-
 ptista, Cuius nō sum dignus soluere corrigiam calcea-
 mentorum eius. Petro quoque in Actis dictum fuit ab
 Angelo, Accipe caligas tuas. nisi quis dicat, caliga-
 tum fuisse, sed non calceatum: quod non est consuetum.
 Et Marcus optimus eius imitator calceamentum
 eius fractum cerdoni obtulit ad resarciendum. sic igitur
 Dominus & discipuli aliquando calciati, aliquan-
 do discalciati inceserunt. Et sic Dominicus in vrbi-
 bus calciatus, extra, in itinere frequenter discalciatus
 habebat. 11. Dominum natum nō alia persona quàm
 mater

mater sua virgo Maria pannis inuoluit: & iam adulton tunicam suam inconsutilem, & alias vestes mater ipsa consilio manuum suarum texuit: cuius autem coloris fuerit non inuenitur, ne videlicet eo noto falsi Prophete induiti minus agnoscerentur esse lupi rapaces. Dominico & ordini suo Beatissima virgo Maria habitum gestandum ostendit, ac etiam colorem. Nam beato Reginaldo grauius infirmanti apparuit, & sanauit, habitum ostendens quo Dominicus cum filius suis esset induendus: Capa videlicet magna, & tunica cum scapulari, albis. 12. Dominus & Dominicus virgo uterque mente & corpore, & humilis valde, ut Scripturae conclamant: sic Dominicus virgo purissimus & humilis multum. 13. Dominicus cum Christo proprium non possidebat lectulum, post lachrymarum fluiuium vix humi dans corpusculum. 14. Domini oratio semper fuit exaudita, cum voluit. unde & Patri dixit: Ego sciebam, quia semper me audis. nam etsi in horto cum orauit calicem a se transferri, non fuerit exauditus: hoc ideo, quia secundum sensualitatem postulans, secundum rationem exaudiri nolebat. Dominicus autem cuidam religioso viro sibi familiari in dominica locutione insinuauit, nunquam se a Deo aliquid postulasse, quod ad votum non obtinuerit. 15. Dominus Apostolos sui exemplo ad vitam mixtam, id est, contemplatiuam & actiuam, predicando dedicauit: matrem eius Virginem & Magdalenam ad contemplatiuam. Maria enim stabat secundum pedes Domini, & audiebat verbum eius. Luc. 10. Martha vero, & alias mulieres ad actiuam. Sic Patriarcha Dominicus, ut alter Noe, arcam suae religionis ex lignis

bitumine charitatis conglutinatis tricameratam fecit. Fratres unà secum ad contemplanda cœlestia, & predicanda salutis proficua in una collocans: moniales reclusas ad contemplationem assumens, in secunda utriusque sexus homines ad actiuam applicans, qui dicerentur de pœnitentia fratres & sorores, seu militia Iesu Christi in terramansione. 16. Discipuli Christi scilicet LXXII. semel scandalizati ex doctrina Christi, quam non intelligebant, recesserunt ab eo: quibus recedentibus Christus remanentibus secum ait, Nunquid & vos vultis abire? At Petrus pro omnibus respondit, Domine, ad quem ibimus? Et B. Dominicus, cum secum haberet aliquos discipulos, una die tentati recesserunt ab eo: tantum remanentibus tribus, quibus Dominicus ait: Nunquid & vos vultis recedere? Cui vnus respondit, Absit pater ut relicto capite sequamur pedes. Demùm sicut & discipuli Christi, qui recesserant, redierunt ad eum, ita & discipuli Dominici oratione eius reuersi sunt. 17. Dominus multas derisiones, detractiones, & persecutiones vsque ad mortem fortiter tolerauit, querentium eum in verbo capere, aliquando lapidare, aliquando precipitare. Dominicus cõtumelias, subsannationes, & oblocutiones non curauit: ita ut quidam paleas à tergo ei pro derisu alligarent: alij lutum, & alia in eum vilia iacerent. 18. Dominus dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Dominicus verò charitatis perfectione non vacuus, noctem impendebat Deo, meditationi & orationi vacans. Trinam disciplinam quasi quotidie de manu propria, non cordula, sed catena ferrea vsque ad sanguinis

guinis effusionem capiebat: pro suis culpis vnā, quæ minimæ erant: pro in purgatorio existentibus, aliam: tertiam pro ijs qui versantur in mundo. 19. Dominus cum iter faceret versus Hierusalem, videns ciuitatem fleuit super eam, multaque prædixit occulta cordium, & euentus futurorum, propter quod in laudem eius dicebatur, Propheta magnus surrexit in nobis. Dominicus cum ciuitatibus propinquaret, cernens mente, amarè flebat, propter peccata eorum, multaque ut verus Propheta occulta & futura reuelauit: sicut mortem Regis Arragonum in bello: conuersionem hæretici Adii futuram, quem propterea liberari iussit ab incendio. Hactenus Antoninus: ex quibus potentissimi Regis Galliarum Consiliarij existimare poterunt: utrū iure an iniuria maxima Christianitatis pars figmenta ista religionum à Papis inducta repudiarit: cum ad eò nefariè ac sceleratè ausi sunt monachum Dominicum tanquam idolum in Ecclesia Dei adorandum proponere, eumque cum Christo Deo & Conseruatore nostro contendere. Neque enim audiendus erit, si quis dicat, monachales istas esse quisquillas, quas eruditi viri & graues aspernantur. Quod enim superius de Franciscanicis eiusdem generis nugamentis dictum est, idem hoc loco de Dominicanis dicimus: cum in Ecclesia Romana pro diuinis oraculis receptæ sint, aut eas Christianis omnibus venerandas esse, aut constituta hæreticis supplicia ab isto furcifero, cucullifero, cordigerulo monacho expectanda. Sed iam alia audiamus.

Nihil videtur ad hanc impietatem addi posse, Verumtamen experiamur. Nam idem Antoninus capite sequenti vbi Christi & Dominici miracula inter se comparat, pag. 187. ita loquitur: 1. *Dominicus tres in vrbe Roma resuscitauit, filium vidue, quod Pontifici notum publicari noluit: sed pre humilitate omnino Dominicus recusauit. Architectum à fratribus conductum, & à muro super eum diruto conuassatum: & Neapoleonem Cardinalem de fossa noua nepotem, ex equo lapsum, & totum dilaceratum. Satis credo & alios Dominum suscitasse, propter quod dicit in plurali, Matth. 11. Mortui resurgent, scilicet per me: cum tamen adhuc non nisi filiam Archisynagogi rediuuam fecisse habeatur, secundum Euangelia. Sic & B. Dominicus alios mortuos, etsi non ita notorios, viuificasse inuenitur. Quid enim illos XL. peregrinos, qui in flumine magno, iuxta Tholosam nauigio ferebantur, cum nauis submersa sub aquis diu stetissent, sacra oratione à B. Dominico ex aquis exierunt sospites: nisi vita redditos existimemus, vel in aquis ut pisces conseruatos? 2. Deus bis famelicos pane multiplicato satiauit, aquamque conuertit in vinum. Dominicus bis panes diuinitus fratribus procurauit, Romæ & Bononia: deferentibus angelis à pane cœlesti: vnde & suauissimos. Vegetem vacuam vino redundare fecit, & vice altera lympham in vinum suaue conuertit. 3. Christus febricitantem Simonis socrum febre perfecte sanauit, & languidos multos. Dominicus mulierem quartanariam ex toto liberam reddidit. 4. Exhibant damonia à multis, clamantia & dicentia, Quia tu es filius*

lus Dei. Dominicus à demonibus vexatos in anima & corpore plurimos liberatos effecit. 5. Christus immortalis effectus bis ianuis clausis ad discipulos intravit: Dominicus verò adhuc mortalis (quod mirabilius est) in Ecclesiam clausam noctu ingressus est, ne fratres excitaret. 6. Dominus postquam transiit ex hoc mundo, innumerabiles homines ad viam veritatis attraxit: Dominicus quanuis millia hereticorum ab erroribus reuocasset, tamen post transitum eius multò plures. O spem miram quam dedisti (canit ecclesia de B. Dominico) mortis hora te flentibus, Dum post mortem promisisti, Te profuturum fratribus. 7. Et vt perueniamus ad calcem, Dominus ait, Data est mihi potestas in cælo & in terra. Hac potestas non parùm est communicata Dominico, cælestium, terrestrium, & inferorum. Nam angelos sanctos in sui ministerium habebat. sed & ipsi angeli accedentes in humana specie ad fratres, panes ad escam ministrabant eis. Si de elementis loquimur, vim virtutis suæ oblitus est ignis: quãdo ter libellus eius doctrina in flammam traditus, ter exiuit illæsus penitus, libris aduersantium hereticorum subito combustis. Signo crucis obedit pluuia ex aëre copiosè descendens, dum nec gutta vna eum itinerantem tangit, tota regione illo imbri inundata. Aqua fluminis in quod libri eius per ipsum transeuntis ceciderant, nec humectare valuit: sed post dies à piscatoribus loco piscis de aquis extracti illæsi & sicci, ac si in capsâ fuissent, ei sunt restituti. Terra quoque quæ metalla continet, in pecunia sibi necessaria non defecit. nam cum flumine quodam transito per nauim.

culam nauclerus naulum postularet à B. Dominico illéque vt pauper se pecuniam non habere assueraret importuniúsque nauclerus ille per cappam tenens naulum peteret, B. Dominicus oratione facta in terram aspiciens vidit pecuniam sibi necessariam ibi iacentem, qua illi oblata, se liberauit: sed & (quod maius est) cùm quidam clericus continere non posset, osculata manu B. Dominici à missa redeuntis cum odore suauis, tantus constitutus virgo in mentem eius diffusus est, vt postea facile contineret. Quid de infernalibus dicam? Certè ad nutum eius demones contremiscebant, nec imperium eius recusare valebant. Quod patet: quando apparentem ipsum in forma fratris secum duxit per conuentus officinam, scilicet dormitorij, chori, refectorij, locutorij, & postea capituli, & interrogauit de singulis locis, quid cum fratribus ibi lucraretur? qua omnia coactus est explicare. Hæc Antoninus. Ex quibus diiudicandum Regiis consiliariis relinquimus, vtrumne hæc vera Christi religio sit, Ecclesiæ ab Apostolis tradita, an verò commenticia Sathanæ fabula, consultò à Papis in Ecclesiam inducta, vt vel sacre Scripturæ legendæ studium extingueretur, vel certe par vtrique auctoritas tribueretur? Sanè dubium nemini fore speramus, quin iam Papatu eumentarum & confictarum religionum apertissimè sit conuictus: ac proinde si Regem Nauarrum ac Principem Condæm ex eius Ecclesiæ communionem, quæ Portenta illa tuetur, eiiciat, non illos ex Christi Ecclesia, sed ex Dominicanorum cloaca, vel potiùs ex Sathanæ synagoga

nagoga eicere. Quod vt planiùs ac certiùs etiam
 confirmetur, confimile Papalis eccleſiæ figmen-
 tum ex eodem Antonino proferemus. Nam cap.
 ſequenti pag. 190. ita ſcribit: *Dominicum*, inquit,
Roma nocte quadam orationi incumbens, vidit ad
paris dexteram exurgere filium in ira ſua, vt interfi-
ceret omnes peccatores terra: & diſperderet omnes
operantes iniquitatem. Stabat autem in aethere, a-
ſpectu terribilis, & contra mundum in maligno poſi-
tum lanceas tres vibrabat, quarum prima ſuperbo-
rum ceruices erectas tranſfigeret: altera cupidorum
viſcera effunderet: tertia concupiſcentiis carnis dedi-
tos perforaret. Cuius ira dum nemo poſſet reſiſtere,
occurrit propitia Virgo mater, & pedes amplectens
eius, rogauit, vt parceret eis quos redemerat, & iuſti-
tiam miſericordia temperaret. Ad quam filius, Non-
ne vides, inquit, quante mihi irrogentur iniuria?
Tunc mater, Tu ſcis, ait, qui omnia noſti, quia hec
eſt via per quam eos ad te reduces. Habeo ſeruum fi-
delem, quem mittes in mundum, vt verba tua an-
nuntiet eis, & conuertentur ad te omnium ſaluatorem,
Alium quoque habeo ſeruum, quem dabo ei adiuto-
rem, vt ſimiliter operetur. Filius dixit, Ecce placatus
ſuſcepi faciem tuam, veruntamen oſtende mihi quos
velis ad tantum officium deſtinare. Tunc domina
mater obtulit B. Dominicum Jeſu Chriſto: & ait
Dominus matri, Bene & ſtudioſe faciet quod dixiſti.
Obtulit quoque & S. Franciſcum, quem ſimiliter
Dominus laudauit. Sanctus ergo Dominicus in viſio-
ne conſiderans ſocium diligenter, quem prius non no-
uerat, in craſtinum eum in Eccleſia, ex eis qua in

nocte viderat, recognouit, & in oscula sancta ruens,
 & sinceris amplexus, dixit, Tu es socius meus: tu
 curres pariter mecum. Item paulò post: Dominicus
 orabat noctu in Ecclesia, & ecce repente facta manu
 Domini super eum raptus est in spiritu ante Deum,
 & vidit Deum sedentem, & matrem eius qua sede-
 bat ad dextram eius, amictam cappa, coloris saphi-
 rini. Aspiciens autem in circuitu vidit ex omni na-
 tione spiritualium patrum, qui ex sacris religionibus
 Christo & filios & filias spirituales genuerunt, mul-
 titudines innumeras in conspectu altissimi glorian-
 tes. Et cum nullum ibi conspiceret suorum filiorum,
 erubescens, compunctus ex intimis amarissime flere
 coepit. exterritus ergo à gloria maiestatis domini,
 stetit à longè, nec audebat vultui gloriae, & Virginis
 excellentiae propinquare. Innuit autem ei manu do-
 minna, ut ad se veniret. At ille tremens & pauens, non
 presumpsit accedere, quousque eum similiter vocauit
 Dominus maiestatis. accessit itaque homo compun-
 ctus, & humilis spiritu, & contrito suis lachrymis filij
 & matris propitiis pedibus demississime & humillime
 se prostravit. At consolator flebilium Dominus glo-
 ria dixit ei, Surge. qui cum staret coram Domino, in-
 terrogauit dicens, Cur sic amarissime ploras? qui ait:
 Quia in conspectu tuae gloriae omnis religionis homi-
 nes intueor: de mei vero ordinis filijs hic, proh dolor!
 nullam aspicio. Cui Dominus, Vis videre ordinem
 tuum? At ille, Hoc desidero Domine. Tunc filius ma-
 num suam sub scapulari Virginis matris sua ponens
 dixit ad illum, Ordinem tuum matri commisi. Et cum
 hoc pio haberet affectu, ordinem suum videre deside-
 rans,

rans, Dominus iterum dixit ei: Omnino vis eum videre? Respondit, Hoc affecto mi Domine. Et ecce mater Domini complacuit filio: cappamque deauratam, qua operiri videbatur, euidenter patefaciens aperuit: & expandens coram lachrymoso Dominico sereno suo, eratque hoc tanta capacitatis, & immensitatis vestimentum, quod totam cœlestem patriam amplectendo dulciter continebat. Sub hoc securitatis tegmento, in hoc pietatis gremio, vidit ille contemplator sublimium, & perspecto domini secretorum, Dominicus fratrum sui ordinis innumeram multitudinem. Conuersus est ergo luctus in gaudium, & lamentum in iubilum. Hac Antoninus. Ridiculè, insulsè, & absurdè: dicet fortasse quispiam, quis negat? Sed quemadmodum superius de nugis Bernardinis diximus, cuiusmodi hæc sunt, tamen & Papatu auctoritate comprobata sunt, & ab ecclesia Rom. recepta: ac proinde, cum indiuidua religio sit, (nam, ut ait M. Tullius, aut vndique religionem tolle, aut vsquequaque conserua) ab iis omnibus qui ecclesie Rom. nomen dabunt, oraculorum loco ac numero habèda: graui sanctione adiecta, ut qui secus sentiat, in hæreticorum & schismaticorum numero censeatur: quandoquidem his cõmentis à Papa cõprobatis. Dominicus æquè, ac Franciscus in Diuorum ecclesie Rom. numerum relatus est, eodem auctore Antonino, tit. 23. §. 17. fol. 197. Ex quibus intelligitur, primùm quot & quàm iustis caussis adducti plerique Christiani Reges, Principes ac Magistratus Papatu impietatis, & cõfictæ religionis

nomine damnarunt. deinde, quantum auctori-
 tatis habere apud Parlamēta Gallica debeat hæc
 execrata Sixti quinti nuper excucullati monachi
 Declaratio: qua supradicti serenissimi Principes
 non aliam ob causam hæretici pronuntiati sunt,
 quàm quòd istius generis commenta nō eodem
 quo Scripturam sacram loco sibi habenda esse
 iudicarunt. Nam vt sæpenumero antehac pro-
 fessi sunt, & hodie quammaximè possunt, apud
 omnes omnium generum atque ordinum homi-
 nes profitentur, palámque denuntiant, cum ec-
 clesia Rom. mixtam habeat & confusam cum i-
 stius generis commentis ac fabulis religionem,
 quæ ex puris Scripturæ sacræ fontibus hausta
 sunt, ea studiosissimè amplectuntur: quæ ex istis
 monachalibus lacunis & colluisionibus in reli-
 gionem inducta sunt, ea repudiant, ac detestan-
 tur. Quæ tamen sola causa est, cur Papa Sixtus
 quintus vtrumque illorum nuper ita superbe ac
 ferociter est execratus. De quo Papa Sixto di-
 cendum aliquid hoc loco videtur: vt & qualis, &
 quibus ortus radicibus in tantam confidentiam
 venerit, tantòsque sibi spiritus sumpserit, ab o-
 mnibus intelligatur. Nomen igitur illi ab initio
 fuit FELIX PERETVS. Natus est in pago tenui,
 proximo ciuitati Formanæ, cui nomen est Mon-
 talto: anno MD XXI. die Decembris XIII.
 Puer inter monachos, id est, (ne quid aliud dica-
 tur,) inter hircos educatus, tandem adolescentu-
 lus in Franciscanorum ordinem ascitus est: quo-
 rum sacris initiatus, ac iam grandior factus, ad
 extremum

extremum ab Inquisitoribus fidei Romanæ in ipsorum collegium cooptatus est. quo magisterio cùm aliquot ab hinc annis ita fungeretur, vt pauci truculētum ipsius ingenium ferre possent, fortè tum accidit, vt nobilem quendam Venetū ad suum tribunal euocaret. Cùm hominem contumeliis audiendis Infuetum ferocius accepisset, nō ita multis interiectis diebus eidē Nobili fortè obuiam factus est: quem vt primū Nobilis animaduertit, vni ex suis affectis imperauit, vt fuste quem gestabat ferociā Infelicis Pereti contūderet. Infelix illicō Romam profectus, casum illum suum Papæ Pio quarto, qui tū Romæ imperabat, renūtiat. Indignatus Papa, rursus illum cum auctoritate ac potestate maiore Venetias remittit. Simul ac suam Senatui bullam exhibuit, sapiētes viri, qui turbulentum hominis ingenium non ignorabāt, eūque vltionis studio inflammatum esse animaduertebant, confestim cereum accendi iusserunt: eique seuerè imperarunt, vt prius quàm cereus igne consumptus esset, maturè, si saperet, è suis finibus excederet. Infelix iterum Romam profectus suam Papæ querimoniam detulit. Papa cùm hominem ad suas rationes accōmodatissimum fore iudicaret, primū hoc illum honore affecti, vt sui eum palatij magistrum crearet. deinde cùm in Hispania Toledanus archiepiscopus ab inquisitione Hispanica, gentibus omnibus formidabili, in suspicionem hæresis vocatus esset, Papa eum, vt illi quæstioni ac iudicio interesset, in Hispaniā misit.

Fortè per id tempus accidit, vt qui tum Generalis, hoc est, antistes Franciscanorum erat (quæ summa apud illud hominum genus præfectura ac dignitas habetur) mortem obiret. quam hereditatè Papa Pereto Felici detulit: qui hoc modo Franciscanorum Archicucullus, Protocucullus, Bardocucullus factus est: paucisque post annis etiam in Cardinalium ordinem ab eodè Papa cooptatus. Tãdem, Papa Gregorio XIII. mortuo, noster Archicucullus studiosissima eius cõmendatione & gratia, qui Romæ in his procurandis negotiis dominatur, & cui non obscurè suam in reliqua Nauarreni regni parte occupanda operam nauat, in demortui locũ Felix in conturbanda Gallia suffectus est. His gradibus atque incrementis qui aliquot ab hinc annis cucullus cordigerulus despiciatissimus monachus fenestratis calceis reptabat, nunc fulguritor, fulminator, regũ ac principũ proscripitor factus est:

*Ense potens gemino, cuius vestigia adorant
Cesar, & aurato vestiri murice Reges.*

vt Mantuanus de Iulio II. cecinit.

C R I M E N O C C U P A T Æ
I N E C C L E S I A T Y R A N N I D I S .

Proximum est, vt ad secundum Papatus crimen accedamus, quod in occupato in ecclesiam Christianam dominatu consistit. Nam Scriptura sacra docet nos, solũ Christum esse caput ecclesiæ, 1. Petr. 2. & 5. Hebr. 5. & 7. & 9. 4. Ephes. 15. & 16. itẽ in c. 5. item alio loco, Christũ esse caput

put corporis ecclesiæ. 1. Col. 18. Eadē scriptura so-
 li Christo hoc nomen tribuit, vt sit ἀρχιεπιστολὸν &
 ἀρχιεπίσκοπος. 1. Petr. 2. & 5. Hebr. 6. & 7. At Papa Rom.
 Cuncta, inquit, per mundū nouit ecclesia, quòd sacro-
 sancta Romana ecclesia fas de omnibus habeat iudi-
 candi: neque cuiquam liceat de eius iudicare iudi-
 cio & c. sequenti, Cuncta per mundum nouit Ecclesia,
 quoniam quorumlibet iudicijs ligata Pontificum se-
 des B. Petri ius habeat resoluendi, vt pote qua de
 omni ecclesia ius habeat iudicandi. Item Clement.
 pastoralis, de sent. & re iud. Pastoralis cura solici-
 tudinis nobis diuinitus super cunctas Christiani po-
 puli nationes iniuncta. Item e. 1. Extrauag. de empt.
 & vend. Regimini vniuersalis ecclesiæ, disponente
 domino presidentes. item. c. ad Regimen, extrauag.
 de præbend. Ad regimen ecclesiæ generalis superna
 dispositione vocati. item. c. 1. de treug. & pac. Ad
 vniuersalis ecclesiæ regimen diuina disponente clemē-
 tia vocati. item. ca. 1. de consuet. Super gentes &
 regna Romanus Pontifex à Domino constitutus est.
 item. c. 3. de elect. Sancta Romana ecclesia, qua di-
 sponente Domino super alias omnes obtinet principa-
 tum à Deo, vt pote mater vniuersorum fidelium &
 magistra. itē, Ideo ecclesias omnes Romana sedi sub-
 iectas esse, quia sedes Petri ab Antiochia Romam
 translata est. 24. q. 1. c. rogamus, & c. sacrosancta.
 Item, Romanam sedem esse caput & cardinem om-
 nium ecclesiarum: & sicut cardine hostium regitur,
 ita illius sedis auctoritate omnes ecclesias regi. d. c.
 sacrosancta. Sed quid illa vetera conquirimus?
 cum Franciscanus noster Sixtus quintus Bul-

lam hanc suam ita sit exorsus: *Auctoritatem sibi à Christo & B. Petro traditam supereminere omnes omnium Regum & Principum potestates, & incumbere sibi ecclesiarum omnium, populorum, ac gentium sollicitudinem.* Hæc igitur Papa Romanus. Nunc quo iure, quaque auctoritate tantam sibi potestatem ac dominatum arroget, paulisper considerandum est. Duplicem enim videmus ab ipso titulum, causamque istius dominij ac principatus afferri: priorem, ex Christi decreto: *Pasce oves meas: & Tu es Petrus, & super hæc petra.* Nam dicente domino, *Pasce oves meas,* inquit Papa, & generaliter, *Meas, non singulariter Has vel illas, per hoc commississe sibi intelligitur uniuersas.* c. vnam sanctam: Extrauag. de maiorit. & obed. Alteram causam Papa profert ex donatione Imp. Constantini, dist. 66. c. Constantinus, vbi Constantinus dicitur ei principatū tribuisse super omnes uniuersi terrarū orbis ecclesias. Sed videamus, ne Papa in illū errorē incurrerit, qui tolerari in iure ac iudiciis nō solet, neque verò ferri vllō modo potest: vt actor intentionis suæ causas alleget inter se contrarias. l. siquis, 7. D. de petit. hered. l. i. C. de furt. l. Titius, 99. D. de cond. & demonstrat. Repugnant autem inter se, Christum dedisse Papæ principatum in omnes ecclesias, (quod aptissimè suprà scriptis locis affirmat) & Eundem principatum eidem à Constantino donatum. quia quod suum cuiusque est, pluribus ac præsertim contrariis ex causis suum esse non potest. l. & an eadem, 14. §. penult. D. de except. rei iud. l. non vt ex pluribus, 159. de reg. iur. Neque

Neque enim ferri commentum eorum potest, qui disputant, principatum illū primū à Christo Papæ Romano tributum fuisse: Constantinum autem illam Christi donationem confirmasse: & cū primus Imp. Christianus esset, Syluestro Papæ vacuam illius possessionem tradidisse. Primū quia Pseudoconstantinus disertè scribit, se duarum maximarum rerum donationes conferre: Ecclesiastici principatus in omnes, qui in orbe Christiano sunt, sacerdotes: quem Papæ Spiritualem principatum appellant: & totius Occidentalis imperij dominatum, quē iidem Temporalem vocant. De priore, Pseudoconstantinus ita loquitur: *Constantinus priuilegium Romane ecclesie Pontifici contulit, ut in toto orbe Romano sacerdotes ita hunc caput habeant, sicut iudices Regem.* Et mox, *Sancimus, ut principatum teneat, tam super quatuor sedes, Alexandriam, Antiochenam, Hierosolymitanam & Constantinopolitanam, quam etiam super omnes in vniuerso orbe terrarum ecclesias Dei.* Quid dilucidius scribere potuit, ut ostenderet, se nouū quoddā ius Papæ tribuere? quis ignorat Priuilegiū opponi Iuri cōmuni? et, si Constantinus priuilegiū Papæ tribuit, Papam antea paris eiusdē que iuris fuisse, quo reliqui episcopi omnes utebantur? Quod si donare principatum vniuersalem Ecclesiasticum Constantinus potuit, certè pleno iure dominum illius principatus eum fuisse oportet. quod esse absurdissimum, etiam Canonistæ omnes fatentur, ut secularis Princeps spirituales principa-

tum, id est vniuersalem Episcopatum in omnes Ecclesias possideat, cum ne vnus quidem Ecclesie quantumvis exiguæ sacerdotiũ, aut episcoporum habeat. Quod si nullum omnino Constantinus Episcopatum habuit, quomodo vniuersalem orbis terrarum episcopatum donare Syluestro potuit, cum nemo plus iuris transferre in alterum possit, quàm quantum ipse habeat? Et hoc argumentum videmus ante annos ducentos Papæ obiectum à Marsilio Patauino, in Defens. pacis cap. II. vbi sic scribit: *In decretis reperitur priuilegium quoddam Imp. Constantini à Pontificibus approbatum, quo B. Syluestro Romano Pontifici concessit iurisdictionem coactiuam super omnes mundi Ecclesias, reliquosque presbyteros seu episcopos omnes. Cũque concessionem illam fuisse validam fateatur Papa Romanus, & cum eo Presbyterorum seu Episcoporum reliquus cœtus, consequenter ipsis concedendum est, eundem Constantinum hanc iurisdictionem seu potestatem in eos penitus habuisse.* Sed redeamus ad dilemma propositum. Nam siue Papa se principatum illum à Deo adeptum esse contendit, vt in locis proximè prolatis profitetur: siue ex Constantini donatione: falsum esse vtrumque probabimus. Primùm ex illa repugnantia, quam modò exposuimus. deinde ex eo quòd ipsemet suo se gladio iugulat. nam in Decreto locum hunc ex Chrystostomo producit: *Quicumque desiderauerit primatũ in terra, inueniet confusionem in cœlo, nec inter seruos Christi computabitur, qui de primatu tractauerit. dist. 4. c. multi,*

multi §. quicunque. Item, *Prime sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, vel summus sacerdos, aut aliquid eiusmodi, sed tantum Prime sedis Episcopus. Vniuersalis autem nec etiam Rom. Pontifex appelletur.* c. primæ sedis. dist. 99. quod idem duobus cc. seqq. totidem propè verbis inculcatur. Quod si ex iure ciuili disputandum est, satis constat tria successorum esse genera. Nam alij sunt successores iuris, quales sunt heredes, qui successores vniuersales dicuntur: alij successores rei, veluti legatarij, emptores, donatarij: qui successores singulares appellantur. l. vlt. D. de except. rei. vend. l. 1. §. in locum, D. quod legat. l. 7. l. 8. de iureiurá. Postremò alij sunt successores muneris personalis, qui Fúctionis succedanei appellantur in l. priuilegio, 27. C. de decur. li. 10. Prioris generis successores ius & causam habent ab iis, quibus succedunt, siue vniuersales sint, siue singulares. l. qui in ius, 177. D. de reg. iu. cū similib. Tertij verò non ab antecessoribus suū ius & causam habent, sed ab iis à quibus eliguntur, & in illorum locū sufficiuntur: quales sunt successores magistratuū, tutorū, curatorū. munus enim personale est, quod sollicitudine animi ac vigilantia sustinetur. l. 1. §. 1. l. 6. §. vlt. l. vlt. D. de munerib. & hon. Itaque magistratu vel tutore mortuo, alter est hereditatis, alter muneris successor. l. 1. §. sciendum, l. 4. l. 6. D. de magistr. conue. l. 6. §. vlt. D. de his qui not. infam. His ita constitutis, cū Papa contendit se Christi successorem esse, quærere ex illo possumus, cuius se generis suc-

cessorem esse profiteatur. Nam heres quidem & iuris vniuersi successor dici non potest, cum hereditas viuentis ne cogitari quidem possit. l. i. D. de hered. vend. Christus autē morte extinctus non est, sed vitam viuit & beatam & sempiternam. Nihil magis rei singularis successor dici potest: cum regnum Christi neque communionem recipiat, neque diuisionem, ne inter Angelos quidem. Heb. i. vers. 5. quia Deus constituit illum, vt Paulus loquitur, longē supra omne imperium, ac potestatem, & potentiam, & dominium, & omnia subiecit sub pedibus eius, eumque constituit caput super omnia ipsi Ecclesiæ. Ephes. i. 21. & 22. Muneris autem sui vniuersi quo modo successorem aut vicarium haberet, qui neque morte extinctus est, sed vitam viuit beatam & sempiternam: & cum perpetuò in Ecclesia sua præsens sit, semper summi pastoris ac sacerdotis munere fungitur? 1. Petr. 2. Marc. vlt. 20. Psal. 110. Heb. 2. & 4. & 7. & 9. Quinetiam addere illud sine dubitatione possumus, nullum Episcopum, ne Petri quidem, aut alterius Apostoli, successorem dici posse, quo modo Papa solet à Canonistis Petri successor appellari, apud Decium, in l. qui per successionem, De regul. iur. vbi cum Iurisconsulti dicere soleant, Heredem heredis testatoris, esse heredem testatoris, quauis per successionem longissimam heres sit: Canonistæ ratiocinantur, quemlibet Papam esse successorem Petri, licet quamplurimi intercesserint. Neq; enim causam habet vllus Episcopus à Petro,

à Petro, vel alio quouis Apostolo: sed ab electione, Christi auctoritate facta: neq; successionē facit locus, aut sedes siue cathedra, sed Christianæ doctrinæ continuatio: cūm accepta à Christo religio continēter per singulos successores, quasi per manus, populo Christiano traditur. Quare nihil nobis aduersantur nouæ quorundam assentatorum Papalium argutiæ, qui spe sacerdotij alicuius adducti sic disputant: Papā Rom. non spirituale esse caput ecclesiæ Catholicæ, sed ministeriale: quia quemadmodum Christus particulares Ecclesias, (hoc est diceceses singulas) per episcopos particulares vicarios suos regit, eodem modo idem Christus vniuersalem ecclesiam per vnum aliquem vniuersalem vicarium suum, Papam R. administrat: qui inferiores illos & particulares episcopos suæ iurisdictioni subiectos in officio contineat. Nam huic obiectioni triplex parata responsio est. Primò quod hic Principatus non modò à Christo institutus non est, verùm etiam cōtra perspicuum Christi institutum ambitione & libidine domnandi à Papa R. introductus. Etenim Christus XII. apostolos ad prædicandum euangelium suum circummittens, non vni alicui singulare aliquod & præcipuum mandatum dedit, sed par vnumque vniuersis: hoc modo, Itote in omnes terrarum oras, & prædicatote apud gentes ac nationes omnes euangelium. Itaque in Apocalypsi cœlestis Hierusalem non vnica & singulari, vel vna ex omnibus potissimùm, sed simpliciter

duodecim columnis fundata esse dicitur: & cum die Pentecostes spiritus sanctus in duodecim Apostolos effusus est, nō in vnū aliquem ex ijs potissimū ac præcipuè effusus dicitur, sed simpliciter effusus in cunctos. Denique cum Paulus pastorum Ecclesię procuraciones ac munera describit, nemini vni principatum super alios tribuit, sed his illud disertis exponit verbis: *Christus ascendit in altum, captiuam duxit captiuitatem, & dedit dona hominibus. nam alios dedit apostolos, alios prophetas, alios Euangelistas, alios pastores, & doctores ad instaurationem sanctorum, in opus administrationis ad edificationem corporis Christi.*

Altera responsio est, quod si Christus, aut Petrus principatum aliquem & vnum ministeriale caput in Ecclesia instituisset, non dubium est, quin Ecclesia primitiua, tam recēti memoria institutum illud tenuisset. At ex contrario videmus antiquissimas omnium synodos vniuersales, Nicenam nempe, Cōstātinopolitanam, Ephesinam & Chalcedonensem instituisse, vt singulis ciuitatibus singuli præficerentur Episcopi, tum singulis prouinciis, singuli Archiepiscopi, siue Patriarchæ, pari omnes eadēque dignitate, auctoritate, iurisdictione, potestate, gradu: extra quam, quod Archiepiscopo Rom. propter urbis antiquitatē, & amplitudinem, ius dabatur in synodis & comitiis, vt primo, ante omnes, nō tamen superiore loco, sederet: tum proximè ipsū Archiepiscopus Cōstātinopolitanus assideret, propter eādē causam, quia nouæ Romæ

mæ Imperatoriæ vr̄bis antistes erat: cùm, si anti-
 quioris Ecclesiæ habita ratio fuisset, aut primus,
 aut certè secundus ille locus Antiochiensi Epi-
 scopo deberetur: tum deinde Alexandrinus, Hie-
 rosolymitanus, postea tres Archiep̄scopi Iusti-
 nianici, propter leuissimas causas ab Imp. Iusti-
 niano creati, locum in paribus sellis caperent:
 quas causas posterius sub crimine falsi, demon-
 strabimus: vbi falsitates, impolturas, & corrupte-
 las à Papa R. ad hanc explendam ambitionē suam
 institutas commemorabimus. Tertia responsio
 est, quod cùm Christus instituerit Apostolos, vt
 essent nuntij & præcones mandatorum suorum
 per varias orbis terrarum oras concursantes, nul-
 lum aliquem ab eo legimus institutū Archinun-
 tium: præsertim mutum & quiescentem, qui Ro-
 mæ deses & ignauus, quæ à cæteris vbicunque
 terrarum gesta essent, auditione acciperet, suæ-
 que interea ambitioni seruiret. Episcopi enim
 nihil aliud sunt, nisi Christi nuntij & præcones
 mandatorum ipsius, in singulis ciuitatibus insti-
 tuti: sicut olim mandata Proconsulibus & Præ-
 sidibus ab Imperatoribus Rom. dari solebant, vt
 inter omnes Iuris & antiquitatum Rom. studio-
 sos constat. Itaque qui vel natura, vel volunta-
 te mutus est, hoc est, qui tacet, neque nuntij &
 præconis officio fungitur, & Euangelium præ-
 dicat, is non modò iure, sed ne nomine quidem
 Episcopi, aut Archiepiscopi dignus est. Sed
 quoniam Papæ in suis Decretalibus tertio quo-
 que versu cantilenam illam inculcant, *Quia Pe-*

tro dictum est, *Pasce oues meas, & Super hanc petram: operapretium est, veram ac germanam illorum locorum interpretationem subycere. Nam Augustinus tract. 124. in Ioan. Quando, inquit, dictum est Petro, Tibi dabo claves regni cœlorum, & Quodcunque ligaueris super terram: vniuersam significabat Ecclesiam, quæ fundata est super petram. Vnde & Petrus nomē accepit. Non enim à Petro petra, sed à petra Petrus: sicut non Christus à Christianis, sed à Christo Christianus vocatur. Ideò quippe, ait Dominus, Super hanc petrã edificabo Ecclesiã meã, quia dixerat Petrus, Tu es Christus filius Dei viui. Super hanc ergo, inquit, petram, quã confessus es, edificabo Ecclesiam meã. Petra enim erat Christus, super quod fundamētũ etiam ipse edificatus est Petrus. Fundamētũ quippe aliud nemo potest ponere, præter id quod possum est, quod est Iesus. Ecclesia ergo quæ fundatur in Christo, claves ab eo regni cœlorũ accepit in Petro: id est potestatem ligandi soluendique peccata. Quod enim est per proprietatem Christus in ecclesia, hoc per significationem est Petrus in petra: qua significatione intelligitur Christus petra: Petrus Ecclesia. Hæc August. quod idem inculcat in libr. contra Iud. pagã. Itẽmque in Ioann. tractat. decimo. & de verbo Domini, sermon. 20. quam in sententiam Cyrillus in dialogis de trinitate libr. 4. Petram, inquit, per agnominationem aliud nihil quàm inconcussam ac firmissimam discipuli fidem vocauit: in qua, Ecclesia Christi fundata est. Et hoc idem confirmant Ambrosius in Epistol. ad Ephes. cap. 2. Chryso-
stomus in homilia in Matth. 55. quinetiam Cano-
nista*

nistæ in c. quodcunque. 24. q. 1. hanc Augustini sententiam proferunt. *Quoniam in persona Petri Ecclesia ipsa claves accepit.* quod idem inculcatur ex Hieronymo in c. omnib. ead. q. Bernardus autem acriter in illam Papatū arrogantiam inuehens, tandem in Epist. 230. in hæc verba prorūpit: *Et olim quidem, eratis contra Apostolum Petrum, dominantes in Clerum: imò & contra coapostolum eius Paulum dominabamini fidei totius orbis. At nunc nouum aliquid addidistis, usurpantes amplius & in ipsam religionem. quid restat, nisi ut adijciatis & ipsis Angelis sanctis dominari?* Gregorius autem cognomēto magnus Epist. 30. ad Mauricium Imp. lib. 16. *Ego fidenter dico, quod quisquis se vniuersalem sacerdotem vocat, vel vocari desiderat, in elatione sua Antichristum præcurrit, quia superbiendo se ceteris præponit.* quorum similia multis locis videre licet apud eundem & ad eundem Mauricium lib. 6. Episto. 188. & epistol. 194. item libr. 7. epistol. 3. & 74. & 79. & 80. Atquæ hæc quidem hæctenus de priore dilemmatis superioris parte. Nunc de altera, hoc est, de Constantini donatione videamus. quamquam cū idoneior de illa differendi locus fore videatur, vbi de falsi crimine exponemus, commodiùs est in præsentia vno hoc verbo totam illam disputationem transigere: Totum videlicet illud donationis instrumentum, quod à Papa profertur, falsum, fictum & adulterinum esse, atque ex eadem officina profectum, vnde superius ostendimus Conformitatum Franciscanarum volumen prodiisse: cuius rei quia posterius

suo loco xxv. argumenta certissima proferentur,
 nunc secundo huic crimini finem imponemus.
 Tantùm coronidis loco quæstionem huic mona-
 cho nostro Franciscano proponemus, haud sanè
 (vt videtur) explicatu facilem. Sixtus noster est
 Papa, & simul Franciscanus. quatenus est Papa,
 dignitatem habet (vt superius demonstraui-
 mus) non modò summam in terris, verùm etiam ma-
 gnam in cælo, purgatorio, & inferis. quatenus
 est Franciscanus, non dubium est, quin pro sua
 erga patronum suum pietate fateatur B. Franci-
 scum Supercherubinicam dignitatem obrinere.
 Nō dicimus inter cherubinos (ait Antoninus Flo-
 rentinus) sed super Cherubin, & certum est se-
 cundum doctores, quòd super Cherubin, sunt
 Seraphin. hæc Anto. lib. hist. 3. Tit. 23. cap. 1. Quæ-
 ritur ergo, cùm hic Papa è vita excedens à Beato
 Francisco excipietur, vtrum super Cherubin, an
 super Seraphin sedem sit habiturus? nam sub
 stola B. Virginis solis fratribus Dominicanis lo-
 cum esse demonstrauius. Ambigui causa per-
 magna est: quoniam Papa (vt Augustinus Steu-
 chus ostendit) Deus est: vt Canonistæ disputant,
 semideus. At Franciscus (vt superius ex Diaboli
 testimonio dictum est) nihil nisi monachus sto-
 machosus. Ex altera parte Franciscus appellatur
 ab hoc nostro monacho, Iesus typicus: quasi quis
 dixerit, Alter Iesus, vel cum priore Iesu confor-
 matus. si Franciscum super Papam collocare-
 mus, super Deum suum aut semideum illum col-
 locaremus, quod esset absurdissimū. Si infra Pa-

nam ei locum attribueremus, nihilominus absurdè alterum Iesum Papæ subiiceremus: neque id fortasse Iesuite propter eximiam nominis sui dignitatē ferre possēt. Quid igitur dicemus? Bartolus in arduis quæstionibus monere auditores solebat, vt cogitarent. Nos sine præiudicio veritatis interea locum huic Papæ relinquemus eum ipsum, quem ei Gregorius Magnus attribuit: qui qualis sit, aliquantò posteriùs vbi de Luciferi apud inferos aduentu mentio fiet, describemus.

CRIMEN CORRVPTE RELIGIONIS.

HAstenus de secundo Papatus crimine summatim pro instituti nostri ratione dictum videtur satis. Proximum est, vt de crimine corruptæ religionis differamus. Nam cùm Papa summum illum dominatum sibi in Christianam religionem sumpsisset, tum quasi pro suo iure novare, interpolare, ac trāsformare illam arbitrato suo instituit. Cuius rei primum hoc documentū est. Scriptura sacra docet nos, vnicā esse religionis & colendi Dei formam, eam quæ Prophetarum & Apostolorū literis cōsignata est: sic, vt ei nihil vel addere, vel detrahere, ne per Angelum quidem cœlestem, liceat. Ioan. 14. 2. Tim. 3. Mat. 15. Itaque Christus, Frustrā, inquit, me colunt docentes doctrinas, quæ sunt mandata hominū. & Ierem. 7. Quas nunquam præceperam, neque in cor meū ascenderant. Itaque Irenæus Lugdu-

nēsis Episcopus auctor antiquissimus: scripsit enim circiter annū Christi 198. *Postquā, inquit, surrexit dominus noster à mortuis, & imbuti sunt Apostoli spiritu sancto, superueniente virtute ex alto, de omnibus adimpleti sunt, & habuerunt perfectā cognitionem salutis.* Item cap. 4. *Non oportet apud alios quaerere Veritatem: cum Apostoli plenissime in ecclesia contulerint omnia, quae sunt veritatis: ut omnis quicumque velit sumat ex ea potum vitae.* Itē Athanasius in princ. lib. 2. aduersus gentes. *Sancta, inquit, & diuinitus inspirata scriptura sola ad omnem veritatis instructionem abundè sufficit.* Hæc ille. at Papatus ex contrario statuit, *disciplinam ecclesiae, præter Sanctam scripturam, (sic loquitur in concil. Tridentino) contineri in traditionibus maiorum, quae quasi per manus traditæ ad nos vsque peruennerunt, tanquam vel ore tenus à Christo, vel à spiritu sancto dictatis.* Tridentin. concil. sessio. 4. cap. 1. Videamus iam cuiusmodi traditiones per manus à maioribus traditæ nobis obseruandæ sint. Atque imprimis illa proferatur. Papa solet certo & statō die imagunculas quasdam effingere in formam agni, ex alba cera oleo delibuta. Has affirmat de collo suspensas, peccata hominum æquè purgare, vt Christi sanguis purgat: easdem affirmat fulgura depellere, parturientibus opem ferre, & homines ex incendio ac naufragio seruare. Quid sceleratius dici aut cogitari potest? Atqui maiorum hæ traditiones appellantur, huic Papæ à superioribus per manus traditæ. Nam in lib. Ceremon. Pontific. 1. sect. 7. scriptum ita est.

Balsamus

*Balsamus & cera munda, cum Chrismatis unda
 Conficiunt agnum: quod munus do tibi magnum.
 Fonte velut natum per mystica sanctificatum.
 Fulgura desursum depellit, omne malignum
 Peccatum frangit, ut CHRISTI SANGVIS;
 & angit.*

Pregnans servatur, simul & partus liberatur.

Donare fert dignis, virtutes destruet ignis.

Portatus munde de fluctibus eripit unda.

Esto igitur hæc prima Paparum traditio, quæ nobis pari eademq. qua Scriptura sacra, auctoritate traditur. Sequitur altera: Scriptura sacra docet nos, sacramentum Baptismi esse asperisionem sanguinis Iesu Christi, in remissionem peccatorum, & iustitiæ ipsius imputationem. Acto. 22. Rom. 6. 1. Corinth. 6. & 15. At Papæ traditiones tribuunt Baptismum Campanis: tantoque sacramento sacerdotes Papatus passim ita sceleratè, ac nefariè abutuntur, ut Imp. Maximilianus primus querelam ea de re conscripserit, quæ inter ipsius grauamina his extat verbis: *Item suffraganei excogitauerunt, ut solum ipsi, & nullus alius sacerdos, Campanas baptizaret. Credunt deinde simpliciores, ita affirmantibus suffraganeis, tales campanas baptizatas, demones & tempestates pellere: quapropter innumeri interdum adhibentur compartes, præcipuè verò qui fortuna pollent, exorantur, quod baptismationis tempore funem, quo campana ligata est tangunt, ac suffraganeo precinente (quemadmodum in infantium baptismatione fieri solet.) omnes pariter respondent, ac campana nomen ingemnant, vestè que*

*nona (quemadmodum & Christianis fieri solet) induunt. Et mox: Res igitur tam nefanda & illscia merito aboleri debet. Præclare Maximilianus, ac luculenter. Sed vt sues cæno, ita Papæ corruptelis istis ac fôrdibus delectantur. Et de ista turpissima sacramenti polluendi consuetudine videatur Martin. de Arles in tracta. de superst. num. 3. num. 9. nu. 14. Age porrò: & aliquot insuper religionis corruptelas persequamur. Scriptura docet nos vnicum esse Mediatorem Dei & hominum, Iesum Christum. 1. Timoth. 2. & rursus 1. Ioann. 2. & Rom. 8. Heb. 7. Itaque Ambrosius in eandem epistolam: Solent, inquit, misera uti excusatione, dicentes per iustos posse iri ad Deum, sicut per Comites peruenitur ad Regem. Age: nunquid tam demens est aliquis, & salutis suæ immemor, ut honorificentiam Regis vindicet Comiti, cum hac de re si qui etiam tractare fuerint inuenti, iure ut rei damnentur maiestatis. Et isti non putabunt reos qui honorem nominis Dei deferunt creatura, & relicto domino conservas adorant: quasi sit aliquid plus, quod seruietur Deo. Nam & ideo ad Regem per tribunos & Comites itur, quia homo utique Rex: & nescit quibus debeat Remp. committere. Ad Deum autem, quem utique nihil latet (omnium enim merita nouit) promerendum, suffragatore non est opus: sed mente deuota. Ubique enim talis locutus fuerit, nihil respondebit. Hæc Ambros. Quid? Papatus quàm religiosè hoc Scripturæ sacræ & Ecclesiæ veteris institutum seruat? Negat vllum vnquam ex hac vita san-
ctum*

tum excessisse, & in beatorum sedes receptum
 esse, qui non Mediatoris, ac deprecatoris officio
 fungatur. Tantumne? imò verò quoscunque Pa-
 pæ vitæ defunctos ganeones, quoscunque Fran-
 cisicos, Dominicos & eiusdem generis planos at-
 que impostores in diuorum numerum referre
 voluerunt, eosdem mediatores ac suffragatores
 nobis induxerunt. Scriptura docet nos, duo tan-
 tum esse loca mortuorum animis post hanc vi-
 tam constituta; beatis quidem cœlos, maledictis
 autem inferos. Ioan. 5. Matth. 25. Itaque August.
 libro hypognost. *Primum, inquit, fides Catholico-
 rum diuina auctoritate regnum esse credit cœlorum;
 secundum, gehennam, ubi omnis Apostata vel à
 Christi fide alienus supplicia experitur. Tertium
 penitus ignoramus: nec esse in Scripturis sanctis re-
 perimus.* Hæc ille. At Papatus locum fingit esse
 tertium, ubi quorundam animæ leuiusculis &
 (vt loquuntur) venialibus peccatis obnoxia, pri-
 usquam in cœlum ascendant, purgantur: quem
 procirco Purgatorium ignem appellat: quasi præ-
 ter Christi sanguinẽ, qui nostri purgandi caussa
 effusus est, aut illis agnorum imagunculis, aut
 hoc imaginario igne sit opus: cum tamen dilu-
 cidè nos Scriptura doceat, animos nostros solo
 Christi sanguine purgari, eorumque labes hoc
 solo medicamento dilui. 1. Ioann. 1. *Sanguis eius
 purgat nos ab omni peccato.* & Matth. 26. *Sanguis
 meus pro multis effundetur in remissionem peccato-
 rum.* Deniquè verba Tridentini concil. sess. 25.
 hæc sunt: *Purgatorium esse, animasque ibi detent.*

*fideliū suffragijs, potissimum verò acceptabili altaris
 sacrificio, inuari. Item sess. 6. ca. 30. Sessione, 22. cap.
 2. & c. 3. Videmus, quantas in Christianam reli-
 gionem Papatus corruptelas inuexerit. Sed aliæ
 præterea recenseri solent innumerabiles. Scrip-
 tura docet nos, duo tantum esse sacramenta:
 nempe baptismum, & cœnam: quorum illud in-
 stitutum est Matth. 28. Marc. 16. hoc verò Matth.
 26. Marc. 14. Luc. 22. & 1. Corint. 11. 23. Itaque Au-
 gust. epist. 218. ad Ianuarium: *Christus, inquit, sa-
 cramentis numero paucissimis, obseruatione facillimis,
 significatione præstantissimis, societatem noui populi
 colligauit, sicut baptismus trinitatis consecratus, &
 communicatio corporis & sanguinis ipsius.* Item
 lib. 3. de doctrin. Christiana. cap. 9. *Pauca signa Do-
 minus & Apostolica tradidit disciplina: sicut est ba-
 ptismi sacramentum, & celebratio corporis & sangui-
 nis Domini.* Ac pari numero Ambros. in li. de sa-
 cram. duo tantum agnoscit, baptismum & eucha-
 ristiam. At Papatus quinque insuper adiungit:
 Ordinem, Confirmationem, Vnctionem, Pœni-
 tentiam, & Matrimonium. Trident. concil. sess.
 6. c. 14. sess. 14. c. 1. & sequ. Scriptura sacra docet
 nos, coniugium non modò esse hominibus om-
 nibus decorum atque honorabile, verum etiam
 ad scortationes vitandas penè necessarium. Heb.
 13. & 1. Corinth. 7. Itaque Petrum Apostolum
 uxorem habuisse legimus, Marc. 1. & Matth. 8. vbi
 de Petri focu mentio fit. Quinetiam Chrysosto-
 mus ad Tit. homil. 1. *Apostolum, inquit, obcurat os
 hereticis, qui calumniantur nuptias: ostendens quòd
 non**

non sit res detestanda, sed tam honorabilis, ut cum ea possint etiam in Sanctum thronum, Episcopalem scilicet, ascendere. Quid multa? Papa ipse in Decret. dist. 28. Si quis docuerit, inquit, sacerdotem sub obtentu religionis propriam uxorem contemnere, anathema sit. item dist. 31. Quoniam cautum est, ne foueretur cœlibatus, & ut à communionem fidelium arceatur, qui propter ecclesiasticos ordines ab uxore sua se separat. item dist. 3. c. si quis nuptias. At idem Papa in concilio Tridentino vsque adeo clericis & monialibus suis coniugio interdicit, ut etiam sacris suis initiatos ad iusiurandum adigat se in perpetuo cœlibatu victuros: quam esse certam Antichristi notam, Paulus demonstrat 1. Tim. 4. Tit. 3. Scriptura docet soli misericordiae Dei accepto ferendam esse salutem & iustificationem nostram per Iesum Christum. Isaia. 43. Ego, ego sum, inquit dominus, qui deleo iniquitates vestras. Item Matth. 9. Ut sciatis filium hominis habere potestatem in terra remittendi peccata, dico Paralytico, Surge, tolle lectulum tuum & abi domum. At Papa sic loquitur apud Bernardin. Rosetum sermon. 20. Nos operibus possumus vitam aeternam promereri. Ergo debemus presumere, & pro certo tenere, quòd post hanc vitam sine dubio habebimus vitam aeternam, pro remuneratione bonorum operum. Item in compendio de grat. sanctific. Opera bona sunt meritoria trium, scilicet vite aeternae, augmenti gratiae, remissionis poenae. Quasi verò vel tanta esse carnis nostrae castitas & sanctimonia possit, ut non semper serui inutiles iudice-

mur vel eas operas Domino ac patrono nostro præter debitas præstare, vt mereri aliquid possimus. Sed cetera videamus. Scriptura docet nos, in Coena dominica æquè vinum vt panem accidentibus præbendum esse. Matth. 26. Marc. 14. 1. Cor. 11. At Papa non nisi panem præberi populo permittit: sumptione calicis & vini interdic. Cõcil. Constantiens. sess. 13. quod interdictum eò magis mirari licet, quòd Papa in Decret. de consecrat. dist. 2. c. comperimus, ita scriptum reliquit: Comperimus quòd quidam sumpta tantummodo corporis sacri portione, à calice sacri cruoris abstinent: qui proculdubio aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia diuisio vnius eiusdẽque mysterij sine grãdi sacrilegio non potest peruenire. Eadem scriptura iubet omnes accipere, comedere, & bibere. At in Papatu soli sacerdotes accipiunt, comedunt, & bibunt, quod tamen disertè prohibitum est in eod. decret. de consecrat. dist. 2. c. peracta: his verbis: *Peracta consecratione omnes communificent, qui noluerint ecclesiasticis careere (arceri) libere. sic enim & apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet ecclesia.* Eadem Scriptura sacra statuit, vt in ecclesia & piorum conuentu pronuntientur omnia vulgari lingua, vt quid à quoque dicatur, facilè à multitudine intelligatur: & rationem subiungit, quia si quid alieno & ignoto sermone pronuntiaretur, assensum præbere multitudo non posset, & respondere, Amen. At in Papatu non tantum à sacerdotibus, verum etiam

etiam à multitudine & mulierculis certas precationum formulas admurmurantibus omnia Latina lingua pronuntiantur. Scriptura docet nos, Christum esse solum Pontificē & sacerdotē, qui suum corpus semel pro genere humano sacrificauit. 1. Timoth. 2. Ephes. 5. & Hebr. 9. *Christus semel oblatus ut multorum peccata tolleret.* Et c. 10. *Sanctificati sumus per oblationem corporis Christi semel factam.* Item, *Una oblatione consecrauit in perpetuum eos qui sanctificantur.* At Papa innumerabiles creauit sacerdotes, quibus mandauit, ut quoties missificarent, toties Christi corpus & pro uiuis, & pro mortuis sacrificarent. vnde illa Canonis formula in Missa, *Petimus ut accepta habeas & benedicas hac dona, hac munera, hac sancta sacrificia, quae tibi offerimus pro ecclesia tua.* Item die Pasch. in secret. missæ: *Suscipe preces populi tui, cum oblationibus hostiarum.* Item ex missa pro defunctis: *Hostias quas tibi pro animabus famulorum famularumque tuarum offerimus.* Item, *Hostias tibi, domine, pro anima famuli tui offerimus.* Item in lib. Conformitatum fol. 65. Frater Iohānes missam celebrans, & corpus Domini leuando cum ipsum pro animabus defunctorum Deo Patri offerret, vidit infinitas animas de purgatorio egredi, quasi multitudinem scintillarū de ignita fornace, & ad caelestia volantes ob merita Christi, qui quotidie in sacratissima hostia offertur pro uiuis & mortuis. Verū hæc quidem de corrupta, inquinata, contaminata, cōspurcata religione hactenus, exempli tantum causa, dicta

sint. Nam cum hoc Papatus crimē multis magnisque voluminibus per annos amplius quinquaginta continuos, à Theologis Germanis, Heluetijs, Gallis, Anglis, & alijs copiosissimè sit expositum ac tractatum, commodiùs videtur, ad quartum eiusdem Papatus crimen accedere.

CRIMEN SACRILEGII.

3 **H**Actenus de secundo Papatus crimine dictum est. Deinceps ordo postulat, ut de sacrilegio disseramus, & eo scelere quod vulgus Simoniam, à Simone mago, appellat. Nā Romæ duas à Papa Simoniacas nundinationes exerceri constat, earum rerum, quas Spirituales vocant. Vna est, in qua sacerdotia palàm, sine vlla dissimulatione, veneunt, eaque lōgè quæstuosissima. Altera non ita quæstiosa, sed nihilominus turpis, ac detestanda: quæ Taxa pœnitentiariæ apostolicæ appellatur: cum peccatorum & scelerum omnium impunitas certo cuique imposito pretio ita palàm atque apertè diuenditur, ut etiam nonnulli Canonistæ infatigabilem illam auaritiam & rapacitatem detestentur. Velut apud glo. in c. fundamenta. de elect. in vj. vbi Ioannes Monachus ait, Romam à prædonibus fundatam, adhuc de suis primordiis retinere. Et profectò ita est, ut Romam quotannis incredibile pòdus auri ex opulētissimi cuiusq; regni gazis exportetur, quod Pape, Cardinales, cæteri; ordinis eiusdē Epicuræi in profundissimū libidinum suarū gurgitem
summa

summa cū Christiani nominis infamia, profundū. prioris nomina, & tituli sunt innumerabiles: sed ex tanta copia hi ferè præcipui nominantur: Tributū ex Annatis, siue Vacātiis: quo verbo primi anni redditus appellātur, quos ærario suo Pōtiffices asciscūt: sed ij plerūque duplicātur, ac triplicantur. Itē tributum ex præuentionibus, resignationibus in fauorem, commendationibus, dispensationibus ætatis, ordinis, irregularitatis, vitij corporalis. Item ex gratiis expectatiuis, ex deuolutionibus, ex beneficiis vacaturis, ex priuilegiis, exemptionibus non visitandi, vel per procuratorem visitandi, homologationibus cōcordatorum, transactionibus sub beneplacito Papæ factis, permutationibus beneficiorum cum dispensatione, mandatis Episcopalibus, expeditionibus in forma ratione congrui, creandis protonotariis, & notariis Apostolicis: cum coadiutoribus, literis maioris aut minoris iustitiæ, dignitatibus secularib. ecclesiasticis, nouis fundationibus, vel immutatione antiquarum, vel reductione regularium monasteriorum in secularem statum, vel restitutione in integrum, pro fructibus percipiendis in absentia, pro legitimationibus, altaribus portatilibus, pro non obstantiis, pro indultis clericorum secularium, pro reuocationibus, & reductionibus, pro Toleramus, siue tolerantibus concubinarum, & pro rescriptis ad lites. Dies nos deficeret, si singulas æruscationū, ac potius latrociniarum istorum species enumerare conaremur. Neque verò necesse est. Nam

extat his de rebus ac nundinationibus liber Pō-
 tificius, hoc titulo, Taxæ cancellariæ Apostolicę
 cum notabilibus, iuxta stylum hodiernum cu-
 riæ Romanæ: quo in libro memorabilis extat
 quodam loco sententia his expressa verbis: **E T**
N O T A diligenter, quòd eiusmodi gratiæ & di-
 spensationes non conceduntur pauperibus:
 quia non sunt idè non possunt consolari. Quis
 tam securus numinis diuini contemptor: quis tã
 nulla conscientia inter Regios consiliarios repe-
 riri poterit, quem hæc atrociorũ, sacrilegio-
 rum, simoniarũ porteta nõ moueant? Quis tam
 ferreus, ac patrię inimicus, qui Gallicarũ opũ di-
 ceptione, & miseræ plebis depopulatione, cuius
 ex medullis ac visceribus illæ pecuniæ diripiun-
 tur, quas profundè Paparũ, est & Cardinalium li-
 bidines deuorarunt, non magnopere cõmouea-
 tur? Incredibile videbitur quod iam dicturi su-
 mus, sed tamè certum & exploratũ. Stante quõ-
 dam Romano Imperio tanta ex omnibus orbis
 terrarum partibus opum ac diuitiarum copia,
 tanta auri, argentique vis ex gentium populo-
 rũque penè omnium tributis ac vectigalibus
 imperatis Romam quotannis importabatur, vt
 ciuitas illa dici vocabulo Græco soleret Epitome
 orbis terrarum: Athenęus lib. i. *ANTOIN & CIR-
 CUM.* Quid si iam doceamus Papã Romanũ, suis
 technis, prestigiis, ac nefariis artibus ex sola Eu-
 ropa (quę pars orbis tertia numeratur) nõ min⁹
 auri argentiq. Romam quotannis elicere, quã
 quãtũ Imperatores Romani tot legionibus præ-
 fidio

fidio vbique impoſitis ex omnibus terrarum oris exigebant? Audiamus Flauij Blondi, hominis Itali, & ſummi Papatū aſſentatoris teſtimonium, ex ipſius libro Romæ inſtauratae III. *Nunc, inquit, principes orbis terrarum Dictatorem perpetuū, non Caſaris, ſed piſcatoris Petri ſucceſſorem, & Imperatoris prædelli vicarium, Pontificem ſummum A-DORANT, & colunt. Nunc orbis terrarum Cardinalium ſenatum in vrbe Roma, poſt Pontificem veneratur. Quid? quod maiora, vel certè paria priſcorum temporum veſtigalibus Europa pene omnis tributa Romam mittit, dum ſingula ciuitates à Romano Pontifice beneficia ſacerdotalia accipiunt?* hæc Blondus. Sed huius immanis ſacrilegij ratio paulò diligentius conficienda eſt. Nam Suetonius in vita Iulij Cæſaris ita ſcribit, *Omnem Galliam, in prouincia formam redegit, eiſque in ſingulos annos quadringentis ſeſtertium ſtipendij nomine impoſuit.* Hoc idem Eutropius libro Breuiarij ſexto totidem propè verbis ſcriptum reliquit. Hunc ſeſtertium nomen, ſi Guilielmi Budei rationem ſequamur, reperiemus reſpondere noſtrati pecuniæ ad decies centena aureorum coronatorum millia: ſiue (vt vulgus loquitur) vnum millionem: vt Germani uſurpant, decē tonnas auri. Ingens hoc fuit Gallia tributum: quod (vt dixi) quotannis ita Cæſaribus penſitabat, vt tamen ex eo ſtipendium præſidiariis aliquot legionibus perſolueretur. Quid ſi iam doceamus Papam Romanum non minorem quotannis ſummam, ſine vllò impendio, Romam ſuis præſtigiis atque artibus elicere? Incre-

dibile fortassis alicui videbitur, ac planè monstri simile: vt antè dixi. sed tamen esse verissimum, certissimo testimonio conuincemus. Ecquis igitur istius tam immanis latrocinij, vel potius sacrilegij testis est? Senatus ipse Parisiensis, qui in Gallia dominatur, qui circiter centum ab hinc annis Regi Ludouico XI. postulata quædam pro Gallicis Ecclesiis detulit his verbis, quæ Franciscus Duarenus Iuriskon. Latinè conuertit, & edidit, cum priuilegio Regis, bis Lutetiæ, & iterum bis Lugduni: sub finem libri de Beneficiis. Nam sub illorum postulatorum articulo LXXII. ita scriptum est: *Ut speciatim ac sigillatim demonstremus, quantum opere hoc triennio pecunia regnum exhaustum sit, animaduertendum est, Pij Pontificis tempore vacasse in hoc regno plusquam viginti Archiepiscopatus & Episcopatus. nec dubium est, quin tam pro annuo illo vectigali, (quod Annatam vocamus) quam pro reliquo sumptu accessorio & extraordinario in singulas Bullas sena aureorum millia depensa, numeratæque sint: quæ summa est centum & viginti millium aureorum.* Sequitur articulus LXXIII. *Abbatia ab sexaginta eò amplius vacauerunt in hoc regno: quarum singule duobus millibus aureorum minimum constiterunt. summa ergo est centum & viginti millium aureorum.* LXXIII. *Eodem tempore Prioratus, Decanatus, prepositura, preceptorie, & alia dignitates, quæ lituo insignite non sunt, plus quam ducenta vacauerunt: ac in singula huiusmodi beneficia aurei numerati sunt quingenti. Summa igitur est centum millium aureorum.* LXXV. *Constat in hoc regno ut mi-*

nimum centum millia parocciarum esse, quæ inhabitentur & incolantur. Nec ulla est, in qua eo tempore gratiam expectatiuam aliquis non impetrauerit: in quarum singulas viginti quinque aurei impensi sunt, tam pro itineris sumptu, quam bullarum confectio: pro non obstantibus, prerogatiuis, annullationibus, & alijs specialibus clausulis, quæ gratis expectatiuis adscribi consueuerunt. Item pro exsecutorio processu super eisdem gratis facto. Summa hæc est vicies quinquies centena millia aureorum. Hæc Senatus Parisiensis. Col ligatur nunc illarum summarum summa. Reperietur ad nouies centena sex & quadraginta millia sexcentos sex & sexaginta coronatos, & insuper vnus coronati bessem: quæ tertia pars est eius summæ, quam Senatus Parisiensis demonstrat illo triennio Romam esse delatam: nempe duodecimes centenam & quadragenam millium coronatorum: siue (vt vernaculo sermone vtamur) trium auri millionum, minus centum sexaginta millibus: siue (vt Germani loquuntur) ad octo ferè & viginti auri tonnas. Quinetiam comper tum est, taxam vacantiarum descriptam in libris Cameræ de Ecclesijs cathedralibus & Abbatijs Gallicarum, taxatis tantum: sexto quoque anno conficere summam sexcentorum nonaginta septem millium septingentarum quinquaginta librarum Gallicarum extra prælaturas non taxatas: & alia beneficia, quorum exactiones ferè illam summam exæquant. Et erit quisquam in re gis Parliamentis Gallicis, qui hanc siue voraginem, siue potiùs Scyllam, Charybdim, gurgitem

æquo se animo ferre fatebitur? ac non potiùs vbi tantarum summarum iacturam audierit, non illam immanem ac tetram beluã precibus omnibus detestabitur? Neque tamen vnum hoc testimonium proferemus. Ecce nobis aliud ex libello, cui titulus est, Sylua locorum communium, sub exitum Concilii Basilicnsis edito, vbi ratio confecta eius pecuniæ, quæ sub Papæ Martini quinti Pontificatu ex sola Gallia Romam exportata est, excurrissè dicitur ad nonagies centena aureorum coronatorum millia. Et miramur eundem illum Parisiensem Senatam, in iisdè postulatis, artic. LXXI. grauiter & acerbè questum esse, tantam auri argentique Gallici copiã quotannis Romam exportari, vt interdum ad vsum plebis Gallicæ pecuniam æream pro argentea cui di oportuerit? Sed audiamus articulum eorundè postulatorum LXII. *Antehac* (inquit Senatus Parisiensis) *populares regni huius certatim concurrerant Romam, quorum alij Cardinalibus & aulicis inseruiebant: alij nullius hominis familiæ mancipati, sed aliqua spe vana illecti, suam parentumque suorum substantiam absumebant: alij, & hi quidem plurimi, eo consilio Romam migrabant, vt ceteris hic manentibus molestiam exhiberent, & Ecclesias, beneficiaque ab eis, quo iure quaque iniuria extorquerent. Nam experimento compertum est, maximam eorum partem, qui hinc Romam proficiscebantur, siue ob itineris periculum & molestiam, siue ob pestem, quæ Roma crebro grassatur, mortem statim oppetere solitos fuisse: qui verò ex his periculis incolumes euadebant,*

negotium

negotium faceſſebant ſenibus, valerudinaris, & aliis
 cuiusmodi, qui in Eccleſiis & beneficiis ſuis erant aſſi-
 dus. Ac ſæpenumero contingebat, ut miſeri homines in-
 curiam Romanam citati, cum aduerſus iſtos calum-
 niatores ſe defendere nequirent, præ radio & mœrore
 vitam finire cogerentur. LXII. Plerique beneficiorum
 captatores parentum & amicorum loculos exhaurie-
 bant omnino, tandemque ad ſummam inopiam, atque
 ad eò mendicitatem redigebantur. Nec verò vlla ſpe
 alia tantas perſerebant, miſerias, niſi ut plumbum for-
 te pro auro domum aliquando referrent: accidebátque
 interdum, ut coruus inhians deluderetur, utque plum-
 bum auro emptum nihil planè aliud quàm plumbum
 eſſet. Cum enim bullis ſuis plumbeis conſideret, inter-
 veniebat alius, qui annullationem aliquam ex inſpe-
 rato afferret: ac interdum decem aut duodecim ad
 idem beneficium anhelantes & acceptantes exiſte-
 bant. Orta verò lite inter eos Romam denuò re-
 deundum erat litigandi cauſſa. ſic omnibus paſſim
 Romam confluentibus, regnum popularibus ac ſubdi-
 tis miſerabiliter deſtituebatur. Atque hæc quidem
 Senatus Pariſienſis querela fuit de inſatiabili
 Papparum avaritia, & inexplebili rapacitate an-
 nis ab hinc ampliùs centū, Regi Ludouico de-
 lata, neque tamen ex nouis & recentibus Pa-
 parū latrocinis nata. Extat enim eius Ludouici
 regis, qui Beatus dictus eſt, ex anno cío c cxx-
 ix. conſtitutio, quæ quanta iam tum in Gallix
 regno Papparum avaritia graſſaretur, non obſcu-
 re oſtendit: ſub titul. de Taliis: *Exactiones*, inquit,
 & onera graua pecuniarum per curiam Romanam
 Eccleſiis regni noſtri impoſita, quibus regnum miſe-

*rabiliter depauperatum exitit, seu etiam imponen-
 da lenari & colligi nullatenus volumus, nisi dunta-
 xat prorationabili, pia, & urgentissima, vel inenita-
 bili necessitate, ac de expresso & spontaneo consensu
 nostro, & ipsius Ecclesie regni nostri. Iuuat etiã hũc
 in locum illud præclarum Abbatis Vrspergensis
 epiphonema trãscribere, ex vita Philip. Imp. pa.
 321. vnde intelligatur, quã vetus querela hæc
 fuerit de Papatus R. sacrilegiis, quæ Sixtus v. pro
 sua tyrãnide fortiter tueri instituit. *Vix remasit,*
inquit, aliquis Episcopatus, siue dignitas ecclesiasti-
ca, vel etiã parochialis ecclesie, quæ non fieret litigio-
sã, & Romam deduceretur ipsa caussa: sed non manu
vacua. Gaude mater nostra Roma, quoniã aperiũtur
cataraete thesaurorũ in terra, vt confluant riuũ & ag-
geres nummorum in magna copia. Letare super ini-
quitates filiorum hominum: quoniam in recompen-
satione tantorum malorum datur tibi pretium. io-
cundare super adintrice discordia: quia erupit de pu-
teo infernalis abyssi, vt accumulentur tibi multa pe-
cuniarum premia. habes quod semper sitisti. decan-
ta canticum, quia per maliciã hominum, non per
tuam religionem orbem vicisti. Ad te trahit ho-
mines non ipsorum deuotio, aut pura conscientia, sed
scelerum multiplicium perpetratio, & litium decisio
pretio comparata. Audiamus præterea Theodori
Nihemij non dissimilem in hoc genere queri-
moniam ex Tract. 6. c. 37. vt Regis Gallie con-
filiarij cognoscant, quã liberẽ complures boni
virii iam pridem hæc Papatus R. sacrilegia dete-
stati sint: & per ea tempora detestati, quibus
*ecclesia**

ecclesia Christiana crudelissimo eiusdem Papatus dominatu premebatur. *Camera Apostolica*, inquit, *assimilatur mari in quod intrant omnia flumina, & non exundat.* Sic enim in istam portantur ex diuersis mundi partibus auri pondo millia: attramen non impletur: in qua est generatio, quæ pro dentibus gladios commutat: ut comedat inopes de terra, & pauperes ex hominibus: in qua sunt multa sanguisuga dicentes, *AFFER AFFER.* cuius quidem camere officiales Gentes camera nuncupantur. Bene quidem. Gentes enim sunt barbare nationes, habentes ritus extraneos à moribus hominum. O iustissime gentes, recte cum infernalibus furis, seu *Harpis*, & *Tantalo* sortem sitibundi posituri, qui nunquam satiantur. Quinetiam Canonistarum quorundam extant versiculi, perditam Paparum auaritiam execrantium: in his *Ioannis Monachi*, eius quem paulò antè memorauius; cuius ex præclaris monumentis hæc celebrantur;

Roma manus rodit, quas rodere non valet, odit;
Danes exaudit, non dans bus ostia claudit,
Curia curarum genitrix, nutrixque malorum,
Ignotos notis, inhonestos aequat honestis.
 Item alio loco.

Curia vult marcas, bursas exhaurit & arcas:
Si burse parcas, fuge Papas & Patriarchas:
Si dederis marcas, & eis impleueris arcas,
Culpa solueris, quæque ligatus eris.
Intus quis? in quis? ego sum: quid queris? ut intrè:
Fers aliquid? non. sta foris: fero quod satis intra.
 Adhuc de prodigiosis Paparum atrociniis, &

priore sacrilegiorum ac simoniacorum criminū genere dictū est. Deinceps ordo postulat, vt de altero dicamus, quòd Pœnitentiaria taxa vulgò nominatur, si prius vnum illud addiderimus, quod Franciscus Petrarca, homo Italus, de Papa Ioāne x x ii. scriptum reliquit, reperta in eius mortui ærario, ab ipsius heredibus fuisse nō minus vicies quinquies millena aureorū millia. quā summam Galli sic exprimunt, viginti quinque milliones auri. Germani verò, ducetas quinquaginta auri tonnas. Ex quo de aliis cōsimiliū peccatorum sacrilegiis, ac latrociniis cuius existimādi copia est. Extat igitur liber editus Lutetię anno 1520. cum priuilegio Parlamenti Parisiensis, ex die Iunij 6. eod. anno, cui titulus est, Taxa Cancellarię apostolicę, & Taxa sacrę pœnitentiarię itidē apostolicę: vbi folio 36. videre hæc absolutionū pretia, & nūdinationes apostolicas licebit.

Absolutio pro monacho portante sotulares rostratos, & tunicas nodatas, grossi septem. Absolutio pro presbytero, qui coniunctos in gradu prohibito matrimonialiter copulauit, & coram eis celebravit, grossi septem. Pro eo qui in Ecclesia cognouit mulierem, & alia mala commisit, grossi sex. Pro presbytero, qui nonnullas personas clandestinè matrimoniauit, & clandestinis matrimoniis interfuit, grossi septem. Pro laico qui res sacras de loco sacro cepit, g. 7. Absolutio pro eo qui matrem, sororem, aut aliam consanguineā, vel affinem suam aut commatrem carnaliter cognouit, grossi quinque. Pro eo qui virginem destorauit, g. 6. pro periuuro, g. 6. Pro laico, qui Abbatem, aut alium presbyterum

presbyterum minorem Episcopo, monachum vel clericum interfecit, grossi septem, 8. vel 9. Absolutio super homicidio laicali, pro laico, g. 5. Pro presbytero, decano, aut clerico, quando signatur supplicatio per Fiat, g. 18. vel 16. Absolutio pro eo qui interfecit patrem, matrem, fratrem, sororem, uxorem, aut alium consanguineum laicum: quia si esset aliquis eorum clericus, teneretur interfector visitare sedem apostolicam, gr. 5. vel 7. Pro marito, qui uxorem suam percussit, de qua peperit abortiuum & ante tempus, gr. 6. Pro muliere, qua bibit aliquē potū, aut alium actum fecit, per quem destruxit fœtū in utero uiuificatum, gr. 5. Annon misera ac deploranda gentium Christianarum conditio est, quarum ex sanguine & visceribus, tanti pecuniarum aërii, Romam exportantur, quæ mox in iustris, ganeis, & helluationibus Papatū, Cardinalium, & eiusdem generis Epicureorum consumantur? Annon funestum ac luctuosum plebis Galliæ spectaculum videtur, cum his temporibus toties instauratis ac renouatis Ecclesiarū reformatarum persecutionibus, innumerabiles familias intuemur, fame & inopia eiectas, vicatim miseria perditas ac deploratas, mendicare? Romanos autem Epicureos opimos, & pingues ciniū nostrorum sanguine faginari: Gallos indigenas antiquissimis ortos familiis, patriis sedibus expulsos, per exterarum regionem vagari egētes, cum coniugibus & liberis? Romanos Ganeones à Sixto v. in illorū locum summissos benè & liberaliter ab iis qui rerum potiuntur, excipi? Nationem Gallorum, cæteris gentibus omni-

bus ridiculam, quæ tandiu tyrannicum istū Papatus dominatum ferre potest! O Iesu Christe, crucifixe pro nobis, & resuscitate, & ad Dei Patris dextram collocate, ecquem ostendis exitum nobis, aut quem das finem Rex magne laborū?

Atque ut clarissimi Parlamentorum Senatores Iurisperiti intelligant, fuisse iam pridem eiusdem ordinis eruditos viros, qui crudelem istam ac barbaram tyrannidem apertè detestati sunt, deinceps aliquot ex ipsorum libris testimonia proferemus, quorum illud primū est ex doctore Alberico in l. bene à Zenone. nu. 18. C. de quadr. præscrib. *Præsidentes Ecclesia Romana, inquit, eorum astuta & sagaci prudentia secundum temporum varietatem sua variauerunt statuta. modo imperium sublimando, modo paulatim deprimendo, de tempore in tempus. Sed ad quid? nisi ut sensim omnia & cælestia & terrena, & spiritualia & temporalia (ut vocant) pedibus suis, ut palam gloriantur, subicerent.* Secundus auctor prodeat Ioan. Petrus Ferrariensis, cuius in Practica forensi, quam ante annos amplius centum quinquaginta scripsit, verba hæc sunt, in Formul. act. confess. *In tantum excreuit hic appetitus, quod nedum laici, sed etiam summi sacerdotes & clerici, sunt tali modo & vitio penitus infecti. Vides enim quod ipse qui deberet, tanquam verus vicarius, vestigia sequi Iesu Christi, possidere, & manu armata nititur detinere iurisdictionem in terris, civitatibus, & villis, & locis, quæ sunt naturaliter & à mundi creatione, & Christi ordinatione imperij Romani. iuxta illud. Quod est Dei, reddatur Deo.*
 & quod.

& quod est *Cæsaris*, *Cæsari*. Imò ipse *Papa* in ipsum
Imperatorem nititur superioritatem habere, quod ri-
 diculum est dicere, atque abominabile audire. Item in
 forma respons. rei conuen. num. 10. Nota, quo mo-
 do & quot. modis isti clerici illaqueent laicos, & suã
 iurisdictionem ampliunt. Sed heu miseri *Imperato-*
res & *Principes seculares*, qui hoc & alia sustinetis: &
 vos seruos *Pontificum* facitis, & mundum per eos in-
 finitus modis usurpari videtis, nec de remedio cogita-
 tis: quia prudentie & scientie non intenditis. Ideo
 attendite, & memoria commendate, quid dicat *Hie-*
ronymus: *Veteres scrutans historias, inuenire non pos-*
sam scidisse ecclesiam, & de domo Domini populos
seduxisse, præter eos qui sacerdotes Deo positi fue-
rant. Hæc ille *Pragmaticus*, ante annos, vt dixi-
 mus, centum & quinquaginta, liberè, fortiter, &
 animosè: cum tamen per id tēpus *Ecclesia Chri-*
stiana tyrannico *Paparum* dominatu, vel maxi-
 mè premeretur. Quid est igitur, quòd quisquam
 hoc tempore miretur, si *Sixti quinti* impietatem
 in confectis *Francisci* sui religionibus tuendis,
 crudelitatem in *Galliæ* regno toties lacerando,
 impotentiam in *Regum* maiestate conculcanda,
 rapacitatem & sacrilegia in bonis ecclesiasticis
 diripiendis tantopere detestemur? Audiamus al-
 teram eiusdem *Pragmatici* sentētiam in formula
 rei conuē. §. *Præscriptionis*, vbi sic loquitur: *Nū-*
quã quiescet Italia, donec ipsa Ecclesia non possideat
omnes ciuitates vel castra: & donatio eidem facta per
Constantinum, fuerit per aliquem probum & poten-
tem Imperatorem penitus reuocata: cum non bene

conueniat psalteriū cū cithara: nec datū sit à Christo,
 nec B. Petro, quod possidere debeant talia: sed quod
 est Cesaris, reddatur Cesari, & quod est Dei, Deo. Itē
 in form. Sent. indefinit. §. Sed ad quemcūque. Ad
 Papam, inquit, quocunq̄ue omisso medio appellare
 licet. Quod idē prouiderunt, ut lites ad curiam suam
 traherent, & suam auaritiam satiarent: quod tamen
 nunquam facient: quia clericorum animus & appeti-
 tus & enixus præ ceteris, in pecunijs cumulandis, con-
 tra honestatem communem, & fidem Deo promissam:
 non attendentes, nec studentes bonis moribus, nec scri-
 pturis diuinis. Item in forma libel. quo agitur ex
 substitut. §. ex suo corpore. Scire debes tu, ignare
 laice, quod imperium aliquando habuit utrumque gla-
 dium: temporalem scilicet & spiritualem: adeoque
 quod tū Imperatores conferebant omnia beneficia Ec-
 clesiastica per uniuersum orbem, & amplius elige-
 bant Papam, ut habetur in c. Adrianus, 13. distin. &
 notat Innocent. in c. 2. de maiorit. & obediē. Impe-
 ratores concesserunt priuilegium, ut bona ingredien-
 tium monasteria applicarentur ipsis monasterijs: pro-
 pter quod priuilegium multiplicata sunt, & fundata
 monasteria infinita, per uniuersum orbem: olim causa
 deuotionis, licet hodie causa rapina & auaritia: in-
 tantum, quod destruxerunt hodie mundum & anni-
 hilauerunt statum imperij, & omnium laicorum. Pos-
 sunt ergo dici meritò illa loca facta vel fenda, Reua
 contexta ad capiēda laicorum bona. Surgat ergo
 bonus Imperator, & dicant omnes, Fiat pax in uirtu-
 te tua, & abundantia in turribus tuis.

CRIMEN MAIESTATIS.

Proximum est, vt ad crimen conculcatæ maiestatis accedamus. quid enim Læsæ dicemus, aut imminutæ? cùm Papatus his propè quadringentis annis, ita superbe, & Imperatores & Reges, ac Potentatus Europæ omnes contempserit, vt eos non tantùm pro vassalis ac feudatariis suis, sed etiam pro vilissimis mancipiis habuerit. Cuius furiosæ superbix testimonia hæc sunt certissima: primùm in c. vnâ sanctam, Extrauag. de maior. & obed. *De necessitate salutis credendum est, Papa Romano creaturam omnem subesse.* Item illud, *Super Gentes & regna Romanus Pontifex constitutus est.* c. 1. Extrauag. de consuetud. *Papa superioratum habet in Imperium, & vacante Imperio Imperatori succedit.* Clement. Pastoralis, de re iudic. *Papa potest transferre imperium de Gente in gentem.* c. venerabilem, de elect. *Papa potest Imperatorem deponere.* c. 2. de re iud. *Papa Romanus habet vtriusque potestatis temporalis, & spiritualis monarchiam: Habet sacerdotij principatum, & est Christiana religionis caput.* c. fundamenta, de elect. in vj. *Quantò sol superat lunam, tantò Papa superat Imperatorem.* c. solit. ext. de maior. & obed. *Omnes homines, cuiuscunque sint dignitatis, & prae eminentia, vt primùm in conspectum Papæ veniunt, distantibus spatiis, ter debent ante illum genua flectere, & eius pedes osculari.* lib. 1. Cerem. pontific. sect. 3. c. 3. *Quando Papa per scalam ascendit equum, maior princeps qui praesens*

adest, etiam si Rex esset aut Imperator, stapham
 equi Papalis tenere debet, & deinde ducere equum
 per frenum aliquantum. Si Imperator aut Rex,
 soli essent, id est, non esset alius Rex, soli e-
 quum ducerent cum dextra manu. Sin verò esset
 alius Rex, dignior à dextra, alius à sinistra frenum
 tenerent: si verò Pontifex, non equo, sed sella vehere-
 tur, etiam si Imperator aut Rex adesset, sellam ipsam
 cum Pontifice humeris suis portare aliquantulum
 debent: Item section. 12. cap. 5. Princeps civitatis
 quam Papa intrabit, etiam si esset Rex, ducet equum
 Pontificis freno: vel si Pontifex vehitur sella, subit
 sellam cum suis proceribus dignioribus per aliquot
 passus: deinde iubente Pontifice, Rex ascendit e-
 quum, & equitat suo ordine. d. lib. 1. tit. 2. Quòd si
 ita placeat Papa, ut non equo, sed sella vehatur,
 tunc Imperator vel Rex, si quis adsit, debet ipsam
 sellam suis humeris sustinere. tit. 2. Imperator in
 conuiuio aquam Papa manibus ad lotionem prabe-
 re debet. tit. 2. In Papali conuiuio Imperator vel
 Rex Romanorum debet portare primum ferculum.
 eod. tit. 2. Imperator tenetur prestare Papa iura-
 mentum fidelitatis, & obedientiæ, cuius formula
 extat in c. 1. de iureiur. & c. tibi domino, dist. 63.
 Satisne perspicuè Paparum intoleranda audacia
 his testimoniis conuicta est? Sanè sic videtur,
 apud eos quidam iudices ac parlamentorum se-
 natores, quibus aliquis conscientia & diuini
 numinis metus supererit. præsertim cum etiam
 Doctores Canonistæ hoc ipsum fateantur. Nâ
 Cardinal. Zabarella, qui tractatum scripsit de
 schismate

schismate circa annum Christi MDCCCXVI. in illo tractatu ita scribit: *Considerandum est de honorificentiâ faciendâ Papæ, ne in ea excedatur modus, ut videatur non magis honorari Papa, quam Deus. Ita enim honorandus est, ut non adoretur. quod de se fieri passus non fuit B. Petrus: de quo legitur Act. 10. quod Cornelius proci: dēs ante pedes eius adorauit eum: Petrus verò eleuauit eum dicens, Surge: Ego ipse homo sum, sicut & tu.* Hæc Zarabell. quibus consentaneum est illud Ioh. Fabri in præfat. institut. *Papæ, inquit, in verbis se dicit seruum seruorum: de factō tamen se adorari permittit. quod Angelus in Apocalypsi refugit.* Hæc Faber.

Papæ autem huius tantæ superbix titulum atque auctoritatem proferunt ex Imperatoris Constantini Magni beneficio, cuius instrumentum extat primū Latinè in dist. 96. c. Cōstantinus: deinde Græcè apud August. Steuchum Papæ Bibliothecarium in lib. de donat. Constant. impresso Lugduni anno MDLXVII in hâc sententiam: *Vt totius Occidentis, hoc est, Italiæ, Sicilia, Sardinia, Gallia, Hispania, Angliæ, Germaniæ, imperium sit penes Papam Romanum: eoque nomine pari ornatu, parique, atque adeo maiore dignitate, maiestate, imperio & potestate præditus sit, atque ipse Constantinus fuerat: comitatum etiam equitum consimilem habeat: vsque eò vt ei in equo sedenti Imperator aliquantisper pedissequi operam præstet, & ipsius equi frenum tenens aliquandiu eum affectetur.* Qua de re idem Steuchus libro secundo capitulo sexagesimosexto, pagina 134. ita scribit.

Illa quoque editi pars, qua magnus Imperator prædicat se frenum equi S. Syluestri Papæ Romani tenuisse, equumque duxisse (in quo noscitur pedum deosculatio) probatur vera esse, quòd successores Imperatores, non multo post tempore similia fecerunt. Nam ingrediente Pontifice Romano Constantino-polim, Iustinianus cum regno in capite sese prostravit, & pedes osculatus est Pontificis. Item cum Stephanus Pontifex proficisceretur ad Francorum Regem Pipinum, audiens idem Rex eiusdem aduentum, nimis festinanter in eius aduenit occursum, unà cum coniuge, & filiis, & primatibus, & ferè ad centum miliaria filium suum Carolum ei misit, cum aliquibus optimatibus. Ipse quoque in Palatio, quod dicitur Ponticone ferè ad trium miliarium spatium descendens de equo suo, cum magna humilitate, terra prostratus, unà cum coniuge & filiis, & optimatibus eundem suscepit Pontificem, cui & vice stratoris usque in aliquantulum locum iuxta eius sellam properauit, & cum gloria ad palatium duxit. Hac ad verbum protuli ex Iuone Carnotensi: ille (ut reor) ex Anastasio bibliothecario. Hactenus Steuchus: quorum similia, Platina in vita Stephani I. de Pipino & Carolo commemorat. Conferamus iam cum istis Thraſonicis ac phaleratis Papæ Romani verbis Christi modestiam, & præcepta, cuius se Papa vicariū & successorem esse contendit. Scitis, inquit, principes gentium in eas dominari, & qui magni sunt, potestatem in illas exercere. Verum non ita erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos magnus fieri, sit vester minister. & quicumque volue-
rit

vit inter vos primus esse, sit vester minister: sicut filius hominis non venit ut sibi ministraretur, sed ut ministraret. Matth. 20. *Ego sum in medio vestrum, ut qui ministrat.* Luc. 22. Itaque quoties Apostolis mandatum aut negotium aliquod dedit, nusquam unum aliquem ceteris anteposuit: sed omnes pari eodemque loco habuit: ut pote negotii eiusdem collegas ac socios. veluti cum eos obire iussit terrarum orbem, & euangelium predicare, ac miraculis eam predicationem confirmare. Matth. 10. 7. & 8. Luc. 10. 9. aut cum iisdem predicat fore, ut XII. tribus Israel iudicent, nullum ex iis aliquem in tribunali, reliquos in subselliis sessuros dicit. Matth. 19. 30. sicuti Pseudoconstantinus scribit, Concedo Ecclesie Romanae Pontifici, ut sacerdotes ita eum caput habeant, sicut iudices Regem. c. Constantinus, 96. dist. cum in Apostolos congregatos Spiritus sanctus immissus est: cum iis ligandi & soluendi ius datum est, cum ad predicandum euangelium missi sunt, cui tandem illorum aliqua iuris prerogatiua, aut privilegium conceditur? Ioh. 20. Mat. 28. Act. 1. Ac magna quidem illa sunt Papalis insolentiae, superbiae, & contumaciae exempla: sed illud aliquantò maius ac mirabilius, quod de Imperat. Frederico Ahenobarbo historici complures memoriae prodiderunt: in his Helmodus Chronic. Scl. capitulo octauo. 1. Naucler. generat. 39. Barnus de vit. Pontific. Cum inter ipsum & papam Adrianum conuenisset, ut ipse papae quantum maximam posset reuerentiam, quasi B. Petri

successori, exhiberet: denique ut ei ex equo descendenti strepam teneret, Imperatorem ad latus dextrum extitisse, strepamque dextram contigisse, quo facto Papam indignatum, Imperatorem increpuisse: sed hunc illi respondisse, factum id tenendarum streparum inscientia, quod eo primum tempore tenendæ strepæ munus obisset. Quæ cum ita sint, ac tantum sibi Papa dominatum in summos quosque orbis terrarum Principes sumserit, tamen suaue auditu est, quod Papa noster Sixtus V. dominatum illum **FAMVLATVS** nomine appellat. Nam initio suæ contra Regem Nauarrum Declarationis his utitur verbis: Ideò se Nauarrum Regem & Còrdæum Principem excommunicare, ut **SVI FAMVLATVS** tempora sublatis hæreticis, pace & otio fruantur. Quod, malum, istuc Famulatus genus est, quod in occupando orbis terrarum imperio, in conculcanda Regum & Imperatorum maiestate consumitur? Ex eodem Famulatus genere illud est, quod idem Adrianus Papa eidem Friderico his scripsit verbis: *Super prudentia tua non mediocriter miramur, quòd B. Petro, & S. Rom. Ecclesie non quantam deberes, exhibere reuerentiam videris. In literis enim ad nos missis, nomen tuum nostro praponis. in quo insolentia, ne dicam arrogantia, notam incurris.* Qua de re idem Nauclerus Genes. 39. testatur. Sed iam ad summum ac præcipuum Papalis superbix, & conculcatæ Regum Maiestatis testimonium veniendum est. Nam cum illius Adriani successor Alexander supra-
dictum

dictum imperatorem Fridericum in illis tetris
 Ecclesiæ Christianæ nubibus, ac tenebris, vsitata
 excommunicatione terruisset, Fridericus autem,
 temporum illorū superstitione imbutus, absolui
 se ab illa postulasset, diem ei Papa præstituit, qua
 se Venetiis in summo templo sisteret. Vbi cō
 ventum est: adstante magna Cardinalium & E-
 piscoporum copia, tūm Papa negavit se gratiam
 ei suæ proscriptionis facturum, nisi prius ad ip-
 sius pedes prostratus ac supplex veniam ab ipso
 deprecaretur. Quod vbi factum est, tūm Papa
 pede altero sublato, & collo prostrati Imperato-
 ris imposto, carmen illud ex Psalmis Davidis à
 suis sacerdotibus cani iussit. *Super aspidem &
 Basiliscum ambulabis, & conculcabis Leonem &
 Draconem.* cuius Cyclopicæ immanitatis testi-
 monia luculenta extant apud eundem Naucle-
 rum Genes. 40. Barnum de vit. Pontific. & Fūc-
 cium, in Chron. Ecquis est ex tanto Regis Gal-
 liæ senatorum & Consiliariorū numero, qui ma-
 ius aliquod aut certius conculcatæ maiestatis te-
 stimonium requirat? Quanquam dixerit fortasse
 quispiam, Cur tam angusto animo tantus Impe-
 rator, & tam potens Monarcha? Nimirum hæc
 fatalis temporum illorum superstitio fuit, quæ
 mentes hominum in illa caligine occupabat. quo
 de genere scitum est illud T. Liuij, de Bacchana-
 libus scribentis: *Nihil est in speciem fallacius quam
 praua religio, quum Deorum numen pretenditur sce-
 leribus. Subit enim animos timor, ne fraudibus hu-
 manis vindicandis diuini iuris aliquid immixtum*

violetur. Hæc ille. Sed iam alia quædam Pæpæ
 Famulatus testimonia ex conculcata Regum no-
 strorum maiestate proferenda sunt, quò faciliùs
 intelligatur, quàm admiranda non sit in hoc Pa-
 pa Sixto tanta illa vetustate corroborata audacia,
 cum sereniss. regem Nauarræ & Illustriss. Prin-
 cipem Condæum hoc verborum honore affice-
 re est ausus, vt eos **IRAE FILIOS** appellaret:
 Superbientis Luciferi ministros: Hæresum & Hæ-
 reticorum patronos: in luto ac cæno peruolu-
 tatos: seditiosorum capita, Duces, & propugna-
 tores hæreticorum, exterorum acerrimos fauto-
 res: concitatores armorum contra suum Regem,
 & aduersus ipsum, & omnes Catholicos: Reli-
 giosorum hominum trucidatores: Condæum au-
 tem separatim hæreticis parentibus genitum, pa-
 tris sui impiissimi Ecclesiæ Catholicæ persecu-
 toris vestigiis insistentem: bellorum ciuilium, &
 seditionum auctorem, omne feritatis & scru-
 tiæ genus exercentem. Vtrumque autem pro-
 lem detestabilem, ac degenerem: læsæ maiestatis
 diuinæ reos: Orthodoxæ fidei Christianæ ho-
 stes. Malam verò tibi pestem, Antichriste fa-
 cerrime, qui hæc incesto ore contra tales ac tan-
 tos Principes eructare, & istuc acerbitatis tuæ
 virus euomere ausus es. Sed quid miremur, vt
 iam dixi, tantam Pæpæ in hos duos Principes
 sereniss. insolentiam? cum etiam in potentis-
 simum quondam Galliæ Regem Philippum
 Pulchrum nihilo maiore audacia sit vsus? Nam
 anno **MDCCXCVI.** Bonifacius octauus tanta
 fuisse

fuisse superbia narratur, vt eum imperio ac potestati suæ subiectum esse contenderet, non tantum in spiritualibus, verum etiam in temporalibus. Tantumne? Imò verò schismaticum, & hæreticum illum pronuntiauit, dirisque omnibus deuotum excommunicauit. At Rex imprimis magnanimus, huic tantæ illius audaciæ cecidendum sibi non putauit: imò verò, vt fortem Principem decuit, eam ferociam atque amentiam contriuit, ac contudit. Nam & de nefarijs ipsius sceleribus cognitionem iudiciumque instituit, & vbi manifestis eum testimonijs conuictum esse comperit, tum illum Romæ comprehendendum, & in carcerem compingendum curauit: qua in custodia, (vt Baldi & Platinæ verba usurpamus) qui tanquam Leo regnarat, tanquam canis interijt: cuius historiæ præter Platinam auctores sunt plerique Gallicorū Annaliū scriptores: Huiusmodi quondam fuit Regum nostrorum magnanimitas in aspernanda & reprimenda Paparum impudentia. Nam ecquis tota Gallia vel nobilis, vel plebeius, vel cum imperio, magistratu, potestate, vel etiam priuatus, bene erga Regiam maiestatem animatus existimabitur, cui non ista tanta Romani tyranni superbia stomachum moueat? Et miramur, Sixtū nostrum ista Sathanæ disciplina institutum, ista ferociæ vetustate corroboratum ausum esse in hac sua DECLARATIONE pronuntiare, se Henricum Navarra Regem, & Henricum Condaunum Principem, eorumque omnes posteros, regno, principa-

tibus, Ducatibus, dominiis, ciuitatibus, & locis feudisque priuare : itémque dignitatibus, honoribus, & officis etiam Regis : Hæc enim illius verba sunt. Item eisdem Incapaces declarare, & inhabiles ad succedendum in quibuscunque ducatus, principatibus, dominiis, & regnis, ac specialiter in regno Francia. Que, malum ista Tragica & Thyesteæ execratio est, & furiosa Antichristi, ac monachi impudentis superbia? Cuius vnquam molossi, aut Cerberilatratus rabiosior auditus est?

Sed non magis opere admiranda, vt dixi, hæc Papæ aduersus Regem Nauarrum audacia est, cum tam effrenatus eiusdem furor in potentissimum Gallia Regem extiterit. Quare alia potius paris eiusdemque superbiæ testimonia audiamus : neque enim maledictis cum Sathana certare, humanum est : satisque fuerit illam Michaelis Angeli imprecationem vsurpare, *Increpet te Dominus. Iud. i. cap. 9.* Ergo vt ad institutum redeamus, ne illud quidem eiusdem Papalis famulatus testimonium prætereundum est, quod de eodem Bonifacio memoriæ est proditum, qui anno *MDCCC* magno populorum concursu ad urbem Romam propter Iubilæum facta, primo solenni die, Pontificalibus insulis ornatus, sese multitudini spectandum præbuit : postero verò die Imperatorio paludamento insignis, nudatum ante se gladium deferri iussit, magna voce clamitans : Ego sum Pontifex, & imperator, terrestréque ac cœleste imperium habeo. paucisque post diebus Albertum Imperatorem

ratores à Germanis electoribus creatum, & cōfirmationem ab ipso postulantem superbè repudiavit, negans electionem sine sua auctoritate factam, ratam haberi oportere: quippe, cū solus vtriusque gladij potestatem haberet. Aliquamultis pōt diebus ea conditione illum confirmavit, vt quàmprimum Regi Galliarum bellum inferret, cuius ei regnum in prædam & victoriæ præmium condonabat. Quarum rerum testes sunt Cuspinianus in vita Alberti, Paralip. Urspergens. & Gallicorum Annalium scriptores. Sed quid hæc leuia & minuta persequimur? Superius demonstratum est, Papam Rom. totius Occidentis Imperium sibi ex Imperatoris Constantini donatione vindicare. Nuda hæc verba sunt. Quare rem ipsam videamus. Negamus enim vllum esse in Occidente Regē, Gallicum dico, Hispanicum, Aragonicum, Portugallicum, Hungaricum, Bohemicū, Anglicū, Scoticū, Danicum, Suecicum, Ruscianicum, Croaticum, Dalmaticum, quem non Papatus Rom. suum sibi vassallum & feudatarium asciscat: quasi qui ab ipso Regnū suum feudi ac beneficij loco acceperit, eoque nomine fidelitatem, aque hominum ei præstare debeat. Magnum est quod dicimus, ac dictu propè incredibile. sed prolatis instrumentis, adhibitisq; testimoniis veritas illustrabitur. Nam regna singula literarum ordine persequemur. DE ANGLICO. August. Steuchus Papæ Bibliothecarius in lib. de donat. Constant. 2. pag. 138. testatur, in illa Papæ biblio-

theca extare Registrū Papæ Alexandri tertij, in quo hæc ad Guilielmum Anglorum Regem Epistola reperitur. Nam ut ex illo Steuchi Bibliothecarij libro intelligitur, singulorum Paparū acta omnia singulis quibusque registris attributis consignata sunt: quibus quemadmodum fides habenda sit, regula iuris ostendit, quæ dicitur, Priuatæ scripturæ fidem haberi, sed aduersus ipsum scriptorem tantum. Ergo Alexandri epistola hæc fuit. *Novit prudentia tua Anglorum Regnum, ex quo nomen Christi ibi glorificatum est, sub Apostolorum principis manu & tutela extitisse. Nam ut bene nosti, Angli fideles erant & pia deuotionis respectu ac cognitione Religionis, annalem pensionem Apostolicæ sedi exhibebant: ex qua, pars Romano Pontifici, pars Ecclesiæ S. Mariæ, quæ vocatur schola Anglorum, in usum fratrum deferebatur. Hæc ex Steucho. sed præter Steuchū aliis locis hæc testimonia reperio. Flau. Blondus lib. 6. Decad. 2. Tunc, inquit, Ioannes Anglorū Rex vires suas Regi Francorum impares fore veritus, ad Innocentiū tertii Pontificis Rom. misericordiam confugit. nam Angliam, Hyberniamque Romana Ecclesiæ feudatarias ex fœdere constituens, centum auri marcas pro utraque insula quotannis soluere est pollicitus. Anton. Florent. Histor. part. 3. tit. 19. §. quinto. Anno 1223. Ioannes Rex Anglorum sponte de consilio suorum Principum obrulit ac liberè concessit Deo & Apostolis eius sanctissimis, Petro & Paulo, & S. Romana Ecclesiæ & D. Papæ Innocentijs 3. totum Angliæ Regnum & Hyberniæ*

Hybernia pariter ; cum omnibus iuribus & pertinentiis suis : & fecit ac iuravit homagium pro dictis Regnis, dicto Innocentio Papa , ut illa de cetero , ut feudatarius, ab ipso Papa & successoribus eius tene- ret. Quod idem Polydorus Virgilius lib. 15. com- memorat. Hoc Papæ instrumento, si fides pri- uatæ, ut dixi, scripturæ habenda est, regnum An- glia Papæ feudatariū est. Age, reliqua videam⁹.

DE REGNO ARRAGONIAE. Steuchus eodē lib. pag. 193. Petrus Rex Arragonia anno tertio Do- mini Innocentij tertij Papæ venit Romam ad eun- dem Innocentium , ab eoque militiam solenniter, ac honorificè accepit : obtulitque sponte totum regnum B. Petro, & sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ : ibique acce- pit in feudum, prædictum regnum. Itēque pro regno Sardinia, certam pecunia summam constituit se da- turum. DE REGNO CROATIAE ET DALMA- TIAE. Steuchus eodē libro, pag. 191. in regiōro Gregorij VII. ita legitur. In nomine Dom. S. & in- diuiduae Trinitatis, anno Dominica incarnationis millesimo septuagesimo sexto: indictione quarta deci- ma mēsis Octobr. Ego Demetrius, qui & Suinunt nuncupor, Dei gratia Croatiae Dalmatiaeque Dux à te D. Gebizo, ex Apostolica sedis legatione, Domini Papæ Gregorij potestatem obtinente, in Salontana Ba- silica S. Petri, synodali & concordi totius cleri & po- puli electione, & Croatorum Dalmaticorumque re- gni regimine per vexillum, ensē, sceptrum, & coro- nam inuestitus atq; constitutus Rex, tibi deuotioe & polliceor me incommutabiliter completurum om- nia, qua mihi tua reuerenda iniunges sanctitas, ut

*in omnibus & per omnia Apostolica sedi fidem ser-
 uem, & quicquid in hoc regno tam Apostolica sedes,
 quam legati sui sanxerunt vel sanxerint, irreuoca-
 biliter custodiam: Iustitiam excolam, Ecclesiam de-
 fendam, ducentorum quoque Bizantium tribu-
 tum, meorum omnium consultuum, primatum, S. Pe-
 tro per singulos annos in resurrectione Domini, de
 mihi concesso regno persoluendo statuo. Præterea, cum
 Deo seruire regnare sit, vice B. Petri ac domini nostri
 Papæ Gregorij, atque post se successorum in Aposto-
 lica sede me tuis manibus committo, & cõmitendo,
 hanc fidelitatem iuramento stabilio: Ego, inquam, De-
 metrius, qui & Suinumir, Dei gratia & Apostolica
 sedis dono, Rex ab hac die in antea S. Petro & do-
 mino meo Papæ Gregorio & suis successoribus cano-
 nicè intrantibus, ero fidelis. Regnũ autẽ quod mihi per
 manum tuam, domine Gebizo, traditur, fideliter reti-
 nebo, & illum suũque ius Apostolica sedi aliquo in-
 genio aliquando non subtraham: Dominum meum
 Papam Gregorium, & suos successores atque legatos,
 si in meam potestatem venerint, honorificè suscipiam,
 & honestè tractabo, & remittam, & undequaque me
 inuitauerint, prout potero simpliciter eis seruiam. Hec
 Steuchus. Ex quib⁹ cognosci licet, quã scitos &
 literatos scribas habere Papæ soleant, q non mo-
 do Francisci & Dominici res gestas & admirãda
 facinora literis mãdare possint, verũ etiã inuesti-
 tutarũ feudaliũ instrumenta & breuia testata cõ-
 scribere. DE REGNO DANICO. Steuchus eodẽ li-
 bro 2. pap. 189. Regnũ Danorũ, inquit, est peculium
 & vectigal sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ: quod eadem
 Pontificum*

Pontificum vera monumenta testantur. Alexander
 Episcopus S.S.D. dilecto filio Sueni, Regi Danorum
 salut. & Apostolic. benedict. Prudentiam tuam mo-
 nemus, ut censum regni tui, quem antecessores tui sa-
 cta Apostolica Ecclesia persolvere soliti sunt, nobis &
 successoribus nostris transmittere studeas: ita tamen ut
 non sicut oblatio super altare ponatur, sed tam nobis,
 quam successoribus nostris, ut certius approbetur, pre-
 sentialiter offeratur. DE REGNO FRANCIAE.
 Extat apud Nicolaum Gillium Gall. Annal. scri-
 ptorem, insignis Papæ Bonifacij VIII. epistola,
 quam subscribemus. Bonifacius servus servorum Dei
 Philippo Francorū Regi: Deum time, & mandata e-
 ius observa. Scire te volumus, quod in spiritualibus &
 TEMPORALIBVS nobis subes: Beneficiorum atq;
 præbendarum ad te collatio nulla spectat: & si aliqua-
 rum vacantium custodiam habeas, usum fructum eorū
 successoribus reserva: & si quas contulisti, colla-
 tionem haberi irritam decernimus. aliud credentes
 fatuos reputamus. Datum Laterani, III. Non. De-
 cemb. Pontificatus nostri anno sexto. Hoc Papæ Bo-
 nifacij instrumentum est a Bibliothecariis, sine
 dubio in ipsius registro ex consuetudine recon-
 ditum: sed audiamus quid pars aduersaria respō-
 deat. Nam ex Regis responso quantum fidei at-
 que auctoritatis istis registris tribui oporteat,
 cognoscemus. Philippus Dei gratia Francorum
 Rex, Bonifacio se gerenti pro summo Pontifice, salu-
 tem modicam, siue nullam. Sciat tua maxima FA-
 TVITAS in temporalibus nos alicui non subesse. Ali-
 quarum Ecclesiarum & præbendarum vacantium

collationem ad nos iure Regio pertinere, & percipere fructus earum contra omnes possessores, vtiliter nos ruere. scus autem credentes, fatuos reputamus atque demetes. Hæc ex Chroni. Brit. Armori. libr. 4. cap. 14. Nicol. Gillio in Chroni. Gallic. ex quibus facilis coniectura est, vt maximè concedamus furiales illas literas superiores à Papis ad Reges missas fuisse, tamè eos acriter ac vehementer illorum audaciam ac temeritatem compressisse. Et tamen idem Steuchus, Papæ, vt diximus, Bibliothecarius illo suo registro fretus, in eod. suo libro, pag. 198. ita scribere est ausus: & Lugduni edendum curare. *Bonifacius VII. contra Philippum Gallorum regem, quod contra Ecclesiam sese extolleret, cum ei Pontifex vetera monumenta explicasset, quibus doceret, quod Romana Ecclesia & in sacris, ET IN PROFANIS Gallia subesset, quo necesse esset Pontificem VTI DOMINVM REGNI SVI eum venerari, & colere, cum ille despiceret, eum excommunicauit.* DE GERMANICO IMPERIO. Apud eundem Steuchum de hoc imperio summum silentium, propter summam (vt credi par est) Imperatoris Caroli v. potentiam, quem offendere Steuchus metuebat. sed aliunde permulta testimonia suppetunt. Primùm apud Canonistas in c. tibi domino, distin. 63. vbi Imperatoris Othonis iusiurandum continetur, Papæ præstitum, quod Papa Clemens contendit esse iusiurandum fidelitatis, quod vassalli feudo accepto, suis patronis præstant in c. de iureiurâ. in Clem. Vnde Canonistæ fortissimè disputant, ac ratiocinantur, Imp era-

Imperatorem esse Papæ vassallum, & imperium ab eodem feudi nomine teneri: sed & Papa Innocentius III. in c. venerabilem, extra, de elect. scribit, ius eligendi Imperatoris ad Principes Germaniæ ab Apostolica sede peruenisse. & c. 2. de re iudic. in vj. Imperatorem posse à Papa deponi: & in c. 1. Extr. Ne sed. vacan. Papam vacante imperio Imperatorem esse. Atque hinc illa Papæ Innocentij II. nata confidentia est, vt Romæ in Lateranensi Basilica Lotharium Imperatorem pingeret, quasi vassallum ad pedes ipsius prostratum, & Imperij coronam ab eo accipiente: atque hos illi picturæ versus adscriberet:

Rex venit ante fores, iurans prius urbis honores.

Post homo fit Papa: sumit, quo dante, coronam.

Cuius rei memoria extat in Chronic. Hirsaug. in vit. Abbatis Hartuingi, & apud Radeuic. lib. 1. num. 9. & 10. Et cum ea die Imperator Fridericus cum Adriani Papæ legatis exposulasset, Radenicus sic eos respondisse scribit, *A quo ergo habet, si à Domino Papa non habet imperium?* Quinetiam extat apud Ioannem Auentinum lib. 6. pagina 636. Adriani Papæ Epistola ad Archiepiscopos Treuirensem, Moguntinum, & Coloniensem his verbis: *Romanum imperium à Græcis translatum est ad Alemannos: vt Rex Theutonicorum non antequam ab Apostolo coronaretur, Imperator vocaretur. Ante consecrationem, Rex: post, Imperator. Unde igitur habet imperium nisi à nobis? Ex electione principum suorum habet nomen Regis, & c.*

consecratione nostra habet nomen Imperatoris & Augusti, & Cæsaris. Ergo per nos imperat: Roma nostra sedes est: Imperatoris est Aquis, in Arduenna, qua est sylua Gallia. Imperator, quod habet, totum habet à nobis. Sicut Zacharias transtulit imperium à Grecis ad Theutonicos, ita nos possumus ab Alemannis transferre ad Gracos. Ecce in potestate nostra est, ut demus illud cui volumus: propterea constitutus à Deo super gentes & regna, ut destruamus, & euellamus, edificemus, & plantemus. Hæc Papa de Germanico imperio: satis, ut videtur, confidenter; cum illum Aquisgranum, & in syluam Arduennam, quasi pastorem ac bubulcum quendam, relegat. Ecquis erit ex illustribus inuictissimi Imperatoris consiliariis, qui tam immanem atque importunam illius Tyranni vocem ferre possit? Sed alia audiamus. DE REGNO HISPANICO. Steuchus eod. lib. 2. pag. 133. Gregorius VII. inquit, scribens Regibus ac Principibus Hispania, ita dicit, Vos scitis, quod antiquitus Regnum Hispania est Romana Ecclesia. Et paulò post, ex registro epistolarum eiusdem Papæ, quod in sua bibliotheca religiosè asseruari affirmat, hanc epistolam profert. Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Regibus, Comitibus, cæterisque Principibus Hispania salutem. Notum fieri vobis volumus, regnum Hispania, ex antiquis constitutionibus B. Petro & S. Romana Ecclesia in ius & proprietatem traditum esse, & que sequuntur. DE REGNO HUNGARIAE testimonium eiusdem generis extat apud eundem Bibliothecarium pag. 186.

186. *Gregorius Episcopus S. S. D. dilecto filio Salomoni, Regi Hungariae salutem. Sicut à maioribus patrie tue cognoscere potes, regnum Hungariae sacrosanctae Romanae Ecclesiae proprium est, à rege Stephano olim B. Petro, cum omni iure ac potestate sua, oblatum, & deuotè traditum. Et mox. Idem Gregorius ad Geusum Hungariae Regem: Notum tibi esse credimus, Regnum Hungariae, sicut & alia nobilissima Regna, in propria libertatis statu debere esse, & nulli Regi alterius Regni subici, nisi Sanctae & uniuersali matri, Ecclesiae Romanae.* DE REGNO POLONICO. Albertus Krantz in Wandal. lib. 8. capit. 2. *Lakoldus hac tempestate dux erat Cracouiae, & qui per omnem Poloniam facile principaretur, hic à Iohanne Pontifice Romano suscepit coronam: quòd Ludouicum (quia eum execrabatur & excommunicabat Papa) non duceret legitimum Imperatorem. iam enim Pontifices in eam venerant maiestatem (quam principes seculares dicunt Presumptionem) ut Reges crearent: citantes verbum primi post Christum Pontificis: Ecce, inquit Petrus, duo gladij hic. Contra quod principes ipsi verbum aeterni Pontificis. Mitte gladium tuum in vaginam, de gladio carnali humano & seculari interpretantur: quasi non liceat summo Pontifici in eo pugnare. Lakoldus autem à Pontifice Rex nominatus & consecratus omne regnum fecit B. Petro tributarium, ut per singula quotannis capita solueretur nummus vnus: qui appellatur. S. Petri.* DE REGNO RUSCIAE. Steuchus eodem lib. pag. 109. *Regnum item Rusciae iuris ac districtiois est Romanae Ecclesiae, quod eadem prisca monumenta pra*

se ferunt. Gregorius VII. Regi & Regina Russia scribens: Dilectis, inquit, filiis Demetrio Regi Russorum: & regina uxori eius salutem, & Apostolicam benedictionem. Filius vester, limina Apostolorum visitans ad nos venit, & quod regnum illud dono Sancti Petri per manus nostras vellet obtinere, eadem beato Petro Apostolo, debita fidelitate exhibitam deuotis precibus postulauit: indubitanter asserens, illam suam petitionem nostro consensu ratam fore, ac stabilem, si Apostolicæ auctoritatis gratia ac munimine donaretur. cuius petitionibus assensum præbuimus: & regni nostri gubernacula ex parte B. Petri illi tradidimus, ea videlicet intentione charitatis, ut B. Petrus vos & Regnum vestrum sua apud Deum intercessione defendat. De Regno Sicilia. Papa Clemens V. in clem. pastoralis, de sentent. & re iudic. Rursus non est silentio relinquendum, quod ipse Rex Sicilia noster & Ecclesia Romane ratione regni prædicti notoriè subditus, hominèque ligius, & vassallus in eodem regno continuum habet domicilium. DE REGNO SCOTICO. Polydorus Virgil. lib. 17. ita scribit: Bonifacius interea Pontifex à Scotis precibus fatigatus, interdixit Eduardo Regi, ne amplius posthac Scotos bello vexaret: quod id regnum antea in Romani Pontificis fidei & potestatem à Scotis ipsis permissum fuisset. Et ideò asseuerabat sibi soli integrum esse cuiuscunque liberet, dare aut auferre. Hactenus regna Christianorum Regum omnia enumerauimus, quæ Papa feudi ac beneficij ab se accepti loco teneri ac possideri

possideri contendit. Ex quibus singulis atque vniuersis diiudicandum cordatis viris relinquimus, vtrumne hæc modesti Ecclesiæ pastoris humilitas esse videatur, tantopere à Christo commendata, an potius immanis atque intolerandi Cyclopi confidentia. simul ab iisdem cogitari cupimus, an non tanta ista Papparum superbiloquentia ex eodem spiritu profecta sit, vnde illa Tyranni Neronis oratio à Seneca libro de Clementia primo posteritati tradita. *Ego ex omnibus mortalibus placui, electusque sum, qui in terris deorum vice fungerer. Ego vita necisque gentibus arbiter. Qualem quisque sortem statumque habeat, in manu mea positum est. Quid cuique mortaliū fortuna datum velit, meo ore pronuntiat. Ex nostro responso letitiæ causas populi, urbésque concipiunt. Nulla pars vsquam, nisi volente propitioque me, floret. hæc tot millia gladiatorum, quæ potestas mea committit, ad nutum meum stringentur. Quas nationes funditus excindi, quas transportari, quibus libertatem dari, quibus eripi, quos reges mancipia fieri, quorumque capiti regium circumdari decus oporteat, quæ ruant urbes, quæ oriantur, mea iurisdictio est.*

CRIMEN PERDVELLIONIS.

Sequitur quartum crimen, cuius Papam Romanum iam pridem à maxima Christianitatis parte non modò accusatum, verum etiam conuictum & condemnatum esse diximus. Nos

Perduellionatum illud appellamus, hoc est factiones hostili animo ad euertendum omnium Rerum publicarum statum, quæ in orbe Christiano sunt, comparatas. Sed quoniam Galliarum nostrarum causa potissimum hæc à nobis instituta disputatio est, in præsentia satis futurum videtur, si ex ea sola, atque adeò ex recenti factionum illarum memoria, huius criminis testimonia proferamus. Annus iam abiit tertius & vicissimus, ex quo Gallia nostra continuis prope bellis civilibus miserandum in modum vexatur. Bellis dico? Imo verò lanienis, & cruentis ac facralibus carnificinis: Qui eorum, quos illa bella sustulerunt numerum diligentius inierunt, non minus reperiunt duodecies centenis Gallorum indigenarum millibus. Ecquis est in Gallicis Parliamentis, vel Præses, vel Senator, qui ex animi sui sententia deicere audeat, Papam Romanum non tantis malis Alastorem, non præcipuam tantorum incendiorum facem exitisse? non assidè Cardinales aut Episcopos, & alios ex suo comitatu emissarios ad aulam Gallicam missitasse, qui Regum animos tanquam maligni, ad hæc funesta, & internecina bella, ad carnificinas, ad vastitatem terræ Galliæ inferendam inflammarent? cum interea quasi lanista sanguinarius, commissis inter se gladiatoribus, cruentos istos ludos ex sua Santangeli mole spectaret: aut, tanquam alter Nero, incensam ab se vibem, è sua turri despiceret: suosque oculos

Nota

culos istis funestis spectaculis pasceret, crudelémque animum exsaturare cuperet? Quod si quę patrum memoria in hoc regno contigerunt recordari volumus, primùm hoc reperiemus: Ludouicum XII. (at, quem Regem? qui Patris patrię nomen summo bonorum omnium consensu adeptus est) vrbes aliquot Italiae, bello captas, Papę Iulij secundi ditioni adiunxisse. Papam intermissis aliquot mensibus hæc Regi pro accepto beneficio gratiam retulisse, vt non modò eum schismaticum & hæreticum pronuntiatet, proscriberet, diris suis excommunicationum fulminibus infectaretur: verumetiam Gallos omnes hostilem in modum cruciandos, interficiendosque curaret: præmium etiam percussoribus polliceretur, peccatorum omnium veniam, & impunitatem, si quis vel vnicum Gallum quoquo modo trucidaret. Quid est Perduellem esse, aut verò perduelles omni scelere & crudelitate superare, si hoc non est? Sed operæpretium est, aliquanto planiùs totam illam tragiędiam exponere. Erat is Papa ingenio truculento, atque ita diro, immani, turbulento, vt ne sui quidem atrocitatis sociis, Episcopis & Cardinalibus Romanis ferendus, Regibus verò & Principibus planè intolerandus videretur. Itaque summo omnium consensu, Concilium in vrbem Italiae, Pisas indictum fuit, vt communi consilio impendentibus ab ipso Ecclesię Christianę malis obuiam iretur. Quàm prudenter autem, & legitimè, ac solenniter Concilium il-

lud conuocatum fuerit, patet ex Philippi Decij
 Iurisconsulti per ea tempora celeberrimi Con-
 silio C. L. I. quod Mediolani aduersus illum Pa-
 pam & scripsit, & edidit. Eum conuentum furi-
 bundus Papa confestim bello & armis detur-
 bavit. Quapropter Regis nostri auctoritate
 Mediolanum primùm, tùm deinde Lugdunum
 translatum est, vbi re cognita, & deliberata, Ju-
 lius à suo Papatu suspensus fuit: hoc est ad tem-
 pus Papatus administratione circumscriptus.
 Quo nuntio Iulius accepto, tanto dolore atque
 iracundia exarsit, vt non modò Gallis omnibus
 aqua & igne interdiceret, verumetiam obuium
 quemque mactari, trucidarique imperaret: præ-
 miis etiam, vt dixi, sicarios ac percussores inui-
 tarer. Quam ipsius insaniam, ac potius rabiem,
 quoniam Gulielmus Budæus, Parisiensis, vir
 non minùs patriæ amans, quàm doctus & lite-
 ratus, in suis de Assè libris acriter atque animo-
 sè persecutus est, commodissimum videtur, to-
 tam illâ cordati viri ac ciuis boni querimoniam
 non modò Parlamentorum nostrorum Senato-
 ribus, verumetiam omnibus omnium generum
 atque ordinum hominibus legendam propo-
 nere: præsertim cùm historici ad vnum omnes
 in eadem querela exponenda mirificè cum eo
 consentiant. Nam is est Iulius secundus, de quo
 & Arnaldus Ferronus, vir imprimis doctus, &
 Gallix nostræ historicus, & Burdegalensis quon-
 dam Parlamenti Senator, itémque alij complu-
 res memoriæ prodiderunt: quòd cùm exercitu
 compa-

comparato Roma in Galliam, infesto in Regem nostrum animo, contenderet, suasque armatas copias ipse loricatedus ex vrbe per Tiberis pontem educeret, multis hominum millibus audientibus hæc pronuntiauit: Quando nobis clauēs Petri nihil profunt, age, gladium Pauli distringamus: simul clauēs, quas secum attulerat, in Tiberim proiecit, gladiumque vagina eduxit. qua de re notum illud vetus carmen est:

In Gallum, ut fama est, bellum gesturus acerbum

Armatam educit fulius vrbe manum.

Accinctus gladio, clauēs in Tiberidis amnem

Proiecit, & seuis talia verba facit:

Cum Petri nihil efficiant ad praelia clauēs,

Auxilio Pauli, forsitan, ensis erit.

Sed iam ad Budæi querimoniam accedamus: quem in libro de Assē quinto his luculentis exponit verbis: *Cleri magister sanguinarius, effra-*
ctis timoris diuini repagulis, feras nationes in Domi-
populum immittebat, & Gallorum partes, eorum-
que fautores diris execrationibus deuouens, scelere
plusquam Tragico totum penè orbem religione solu-
tum in deuotos concitabat. An eius temporis in-
mentem non venit, cum Diuus Petrus Paulusque
& eorum sequaces, Ecclesia Architecti, non armo-
rum splendentium fiducia infecti ad praelia grassa-
bantur, sed cruore, sed innocentia freti, cetera iner-
mes, ad castra Christi tuenda in tumultu flagran-
tissima charitatis classico ciebantur? Nunc inania
tantum ipsi nomina tanto intervallo facti, etsi eorum
demum maiestate apud populos sacrosancti sacerdo-

tum ordines primarij fastus suos obumbrant. O duram portentosamque vecordiam sacrosancta potestatis! Quis enim unquam tantum animo concepit nefas, ut SACERDOTVM CVLMEN, ut cleri magister, ut sacrorum summus opifex manus inauguratrices, ab altaris operatu adhuc calentes, in familiam Domini armare sustineret! ut animo plusquam gladiatorio grassaretur ad Christiani nominis culmen, nempe Regem Christianissimum mundo stupente delendum! & nunc mysticu in illum enses casim punctimque irato, ut credimus, proposito vibraret: nunc à Marte sanguinariam frameam mutuaretur, & consternatos diris execrationibus, quæ fortasse in eum ipsæ verterunt, ad internecionem quoque conmitteretur? En quos pedes, quas manus lubens exosculere, unde vel os cruentum, atque pollutum referres. Miserum verò tetum, IVLI, atque intemperis actum, qui vsque adeo ira caca indulgendum putaris, tute, ut transfuersus, vesana animi cecitate raperere? & nec te, nec decorum maiestatis beatissimæ præ odio respicere, sed ordinem amplissimum, sed senatum illum purpuratum, præcipua veneratione insignem, sed Libani gloriam tecum rapiens inuitum bona ex parte, & mussitantem arcis Ecclesie ruina nos obruere, teque adeo ipsum cuperes? orbem etiam penè totum immutares, fulminibus sciendis, intorquendisque collabefactum, ut nos odio & inuidia flagrantem, igneque deinde ardentes toruis istis oculis inspiceres, nec iam recusares, quin in Regem nostrum flammantem voti compos insillires? Proh superi immortales! tantumne de summo sanctuarij

Etuarij vertice licuit male suade noxa, vel æstro vindictæ plus quàm Atreia percitum, per fas agere, nefasque præcipitem? ut vel corpus animûmque in busto inimicorum properaret ire perditum. Non fuit ira efferatissima satis, retrò nos in fines fulmine perterrefactos egisse, Italia perditè nobis adamata possessione cedentes cum fremitu gemitûque, nisi de aris insuper & fœcis dimicare, extremâque deinde exempla timere coegisset? Cum interim sub ipso lanista sanguinario totus propemodum hic orbis nobiscum pariter digladiaretur animo infestissimo. Vbinam erat igitur ille zelus domini, quæ est ira iusta lesa aut imminuta vindex diuina maiestatis? hoc enim demum signifero in aciem prodire sacris cohortibus fas est, si quando prodire fas est. Num tandem igitur ex illa arce charitatis aut fidei sacello auxilia promiserat, & signa cruciata? Ecquid igitur cum pudebat SERVVM SERVORVM Dei se vocare, cum Franciam, Christianorum decus semper, & Pontificum adem, religionisque asylum bustis ipse Gallicis insignire gestiret? Cum sacerdos septuagenarius, Christi, pacis conditoris & parentis, legatus Bellonæ sacris operaretur: cui cum generis humani luculento dispendio litare contendebat. Idq; tum, cum profanû vulgus ad delubra pacis & concordie miserabili specie supplicationes inibat. Enimvero visendum spectaculum. Patrem non modò sanctissimum, sed etiam Senio & canine spectabilem, quasi ad tumultum Gallicum Bellonæ fama suos euocatos cientem: non trabea, non augustis insignibus venerandum, non Pontificis gestaminibus sacrosanctum, sed paludamento

*& cultu barbarico conspicuum, sed furiali, ut ita dicam, confidentia succinctum, fulminibus illis bruiis & inanibus lucidum, eminente in truci vultu cultuque spirituum atrocitate. Profectò nos vidimus in paucis annis multa, que prorsus maiora fide posteris videbuntur. Hoc turbine, hac procella luxata Ecclesiastica auctoritatis ac disciplina compage, quonam modo fides recta, nisi clavis trabalibus & aternis fixa, sacrisque monumentis semel affirmata constabili- que fuisset? Hactenus Budæus, vir, ut antè dixi, patriæ amans, & omni laude dignus. qui etsi nondum planè cognorat, quantum inter Christum & Antichritum interesset, tamen patriæ charitate impulsus non potuit, non illam Papæ crudelitatem ac barbaram immanitatem literis ad sempiternam Papatus ignominiam commendare: ut omnis posteritas intelligeret, quàm hostili ac perduelli animo Alastores nostri in Gallia, Budæi ætate, grassati essent. Age: alterum haud paulò vetustius eiusdem in Galliæ Reges perduellionatus testimonium audiamus. Nemo ignorat, partem Galliæ regni propè dimidiam per annos amplius trecentos ab Anglorum regibus quondam occupatam fuisse. Eam regionem cum Rex Galliæ Philippus (cui posterius Augusti cognomen fuit) bello recuperare conaretur, dici non potest, quàm superbe ac ferociter Papa Innocentius III. ei sit aduersatus, Neminem paulò humaniorem esse arbitramur, qui nesciat, Romanorum quondam hanc artem ad subigendas gentes exteras fuisse, ut si quam
 inter*

inter vicinos aut Reges aut populos contentio-
 nem exortam animaduertissent, eam studiose a-
 lerent, partique alteri amicitiam ac societatem
 honorificentissimis senatusconsultis deferrent:
 simul ei auxilium aduersus alterum polliceren-
 tur. His artibus altera superata & subacta parte,
 postea breui tempore interiecto, perfacile alte-
 rius opprimendæ occasionem reperiabant. *No-*
ster populus, (ait M. Tullius in lib. de Rep.) *sociis*
defendendis terrarum iam omnium potitus est.
 Hanc eandem maiorum suorum, hoc est (vt
 Ioannes monachus, Canonista nobilis, inter-
 pretatur) prædonum ac latronum viam ac vesti-
 gia secuti Papæ, vt primùm aliquid inter vici-
 nos Reges aut Principes discordiæ subortum es-
 se cognouerant, eam per emissarios quosdam
 Cardinales augere atque alere incipiebant: si-
 mul pactiones cum alterutro facere, vt si sua o-
 pera regno aduersarij potiri possent, tum sedem
 Romanam tanti beneficij auctorem agnosce-
 rent: eique de nouo adepto regno fidem, homi-
 num, ac proinde tributum annuum præstarent.
 Hac pactione & coniuratione facta, illico Prin-
 ceptus aduersarius à Papa schismaticus & hæreti-
 cus pronuntiabatur: Regnumq; ipsius primo oc-
 cupanti adiudicabatur, quibus artibus dici non
 potest, quot incendia Papæ in omnibus Chri-
 stiani orbis partibus quadringentis hisce annis
 excitarint: quàm multos sibi suæque stercora-
 riæ sedi Reges ac Principes, vassallos, feudata-
 rios, stipendiarios redegerint. Quæ de re quia

paulò antè copiosè dictum est, satis erit de duobus illis Galliaë & Angliaë Regibus exponere. Exorta igitur inter illos contentione, Papa Innocentius III. primùm ex suo consistorio duos legatos in Galliam misit, qui & Regem execrationum minis terrerent, & regni populares aduersus ipsum Regem concitarent, & arcana cum Episcopis Gallis ceterisque sacerdotibus consilia & conuentus inirent. Tùm deinde Imperatorem Othonem III. itémque Ferdinandum Flandriaë comitem aliósque complures externos Principes ad arma contra Regem Gallorum ita celeriter, atque acriter concitauit, ut nisi forti magnóque animo Papæ illius minas & bruta fulgura contempsisset, non tantùm illas regni sui regiones, verùm etiam breui tempore reliquas omnes amisisset. Cuius rei memoria extat, non modò in Gallicis nostris Annalibus, verumetiam apud Canonistas in c. nouit, 13. extr. de iudic. Nam illa Decretalis sempiternũ erit Papalis erga Reges ac Patriam nostrã odij, ac perduellis animi, monumentum. Ex his igitur & aliis quæ superius demonstrauius, perspicuum omnibus esse arbitramur, quantum auctoritatis huic Papæ Sixti DECLARATIONI tribui ab ordinibus & Regni Galliaë consiliariis oporteat: quem apertissimis testimoniis docuimus, multis atrocissimis criminibus à maxima Christianitatis parte non modò accusatum, verùm etiam conuictum, & condemnatum fuisse. Quòd si qui fortè sint, qui disputent, quem admodum

admodum ex eo, quòd duæ partes è tribus Europæ partibus, Papam exauctorarunt, nulla ei auctoritas à reliqua parte tertia tribuenda est: ita cum duæ partes è tribus Gallix partibus suam illi auctoritatem conseruatam velint, æquum esse, vt suum ei ius in Gallia conseruetur: duplex nobis in promptu responsio est. Prior, quoniam ex illo Gallorum numero qui Paparum partibus student, omnes Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, Sacerdotes, monachorum phalanges innumerabiles, & clerici, cæterique generis eiusdem scarabei, Papæ beneficiarij, canes denique omnes, qui Papæ tribunal lambunt, primo loco eximendi sunt: propter regulam iuris, qua dicimus, Quo in negotio res alicuius agitur, (quoniam ipsius aliqua ex parte interest) eam in eo negotio testem idoneum non esse. §. sed neque. Inlt. de testam. ordi. l. nullis, 10. D. de testib. l. omnibus, 9. C. eod. l. j. §. in propria, D. quand. appell. sit. Secunda est, quod illis omnibus è numero exemptis non exigua pars ceterorum qui inueteratam in Gallia religionis consuetudinem sequuntur, non iudicio & sponte id faciunt, sed terrore & minis compulsi: vt nihilo magis inter Papatus clientes numerandi sint, quam (vt Iurifconsulti dicunt) testes aut tutores vi & metu in aliquo negotio retenti, inter idoneos testes & auctores numerantur, de quibus eleganter Vlpianus scribit, eos qui inuiti negotio & actui alicui præsentés adstant, non magis adesse videri, quam si somno

vel morbo comitali occupati in eo loco fuissent. l. 1. §. vltim. D. de tutel. l. qui testamenta, 20. §. vltim. D. qui testamen. fac. l. nouissimè, 7. §. 1. quod fals. tutor. auctor. l. 2. D. de iudic. Denique constat inter omnes, si par Gallis hominibus vtriusque colendæ exercendæque religionis libertas daretur, vix quartam popularium regni partem in sedis Romanæ religionem permanfuram. Quo loco iuuat nos vetus illud Bartholi commemorare, qui in præfat. Digest. num. 14. vbi de donatione Constantini disputans, & aliorum Doctorum sententias enumerans, cum ad suam vèrum est, ita loquitur: *Videte, nos sumus in terris ecclesia.* (nam Bononiæ docebat) & *ideo dico quòd illa donatio valuit.* Vbi tamen multa contra illam donationem non obscure subiungit. Ac pari modo cum Canonistæ disputarent non licere Imperatori quenquam perduellionis crimine damnare, qui pontificiam factionem sequeretur, Bartholus de Imp. Henrici sententiâ, qua Robertum Siciliae regem perduellionis damnarat, & contraria Papæ Clementis V. sententiâ, qua eundem Robertum absoluerat, commemorans: Papæ quidem se aduersari non audere ostendit. Imperatoris autem sententiam probare non dissimulat: Canonistis Bartholo iccirco vehementer indignantibus: qui de papa & Cæsare versum illum vsurpantem papam suum Iouem appellantibus:

Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Quinetiam eodem loco Bartholus disputat, tantum

tum abfuisse, vt Robertus Papæ vassallus esset, quemadmodum Papa contra Imperatorem contendebat: vt testetur, mortuo Roberto Aloysium ipsius heredem Imperatori fidelitatem Siciliae nomine iurasse, in ciuitate Pifarum, se præfente. Qua de re videnda Henrici constitutio Ad reprimendam, Qui dicant rebell. & contra-ria Papæ constitutio, illam abrogans, & contumeliosè rescindens, In Clement. Pastoralis, de Iudic.

Quòd si de Perduellionatu Papparum Ecclesiastico dicendum aliquid videtur, non alienum erit proferre testimoniū Senatoris quòdam Parisiensis celeberrimi, nomine Cosinæ Guymerij: qui in præfationē Pragmaticæ sanctionis Biturigæ auctore Rege Carolo VII. conscriptæ nonnulla com memorat magnopere ad cognoscendā Alastorū Romanorū insaniam pertinentia, Circa annum Domini, inquit, CIO CCCXXC. mortuo Gregorio XI. Cardinales debentes procedere ad electionem successoris, fuerunt à Romanis comminati, quòd occiderentur, si non eligerent Italicum aliquem. Elegerunt ergo Archiepiscopum Barensem, qui tunc erat Roma, exprimentes ei, quòd eum eligebant ad vitandum periculum, seu fingebant eligere: sed postea data opportunitate alium eligere liberè intendebant. Electo igitur illo, qui Urbanus VI. dictus est, ille dixit, quòd si volebant eum eligere, quòd eum eligerent, quia intendebat Papa esse. Illi tamen Cardinales post aliquod tempus recesserunt ab eo, & fugientes ad ciuitatem Fundansem, elegerunt alium, qui

dictus est Clemens VI. qui transtulit curiam suam in Auenionem, illamque venerata est pro Papa Francia, Hispania, Catalonia. Alteri verò scilicet Urbano, adhaesit obediens Italia, Alemania, & Hungaria, & durauit hoc pessimum schisma ultra xxx. annos. Durante hoc schismate, post Urbanum successit ex illa parte Bonifacius IX. Bonifacio successit Innocentius VI. Innocentio Gregorius XII. Ex alia parte Clementi successit Benedictus XIII. qui dicebatur Petrus de Luna, sub quibus fuit factum concilium Pisae anno MDCCCX. in quo, ipsis depositis, fuit electus Alexander, qui dicebatur Petrus de Candia, cui successit Iohannes XXIII. propter quod generatum fuit aliud schisma. Tandem concilio congregato Constantiae, per Imperatorem Sigismundum, consentientibus dictis Ioanne XXIII. & Gregorio XII. & Cardinalibus D. Benedicti ibidem accedentibus, ibidem cessit Gregorius XII. & alij duo depositi fuerunt propter contumaciam, & ad sedandum schisma. Hec Guimerius. Nunc alterum eiusdem testimonium audiamus ex eodem libro, folio 5. col. 2. Martinus, inquit, fuit electus in Papam per concilium Constantiense, depositis alijs contendentibus, qui diu schisma habuerunt. Et concilium iussit congregari in Basilea, cui morte praeventus non interfuit, ibidem tamen misit Iulianum, tunc legatum suum, tituli Sancti angeli, anno XIV. sui Pontificatus Calend. Februar. pro celebratione concilij & ei successit Eugenius IV. qui licet approbasset concilium Basiliense, & Basileam misisset dictum legatum pridie Calend. Maij, Pontificatus sui anno primo, ac etiam dissolutionem dicti

dicti concilij per ipsum attentatam anno MDCCC-
 CXXXIII. & sui Pontificatus anno tertio renocasset
 in publica sua cessione, Roma celebrata apud S. Pe-
 trum XVII. Calend. Ianuar. eodem anno, & per suas
 bullas patentes promississet de cetero dicto concilio
 obedire confitendo ipsum concilium semper fuisse ve-
 re continuatum. noluit tamen postea decreta conci-
 lij Constantiensis servare, nec obedire concilio Basi-
 liensi, asserens magis è contra debere fieri, & illud
 iterato dissoluit, & transtulit Ferrariam, propter re-
 ductionem Græcorum, & inde Florentiam, propter
 superuenientem ibi pestem. unde orta est grandis al-
 tercatio scribentium de hac materia. nam una pars
 dicebat Papam esse supra concilium: alia, concilium
 esse supra Papam. Propterea à concilio Basiliensi fuit
 citatus, pridie Calē. Augusti, anno MDCCCXXX-
 VII. suspensus ab administratione Papatus XI. Cal-
 lend. Februar. anno MDCCCXXXIX. & etiam
 depositus VII. Calend. Iulij, anno MDCCCXXXIX.
 in locum cuius fuit electus à concilio Basiliensi Ame-
 deus, Dux Sabaudia postea dictus Felix V. sed non
 curavit Eugenius propter quod fuit schisma, quod
 duravit annis nouem, & usque ad mortem Eugenij,
 cuius in locum fuit electus in urbe Nicolaus V. cui
 cessit Fœlix, in fauorem unionis Ecclesie. Papa Pius
 II. ante dictus Æneas Syluius, qui interfuit concilio
 Basiliensi. fecit tractatum pro auctoritate concilij Ba-
 siliensis: sed factus Papa eum retractauit. Hæc Gui-
 merius Parisiensis, vt diximus, quondam Sena-
 tor: quò attentius huius ætatis Senatores intel-
 ligant, quanta ambitione, contentione, infania

Romani Alastores Perduellionatum in Ecclesia exercuerint, & quàm furenter inter se baccati sint, quot incendia in omnibus Europæ partibus, vt ambitioni suæ feruirent, passim excitari. Quinetiam quàm antiqua & inueterata hæc sit illorum infania, cognosci licet ex historia Ammiani Marcel. Christianæ religionis expertis, lib. xxvii. cuius hæc verba sunt: *Damasus & Ursicinus supra humanum modum ad rapiendam Episcopalem sedem ardentis, scissi studijs asperrimè confluctabantur ad vsque mortis vulnerumque discrimina, adiuuentis vtriusque progressis: quæ nec corrigere sufficiens Viuentius urbis præfectus, nec mollire, vi magna coactus successit in suburbanum, & in concertatione superauerat Damasus, parte que ei fauebat instante. Constatque in Basilica Seruini, ubi ritus Christiani est conuenticulum, vno die centum triginta septem reperta cadauera peremptorum: effertaque diu plebem agrè postea delimitam. Neque ego abnuo, ostentationem rerum considerans Urbanarum, huius rei cupidos ob impetrandum quod appetunt, omni contentione laterum iurgari debere: cum id adepti, futuri sint ita securi, vt ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis insidentes circumspectè vestiti, epulas curantes profusas, adeo vtorum conuiuia regales superent mensas, qui esse poterant Beati reuera. si magnitudine urbis despecta, quæ vitijs opponunt, ad imitationem Antistitum quorundam Prouincialium viuerent: quos tenuitas edendi partandique parcissimè, vilitas etiam indumentorum & supercilia humum spectantia, perpetuo numini veris-*
que

que eius cultoribus, ut puros cōmendāt & verecūdos.
 Hæc Ammianus: ex quibus perspicuum est, quã
 vetus hæc fuerit Paparum Romanorum ambi-
 tio, ac libido dominandi, feritate & crudelitate
 coniuncta. Sed vt vetera omittamus, & ad ea
 que nos nostramque Galliam propiùs attingūt,
 veniamus: ecquis est ex tanto Regionum Sena-
 torum numero, qui nesciat, quot bella Papæ
 Romani inter Christianos principes his quin-
 quaginta annis potentia suæ vel tuædæ, vel am-
 plicandæ causâ in Europa excitarint? primum
 fuit Helueticum, quo pacatissimas ciuitates, nec
 tam fœderis arctissimi necessitudine, quàm cha-
 ritate mutua, communisque patriæ conseruan-
 dæ studio coniunctas crudelissimè inter se com-
 miserunt. Secutum est bellum Germanicū, inde
 Anglic. & Stotic. quod etiam nunc iidem Ala-
 stores per emissarios suos Iesuaistros, certissimos
 orbis Christiani incendiarios renouare conan-
 tur. Quid de nostris Gallicis ciuilibus & funestis
 bellis dicemus? Nam primùm omnium Papæ
 Romani à Francisco primo efflagitarunt, vt si
 qui reformatam religionem amplecterentur,
 viui, præfecta lingua, subiectis ignibus, crema-
 rentur. Extant inter regias constitutiones Gal-
 licas, edicta illius Regis, edita anno **MD** **IO**
XXXIV. itémque anno **XL.** & rursus anno
XLII. quorum auctoritate Senatores parlamen-
 torū tantùm Christiani sanguinis profuderūt,
 & tamen tanta cum martyrum pietate & con-
 stantia, vt vix apud posteros fidem habitura vi-

deatur. Quid hæc Alastorib. illis crudelitas profuerit, operæpretium est ex eius testimonio cognoscere, quo nemo locupletior hoc in genere produci testis potest. Is est Rex Henricus secundus, horum recentiorum Regū pater, Princeps, (vt plerique meminisse possunt) belli domique clarissimus. Extat enim eius edictū mense Junio anni MDLII Castrobrianti scriptum: cuius hæc verba sunt: *Videre antehac omnibus licuit, quanto studio, quantaque contentione parens noster (quem Deus absoluat) Rex Franciscus, vt pote princeps Christianissimus & maximè catholicus, per vniuersum vite sue tempus conatus sit hæreses, & falsas doctrinas, quæ in suo regno contra nostram sanctam fidem & religionem catholicam pullulabant, extirpare: & quam multas leges & constitutiones idem Rex eodem animo & consilio promulgauit: prout varietas & necessitas temporum ferebat. Verumtamen illud tantum studium tantaque contentio non magnoperè profuit. Nam ille morbus ita per nobilissimas quasque regni nostri ciuitates peruasit, vt omnium generum, atque ordinum familias, quasi contagio quedam infecerit. Hæc ille in edicto, cuius sex & quadraginta sunt articuli, omnes ad cohibendum illius religionis cursum, acerrimè & seuerissimè conscripti. Quinetiam aliquantò post, id est, anno MDLVII aliud eiusdem Regis edictum promulgatum est, quo nominatim multis verbis profitetur, palamque denuntiat, se nullum in illa opprimenda religione laborem, nullum studium, nullam diligentiam prætermisisse. Tatum ne?*

*neq̄ imò verò, inquit, quanto studiosius ac laboriosius
 in eam curam incubuimus, tanto magis magisque do-
 ctina illa inualuit.* De studio certè & conatu,
 vel ex eo fieri coniectura potest, quòd inter om-
 nes constat, magnum omnis generis hominum
 numerù illo misero & acerbò supplicij genere
 interiisse. Successit illis Regibus, auo nempe, &
 patri, Rex Franciscus secundus: eius edicta vide-
 re licet numero sex, acerrima & vehementissi-
 ma, præter innumera diplomata & patentes lite-
 ras, quas assiduè per singulas Regni sui prouin-
 cias missitabat, tanto animi ardore ac stomacho,
 vt homines amplius trecenti, vix trium mensiu
 spatio, Parisiensis præsertim & Tholosani fena-
 tus decretis, cruciati, vstulati, cremati, (atque vt
 perscribi in Senatusconsultis solebat) in cineres
 redacti sint. Satiare fortasse hæc tanta profusi
 sanguinis copia vel inmanissimos tyrannos po-
 tuit: quales antiquis temporibus fuisse memo-
 rantur Cyclops, Busiris, Siron, Phalaris, Tython,
 Gyges. At Papam Romanum, quem verè gene-
 ris humani perduellem appellare possumus, ex-
 plere tanta crudelitas non potuit. Quid profe-
 cerit, audire est operæpretium. Extat enim con-
 stitutio eiusdem Regis Francisci secundi, edita
 Ambosiæ, mense Martio, anni MD LIX. his
 verbis, quæ perattentè legi à consiliariis Regiis
 optamus, momentoque suo ponderari. *Nos vt
 officio & functioni nostræ Regiæ satisfacere mus coacti
 sumus variis vti suppliciorum & pœnarum generi-
 bus, prout rerum status & tempora postulabant. Sed*

ex caussarum criminalium instrumentis cognitum
 & patefactum est ingentem numerum virorum, mu-
 lierum, atatum, generum, & ordinum omnium inter-
 fuisse illicitis & clandestinis concionibus, cœnis, bap-
 tismis, per eos administratis, quibus id facere non li-
 cebat. Quòd si de vnoquoque illorum supplicium su-
 meretur, prout iuris & Legum nostrarum rigor po-
 stulat, admirabilem sanguinis effusionem fieri oport-
 teret, virorum, mulierum, virginum, adolescentum
 florecentis adhuc ætatis, quorum alij inducti & su-
 bornati, alij simplicitate quadam & ignorantia per-
 suasi, alij curiositate quadam potius quàm malitia
 illecti, in istiusmodi errores & incommoda inciderunt.
 Quòd si fieret, magno & perpetuo animi dolore affice-
 remur: neque id vel naturæ nostræ, vel ætati satis con-
 ueniret: quarum utraque nos ad clementiã & mäsue-
 tudinem ac misericordiam hoc in genere exercendam
 inuitat. Itaque notum omnibus esse volumus, cum
 hac tota de re, maturè à consiliariis nostris coram no-
 bis deliberatum fuisset, non esse nobis in animo pri-
 mum regni nostri annum memorabilem posteritati
 relinquere, tanquam cruentum, sanguinarium, & ca-
 dibus miserorum nostrorum ciuium plenum: etiamsi
 hoc maxime meriti fuissent: imò ad exemplum Patris
 cælestis statuimus parcere sanguini nostrorum popu-
 larium, & subiectos nostros ad viam salutis redu-
 cere, eorumque vitam conseruare: Sperantes per Dei
 misericordiã fore, ut per viã mansuetudinis & cle-
 mentie plus, quàm per suppliciorũ rigore proficiamus.
 Itaque de supradictorum nostrorum consiliariorum
 sententia dicimus, statuimus, ordinamus, ne posthac
 propter

propter causam criminum prætorum fidem & religionem concernentium, per iudices nostros molestia exhibeatur nostris subditis, cuiuscunque sint generis & cōditionis, neque in iudicio neque extra iudicium. Declaramus insuper nos talium criminum, fidem & religionem concernentium, gratiam, remissionem, & abolitionem generalem omnibus nostris subditis condonasse. Et paulò infrà. Ex auctoritate regis qui huic consilio præfuit: & de sententia dominorum Cardinalium de Bourbon, de Lorraine, de Chastillon, les ducs de Montpensier, de Guise, de Niuernois, & d'Aumale. Hactenus Rex Franciscus secundus: perspicuè, vt apparet, declarans ac testificans, superiorum temporum cruciatus & supplicia nihil omnino ad hanc extinguendam religionem valuisse. Quid tum Alastores, ac perduelles humani generis, Papæ Romani? quid egerunt? Vbi senserunt aliquot eiusdem regni proceres, aliquot præterea regij sanguinis Principes religionem illam degustasse, & Bernardo nicas ac Dominicanas fraudes atque imposturas repudiasse, vbi præviderunt fore, vt Gallia paulatim ac pedetentim è papatus seruitute sese in Christianam libertatem vindicaret, vbi denique tam opimam prædam è suis faucibus creptum iri senserunt, tum verò nouas bellorum ciuilium faces passim per vniuersam Galliam immittere ceperunt. deinde cum ne hac quidem illis via succederet, furiales carnificinas, & Ianienas cum sempiterna Gallici nominis ignominia instituerunt: ad extremum, vbi ne hoc quidem modo

profici quicquam posse animaduertent, exortus est monachus Bernardonicus, Sixtus noster quintus, qui meretricia & monachali impudentia fretus, Serenissimos principes nostros profciberet, potentissimūque Gallia regem iuberet, vt eos vi, armis, castris infectaretur, miserūque suum regnum denuò cēdibus, rapinis, incendiis compleret. Sed de furiali Alastorum Romanorum perdullionatu satis iam videtur dictum.

CRIMEN FALSI.

Restat, vt de crimine quod in postremum locum reiecimus, quā breuissimè fieri poterit, differamus: nempe Falsi, siue subiectarum aut corruptarum tabularum. Cū autem huius sceleris permulta nobis vndecunque testimonia suppetunt, tūm præcipuè ex pontificali decreto Gratiani, quod huius generis corruptelis & falsitatibus redundat. Ex quibus paucas quasdam, quasi exempli loco, delibabimus, atque imprimis instrumentum illud donationis Cōstantini, quo Papa donatam sibi ab illo Imperatore urbem Romam, itēque Italiam, Siciliam, Sardiniam, Hispaniam, Germaniam, & Britanniam contēdit, dist. 96. c. Constantinus: & pleniùs apud Bartholomæum Picernum, & Augustinum Steuchum, qui instrumentum illud Romæ in Bibliotheca Papæ, Græca lingua, scriptum repertum esse affirmauerunt, Latinèque ab se conuersum ediderunt

ediderunt. Nam eius hæc summa est : Imperator Constantinus, Christianorum, hostis, lepræ morbo affectus, in somnis à Petro & Paulo apostolis admonitus, vt se Syluestro Papæ Romano purgandum traderet, confestim ab illo baptizatus atque sanatus, tanti beneficij remunerandi causa donauit eidem Syluestro, eiusque successoribus urbem Romam, totumque Occidentis imperium : simul coronam suam auream, & sceptrum, & reliqua imperatoria insignia, vt maiorem dignitatem Papa Romanus haberet, quam ipse Imperator. Simul imprecatur suis successoribus usque ad finem mundi, concremationem in inferno inferiore, cum Diabolo & impijs, nisi eam donationem ratam habeant, & obseruent. Datù Romæ 3. Kal. April. Constantino A. quater & Gallicano Coss. Hoc igitur instrumentum, quo solo Paparum dominatus sustinetur, falsum, fictum, e mentito, atque à Papa nescio quo, perinde vt librum Cõformitatum subiectum fuisse, quamplurimis argumentis euincemus. quorum illud primum est. Quod cum tot extet historici, qui res Constantini literis mandarunt, nullus tamen auctor locuples reperitur, qui tam immensæ, tam effusæ, ac tam inofficiosæ prodigalitatis mentionem faciat. in his Eusebius, qui libros quinque de ipsius vita conscripsit. Itē Socrates, Theodoritus, Euagrius, Rufinus, Eutropius, Paulus Diaconus, Orosius, Beda, Zonaras, Nicephorus: quos non est verisimile, si vera illa donatio fuisset, tantam rem, tanto silentio præ-

termiffuros fuiffe. Quinetiam Papæ ipfi Romani, qui sæpe multúmque de fua potentia & amplitudine cum aliis Epifcopis contenderunt, tamen in fuo iure perfequendo, & inftrumentorum fuorum editione, nullum vnquam de illo inftrumêto feciffe uerbum leguntur. I I. Quòd complures Papalis dominatus patroni & defenfores teftificantur, totum illud caput ab antiquis Gratianici Decreti cõdicibus abefle: in his Antoninus Florent. Epifcop. primæ partis hiftorialis tit. 8. c. 1. & Volateranus ubi de Constantino commemorat. *Caput illud, inquit Antoninus, non habetur in antiquis Decretis. Quid ergo & quantum Constantinus donauit, non eft bene certum.* Nicolaus autem Cufanus lib. de concor. Cathol. 3. *Absque dubio, inquit, fi non fuiffet illud dictamen apocryphũ, Gratianus in veteribus codicibus, & canonum collectionibus inueniffet. & quia non inuenit, non pofuit.* Quinetiã Aneas, Syluius (is qui poftea Papatum adeptus, dictus eft Papa Pius) in dialogo quodã, quem adhuc Cardinalis fcripfit, apertè inftrumentum iftud falfitatis arguit: & ftolidos Legiftas appellat, qui tantopere fudarint in difputando an ea donatio valeat, quæ nõquam facta fuit. I I I. Quòd Eufebius lib. de vita Cõstant. 4. memoriæ prodidit, eũ perexiguo ante obitum tẽpore hanc Imperij fui diuifionem inter fuos filios feciffe, vt natu maximo Occidentem, fecũdò Orientem, tertidò interiectam regionẽ affignaret. Sed & Socrat. hift. Ecclefiãft. 3. c. vlt. *Cum tres, inquit, filios haberet, fingulos eorum Imperij fui participes*

participes esse constituit. Primum quidem filium, sui nominis Constantinum, Occidentalium partium. Secundum, cui nomine, Constantium, in Oriente constituit. Iunio rem verò Constantem in media regione ordinavit. Item Sext. Aurel. Victor. Ad tres, inquit, urbis Romani dominatio redacta est, Constantinum, Constantium, & Constantem filios Constantini. Hi singuli has partes regendas habuerunt. Item Zosimus lib. hist. pr. 2. Eius liberi, inquit, successionē in Imperio nacti nationes inter se partiti sunt. Et Constantinus quidem natu maximus cum minimo natu Constante omnia trans-alpes sita, & Italiam, & Illyricum sortitus est. Nunc posteriorum temporum historiā consideremus. Nā ut inter somnes Chronographos cōstat, non tantum Italiæ, verum etiā Romæ urbis imperium penes Constantini successores per annos centum & quadraginta permansit, vsque ad annum Christi cccci. quo tēpore imperium illud Occidētis vexari cēptum a Gottis, Francis, Alanis, Burgundis, Vādalis: semper tamen in iure Imperatorum Romanorum mansit, usque ad Imperatorem Augustulū, quē Odo Gottorū rex Italia expulit, vrbe Roma positus, anno cccclxxvi. quo tēpore Romanum Imperium in Occidente defecit, Barbaris & Romæ & in Italia regnantibus. Nam regiū Romanorum nomen, penes Odoacri posteros ac successores per annos cccxxv. permansit. Itaque videre licet quamplurimas apud Cassiodorum Theodorici regis literas, partim ad Senatum urbis Romæ, partim ad populum Romanum re-

gio nomine atque auctoritate scriptas : vt nemi-
 ni dubium esse possit, quin & Italia, & vrbs ipsa
 Roma sub Gotorum regum ditione, nō sub vl-
 lius Papæ dominatu permanferit: vsquedū Got-
 tis ab Imperatore Constantinopolitano Italia
 exactis, præfides in illam prouinciam mitti cœ-
 perunt, Exarchorum nomine: qui etsi Rauennæ
 domicilium habebāt, tamen in Italia per annos
 complures dominati sunt. Rursus Longobardi,
 quorū regnū exortū est anno 10 LXVIII. vniuer-
 sam Italiā, præter urbem Romā, per annos CCVI.
 hoc est vsque ad annum 10 CCXLIV. tenuerunt.
 quæ omnia ex Procopij, Iornandis, Marcellini,
 Pauli Diaconi, & aliorum scriptis intelliguntur:
 vt perspicuū cuius esse possit, falsum esse, quod
 Papæ cōtendunt, maiores suos vel in Italia, vel
 in vrbe Roma dominatum ex Constantini do-
 natione obtinuisse: cū is dominatus anno de-
 mūm Christianæ salutis octingētesimo initium
 habuerit, ex Pipini & Caroli magni liberalitate,
 qui Exarchatum Lōgobardis ereptum vnā cum
 vrbe Roma Papæ Stephano secundo donarunt:
 vt Platina, Volaterranus, & alij omnes testantur.
 sed præsertim Sabellicus Ennead. 8. libr. 8. vbi
 præter ceteros adscribit, Constātinum quartum
 Oriētis Imp. legatos ad Pipinum in Italiam mi-
 sisse, qui ab eo peterent, vt Rauennam & cetera
 Exarchatus loca suo Imperatori restituenda cu-
 raret. *quippe, quæ Imperij essent (sic loquitur Sa-
 bellicus) non autem Pontificis. Neque se Pipinus
 Cōstantino aut cuiquam hominum præterquam Ec-
 clesia*

desiæ Romanæ militare, eoque cōsilio se arma induis-
se, ut Apostolicam sedem ab omnium mortalium in-
uria vindicaret: utque Rauennam & quicquid Lō-
gobardi vi & armis subegissent, Romanæ subiceret
Ecclesiæ. Ita Græci oratores re infecta domum redie-
rant. Hęc Sabellicus. Platina autem Exarchatum
 Astulpho Longobardo ereptum, & Papæ Ste-
 phano traditum subiūgit, anno DCCLVI. simūl-
 que Imperatoris nomen Carolo magno Pipini
 filio tribuisse, quod Imperatores Orientis agrè
 per ea tempora tuebātur, hoc est, anno 1000.
 qua de re Albertus Krantzius in Saxon. lib. 2. c. 1.
 sic scribit: *Tribuunt nōnulli Cōstantino Magno do-*
nationem illam Italia, & Germaniæ, & nescio qua-
rum prouinciarum Ecclesiæ Romanæ factam: de qua
ipsi viderint. Carolus erat, qui ex victoriā Lōgobar-
dorum Romanam Ecclesiā ditauit, cū pridem
aliquanta & Gotti per sua tempora, & deinde Lon-
gobardi reges nonnulla contulissent. 1 v. Quod Papæ
 ipsi inter se de hac donatione pugnātia loquun-
 tur, & valde discrepātia. Nam cū hoc loco (id
 est in d. c. Constantinus. dist. 96.) regnum Roma-
 num atque Italiæ & Occidentis totius Cōstan-
 tino acceptum referant, & anno Christi c c c
 xxxiix. tamen alio loco sui huius beneficij au-
 ctorem laudant Ludouicum Pium, Caroli ma-
 gni filium, ex anno Christi 1000xxxv. Cu-
 ius mendacij ac falsitatis impudentia quo dilu-
 cidius appareat, bina huius posterioris donatio-
 nis instrumenta, quæ Papæ & Canonistæ nobis
 ediderunt, inter se comparabimus. Nam Vola-

terranus libr. Georg. 3. sic loquitur. *De pietate ipsius Ludouici Pij in Romanos Pontifices multa Bibliothecarius refert, ciuitates quas eis dedit enumerās. Ego quoque ex Antigrapho vetusti libri, quod in Bibliotheca Vaticana hodie continetur, ubi eius enarratur donatio, Apographum excerpſi.*

INSTRUMENTI VOLATERRANA editio.

Ego Ludouicus Imp. concedo tibi beato Petro Principi Apostolorum, & per te vicario tuo Domino Paschali summo Pontifici, successoribusque eius in perpetuum, ciuitatem Romanam, cum sua iurisdictione, omnibusque circa terris, ciuitatibus, portibus, ac maritimis locis Hetrurie: In ea denique mediterraneam urbem veterem Balneoregium, Viterbium, Saonam, Populoniam, Rosellas, Perusum, Mathuranum, Sutrium, Nepe versus Campaniam, Ananiam, Signiam, Ferentinum, Alanum, Patricum, Frustinum, cum omnibus circa oppidis & vicis: nec non exarchatum Rauennae integrum, sicut pia recordatione Carolus pater, & item Pipinus auus noster (notet Lector mirum de Constantino silentium) Beato Petro dudum concessere. Videlicet Rauennam, Bonicum, Aemiliam, Forum populi, Forum Iuly, Fauentiam, Imolam, Romaniam, Ferrariam, Comadam, Adriam, Seruiam. In marchia Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Oximum, Numanam, Esium, Forum Sempronij, Feretrinum, Vrbium, territorium Valnense,

INSTRUMENTI Decretalis editio.

Ego Ludouicus Imp. Romanus Augustus statuo & cōcedo per hoc pactum confirmationis nostrae B. Petro principi Apostolorum, & per te vicario tuo Domino Paschali, summo Pontifici, & successoribus eius in perpetuum, sicut a predecessoribus nostris usque nunc in uestra potestate & ditione tenuisti, & disposuisti, Romanam ciuitatem cum ducatu suo, & suburbanis, atque villiculis omnibus, & terminis eius motanis, & maritimis littoribus, & portibus, ceu cunctis ciuitatibus, Castellis, oppidis, ac villis in Toscana partibus. Item quando diuina uocatione huius sacratissime sedis pontifex de hoc seculo migrauerit, nullus ex regna nostrorum

Callium, Luceolos, Eugubium, In Campania Sorum, Aquinum, Arpinum, Thranum, Capuam, patrimonia quoque ad nostram pertinentia ditionem, Beneventanum, Salernitanum, Calabriae inferioris ac superioris, ac Neapolitanum ducatum: insuper Spoletinum, Tuderotreculum, Haruiam, reliquaque eius ditionis: Insulas quoque inferi maris, Corsicam, Sardiniam, Siciliam, quae omnia pie memorie Pipinus auus, deinde Carolus Imperator genitor noster, per Athenium & Mainardum Abbates, ad hoc sponte missos, B. Petro eiusque successoribus scripto concesserunt, nos item probamus atque concedimus. Præterea summi Pontificis deligendi Romano consilio potestatem esse volumus, modo sine discordia fiat, ac post consecrationem legati ad nos successorésq; nostros Reges Francorum conciliandæ charitatis & amicitie causa mittantur: sicuti temporibus Dom. Caroli atavis, & Pipini auis, & postremo Caroli genitoris nostri mos fuit. Hanc igitur voluntatem nostram scripto ac iureiurando firmamus, & per legatum S. R. E. Theodorum domino Paschali insensus, manûque propria me subscripsi, EGO LVDOVICVS. subscripsere quoque tres filij eius, Episcopi decem, Abbates, octo, Comites quindecim, Bibliothecarius, Mansionarius, & Stuarijque vnus. numerabatur annus ab incarnatione Domini

DCCCXXXV.

Francus, aut Langobardus de qualibet parte homo sub nostra potestate cõstitutus licentiã habeat contra Romanos aut publicè aut priuatim cõueniendi, aut electionẽ faciendi, nullúsq; in ciuitatibus aut territorijs ad ecclesie B. Petri Apostoli potestatem pertinentibus aliquod malum præterea facere præsumat: sed liceat Romanis cum omni veneratione & sine qualibet perturbatione honorificã suo pontifici exhibere sepulturam: & eum quẽ diuina inspiratione, & Beati Petri intercessione omnes Romani vno consilio atque vna concordia, sine aliqua promissione, ad pontificatus ordinem elegerint, sine aliqua ambiguitate atque contradictione more canonico cõsecrare: & dum consecratus fuerit, legati ad nos, vel ad nostros successores Reges Francorũ dirigantur, qui inter nos & illũ amicitiam charitatẽ & pacẽ concilient.

Ex hac comparatione perspicuum est, quibus fraudibus, & quàm malis artibus Papatu ad consequendum summum illum Italiæ dominatum sit usus. Nam, vt verus Imp. Constantinus apud Iustinianum loquitur, *Scriptura diuersa, & fidem sibi inuicem derogantes, nihil habere firmitatis possunt.* l. scripturæ, 14. c. de fid. instrum. quippe, cum duæ orationes pugnantia continentis veræ esse non possint. l. si is qui, 13. §. vtrum, D. de reb. dub. l. vbi pugnantia, 188. D. de reg. iur. Itaque quoties plura eiusdem actus instrumenta conficiuntur, oportet ea inter se totidem verbis cõgruere: tamen si error in aliqua notula sit tolerabilis. veluti si L. pro C. scripta sit l. Sêpronius, 47. D. de leg. 2. Sed aliud est error in nota numeri, aliud diuersitas in rebus ipsis velut hoc loco, vbi in vno instrumento sola Romæ suburbana quædã nominatur, in altero, præter maximã Italiæ partẽ, etiam Sicilia, Sardinia, & Corcyra: quo casu quia diuersæ donationes sunt, diuersa instrumenta requirebantur. l. sancimus, 34. §. si quis autem, C. de donat. l. quingenta, 12. D. de probat. Denique si Constantinus tanto ante Occidentis Imperiũ Papatu donarat, ecquod ius nouum adipisci Papa ex hac noua Ludouici donatione potuit? cum, vt vulgo traditur, rei suæ acquisitio nulla sit. l. 4, C. de contrah. empt. V. Quod alio etiam loco Papæ pugnantia inter se de hac eadẽ donatione locuti sunt. Extat enim in eodẽ Gratiani decreto, 12. q. 1. c. futuram, Melchiadis Papæ testimonium, qui ante Syluestrum Papalem sedem

dem obtinuit, ubi iam tunc, ante Sylvestri, inquam, Papatum huius donationis à Constantino etiã ante suum Papatum factæ mentionem his verbis facit, *Donaria immensa cõtulit, & fabricã tẽpli primæ sedis B. Petri instituit: adeo ut sedem Imperialem relinqueret, & B. Petro successoribusque suis profuturam concederet.* Nam si ante Melchiadis tempora Constantinus illam donationem fecit, quid argumenti habere hæc Sylvestri fabula poterit, affirmantis & baptizatum à se Constantinum, & se ab illo tanto imperio donatum fuisse? VI. Sed iam propiùs ad ipsum donationis instrumentum, & historici verba veniendum est. Nam cui verisimile videbitur, somnium diuinitus oblatum fuisse homini, non tantum ethnico, & idolorum cultori, verum etiam acerrimo religionis Christianæ insectatori? aut si oblatum fuisset, quis credat Deum non id potius per angelum aliquem, ex vetere (ut scriptura testatur) ac perpetua consuetudine, quam per Apostolos mortuos, id facturum fuisse? denique temerarium est quicquam de somnijs, præter Scripturæ sacre auctoritatẽ credere. Quare dubium nemini esse debet, quin hoc instrumentum ex eadem officina prodierit, vnde alia eiusmodi innumerabilia Papatum commenta, figmenta, & mendacia nata sunt, quale illud est apud Antoninum, part. 3. tit. 24. §. 3. *Cum Dominicus esset Roma, & in basilica S. Petri orationẽ suam pro conseruatione & dilatactione ordinis sui effunderet, facta manu Domini super eum, gloriosos principes Petrum & Paulum ad se ubi to-*

*venientes aspexit : quorum Petrus baculum, Paulus
 verò librū tradere videbatur: addebantque dicentes:
 Vade, predica : quoniam à Deo ad hoc ministerium
 electus es. Aut illud alterum Papæ Stephani se-
 cundi , apud Reginonen in Chronic. anni
 10 CCLIII, vbi Stephan^o Papa, cui Pipinus exar-
 chatum Italiae (vt paulò ante dicebamus) dona-
 uit , scribit se cū in monasterio S. Dionysij apud
 pagum Parisiacum (hæc illius verba sunt) subter
 cæpanis dormiret, vidisse ante altare D. Petrum, &
 magistrum Gentium Paulum, quos de illorum scarijs
 cognouit, B. Dionysium subtilem & longiorem: dixit-
 seque Dominum Petrum, Hic frater noster postulat
 sanitatem, & D. Paulū respōdisse, Modò sanabitur.
 & appropinquātem misisse manum suam ad pectus
 Domini Dionysij amicabilem, & dixisse D. Petrum
 ad Do. Dionysium hilariter: Tua gratia est sanus
 eius. Et statim Dom. Dionysium thuribulum incensi,
 & palmam in manu tenentem, presbytero & Dia-
 cono dixisse prelibato Stephano Papæ, Pax tecum fra-
 ter: Noli timere: surge sanus. Et mox, inquit, factus
 sum sanus: & volebam implere quod mihi præceptū
 erat: & dicebant qui ibi aderant, quòd dementabam.
 & cætera, quæ adeo stolidas, atque insulas sunt, vt
 Papa Stephanus illo commento risum captasse
 videatur. Sed laudandus Deus, quòd tantam im-
 probitatem non nisi in homines stolidos inci-
 dere passus est. Quin ne illud quidem de visis
 in somnio Petro & Paulo apostolis prætermitt-
 endum est, quod in libro Cōformittatum legi-
 tur, fol. 51. B. Franciscus Romam pergens fuit à
 sanctis*

sanctis apostolis Petro & Paulo dulciter amplexatus. ibidem Petrus & Paulus à Francisco rogati impetrarunt à Christo regulæ Minorum confirmationem. VII. Quòd verisimile non est, Constantinum magnum illo lepræ morbo laborasse: quandoquidem neque Eusebius, qui vitam eius accuratè quinque, vt dixi, libris complexus est, neque Zosimus, qui religionis odio Constantinum quibus potest cõtumeliis exagitat, neque Paulus Diaconus, neque alius quisquã ullam illius morbi mentionem facit: vt omittam Baptistæ Mantuani argumentum ex lib. de Patienti 1. cap. 30. vbi cùm ex Plinij lib. 21. cap. 1. docuisset, genus illud morbi iam pridem in Italia restinctum fuisse, sic infert: *Si ergo tempore Plinij, qui sub Vespasiano floruit, erat iam restinctus hic morbus in Italia, verisimile non est, Constantinum eo laborasse, qui post longum tempus imperauit.* VIII. Quòd etiam impium commentum illo loco subiicitur, & quod Christianorũ aures animique respuunt, Constantinum, dùm in lauacro à Papa baptizabatur, vidisse manum Dei de cælo in suũ corpus demissam, quæ illum lepra purgauit. *In sinu lauacri positus, inquit, manum tangentem me à cælo proprijs oculis aspexi, sub qua mundatum me à lepra cognoui.* Nam quis non videt figmentum hoc eiusdem esse generis, cuius illa sunt, quæ passim in libro Conformitatum Franciscanarũ, aut in vita Dominici leguntur? IX. Quòd neque verisimile est tam inconsultum Syluestrum Patram & Diaconos ipsius fuisse, vt Constantino

Christianorum, ac præsertim Ecclesiæ Romanæ hosti infestissimo tam repente, post suum illis narratum somium, baptismum conferre vellēt: ac non prius ei Christianæ religionis mysteria, Catechumenorum instituto, traderent. Quinetiam Zosimus Christianæ, vt dixi, religionis inimicus narrat, cum ab Hispano quodam eam Religionem edoctum, didicisse, quanta vis illius esset in delendis hominum peccatis: ac tū demum hariolos & flamines ceterosque Romanarum superstitionum sacerdotes ab aula sua remouisse. X. Quod summi auctores atq; historici testantur, Constantinum non nisi paulo ante mortem, & anno demum ætatis LXV. baptizatum fuisse, neque id Romæ, vel à Syluestro Papa, qui quinque prope ante annis vita excefferat, sed Nicomediæ, ab Eusebio Nicomediensi, magna Episcoporum frequentia. Hęc Euseb. in libr. de vit. 4. Hieronym. in Chron. Rufinus lib. 1. cap. 11. Socrates lib. 1, cap. 39. Theodor. lib. 1. cap. 31. Ambrosius lib. de obitu Theodos. Neque enim Nicephoro fides habenda est, qui libro 7. cap. 35. cum Romæ illum baptizatum scribit, simul adiungit, se Romanam Ecclesiam in ea re auctorem sequi. Præsertim cum Vincentius lib. histor. 24. non dubitarit scribere, secundum S. Hieronymum, Constantinum vxorem Faustam, & filium Crispum crudeliter occidisse, & in extremo vitæ ab Eusebio Nicomediæ Episcopo baptizatum fuisse. XI. Quòd nec verisimile est, si Constantinus calido puerorum infantium sanguine

guine suum morbum curare instituisset, vel eum voluisse pueros illos palàm à Capitolij sacerdotibus iugulari, vel tanta sanguinis copia opus fuisse, vt eo cisterna tota impleretur. XII. Nihilomagus credibile est, Constantinum tandiu Christianam religionem oppugnasse, quin aliquid de Petro & Paulo, celeberrimis Christi Apostolis, auditione accepisset: neque adeo rerum Christianarum imperitum fuisse, vt somno illo excitatus ex Syluestro quæreretur, quinam essent illi Dij, qui Petrus & Paulus appellabantur. nam vt nihil omnino præter diuinã visionẽ didicisset, tamen non est verisimile Petrum & Paulum ei se pro diis vendidisse. XIII. Quod impium fuisse, beneficium recuperatæ valetudinis referre potius acceptum Apostolo Petro, Dei internuntio, quàm ipsi Deo, à quo Petrus ad eum missus fuerat. Deinde soli Petro, potius, quàm coniunctim Petro & Paulo. His enim verbis vitur, *Et beneficentijs ipsius Petri sanitatem corporis redeuntem integerrimè sensi.* XIV. Absurdus est etiam quod subiicitur, Constantinum, qui quinque liberos habebat, *tamen de sententia omnium Satraparum suorum* (quod verbum in legibus & monumētis Imp. Romanorum plane nouum, insolens, atque inusitatum est) & *uniuersi senatus & optimatum, & cuneti populi, qui Romano imperio subiacebat, dimidiam imperij sui partem pauperculo sacerdoti donasse*: cùm inter omnes constet, senatum Rom. non illo tantum tempore, verùm etiam vsque ad Valenti-

niani imperium Gentiles suas superstitiones retinuisse: quod vel ex Symmachi epistola intelligitur, ad Imp. Valentin. Theodos. & Arcadium scripta, lib. 10. Epistol. 54. ubi senatus Romani nomine, ab illis petit, ut superstitio & idolorum cultus in vrbe Roma restituatur: cui B. Ambrosius duabus Epistolis ad eundem Imp. Valentinianum scriptis, Aurelius autem Prudentius & piis elegantissimis versibus responderet. XV. æque absurdum est, & Christiano Episcopo planè indignum, quod subiicitur, Constantinum non tantum parem Imperiali suæ potestatem Sylvestro Papæ tribuere, *verum etiam maiorem potestatis principatum, quam nostra*, inquit, *Serenitas Regia ab omnibus habere dignoscitur.* & mox: *Tradentes ipsi potestatem & gloria dignitatem, vigorem & efficaciam, & honorificentiam Imperialem.* Qua de re ac Paparum ambitione operæpretium est Bernardi abbatis Clareuallensis iudicium audire, scriptum Eugenio Papæ lib. de consider. 2. *Disce, inquit, exemplo prophetarum, presidere non tam ad imperitandum, quam ad faciendum quod tempus requirit. Disce sarculo tibi opus esse, non sceptro, ut opus facias propheta. Item, Esto, ut alia quacunque ratione hac tibi vindices, sed non apostolico iure. Nec tibi Petrus dare potuit quod non habuit, quod habuit, hoc dedit, sollicitudinem super Ecclesias. Nunquid dominationem? audi ipsum. Non dominantes, inquit, in clero, sed forma facti gregis. Et ne dictum sola humilitate putes, non etiam veritate, vox domini est in Evangelio:*

gelio: Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic. Planum est, Apostolis interdicitur dominatus. I ergo tu: & tibi usurpare auide aut dominans Apostolatam, aut Apostolicus dominatum. planè ab utroque prohiberis. si utrunque simul habere voles, perdes utrunque. XVI. Nihilo tolerabilius est quòd subiicit, se Papæ Romano tribuere principatum super quatuor præcipuas sedes, Antiochiæ, Alexandria, Constantinopolis, & Hierosolymorum. In quo non modo manifesta, verumetiam ridicula falsitas deprehenditur. Primum quia ne Constantinopolis quidem adhuc vlla extabat: quippe, quæ anno demùm Imperij Constantini decimo ædificari cæpta est, vt testatur Nicephorus lib. 8. cap. 4. & ciues plerique omnes idolorum cultui per id tempus erant dediti. Tantum abest, vt vlla ibi vel Ecclesia, vel Ecclesiarum metropolis, aut prærogatiua fuerit. XVII. Minus etiam ferri potest, quod subiicitur, Papam Romanum constitui super omnes in vniuerso terrarum orbe Ecclesias. Mitto enim quod alio loco demonstrauius, verissimam & certissimam hanc esse Antichristi notam, cum sibi quis principatum in omnes Ecclesias arrogat. Sed insignis hoc loco Papparum amentia perspicitur, quam etiam alio loco perstrinximus, cum ex hoc instrumento contendant se principatum illum ex Constantini beneficio habuisse, quem tamen aliis locis innumeris gloriantur se immediatè ab ipso Christo accepisse. am, vt inter omnes constat, quod suum cuius-

que est, id pluribus ex causis eius esse non potest, quandoquidem dominium non ex pluribus causis, sed vna tantum contingit. l. 3. §. ex pluribus, D. de acq. poss. XIIIX. Ridiculum autem illud est, quod Constantinum inducunt hæc de se prædicantem, *In edificando Romano templo duodecim se terra cophinos suis propriis humeris extulisse, æquales, inquit, numero XII Apostolis.* Nam cum toties vni Petro plus honoris tribuat, quàm coniunctim reliquis XI omnibus, nunquid proportionis ratio postulabat, vt plures in illius vnus honorem terræ cophinos exportaret, quàm in omniũ reliquorum? XIX. Neque verò minus ridiculum est, quod subiungit, *se pro continuatione luminarium, quæ in illo templo ardebant, non modò possessiones & agros contulisse, verumetiam in Oriente, Occidente, Septentrionali & Meridionali climate, in Iudea videlicet, Asia, Thracia, Grecia, Africa, Italia & in diuersis insulis suam illi libertatem, id est, ius ac potestatem concessisse: vt per manus Beatiss. patris Syluestri, & omnium eius successorum disponantur.* Hæc Papa totidem verbis & syllabis. Ex quibus intelligi potest, mirificam fuisse cereorum ac luminarium illorum caritatem: quibus tuendis cum vniuersi terrarum orbis, tum speciatim quatuor ipsius partium vectigalia & annuos proventus attribui oportuit. Neque verò id solum: sed quia Quæstorum fides interdum in hoc genere suspecta est, Constantinus statuisse mortuo, vt illorum proventuum administratio ac dispen-

ac dispensatio ipsis Papis committatur. Vt non
 facile diiudicari posse videatur, vtrum maior
 Papatum impudentia fuerit, conaptium nobis
 istas aniles fabulas tradere, an eorum hominum
 stupiditas, si qui vnquam adeò stolidæ atque a-
 nili fabulæ fidem habuerunt. XX. Æquè porrò
 ridiculum atque fabulosum est, quod sequitur,
 de decem muneribus, quibus Papa se à Con-
 stantino donatum scribit. 1. palatio Lateranen-
 si. 2. diademate aureo. 3. mitra. 4. collari Impera-
 torio. 5. purpurea chlamyde. 6. coccinea tunica.
 7. indumentis Imperatoriis. 8. Pompa præceden-
 tium equitum. 9. Imperiali sceptro. 10. cunctis
 signis, bannis & vexillis. Fuerit ergo Petrus A-
 postolus olim squalidus, obsoletus, sordida pe-
 nula, piscatoris modo, amictus: nunc vicarius
 ipsius auratis vestibus, ornatu ac vestitu Regio
 insignis, equitum peditumque comitatu cin-
 ctus, agmine quadrato, pompa & apparatu ma-
 gnifico, triumphans per orbem terrarum vaga-
 bitur. Quantò vicarij principis Apostolorum,
 quàm ipsius principis melior cōditio est? O sum-
 me Deus, quanta tua est clementia, mansuetudo,
 patientia, qui tandiu propudium, ac prostibu-
 lum istud tam impunè Christo tuo illudere pate-
 ris? O miseri Reges ac Principes, qui tandiu
 spurca, & scæda meretricis istius menstrua lam-
 bitis! O bone Iesu, quantum inter tuam illâ spe-
 ciem ac figuram, atque inter istius tetri, crude-
 lisque tyranni factum, ac superbiam interfuit!
Nulla fuit, inquit Esaias, in Christo forma, nullus

decor. *Vbi eum aspeximus, oculos aspectumque nostrum auertimus. Abiectus, & ab hominibus contemptus, doloribus confectus, continentibus morbis affectus, abscondens vultum à nobis. Adeò despectus, ut pro nihilo habeatur. Et quisquam mirabitur Papam gloriari esse ausum, se à Constantino Deum esse appellatum? Nam in hac dist. 96. c. satis, ita scribit: Satis ostenditur, à seculari potestate nec ligari prorsus, nec solui posse Pontificem, quem constat à pio Principe Constantino DEVM appellatum, cùm nec Deum posse ab hominibus iudicari manifestum sit. Sed operæpretium est Doctoris Bernardi de hoc toto pomparum genere iudicium audire, qui lib. de considerat. 4. ad Papam Eugenium his scribit verbis: *Petrus nescitur processisse aliquando vel gemmis ornatus, vel sericis: non tectus auro, non veetus equo albo, nec stipatus milite, nec circumstrepentibus septus ministris. Absque his & credidit satis posse impleri salutare mandatum: Si amas me, pasce oues meas. Item alio loco: Consideres ante omnia S. Ecclesiam Rom. cui Deo auctore præs, Ecclesiarum matrem esse, non dominam: te verò non dominum Episcoporum, sed unum ex ipsis. Hæc Bernard. verùm quid de subsequente clausula dicemus, vbi Constantinus post illam Regiam Papæ Sylvestri inuestituram subiungit, se frænum equi Papalis manu tenuisse pro reuerentia B. Petri, & statoris ei officium exhibuisse? Væ, væ meretrici venficæ, cuius obsecæna menstrua tanti principes tantu liguriunt. Nam hunc eundem honorem sibi**

Papa Stephanus II. à Pipino Rege proximè Lutetiam Parisiorum tribui passus est. Eundem sibi Alexander tertius ab Imper. Friderico haberi voluit. vt non immeritò B. Hieronymus in prolog. de Spirit. sanct. nominatim Romam appellet Babylonem, & purpuratam illam Meretricem, quæ in Apocalypsi describitur. Sed hoc de genere toto iterū supradicti Bernardi iudiciū audiamus, qui in Cant. cant. serm. 33. his scribit verbis: *Honorati incedunt de bonis domini, cui domino honorem non deferunt. Inde is quem quotidie vides meretricius nitor, histrionicus habitus, Regius apparatus, inde aurum in franis, sellis & calcaribus, & plus calcaria quàm altaria fulgent. Inde splendida mensæ, & cibi, & scyphi. Inde comestationes & ebrietates. Inde cythara & lyra & tibia. Inde redundantia torcularia, & promptuaria plena, eructantia ex hoc in illud. Inde dolia pigmentaria. Inde referta marsupia. Proh! huiusmodi volunt esse & sunt Ecclesiarum Præpositi, Decani, Archidecani, Episcopi, Archiepiscopi. Nec enim hæc cedunt negotio illi quod perambulat in tenebris: & MOX, ISPSE ENIM EST ANTICHRISTVS. Ecquid vnquã vel Lutherus, vel alij consimiles Papatus insectatores planiùs aut vehementiùs ad Papam Romanum antichristianismi crimine accusandū protulerunt? Sed pergamus porrò. XXI. Neque enim satis hoc purpuratæ meretrici visum est. nam in sequenti versu Constantinū ita loquentem facit: *Clericis Ecclesie Rom. seruientibus eandem gloriam & potentiam & præexcellentiam tri-**

buimus, quam amplissimus Senatus noster habet: & sicut Imperialem exercitum, sic & clerum Ecclesie Rom. adorari decernimus. Hac igitur libertate freti Cardinales, & ceteri clerici, deinceps lorice, galeis, scutis, gladiis, aliisque telis instructi ac parati vel ad prædicandum Euangelium, vel ad missificationes obeundas accedent. Tantumne? imò, inquit, *quemadmodum Imperialis potentia diuersis officis cubiculariorum, hostiariorum & excubitorum decoratur, ita & S. Ecclesiam Romanam decorari volumus, & ut candidissimo colore decoratos equos equitent, & sicut Senatus noster calciamentis viturcum vlonibus, ita candidissimo linreamine illustrentur.* Ecquis est ex tanto Senatorum Gallie Regis numero, qui cum humilitatem, & modestiam Christi & ipsius Apostolorum recordatur, non istum Paparum fastum, ac superbiam precibus omnibus detestetur? XXII. Quinetiam illud subiungit, ut si Papa velit aliquem è Constantini Senatoribus in clericorum ordinem asciscere, ne per superbiam illum honorem recusent. Quæ, malum, tyrannica ista barbaries est, ut alicui collegio clericorum liceat vnum aliquem è Senatorum ordine arbitrio suo deligere, quem etiam inuitum, clericum aut monachum fieri compellant? XXIII. Pergit porrò: atque ut Jurisconsulti meminerint, geminatae orationis vim esse maiorem, iterum pronuntiat, se, & suum palatium, & urbem Romam, & totius Italiae & Occidentalium regionum prouincias, loca, ciuitates, Papis omnibus Romanis vsque ad mundi

mundi finem donare. Quinetiam cessionis & traditionis formulam adiungit, vt sese deinceps, relicto in Papæ possessione Occidentis imperio, ad Orientales regiones transferat, & in prouincia Byzantia sedem Imperij sui constituat, addita insuper caussa valde idonea, *quoniam, inquit, iniquum est, regem terrenum in ea regione potestatem habere, ubi Christianæ religionis caput & sacerdotum principatus à cœlesti rege constitutus est.* Præclare se huiusce sententiæ initium dedit. nã Cōstantini ætate, hoc est ducentis ante Iustinianū annis, ad donationem perficiendam traditione vacuæ possessionis opus erat. sed alia multa sunt quæ conturbent. Primū quòd si Constantinus vacuam illius regionis possessionem Syluestro tradidit, non potuit eandem postea in suo testamento filio Constantio relinquere: cū alienatio rei alicuius inter viuos facta, nullum de ea testamenti factioni locum relinquat. l. 6. C. de test. l. sequens. 52. D. de leg. 2. Sin autem donatio post illam inter filios partitionem facta est, perspicuè fuit lusoria: quia patris partitio inter liberos, testamenti, ac proinde vltimæ voluntatis vim obtinet. l. pen. & l. vlt. C. fam. ercisc. cum similibus. Secundò, qua pietate potuit Constantinus, qui tres filios & duas filias habebat, tantam suis liberis iniuriam facere, vt illos dimidia hereditatis suæ parte priuaret, eamque in extraneum aliquem, præsertim homunculum abiectum & vilem, transferret? Nam scitum est illud Augustini: *Quicumque vult exheredato filio Ecclesiam here-*

dem facere, quærat alterum, qui suscipiat, quàm Augustinum. 17. q. vlt. c. vlt. vbi etiam laudatur eius Episcopi factum, qui testatori cuidam à quo liberos non habente bona sua Ecclesiæ relicta fuerant, postquam libros præter spem & opinionem susceperat, omnia restituerat. quod idem traditur 13. q. 2. c. si quis irascitur. Sed nihil æquè ridiculum est, ac illa, quam Pseudocostantinus subiicit, consilij sui ratio: *Iniquum esse, qua in ciuitate summus sacerdos præsidet, in eadem ciuitate Imperatorem Imperij sui sedem collocare. Væ tuo capiti, carnifex sacerrime. Nā quid de Solomone, de Aza, de Iosia, & alijs pijs Regibus Israelitis dicemus, qui sui domicilij ac regni sedē Hierosolymis collocarunt? Quid de Theodosio, qui Mediolani? Sed ne longius exempla petantur, quid de Constantio Constantini filio, qui ex patris testamento Romæ non tantum summum Imperium & iurisdictionem exercuit, verumetiam Papam Liberium propter susceptum Anastasij Episcopi cuiusdam Magi ac sacrilegi patrociniū, & Papatu suo exauctorauit, & vrbe Romæ exterminauit? quemadmodum Theodoricus, Sozomenus, & Amm. Marcellin. libr. 15. scriptum reliquerunt. XXIV. Sed iam ad institutum reuertamur. Nam ad extremum, sanctio subiicitur horribilis: *Siquis, inquiens, ex nostris successoribus temerator aut contemptor extiterit, aterna damnationi subiaceat innotatus, & in inferno inferiore concrematus cum Diabolo & omnibus impijs deficiat.* At ista execra-*

tione primus se ipse Constantinus induit: qui, ut
 modò dicebamus, in suo testamento imperium
 Occidentis filio suo natu maximo attribuit: ean-
 dem denique execratione, quicunq; vel Occiden-
 tem, vel Occidentis partem aliquam vel Regio,
 vel Ducali, vel quouis alio nomine pro suo pos-
 sedit, obligatus fuit. Neque ista ratione, quif-
 quam antehac vel Gallia, vel Hispania Rex
 fuit, qui non in inferno inferiore vnà cum Dia-
 bolo & impiis omnibus concremetur, XXV. Iam
 verò ecquis tam imperitus linguæ Latinæ repe-
 rietur, qui non videat, genus dicendi, quo illius
 instrumenti scriptor est vsus, longissimè ab illius
 seculi consuetudine abhorreere? quam reprehensionis
 partem Platina in illo Syluestro non præ-
 termisit. sed fusiùs persecutus est vir acerrimo
 in hoc genere iudicio Laurent. Valla. cui v-
 num hoc subiungemus: si quis genus dicendi cõ-
 sideret, quo Constantini leges in Theodosiano
 & Iustiniano codice scriptæ sunt, eum nullo
 negotio animaduersurum, instrumentum hoc ex
 illa officina prodiisse, quam superius ex Francis-
 canis Conformitatibus, aut Dominici vita
 demonstrauius. Neque verò silentio præter-
 eunda est altera Papæ cuiusdam recentioris
 (Leonis, ut videtur, decimi) calliditas planè vete-
 ratoria, qui, ut vitium istud orationis ac styli
 quasi fucò aliquo tegeret, falsitatem falsitate cum-
 mulauit. Græculum enim quendam, Bartholo-
 mæi Picerni nomine subornauit, post verò Au-
 gust. Streuchum bibliothecarium suum, qui di-

cerent, se in bibliotheca Papæ nesciò qua instrumentũ istud Græca lingua cõscriptum reperisse, tũm aliquantò cominodiũs in Latinum sermonem conuertisse. Quod commetum Gregorius XIII. nũc nuper in recenti editione Decreti Gratiani confirmavit. Atqui leges Constantini omnes in supra dictis Codicibus Theodosiano, & Iustiniano, Latina lingua conscriptæ extant: quamuis & Constantinopoli, & Græca vrbe, & apud Græcos ederentur. præterea Eusebius lib. de vita Const. 3. memoriæ prodidit, eũ in Synodo Nicæna Latinè verba fecisse. Et lib. 2. testatur, se illius Epistolas & decreta latinè scripta in Græcum sermonem conuertisse. vt suspicari aliquis possit, aut Græcè illum nunquam instrumentum istud scripsisse, aut, si & Græcè & Latinè scripsit, certè non isto Bœotico & stolido dicendi genere vsum esse. Sed iam de falsitate & impio Paparum de Constantini donatione commento satis videtur dictum: vt perspicuum omnibus esse possit, totum Papatum, qui hoc solo fundamento nitebatur, subruto fundamento, stare diutiũs non posse.

ALIUD FALSITATIS CRIMEN ANTIQUISSIMUM.

Commodissimum tamẽ videtur, alia quædã Papalium falsitatũ ac periuriorum exẽpla proponere, ac potissimũ ea, ex quib. intelligatur, Papã Romanum non modò contra Scripturæ sacræ, verumetiã contra veteris Ecclesiæ primi-

primitiæ auctoritatem tyrannicum istum do-
 minatum affectasse. Nam cum ambitio ac li-
 bido dominandi nonnullos tum Episcopos oc-
 cupasset, Nicæna Synodus anno Christi
 c c c x v. coacta est: in qua decretum fuit, ut in
 quaque prouincia siue diœcesi (utroque enim
 vocabulo patres illi veteres utebantur) pastor a-
 liquis, etate (ut credi par est) & doctrina præstans
 deligeretur, cui potestas permitteretur, cum usus
 veniret, collegas aduocandi, atque ad eos de com-
 muni Ecclesiarum negotiis referendi. Hic per
 ea tempora modò Patriarcha, modò Metro-
 politanus, modò Archiepiscopus promiscuè di-
 cebatur: ita tamen, ut neque minores Episcopi
 sine huius, neque hic sine illorum consensu atq;
 auctoritate grauiùs quicquã administraret. Ver-
 ba Synodi cap. 6. hæc fuerunt: *Antiqua consuetu-
 do valeat, quæ in Ægypto, Lybia, & Pentapoli fuit,
 ut Alexandrinus Episcopus super his omnibus au-
 thoritatem habeat, quoniam & Romano Episcopo hæc
 eadem consuetudo est. Similiter autem & apud An-
 tiochiam, & in cæteris prouinciis priuilegia conseruen-
 tur. Illud autem planum est, quòd si quis sine consensu
 Metropolitanæ fiat Episcopus, hunc magna Synodus
 statuit Episcopum esse non oportere.* Rufinus autem
 lib. 10. Eccles. histor. decretum illud sic interpre-
 tatur, *Apud Alexandriam, & in vrbe Roma hæc con-
 suetudo seruetur, ut & ille Ægypti, & hic suburbica-
 rum Ecclesiarum sollicitudinem gerat.* Ex quibus
 intelligitur, fines Episcopatus Romani suburbi-
 carum tantum Ecclesiarum terminis à Nicæna

Synodo circumscriptos fuisse: tantum abest, ut ei vel principatus, vel auctoritas in omnes orbis totius Ecclesias ab Imperatore Constantino tributum fuerit. Audiamus nunc quid anno post sexto & quinquagesimo in Synodo Constantinopolitana prima eadem de re constitutum fuerit? hoc est, anno Christi cccxxi. Nam cap. 2. scriptum ita est: *Episcopi quibus sua diocesis attributa est, ne in Ecclesias que extra fines suos sunt, se inferant: neue Ecclesias confundant, sed secundum canones, Alexandria quidem Episcopus ea tantum que in Aegypto sunt, gubernet. Orientis vero Episcopi solum Orientem administrent. Conseruetur que sua Ecclesie Antiochena dignitas, que in Nicana Synodo declarata est. Et Episcopi Asiae diocesis siue prefectura, ea tantum que in Asia sunt, gubernent: qui in Ponto sunt, que in Ponto tantum. Thraciæ vero ea tantum que sunt in Thracia. Episcopi autem nisi aduocati, ne in alienam diocesim & prefecturam se inferant, siue ad suffragia, siue ad alias vllas administrationes Ecclesiasticas. quod si predictus canon super prefecturis & diocesibus conseruetur, perspicuum est, quod cuiusque provincia negotia vnaqueque Synodus provincialis gubernabit, quemadmodum à Synodo Nicana constitutum est. Quinetiam Socrates libro histor. Ecclesiast. 3. his eandem rem confirmat verbis. Rursus fidem à Nicana Synodo traditam confirmarunt, & Patriarchas: descriptis provinciis constituerunt: ut Episcopi certa diocesi prepositi in alienas ecclesias ne inuaderent. Et mox. Conseruant tamen primum honoris & dignitatis gradum Antiochen-*

tiochenſium Eccleſiæ, quem ei qui tunc aderat Mi-
letio dederunt. Statuerunt autem, vt quoties res poſtu-
laret, de cuiusque prouincia negotiis cuiusque prouin-
cie Synodus conſtitueret. Hæc Socrates. Atque il-
lam ipſam Eccleſiarum deſcriptionem videre li-
cet ab Imperatore Gratiano, Valentiniano &
Theodoſiano traditam, & conſtitutam in l. 3. C.
Theodo. de fide Cathol. Eat nunc Romanus E-
piſcopus, & ſibi principatum in omnes vniuerſi
orbis Eccleſias, & nominatim in ſedem Antio-
chenam, Hieroſolymitanam, Alexandrinã & Cõ-
ſtantinopolitanam ab Imp. Constantino tribu-
tam fuiſſe gloriatur. Nam hunc Eccleſiæ primiti-
uæ ſtatum, & conditionem vſque ad annũ Chri-
ſti cccxxi. fuiſſe demonſtrauius. Quinetiã eiuf-
*dẽ Synodi c. 5. ita ſcriptũ eſt: *Constantinopolitanus**
Episcopum habeat primatum honoris poſt Romanum
Episcopum, quia ipſa eſt noua Roma. quod etiam re-
latum eſt diſt. 23. c. Constantinopolitanę. Vbi nu-
per Canoniſta Gregoriũ XIII. annotauit, cano-
nem illum à Romana ſede receptum non fuiſſe.
Nec mirũ: cum eo canone Papatus manifeſtę fal-
ſitatis conuictus eſſet. Audiamus etiã Ioan. Chry-
ſoſtomi hac de re iudicium, qui circiter annũ
Chriſti ccc. floruit, & primatum illum Antioche-
næ Eccleſiæ perſpicuè vindicat his verbis, hom.
*3. ad populum Antiochen. *Ciuitatum omnium An-**
tiochena noſtra Chriſto eſt optatiſſima: & ſicut Pe-
trus inter Apoſtolos primus Chriſtum predicauit, ſic
inter ciuitates (ſicut iam predixi) hæc prima tan-
quam coronam quandam admirabilem Chriſtianorũ

tenet appellationem. Item Homil. 16. *Qua verò est ciuitatis nostra dignitas? contigit primum Antiochie discipulos appellari Christianos. hoc autem ciuitatum quæ sunt, in mundo ciuitas habet nulla, neque ipsa Romuli ciuitas: propterea contra omnem terrarum orbem Antiochia oculos erigere potest.* Atque hæc quidem (vt dixi) temporum illorum conditio fuit, cum Papa Rom. ab illa tyrannide, quam postea in Ecclesia occupauit, longè longèque abesset. Nunc, quid posterius obseruatum fuerit, cõsideremus. Nã in Synodo Ephesina, quæ quinquaginta pòst annis, hoc est anno Christi cccc xxxi. habitata est, cap. postremo ita scriptum est, *Visum est sanctæ & vniuersali Synodo, seruando unicuique prouincia pura & integra iura, quæ ad ipsam pridem & ab initio pertinent, secundum morem qui iam pridem obtinuit, &c.* Vbi est ille summus super vniuersi mundi Ecclesias tributus Papæ Rom. ab Imp. Constantino principatus? Audiamus insequentem vniuersalem Synodum xx. pòst annis, hoc est anno Christi ccccli. Chalcedone congregatam. Nam cùm Episcopus Constantinopolitanus propter Orientalis Imperij sedem, in vrbe sua collocatam, pari eodémque ambitionis morbo, quo noster Romanus laboraret, artibus ac technis suis perfecit, vt ea Metropolis, quæ tantam dignitatem haberet, ius quoddam præter ceteras obtineret: atq; vt ipse Asiæ, Ponti, & Thraciæ Metropolitæ solus constitueret. vnde accidebat vt Ecclesiæ Antiochenæ auctoritas tanto perire à Chrysofomo celebrata, & Nicæna primum

mum, tum deinde Constantinopolitana Synodo cōstituta funditus euerteretur. Simul his artibus effectum est, vt Quatuor viri regundo terrarum orbi crearentur, qui Metropolitans suæ præfecturæ subiectos haberent. Nam Alexandrino Africa, Occidens Romano, Cōstātinopolitano verò pars illa Europæ & Asiæ propè tota tributa est, præter perpauca Ecclesias, quæ Hierosolymitano propter antiquitatem & auctoritatem vrbis, quasi dicis causa, relictæ sunt. Itaque cum olim Archiepiscopi, Patriarchæ, & Metropolitæ iidem essent, totidémque nominibus promiscuè appellarentur, deinceps Archiepiscopi (qui Patriarchæ quoque dicti sunt) quatuor tantùm facti sunt, qui Metropolitanis, vt diximus, præessent. Nam cap. illius Synodi 28. scriptum ita est: *Ubique leges sanctorum patrum nostrorum sequentes, eadem & nos desinimus, ac statuimus de dignitate atque præstantia huius sanctis. Ecclesia Constantinopolis, nouæ Romæ. Etenim sedi antiquioris Romæ, quia tum ciuitas illa regnabat, patres nostri meritò primum honoris gradum tribuerunt. Atque eadem consideratione moti CL. Deo amantiissimi Episcopi parem honoris gradum tribuerunt nouæ Romæ (notentur hæc verba) sedi sanctissime: meritò decernentes, vt ea ciuitas, quæ tantum honorem adeptæ est, vt & sedes esset Imperij, & Senatium haberet, & parem dignitatis gradum obtineret, atque antiqua sedes Imperij Rom. obtinet: etiam in Ecclesiasticis negotiis parem atque illa honorem & dignitatem obtineat, cum post illam secūda sit. Vbi tum ille Rom. Papæ principatus ac dominatus sum-*

mus latebat, quem Imper. Constantinus ei super omnes Ecclesias tribuisse dicitur. Audiamus verba secundæ Synodi Constantinopolit. ex cap. 36. *Renouantes quæ à C. I. Patribus qui in h. c. à Deo seruata & regia vrbe conuentum egerunt, & sexcentorum triginta, qui Chalcedone congregati fuerunt, instituta sunt, definimus, vt Constantinopolis sedes parem habeat dignitatem sedi antiquioris Roma, & in Ecclesiasticis negotiis æquè atque illa magnificetur, (Notentur hæc verba) cum sit post ipsam secundam: post eam autem Alexandrina magnæ urbis, & post hanc Hierosolymorum Episcopus succedat. Sed postea sensim Archiepiscoporum numerus Imperatorum arbitrio adauctus est. Nam Imperator Iustinianus vrbi suæ patriæ honorem illum tribuit Nouel. XI. vbi sic scribit: *Multis & variis modis patriam nostram augere cupientes, in qua Deus præstitit nobis ad hunc mundum venire, iubemus, vt eius sacrosanctus antistes non solum Metropolitanus, sed etiam Archiepiscopus fiat, & certa prouincia sub eius sint auctoritate: id est, Dacia mediterranea, Dacia Ripensis, Mysia secunda, & Dardania, & Præualitana, & c. Item ad extremum: Archiepiscopum eius à venerabili concilio Metropolitanorum ordinari sancimus.* Fuerunt & aliæ eodem nomine vrbes Iustinianæ dictæ, in Africa Iustiniana Carthaginensis, quam idem Imp. Romano imperio adiunxerat, in Cypro insula, Iustiniana Theodoræ vxoris eiusdem patriæ, quibus parem iuris, honoris, & dignitatis prærogatiuam Iustinianus tribuit. Ex his igitur multiplex Papatū Romanorū impu-*

impudentia perspicitur: primùm in eo quòd quatuor tantùm Patriarchias siue Archiepiscopales sedes per ea tempora numerant: tum in eo, quòd suam sedem illis quatuor sedibus superiorem faciunt, & sibi in illas principatum ac iurisdictionem arrogant: deinde, quòd illorum patriarcharum ius ac potestatem sibi asciscunt. cùm euidentissimè appareat, Imperatorum illam auctoritatem ac potestatem fuisse: quæ omnia quòd planiùs ac dilucidiùs cognoscantur, vnico insuper eiusdem Iustiniani testimonio contenti erimus: cuius in Nouella 230. verba hæc sunt, Latine à Iuliano antecessore conuersa. *Iubemus igitur beatissimos quidem Patriarchas, id est, Papam Romanum & Constantinopolitanum & Alexandrinum & Theopolitanum, id est, Antiochenum, & Hierosolymitanum, siquidem consuetudo est, &c.* Et mox: *Metropolitanos autem, qui à consilio suo vel beatissimis Patriarchis, vel à Metropolitanis consecrantur, &c.* Item Nouel. 131. *Papa Romanus, inquit, prior omnibus Episcopis & Patriarchis sedeat: & post illum Constantinopolitana ciuitatis Episcopus: Archiepiscopus prima Iustiniana habeat sibi subiectos Episcopos Daciae Mediterraneæ, & Dacia ripensis, item Præualenos, & Dardania, & Mysia superioris, & Pannonia: sed & ille ab ipsis consecretur, & eadem iura super eos habeat, quæ Papa Romanus habet super Episcopos sibi suppositos.* Perspicuū est igitur, primis Christianæ libertatis tēporibus quatuor tantū Patriarchas fuisse, pari omnes honore, dignitate, iurisdictione, auctoritate, gradu: nisi

quòd in Synodis vniuersalibus Romanis, propter veterem veteris Romæ dignitatem, primus confidebat: deinde Patriarcharum numerum auctum fuisse, non à Papa Romano, sed ab Imperatore Romano: vt essent quinque, tùm sex, tùm septem, tùm ad extremum octo. tot enim sub Iustitiano numerauimus. Ex quibus simul animaduerti volumus, insignem Romani Papæ in illo Synodi Constantinopolitanæ cap. 36. corrumpendo fraudem atque impudentiam. Nam apud Gratianum dist. 22. c. renouantes, verba Synodi Græca ita verterunt: *Renouantes sancti Constantinopolitani decreta concilij petimus* (imò definimus, ὀρίζομεν) *vt Constantinopolitana sedes similia priuilegia quæ superior Roma habet accipiat. Non tamen in Ecclesiasticis rebus magnificetur vt illa: sed hæc secunda post illam existens, priusquam Alexandrina sedes numeretur, deinde Antiochena, & post eam Hierosolymitana.* De qua falsitate ne cui dubiũ esse possit, Græca ipsa verba proferemus: ὀρίζομεν ὡς ἐν τῇ κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν ἰσῶν ἀπολαβεῖν πρεσβείαν τῆ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης θρόνου, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνου μεγαλύνεσθαι πράγμασι. Veruntamen, dixerit fortasse quispiam, mendum illud nuper in editione Gregorij XIII. sublatum est, & , pro *Non tamen*, repositum *Necnon*. Præclarè. Nam ista ratione primùm fateri Papa cogitur, apertissimæ se falsitatis conuictum esse: eaque falsitate & corruptela per annos ampliùs CCC. ad fallendam Christianam Ecclesiam improbè ac veteratorie vsum esse. Prætereà nunquam illam falsi-

tatémque correctum fuisse, nisi à nostris iam pridem falso accusatus & conuictus fuisset. Sed quid respōdebit vel Gregorius xiii. vel Sixtus noster de iterata, & renouata hac eadē falsitate in c. antiqua, extra de priuileg. vbi turpior etiā imposta cōmissa est his verbis, *Antiqua Patriachalium sedium priuilegia renouātes sancimus, ut post Rom. Ecclesiam (qua disponente domino super omnes alias ordinaria potestatis obtinet principatum, utpote mater vniuersorū fidelium & magistra) Constantinopolitana primū, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineat: seruata cuilibet propria dignitate: ita quòd postquam antistites eorum a R. Pontifice receperint pallium (quod est plenitudinis officij Pontificalis insigne) præstito sibi fidelitatis & obedientia iuramento, licenter, & c.* Ecquis est vel tam ferreo pectore, vel tam vecordimente, quem ista tanta Paparum in corruptendis Ecclesiæ Christianæ monumentis impudentia non moueat? Neque verò consimilis altera impudentia silentio prætereunda est, ex c. placuit, 2. q. 6. Nam cum in synodo Carthageniensi sexta, cui B. Augustinus interfuit, cap. 105. decretum aduersus Papam R. fuisset, ne ad ipsius Sedem ex transmarinis Ecclesiis prouocaretur: si quis prouocare auderet, anathema esset: tamen idem Papa in illo c. placuit, post hæc verba: *Ad transmarina autem, qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam in communionem recipiatur: impudenter hanc exceptionem subiunxit, Nisi forte Rom. sedem appellauerit: vbi nuper Gregorius*

XIII. perfidiosa falsitatis atque impostura manifestò conuictus, hanc excusationem adiecit, *Hæc in antiquis Codicibus scribuntur tanquam Græciani verba.* Præclarè rursus. Nam hoc modo intoleranda Paparum Rom. impudentia perspicitur, qui non modò decretum data opera contra ipsorum ambitionem scriptum illa exceptione corruerunt, verùm etiam per annos amplius trecentos, vsque dum à nostris illa falsitas atque impostura patefacta est, illo mendacio Christianam Ecclesiam circumuenerunt. Et quoniam Gallis nostris hæc potissimùm à nobis opera nauatur, non alienum erit ex Doctore Bernardo quid aliquando Lutetiæ Parisiorum ex hac Romanarum appellationum ambitione acciderit, verbis ipsius exponere ex lib. de considerat. 3. *Parisii*, inquit, *contigit hoc, nobili Galliarum ciuitate, sede Regia. Quidam sibi publicè desponsauerat uxorem: adest dies celebris nuptiarum, parata omnia, inuitati multi: & ecce homo concupiscens uxorem proximi sui, in vocem appellationis inopinata prorumpit, affirmans sibi traditam priùs, suam potius esse debere. stupet sponsus, hærent aures, sacerdos non audet progredi, frustratur omnis apparatus ille, descendit quisque in domum suam, suam cœnam manducaturus. Sponsa à mensa & thalamo sponsi suspenditur, quousque Roma reditum est. Rursus in eadem Parisiorum ciuitate quidam sibi desponsata uxore diem constituit nuptiarum: interim emergit calumnia, dicentibus quibusdam, non debere coniungi. Ad iudicium Ecclesia causa delata est. Sed non expectata sententia, appellatum*

appellatū est. At ille nihilominus, quod proposuerat, contēpta, siue dissimulata appellatione, peregit. Age: posterioris temporis rationem consideremus. Nam anno ccccxv Carthaginensis synodus, eaque vniuersalis habita est, ad quam Episcopus Rom. tres legatos, Faustinum, Philippū, & Afellum, cum his mandatis misit, vt ius suæ Sedi à synodo Nicæna tributum, nimirū vt ab omnibus metropolitanis ad illū appellaretur, sibi conseruaretur. Tum repente scriba, nomine Daniel, iussus est de scripto mandata illa recitare: ac simul caput illud synodi Nicænz, quod Papa Rom. illis pro causæ suæ instrumento adiunxerat. Recitatum est quintum caput integrum synodi Sardicensis, quod Episcopus Rom. fraudulenter ac malitiosè pro Nicæna synodo supposuerat. Omnes qui tūm aderant Episcopi & Archiepiscopi negarūt id se vnquam in synodo Nicæna legisse. Itaque placuit vt exemplar Nicænz synodi, quod tūm erat in manibus, recitaretur. Verbum de appellatione nullum. Decretū fit, vt certi homines Constantinopolim, Alexandriam, Romam denique mitterentur, qui alia exemplaria Nicænz synodi asportarent, sed maximè Constantinopolim: vbi autoritas ipsa siue ἀπὸ τῶν Nicænz Synodi asseruabatur. Anno vertente allata sunt. Recitata. Nulla de isto Episcopi Rom. priuilegio ac præcipuo iure suspicio. Scribitur epistola de communi patrum sententia Rom. Episcopo. Nusquam illud in Nicæna synodo repertum: imò ex contrario, in

illa ipsa synodo decretum, ut ipse suis se finibus, item ut alij Papæ & Metropolitanis, contineret. Quare si saperet, deinceps sua diocesi & præfectura contentus esset: neque in alienâ possessionem inuaderet. Huic sententiæ subscripserunt ducenti & triginta patres: in iis, illi ipsi quos antea nominauimus, Faustinus Episcopus Potentine Ecclesiæ, legatus Episcopi R. Philippus, Presbyter & legatus Episcopi R. Asellus presbyter, & eiusdem Episcopi legatus. Quinetiam illius Nicænorum patrû decreti quatuor hæc causas Synodus adscripsit, quas non alienum est exponere. *Prudentissimè, inquit, iustissimèq; Nicæni patres prouiderunt, quæcunque negotia in suis locis, ubi orta essent, finienda: nec unicuique prouincie gratiam spiritus Sancti defuturam, qua æquitas à Christi sacerdotibus & prudenter videatur, & cõstantissimè teneatur: maximè, quia unicuiq; concessum est, si iudicio offensus fuerit cognitorû, ad concilia sua prouincie vel etiam uniuersale prouocare, nisi forte quisquam est, qui credat, Deum uni alicui cognitionis & examinis inspirare iustitiam, innumerabilibus autem in synodo congregatis sacerdotibus denegare. Aut quomodo ipsum transmarinum iudicium ratum erit, ad quod testium necessaria persona vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem, vel multis aliis interuenientibus impedimentis adduci non poterunt? De legatis autem illis tribus, Faustino præsertim, græues querimoniæ in iisdem literis perscriptæ sunt, quod conuentui magnas molestias exhibuissent, cùm simula-*

rent

rent se Rom. Ecclesiæ priuilegia defendere. Videmus igitur Rom. Papæ iam tum per illud tempus patefactam improbitatem, perfidiam, falsitatem, impudentiâ, atq; apertè ab vniuersali synodo conuictam & condemnatam. Ecquid illum sublatis omnibus ex Africa & Asia suis vel emulis vel certè riuilibus fecisse arbitramur, vt potentiâ iam tum illis tēporibus affectatâ in Occidente suo constabiliret? Atque hæc quidem hætenus de prima Nullitatis causa, & iudicis incompetencia dicta sint: quæ tamen quò magis apud clarissimos Parlamentorum regionū senatores, & alios iurisperitos testata esse possint, auctoritate Doctorum confirmabimus. Ac primū illa peruulgata Canonistarum sententia, Papam etiam in solo hæresis crimine non esse idoneū iudicem, sed ab aliis iudicari oportere. c. si Papa, dist. 40. Et eo casu Philippus Decius fortiter contendit, concilium auctoritate Papæ non esse cōgregandum, in c. cum venissent, num. 37. extra. de iudic. Idem Panormit. & Decius in c. signifi- casti, num. 4. & num. 9. de elect. Sed omnium copiosissimè & doctissimè Lud. Rom. in concil. ult. num. 15. & seqq. vbi ex ipsius Decreti auctoritate contendit, eum qui rebelliter viuit, & discere atque agere bona recusat, magis esse membrum Diaboli, quàm Christi: & potius infidelè, quàm fidelem monstrari. c. nullus, dist. 38. Idem Lasson in cōf. 95. requisitus, vol. 4. Decius cōf. 115.

S E C V N D A N V L L I T A S
 EX FALSITATE ALLEGATIONIS.

Secundam igitur nullitatis causam in allegationis falsitate consistere dicimus: hoc est, in allegata falsa causa, quam Papa in concipienda sententia securus est. Nota enim regula iuris est, ut sententia ex falsis causis, falsis allegationibus, falsis instrumentis, falsis testimoniis pronunciata, ipso iure, ac sine appellatione nulla sit: præsertim ubi sententia præcipuam causam ac fundamentum habuit allegationis falsitatem. l. 1. & pass. C. si ex fals. instr. l. si prætor. 7. D. de iudic. l. cum verò, 26. §. subuentum, De fideic. libert. l. Seiz. 26. D. de tutor. & cur. dat. l. 1. §. hæc verba, D. ne vis fiat ei. l. 1. C. si ex fals. alleg. At Papa Sixtus iccirco Regem Nauarrum & Principem Condæum ab se proscriptos esse prædicat, quia sunt notorij (ut ipse loquitur) hæretici. Festiuè. Nam hac ratione, si principes illi notorij sunt hæretici, tum armis & bello persecuendi sunt: si non sunt hæretici notorij, tum proscriptio & execratio nullius momenti est. Videamus igitur quo nomine, & quanam allegatione supradicti Principes pro hæreticis damnentur. Neque enim tantum crimen vel infimo cuiquam Christiano, sine magna & graui causa imponendum est: nedum illis tantis principibus, & tanti Regis agnatis proximis. Imperatores Gratianus, Valent. Honor. statuerunt, ut hæreticorum numero habeantur, qui vel leui argumento à iudicio

cio catholicæ religionis ac tramite detecti fuerint deuiare. l. 2. C. de hæret. & Manich. Quis illâ definitionem probaret? nam Augustinus eos qui sententiam suam, quamuis falsam & perniciosam, nulla pertinaci animositate defendunt, præsertim quam non audacia sua presumptionis pepererint, sed à seductis atque in errorem prolapsis parentibus acceperunt, querunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati, cum inuenerint, nequaquam hæreticos deputat: vt loquitur text. 24. dist. 3. c. dixit. Rursus Ioh. Auentinus lib. Annal. 3. scriptum reliquit, Episcopum quendam Germanum, nomine Vergilium, Mathematicis artibus eruditum, in crimen hæresis iccirco vocatum fuisse, & Romam à Zacharia Pontifice accersitum, quòd Antipodas esse affirmasset. Canonistæ decreuerunt eum hæreticum habendum esse, qui non omnibus ac singulis Papæ decretis obtemperaret. gloss. dist. 10. c. nulli. & dist. 21. Papa ipse decreuit, vt qui negat Imperatores, Reges, Principes, humanam denique omnem creaturam temporali & materiali gladio Romani Põtificis subesse, hæreticus habeatur: quoniam hoc credere est de necessitate salutis: hoc est, vnus est ex fidei articulis. c. 1. in fin. extrauag. de maiorit. & obed. Anno Christi cxcviii. Victor Papa Romanus Ecclesias Orientales iccirco hæreticas esse pronuntiauit, quòd de festo die Paschatis non idem quod ipsius Ecclesia sentiebant. Qua de causa Irenæus Lugdunensis Episcopus Papam illum vehementer increpuit: auctore Euseb. lib. 5. 26. &

Epist. 24. Quid opus est multa? Hereticus in Papatu definitur qui non credit iis omnibus, quæ in Ecclesia R. pro veris tradita sunt. c. nulli, dist. 19. At superius demonstratum est, Papatum auctoritate atque imperio traditam hanc Ecclesiæ Christianæ doctrinam fuisse ad credendum. Dominicum plura edidisse miracula, quàm Christum, & omnes ipsius Apostolos: eundem Dominicum multo præstantiorem fuisse Christo, & omnibus eiusdem Apostolis. Ioannem Baptistam, cui Scriptura sacra elogium hoc tribuit, neminem unquam mortalem in terris illo maiorem existisse, multis partibus inferiorem illo impostore Dominico fuisse. Demonstratum est præterea, fabulam de stigmatibus Francisci Bernardonis à Papis approbatam fuisse, Ecclesiæque Romanæ traditam ad credendum, & sub nota hæresis puniendum oppositum sapientem: his enim ipsis verbis Papæ in suis Bullis vtuntur li. Conformat. fol. 234. col. 3. *Quare inquit, hoc est firmissimè, tanquam verum tenendum, & oppositum tenentem, ut hæreticum ab omnibus despiciendum.* Pari ratione Anton. Florentinus hist. part. 3. c. 1. §. 3. sic scribit: *Ecclesia indubie approbavit & declaravit festum de hoc celebre instituendo: quod Francisco oranti & transformato d. Iesus in modum Zeraphyn (scilicet cum sex alis) crucifixus ei impressit in manibus & latere signa sue passionis, in quibus sentiebat maximum dolorem.* Iudicent nunc clarissimi & prudentissimi Regis Galliæ consiliarii, satisne vera illa Hæretici definitio sit, vt qui turpissi-

turpissima illa de Dominico & Bernardone cō-
 mēta Ecclesiæ Romanæ auctoritate compro-
 bata non crediderit, pro hæretico habeatur, &
 ab Ecclesiæ communione arceatur? Si non æ-
 quum hoc Papatus R. decretum esse statu-
 ant, tum meminerint eius regulæ, qua traditur, leues
 & temerarios accusatores, non modò calumniæ
 damnatos, infamia notari, verum etiam talionis
 pœna damnari. l. ult. C. de accusat. ac proinde
 Papam Sixtum V. qui Nauarrum Regem, & Con-
 dæm Principem hæresis crimine calumniosè
 accusauit, perspicuè pro schismatico & hæreti-
 co habendum esse. Sed iam paulò attentius con-
 sideremus, in quos nefarium illud crimen ac no-
 men Hæreticorum conueniat. Nam quantum ex
 sacræ Scripturæ & veterum Ecclesiæ doctorum
 auctoritate cognosci licet, Hæreticus is demum
 dicendus est, qui doctrinā cum regula fidei (hoc
 est symbolo Christianorum) pugnantem legiti-
 mē admonitus, & conuictus, tamen & contu-
 maciter tuetur, & seditiosè diffeminat. Sic enim
 Augustinus lib. de ciuit. Dei 18. c. 51. *Qui in Eccle-
 sia Christi, inquit, morbidū aliquod prauūq; sapiūt,
 si correpti vt sanū rectūq; sapiat, resistunt cōtumaci-
 ter, suāq; pestifera & mortifera dogmata emendare
 nolūt, sed defensare persistunt, hæretici fiunt, & fo-
 ras exeuntes habentur in exercentibus inimicis.* Iam
 verò de Symbolo Christianorum, quam fidei
 regulam Tertullianus appellat, præclarum eius-
 dem Tertulliani hoc testimonium extat in libro
 de præscript. hæret. *Regula fidei est, inquit, qua*

*creditur unum omnino Deum esse (notetur hæc pia
 Christiani symboli paraphrasis) nec alium præter
 mundi creatorem, qui vniuersa de nihilo produxerit
 per verbum suum. P. Id verbum filium eius appella-
 tum, variè visum patriarchis, à prophetis semper
 auditum, postremò delatum à Spiritu Patris Dei
 & virtute in virginem Mariam, carnem factum in
 utero eius, & ex ea natum egisse (exisse) Iesum Chri-
 stum, exinde prædicasse nouam legem, & nouam pro-
 missionem regni cœlorum, virtutes fecisse, fixum cruci,
 tertia die resurrexisset, in cœlis ereptum sedere ad dex-
 teram patris, misisse vicariam vim Spiritus Sancti,
 qui credentes agat, venturum cum claritate ad su-
 mēdos sanctos in vite æternæ & promissorum cœle-
 stium fructum, & ad prophanos iudicandos igni per-
 petuo: facta vtriusque partis resuscitatione cum car-
 nis restitutione. Hæc regula à Christo instituta nul-
 las habet apud nos quæstiones, nisi quas hæreses infe-
 runt, & quæ hæreticos faciunt. Hæc Tertullianus.
 Ex quibus intelligitur, hæreticos ab eo definiri,
 qui doctrinam Christianorum Symbolo con-
 trariam in Ecclesiam inducunt: quod illi Pauli
 Apostoli præcepto consentaneum est: *Qui aliud
 vobis Euangelium attulerit, quàm quod nos attuli-
 mus, anathema esto.* Itaque Tertullianus alio eius-
 dem libri loco, *Vnde, inquit, extranei & inimici
 Apostolis heretici, nisi ex diuersitate doctrina, quam
 vnusquisque de suo arbitrio aduersus Apostolos, aut
 protulit aut recepit? Illic igitur & Scripturarum &
 expositionum adulteratio deputanda est, vbi diuersi-
 tas inuenitur doctrina.* Item alio loco: *Hæretici edant
 origines**

origines Ecclesiarum suarum, euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primum ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, QUI TAMEN CVM APOSTOLIS PERSEVERAVERIT, habuerit auctorem & antecessorem. Apostolicos Tertullianus disertè appellat, neque alios hoc nomine appellari patitur, quàm qui cum Apostolorum doctrina consenserint, & in ea perseverauerint: vt facilè intelligatur, Apostolicos non ex sedis & loci, sed ex doctrinæ successione & perpetuitate æstimandos esse. Itaque alio loco: *Hæreticorum doctrina, inquit, cum Apostolica comparata, ex diuersitate & contrarietate sua pronuntiabit, neque Apostoli alicuius auctoris esse, neque Apostolici: quia, sicut Apostoli non diuersa inter se docuissent, ita & Apostolici non contraria Apostolis edidissent: nisi illi qui ab Apostolis descuerunt, & aliter predicauerunt.* En, vt apertè Tertullian. ostēdit, eos qui doctrinam cum Christianorum Symbolo pugnantem inducunt, Hæreticos propriè appellandos esse, quamuis se Apostolicos nominent: quandoquidem, inquit, ab Apostolis descuerunt: & (vt aliquantò antè dixit) ex suo arbitrio, id est, ingenio & cōmento, aliquid præter Sacram Scripturam affixerunt. Animaduertendum prætereà, dici à Tertulliano Apostolicos non propriè ac præcipuè qui Petro, sed generaliter qui alicui ex ipsius omnib. Coapostolis successerūt: neq; id præcisè: vt referri ad locū & ciuitatē certā oporteat: sed cōnexè, qui Apostolis in Christi doctrina per

manus tradenda successerunt. Ex quo Papparum impudentia perspicitur, qui non modò Apostolici nomen propiè ad Romanũ Episcopum restrinxerunt, verum etiam stolidis rebus nomen illud imposuerunt, veluti: Sedes apostolica, Legatus apostolicus, Nuntius apostolicus, Notarius apostolicus, Cancellaria apostolica, Pœnitentia apostolica, Camera apostolica, Priuilegium apostolicum, Prouisio apostolica, Bulla apostolica: vt tandem aliquando (sit honos auribus) dicatur, Mulus apostolicus, Matellio apostolicus: & siquid eiusmodi. Verum vt ad institutum redeamus, quò planiùs discrimen inter Hæreticum & Apostolicum intelligeretur, exemplum Tertullianus subiungit apertissimum, & valde ad id quod agimus accommodatum: *Paulus, inquit, Timotheum instituens, nuptiarum interdictores inter hæreticos suggillat.* Quid ita, Tertulliane? Nempe, quoniam Apostolorum doctrinæ interdictum illud contrarium est: qui disertè docuerunt, matrimonium esse omnibus omnium generum atque ordinum hominibus, nò modò decorum, & honorabile, verum etiam plerumq; necessarium. Ex quo intelligitur, prohibitionem matrimonij non esse apostolicam, sed hæreticã: quoniam hæretici ex Tertulliani sententia definiuntur, qui doctrinam apostolorum scriptis contrariam inuehunt. Apostoli verò & Orthodoxi, & Catholici, qui scriptis Apostolorũ contenti, eos qui de his quicquã detrahunt, aut aliquid affingunt, vnà cū Apostolo execratur. Porro
huic

huic Hæreticorum definitioni consentanea altera illa est, quam B. Augustinus tradit in lib. de util. creden. *Hæreticus est, inquit, qui ob amorem lucri aut principatus novas aut gignit, aut sequitur opiniones.* vbi Principatum intelligit factionis & secessionis ab Ecclesia, cuius se Ducē ac Principem quasi sublato signo profitetur. Et hac eadem mente Paulus Philetum & Hymenæū Hæreticos appellat, quod non modò à fide aberrassent, sed etiam quorundam fidem subuertissent: quos etiam alio loco *πλανῶντας, ἢ πλανωμένους* appellat: id est, errantes, & alios in errorem inducentes. 1. Timoth. 2. 2. Tim. 3. Sed & Petrus hæreticos describens, ait eos leuium & infirmorum hominum mentes inescare. Item alio loco: *Inter vos, inquit, erunt falsi doctores, qui clam inducent hæreses, siue sectas exitiales.* 2. Pet. 2. Quantum autem ad formam declarandorum hæreticorum attinet, Paulus eam his demonstrat verbis: *Hæreticum post unam & alteram admonitionem denota.* 1. Tim. 3. quam ad formam ille quoque ordo pertinet, quem Christus Math. 18. præscribit, vt apud Ecclesiam accusetur, & si se contumacem præbuerit, pro ethnico & profano habeatur. Et in hanc eandem sententiam videmus etiam Doctores scholasticos consentire in his Magistr. in 4. dist. 18. ca. 7. vbi sic scribit: *Excommunicationem fieri debere, cum quis secundum Canonicam disciplinam tertio vocatus ad emendationem manifesti delicti, & satisfacere vilipendens, sententia Ecclesie à loco orationis & sacramentorum communione, & si-*

delium consortio præciditur ut erubescat, & pudore sceleris conuersus pœniteat, ut spiritus eius saluus sit. qui si pœnitentiam profitens resipuerit, negata communioni admittitur, & Ecclesia reconciliatur. Ex quibus omnibus perspicuè intelligitur, tres hæreticorum esse notas, quibus ab orthodoxis internoscuntur: si quid à regula fidei alienum in Ecclesiam inducant, si secessionem faciant, & si solenniter admoniti contumaciter perseuerent. Sed quoniam ad Regios Senatores Iuris peritos magna ex parte hæc disputatio pertinet, non alienum videtur, alteram ex Iustiniani libris Hæreticorum definitionem proponere. Nam in Nouel. 115. §. si quis, ubi inter legitimas liberorum exheredandorum causas hæresim enumerat, Iuliano antecessore interprete hæc subiungit: *Orthodoxos autem dicimus eos, qui communicant in sancta Ecclesia Catholica, in quam omnes Patriarchæ una conspiratione & concordia colliguntur: & quatuor sancta concilia predicantur: Nicanum, Constantinopolitanum, Ephesinum primum, & Chalcedonense. Hæreticos autem dicimus eos, qui Catholicis non communicant.* His igitur ita constitutis, videamus nunc, quo iure suprascripti Principes nostri à Papa Sixto V. pro hæreticis damnentur. nam siue priorē, siue posteriorem definitionem sequamur, suprascripti Principes quanta maxima possunt contentione profitentur, ac prædicant, Deumque & Angelos, atque omnes omnium ordinum ac generum homines, cælum denique & terram contestantur, se neque quicquam à regula fidei

la fidei & vſitato Christianorum Symbolo, neque ab illis antiquiſſimis quatuor conciliis alienum in Eccleſiam inuehere, ſed eorum doctrinam & confeſſionem, qualis in Synodo Nicæna, Conſtantinopolitana, Ephesine, Chalcedonenſi concepta eſt, ex animo amplecti, neque ab Athanaſij formula, vel latum (vt dicitur) unguem diſcedere. Proſitentur præterea, ſe nullam ab iis Eccleſiis, quæ in illa fidei regula, & confeſſionum formula permanserunt (quales ſunt illuſtriſſimorum & potētiſſimorum Electorum, & Principum Auguſtanæ confeſſionis Eccleſiæ) ſecefſionem feciſſe, aut facere velle. Poſtremò nunquam vſque adhuc ab vlla huius generis Eccleſia, quæ in Apoſtolorum doctrina perfeuerarit, admonitos, aut reprehensos fuiſſe. Quòd ſi Pariſienſis carnificinæ cruore & cædibus infinitis adoleſcentuli conterriti, Regiſque potētiſſimi conſpectu ac præſentia permoti, multis poſtremò militum armatorum gladiis circumuēti, ea quæ vel facere, vel pronuntiare iuſſi ſunt, inuiti fecerunt, ac pronunciarunt, non hanc legitimam ac ſolem nem, & qualē Chriſtus inſtituit, Apoſtoli & Apoſtolici ſeruarunt, Eccleſiaſticæ commune factio nis formam habendam eſſe: præſertim cùm aliquantò poſt, recuperata libertate, proteſtati ſint, ſe, quicquid illius fecerant, inuitos ac minis compulſos feciſſe: ſuęque illius infirmitatis veniam à Deo, & Chriſtianis palàm, pro concione, in Eccleſia reformata poſtularint. Ex contrario verò demonſtrant, Papam Romanum iudicio maxi-

mæ partis Europæ, non modò inter hæreticos, sed etiam tanquam hæresiarcham, & factionis principem, auctorem, ducem damnatum esse. Primum quia fabulas impias, & blasphemias de falsis monachorum miraculis, in Ecclesiam inuexit, & traditiones ab illis quatuor antiquis conciliis alienissimas: quales superiùs protulimus de commentitio Purgatorio, de inuocatione mortuorum, de veneratione imaginum, de quotidiana renouatione sacrificij Christi in missa, de idololatræ panis & calicis veneratione, de prohibitione coniugij, de monachis Dominicis sub virginis Mariæ stola occultis, de pluribus & maioribus miraculis à Dominico & Francisco factis quàm aut à Christo, aut ipsius apostolis: quæ sunt blasphemix adeò nefariæ, sceleratæ, atque impiæ, vt illarum commemoratione piorum omnium animi cohorrescant. Deinde quoniam dominatu ac potentatu Regio in Ecclesiam vniuersam arrogato, adhibiti que ad eum tuendum & ornandum administris & satellitibus, satrapis, & Cardinalibus purpuratis, nouæ se factionis & Synagogæ ducem ac principem professus est. Postremo quoniam quadringentis ab hinc annis continuis, omnium Christianorum Principum precibus rogatus atque admonitus, vt emendationem & reformationem aliquam admitteret, superbè postulata & preces illorum repudiavit. Cuius rei, ne longius testimonia petantur, patrum certè atque auctorum nostrorum memoria testis esse poterit, ex concilio

lio Constantiensi, Basiliensi, Florentino, & Tridentino: in quo postremo, non modò falsæ & adulterinæ doctrinæ sublata non sunt, verum etiam magis ac magis confirmata: vt iam dubium nemini esse possit, quin tres illæ notæ, quibus paulò antè dicebamus hereticum ab Orthodoxo internosci, euidentissime in Papa Romano appareant. Quæ cum ita se habeant, satis iam perspicuum esse arbitramur, cuius momenti hæc apud Regis Galliæ consiliarios esse debeat Papæ Sixti accusatio, cui se maxima Europæ pars subscripsit. simul intelligitur, cuius auctoritatis esse apud eosdem debeat hæc ab illo contra Regem Nauarrum & Principem Condæum instituta criminatio. Nam, vt illum suo etiam (vt dici solet) gladio iugulemus, ecce in ipsius Decret. 24. distin. 1. multis passim testimoniis traditur, lapsum in hæresim non posse aliquem officio priuare, vel sententia innodare: velut in c. acasius. *Si ergo, episcopus, inquit, in hæresim iam damnatam lapsus est, antiqua excommunicatione damnatus, alios damnare non potest. Excommunicatus enim alios excommunicare non valet.* Quod idem seq. confirmatur, hac subiecta ratione: *Ligandi namque vel soluendi potestas veris, non falsis sacerdotibus à Domino tradita est. & c. seq. Manet Petri priuilegium, ubicunque ex ipsius æquitate fertur iudicium.* Facit quod scribit Ias. in consil. 145. requisitus, num. 3. vol. 2. *quod Papa non potest sine caussa quemquam in dignitate constitutum deponere: quia potestas data Petro, ad pascendum oues Christi non*

extenditur ad necandum eas. c. in nouo. 21. dist.
 manet enim potentia Petri, dum vere iudicat, & cla-
 uis non errat. d. c. manet. & c. hoc idē scribit Abb.
 in c. vlt. col. pen. & vlt. de confirm. vtil. vel inut.
 & in c. constitutus, col. 3. de religios. dom. & in
 c. vlt. de postul. prælat. & in c. de multa, de præ-
 bend. Planus etiam Ias. in consil. 95. requisitus,
 vol. 4. Quando Papa, inquit, impeteretur de heresi,
 cum ob hoc crimen possit deponi, c. si Papa, 40. dist.
 per hoc desinit esse Papa, cum sit extra Ecclesiam
 catholicam: iuxta not. per Innocent. in c. ex parte, de
 verb. signif. & eodem modo quando Papa esset cri-
 minosus notorius, & grauibus criminibus irretitus,
 ita quod Ecclesiam scandalisaret, & c. Item col. 3.
 Sed fortius tenet glossa irrita, quam totus mundus
 allegat in d. c. si Papa, quod etiam de alio crimine,
 puta simonia, vel adulterij quod sit notorium, & ad-
 monitus Papa est incorrigibilis, ita ut scādaliset Ec-
 clesiam Dei, potest accusari cum habeatur pro here-
 tico: & sic Papa non solum pro causa heresis, sed et-
 tiam pro quocunque alio crimine, in quo Papa com-
 mittit excessum scandalisantem Ecclesiam, si sit no-
 torium, & Papa sit incorrigibilis, potest accusari &
 puniri: quia notoria inobedientia habetur pro heresi.
 Vnde sicut Papa potest pro heresi accusari, & dānari,
 ita etiā pro quocunq; notorio crimine, in quo sit incor-
 rigibilis, quinetiam Felin. in c. ego N. de iureiur. Pa-
 pa non Canonice electus est diabolus, non habens cla-
 ues regni caelorum, sed inferni.

TERTIA

TERTIA NULLITAS

EX DEFECTV ORDINIS

iudicialis.

Veniamus iam ad tertiã nullitatis causam, quam esse dicebamus, defectum formæ & ordinis iudicialis. Nam vt quondam ab Oratore summo dictum est, quid indignius, quam qui neq; adesse iussus sit, neq; citatus, neq; accusatus, de eius capite ac fortunis omnibus iudicare? Demõstratũ est superius, formã hanc atque ordinẽ ecclesiastici iudicij à Christo & ipsius Apostolis in hæreticis iudicandis institutum fuisse, primũ vt aliquoties erroris sui cõuinceretur: tũ, si monitis Ecclesiæ non vnis, sed pluribus ac repetitis non parerent, sed (vt Augustinus loquitur) contumaciter resisterent, atque in errore perseverarent, tũ, in hostium ac profanorum numero haberentur. Monitionibus igitur opus est, & causæ cognitione solenni ac legitima Non ignorabat Deus, quid contra suum interdictum Adamus & Eua commisissent. euocauit tamen vtrunque, & quasi quæstionem causæque cognitionem instituit: ac tũ demũ in illos conuictos sententiam pronuntiauit. Non ignorabat idem, seuerissimus flagitiorum vindex Deus, quanto se scelere, & quã nefario Sodomitæ, & Gomorrhæi polluisent. Verũtamen vt mortalibus jurisdictionem exercentibus æquitatis exemplum præberet, causæ cognitionem suscipit, descensurumque se & cogniturum dixit,

quod etiam Canonistæ multis verbis tradiderūt in 1. q. 2. passim, sed præsertim in c. Deus omnipotens. Sed & eadem scriptura alio loco testatur, seniores populi Iudaici, qui ad radices montis Sinai res iudicabant, nō nisi vtraq; parte audita, & causa vtrinq; perorata sententiam pronuntiasse. Quinetiam Iudæi quamvis malitiose perniciem atque interitum Christo molirentur, tamen vsitatum iudiciorum ordinem cōseruarunt, vt illum apud Caiapham Pontificem maximum & iudicem competentem reum facerent: tū eundem comprehensum ad eiusdem Pontificis tribunal adducerent, simulq; testes in suam accusationem producerent causa igitur vtrinq; dicta est: rogataq; confessorum sententiæ: ac tum demum, ordine iudicali seruatō, pronuntiata condemnatio est. Sed quid opus est plura? cum in adulterio deprehensa mulier fuisset, vt scriptura loquitur, *ἐπαυτοφώρω*, neque quisquam esset, qui aduersus eam accusationem institueret, ac testes produceret, tū Christus, Nec ego, inquit, te non conuictam damnabo. Ioh. 8. Item alio loco: cum Iudæi quodam die Christum inauditum condemnare vellent, tū eos Nicodemus his verbis increpuit: An lex nostra vllum hominem condemnat, quin prius auditus sit, & de eius facto cognitum? Denique nihil est de quo veteres Christianorum patroni, in his Tertullianus, Arnobius, Augustinus, Lactantius tā opere querantur, quàm quòd ethnici Christianos inauditos, atque indicta causa passim

passim ac temere damnabant. At horum Ethnicorum temeritatem Papa Sixtus & eius assessores Cardinales in hac insanissima DECLARATIONE secuti sunt, cum supradictū Serenissim. Nauarræ Regem & Illustrissimum Principem Condæum, non dico inauditos, sed ne adesse quidem iussos aut citatos, barbara & cyclopica quadam arrogantia condemnarunt. At enim, dixerit fortasse quispiam, condemnati sunt illi Principes, non simpliciter tanquam hæretici, sed connexè tanquam hæretici notorij, & manifesti. Sic enim multis locis in illa furiali declaratione appellantur. Est autem inter Canonistas hoc ius receptum, vt in manifestis & notorijs criminibus accusatione, & ordine iudiciali opus non sit. c. manifesta, & c. c. seqq. 2. q. 1. Ex quo concludi volunt, cum supradicti Principes palam atque aperte se ab Romana sede desciscuisse profiteantur, nulla vel citatione, vel accusatione vel causæ cognitione ad eos condemnandos opus fuisse. Sed facilis ad hanc obiectionem responsio est: eaque triplex. prior est, quod Papa sumit pro cōcesso, quod ei à maxima Christianitatis parte fortiter negatur, religionem supradictorū principū ac tam multorū aliorum Regum ac procerū idē sentientiū esse hereticā: ac proinde absurdū esse, Notorios hereticos appellari eos, qui ne heretici quidem sunt. Altera responsio est, quod omnia illa Decreti Gratiani capita 1. q. 1. quæ obiici nobis possent, nulla ex parte ad crimen hæresis pertinent: sed (vt Nicolaus Papa c. 16.

loquitur) ad opera carnis: quæ (quemadmodum ex Apostolo eodem loco subiungit) manifesta sunt: veluti homicidium, latrocinium, stuprum, incestum, adulterium, & cætera consimilia. Neque omnibus illis locis vox vlla de hæresi crimine reperietur: quod crimen à carnis operibus, & cæteris maleficiis eo discrepat, quod in hæresi damnanda personæ correctio & emendatio quaeritur: quam Paulus iccirco *ὁρθόδοξον* appellat, eodem ipso vocabulo, quo Plato eam castigationem nominat, quæ adhibetur emendandi gratiâ. nam in reliquis pœnis non personæ delinquentis emendatio quaeritur, sed aliis exemplū datur, vt homines cōsimilis pœnæ metu à maleficio deterreantur. Qua de caussa *κατάδειξις* ab eodem Platone nominatur. (Agell. 6. c. 4. & Plato in Gorgia.) Quamuis igitur quis in aliquo religionis articulo caliget, manifestò etiam erret, ac labatur, non tamen continuò vel ab Ecclesiæ communionē arcendus est, vel in hostiū, atque (vt Augustinus loquitur) inimicorū exercentium numero habendus est. sed semel ac sæpius admonendus, castigandus, edocendus, neque prius à fidelium communionē submouendus, quàm se contumacem ac pertinacem ostenderit: atque (vt eiusdem Augustini verba vsurpamus) contumaciter Ecclesiæ restiterit. Quare cū supradicti Principes, neque vllam doctrinam profiteantur, à fidei regula (vt superius diximus) alienam, sed quatuor superius à nobis nominata Concilia studiosissimè amplectantur, neque ab

vlla Ecclesia Apostolica: quæ (vt Tertullianus definit) in Apostolorum doctrina perseverarit, sint reprehensi, neque se in discendo contumaces præbuerint, Sed si alicuius erroris cõuincatur, emendare parati sint: sine vlla cunctatione concludimus, Nullitatis causæ à nobis tertio loco propositæ abunde satisfactum fuisse. Quid multa? Nam etiam Canonistarum iure tota hæc Papæ Declaratio iniusta, & irrita esse cõuincitur: quandoquidem vbi vel non iusta ex causa, vel non seruato iudiciali ordine emissa excommunicationis est, tum ipsa excommunicationis maledictio, in caput maledicentis redudare dicitur. De iniusta causa testimonia extant ex scriptis Augustini in c. Temerarium, eod. vbi sic scribit. *Temerarium iudicium plerumque nihil nocet ei, de quo temere indicatur. ei autem qui temere indicat, ipsa temeritas necesse est noceat.* Item c. seq. *Quid obest homini quod ex illa tabula vult illum delere humana ignorantia, si de libro viuentium non deleat iniqua conscientia? Senti de Augustino, quicquid libet. Sola me in oculis Dei conscientia non accuset,* &c. Et si, ex eodem Augustino hæc proferuntur. *Et si ad tempus damnaris ab homine, aliud est sella terrena, aliud est tribunal coeleste: ab inferiori accipis sententiam, à superiori coronam.* Item in c. illud planè, ex eodem Augustino. *Illud planè, non temere dixerim, quod si quisquam fidelium fuerit anathematisatus iniuste, potius ei oberit qui facit, quam qui hanc patitur iniuriam. Spiritus enim sanctus habitans in sanctis, per quem, quisque ligatur, aut solui-*

tur, immeritam nulli ingerit poenam. In ordine autē iudiciali primò requiritur citatio, & citati contumacia, II. q. 3. c. Episcopi, c. nemo, c. certum, c. ex parte, cap. cum olim. De senten. excommun. *ut puta,* inquit Hostiensis, *si aliquis iussus vel monitus noluerit maleficium emē dare.* Host. in Summ. tit. de sent. excommunic. num. 7. glos. in c. Statuimus. cod. tit. in vj. Requiritur prætereà vt excōmunicator, sit iudex competens: alioqui iudicis incongrui excommunicatio nulla est. cap. ad nostram, De consuetud. vbi concord. in gloss. Tertid si excommunicatus legitimè appellauit, aut appellationis loco idoneè sit protestatus. c. solet, & c. venerabilem, & c. per tuas. cod. tit. in vj. Nā allegans sententiam nullam, quamuis non petat se absolui, sed (vt in hac causa vsuuenit) legitimas nullitatis causas proferens præsertim tanto numero, & tam legitimas, audiendus est: atque interea sententia suspenditur: vt communiter iidem Canonistæ tradunt. in d. c. per tuas, & in d. c. solet. Pari modo si sententia continet errorem intolerabilem: vt per eosdē Canonistas in d. c. solet, & d. c. per tuas. velut in hac causa nostra, vbi Bulla Sixti Papæ manifestissimis erroribus cōuincitur: quemadmodū in postrema nullitatis causa demonstratū est. præsertim vbi sententia perspicuè continet errorem facti: vt notat Ang. in Summ. contra glos. in d. cap. per tuas. Nam sententia ex falsis allegationibus pronuntiata ipso iure nulla est: vt paulò antè copiosè docui mus.

Q V A R T A N V L L I T A S E X
 F O R M V L A S E N T E N T I Æ.

Superest quarta nullitatis causa, ex stulta conceptæ sententiæ formula. nam, ut dici solet, stultitia sermonis, mentis stultitiam indicat. l. pen. D. de cond. & demonstr. l. i. §. pen. & ult. D. de ædil. edict. Itaque Iudex ineptè, stultè & absurdè sententiam pronuntiās, stultus appellatur. l. ult. C. de fideic. libert. qualem hūc monachum Francisci Bernardonis discipulū, ex hac ipsius sententia & monachali bulla demonstrabimus. Sic enim exorditur: *Ab immensa æterni regis potentia B. Petro eiusque successoribus tradita auctoritas, omnes terrenorum Regum & Principum supereminet Potestates.* Ut sententiās loquitur carnifex. At verus Dialecticorum præceptum est, comparationes non nisi in rebus quæ generis eiusdem sunt, usurpari. Quid verò commune est inter auctoritatem Apostolis tributam, quæ ad religionem & conscientias pertinet, & potestatem regibus concessam, quæ in civilibus & politicis rebus versatur? Itaque proinde Bardocuculus noster loquutus est, quasi dixisset: Stultitia discipuli Bernardonis supereminet auriculas omnium onagrorum, qui sunt in Arcadia. Verum tamen ut seriò aliquid respõdeatur, prodeat hæc in medium conclusio. Non plus habet successor Iuris, quàm quātum auctor suus habuit. Petrus non habuit auctoritatem supereminentem potestates regum, sed iis tanquam superioribus

parere iussus est. Ergo etiam si Papa esset Petri
 successor (quod superius falsum esse docuimus)
 tamen Regibus inferior parere illis deberet. As-
 sumptio perspicua est ex illis verbis: *Omnis anima*
Potestatibus supereminētibus subiecta esto. Quisquis
opponit se potestati, Dei ordinationi resistit. Rom. 13.
Suggere ipsis, ut se subiciant Principatibus ac Po-
testatibus, ut obtemperent. Tit. 3. *Subiecti estote cui-*
us humane ordinationi, propter Dominū: siue Regi,
ut qui superemineat: siue Præsilibus, ut qui per eum
mittuntur. 1. Petr. 2. Sed quid apud Papā Scripturæ
 sacre auctoritas valebit? nam vno iam hoc ver-
 bo refelletur: Constantinus omnia Papæ Occi-
 dentis regna donavit, statuitque ut Imperato-
 res & Reges, ei in equum ascendenti strepam
 teneant, asseclas eidem se præbeant, denique ut hu-
 mi prostrati, osculum ipsius pedibus ferat. Hæc
 est illa, quam hoc loco significat, Papparum su-
 pereminentia: qualis Dei sui Francisci, vel fuit
 quondam in terris, cum in mediam æris regio-
 nem sublatus familiariter cum Christo fabula-
 batur: vnde frigoris illius vitandi causa, cuculla-
 tum vestimentum induit: vel hodie est in cœlis,
 vbi super Cherubin sedere diuaticatus dicitur.
 Sed iam sequentia videamus: *Stabilis in petra cō-*
sistens, nec illis aduersantibus, vel etiam secundis
flatibus a recto cursu deflectit. Ecquis antehac au-
 dierat, vel auctoritatem in petra positam nau-
 gate, vel nauem aliquam secundis flatibus à re-
 cto cursu deflecti? Verumtamen utcunque na-
 uis ista nauiget, superius demonstratum est, ei
 qui

qui se in eius puppi sedere, clauumque tenere gloriabatur, ne in ima quidem sentina locum relictum esse. Consimile illud est quod sequitur: *Si quos ordinationi Dei resistentes inuenit, seniore hos vindicta ulciscitur.* Quali verò vel in vrbe Roma, quod flagitiorum omnium domicilium est, nullis ordinationibus Dei resistatur: vel Papa vel los istiusmodi resistentes seniore vindicta, ulciscatur. At Petrarcha Mantuanus, Sannazarius, & alij complures Itali Romam appellant scelerum omnium officinam, Babylonem, Sodomam, scholam errorum, templum hæreseum, scortum perfrictæ frontis.

I pudor in villas: si non patiuntur easdem

Et ville vomicas. Roma est iam tota lupanar.
inquit Mantuanus: Item alio loco:

Venalia Romæ

Templa, sacerdotes, altaria, sacra, corona.

Ignis, thura, preces, cælum est venale, Deusque.

Item Albericus Rosat. in verbo Roma:

Curia Romana non petit ouem sine lana,

Dantes exaudit: non dantibus hostia claudit,

Item B. Bernardus lib. quarto de consid. ad Eugenium Papam, cap. i. *Quem dabis mihi de tota maxima vrbe, qui te in Papam receperit, pretio seu spe pretij non interueniente? Hi inuisi terræ & cælo, utrique iniicere manus: impij in Deum; temerarij in sancta: seditiosi in inuicem.* Item Petrarcha in Epistol. *Quicquid de Assyria, vel Ægyptia, Babylone, quicquid de Labyrinthis, quicquid denique de Auerni limine, deque Tartareis syliis sulphuribus le-*

gitur, huic Tartaro adnotum fabula est. Hic turrificus simul & terrificus Nimrod. hic Pharetrata Semiramis. hic inexorabilis Minos. hic Rhadamantus. hic Cerberus, vniuersa deuorans. Hic Tauro supposita Pasiphæe, mixtumque genus, quod Maro ait, prolesque biformis, Minotaurus inest Veneris monumenta nefanda. Hic postremo quicquid confusum, quicquid atrum, quicquid horribile vsquam est aut fingitur, aspicias: & ut breuiter dicam, scelerum ac dedecorum omnium sentina. Quid ad hæc Papa noster? Audiamus elogium vr̄bis Romæ ex cap. fundamenta 17. de elect. in vj. Roma, inquit, est gens sancta, populus electus, ciuitas sacerdotalis, & regia, per sacram B. Petri sedem caput totius orbis effecta. Ecquod fuit vnquam tam perfrecta fronte prostibulum, cuius ex ore dictum impudētius prodierit? aut quid de monacho Bernardonico nostro dicemus, qui quæ trans-Alpes fiunt, curat: quæ domi geruntur negligit? cum Paulus statuerit, ne qui familiam suam regere non potest, ei regimen Ecclesiæ committatur. Sequitur. Quamuis potentiores de solio deiciens, velut superbientis Luciferi ministros ad infima terræ derurbatos prosternit. Quam amenter monachus temulentus incurrit in locum Isaię ex cap. 14. qui propriè in Papas Romanos, & vniuersales Ecclesiæ sacerdotes conuenit? Nam Gregorius Magnus dilucidè testatur, sub persona Nabuchardnosoris Papam vniuersalè describi. Inducuntur quippe in inferis Reges & Principes damnati, qual post Papæ mortem ad se venienti gratulandi caus

di causa obuiam procedentes, eique sic illudentes: *Infernus expanit propter te in occursum aduentus tui, exurgunt tibi mortui omnes Principes terrea. Exsurgunt ex Solijs suis omnes reges gentium. Ieque his affantur verbis: Etiamne tu infirmus es, sicut nos, & nobis similis factus es? De tracta est ad inferos superbia tua. Quando cecidisti de caelo Lucifer, fili Aurorae & succisus es ad terram, qui territabas gentes? At tu dicebas in corde tuo, Caelum ascendam: super stellas caeli exaltabo solium meum. ascendam super altitudinem nubis, & similis fiam altissimo. Qui te videbunt, dicent, Num hic est qui conturbabat terram, & concutiebat regna? Nunc Gregorium audiamus ex lib. 4. epist. cap. 82. ubi locum illum Isaiae ad eum qui se Papam & Episcopum vniuersalem profitebatur, accomodans, *Ascendam, inquit, super altitudinem nubium: similis ero Altissimo. Quid enim fratres tui omnes vniuersalis Ecclesiae Episcopi, nisi astra caeli sunt? quibus dum cupis temetipsum vocabulo elationis preponere, eorumque nomen tui comparatione calcare, quid aliud dicis, nisi, In caelum ascendam: super astra caeli exaltabo solium meum? quos dum vestra fraternitas despicens sub se premeret conatur, quid aliud dicit, nisi hoc quod ab antiquo bestie dicitur, Ascendam super altitudinem nubium? Quae cuncta ego cum flens respicio, &c. Quibus ex verbis intelligitur, locum Isaiae de Lucifero in infima terrae praecipitato, & eius ferocitate in inferos depressa, non ad Serenissimum Regem Navarrenum (quo nihil mansuetius, nihil cle-**

mentius sol intuetur) sed ad Polyphemum nostrum Sixtum quintum, & eius in conculcanda Regum maiestate superbiam pertinere. Quod si suo Cyclops ille gladio iuguladus est, ecce text. in suo Decreto dilucidum, de pœnit. distinct. 2. §. qui verò reprobis, vbi scriptum ita est: *Lucifer dum de se superbiendo presumpsit, ex Paradiso deiectus est in infernum.* Item 23. q. 5. §. hinc notandum: *Nabuchodnosor dum in corde suo superbiendo diceret, Nonne hæc est Babylon, quam ego condidi, &c. statim mutauit Deus rationabilem eius mentem, & immutauit eum in formam bestialitatis, ut ab hominibus fugiens cum bestiis viveret.* Quæ verba commemorat, ad Papam ea referens, (quod summè notari volumus) & laudat Ludouic. Roman. in consil. vlt. num. 2. Sed iam ad reliqua pergamus, si modò quoniam de sede Luciferi instituta commemoratio est, illud ex libri Confortatum fol. 38. ascripserimus: *Frater Pacificus raptus in cœlum, sine corpore, sine extra corpore. Deus nouit* (considerent lectores quam impie verba Pauli nefarius monachus irrideat) *& vidit in cœlo multas sedes, inter quas vnã vidit eminentiorem alijs, ornãtam lapide pretioso. Et audiuit vocem dicentem sibi, Hæc sedes fuit Luciferi, & locus eius sedebit humilis Franciscus.* Atque hoc mirum est, quod superius diximus, Franciscum Bernardonem vna cum ceteris suis histrionibus & comœdis locum apud Luciferi regnum habiturum: vt non magnopere quærendum sit, vt dignior sella debeat, Francisco, aut Papa Sixto quinto

quinto, Franciscanici ordinis antistiti. Sequitur
 in Bulla: *Pro incumbenti nobis Ecclesiarum om-
 nium, populorum, ac gentium sollicitudine.* Papa!
 quantum in se Pantocucullus noster onus susce-
 pit, cum & Ecclesiarum omnium & populorum
 ac gentium curam ac sollicitudinem in suos hu-
 meros sustulit? deinceps mirari desinemus, quid
 sit, quod Pictores in ipsius imagine nitentis for-
 mam effinxerint. Vix Atlas, quem suis humeris
 cœlum sustinuisse fabulantur, grauius in sese o-
 nus susceperat. Quid igitur nobis fiet, si Papa
 sub onere isto tanto, quod sibi vni incumbere
 queritur, labascere ac succubere incipiat? quam
 ægritudinis causam melancholico cuidam fuis-
 se aiunt, metuenti assiduè ne Atlas, qui randiu
 tantum onus sustinuerat, aliquando succumbe-
 ret. Sed iuuat nos Guillelmi Budæi viri, non mi-
 nus (vt iam ante dixi,) patriæ amantis, quàm e-
 ruditi de his Atlantibus facietam quandam nar-
 rationem, hoc loco proponere, ex ipsius quinto
 de Assè libro: *Concionator quidam perlepidus, in-
 quit, & facetus cauillari, non ita pridem in eos sole-
 bat, vt diceret eos sibi tales videri, quales sunt in a-
 dibus sacris mutulares statua, quæ pilis aut columnis
 imponuntur. Vt enim illa simulachra quadam veluti
 oneri cedentia videmus, quæ vel mutulorum vicem
 sustinent, vel extra abacos mutulorum porrecta sunt,
 eamque speciem intuenti præbent, vt magnopere niti
 operi ferundo atque insudare videantur: cum reuera
 sensu sint carentia: ac nihil ipsa facie nitentium sa-
 xeam adiuent firmitatem: ita Atlantes istos san-*

Etos summis scapis columnarum in fano Domini superpositos, fabulosa quidem illa amplitudine, appellationumque maiestate venerandorum senum instar, sanctitatemque præferre, moris est, speciemque luculentam præbere grauissimorum Patrum, sanctuarium Domini fulcientium: stupidam autem eorum ignorantiam, aut incuriam dissolutam intuentibus patere eos nihilo utiliores statuis lapideis esse. Hæc Budæus. Sed ne illud quidem prætermittendum videtur, quod Antoninus Archiepisc. Florent. quem superius aliquoties commemorauimus, nos docuit, cum oneri tanto Papa iam pridem succumbere cœpisset, repertos esse, qui eum labentem suis humeris fulcirent, nempe Monachos Dominicanos. Nam Historiar. part. 3. tit. 23. §. 3. fol. 191. sic scribit: *Dominicus Papam Innocentium adiit, & ab eo petiit, ut suum prædicatorium ordinem confirmaret. Papa primitus se difficilem exhibuit. at nocte quadam Deo sibi reuelante, vidit in somnis quod Lateranensis Ecclesia quasi suis compagibus resoluta, grauera subito minaretur ruinam, quod cum tremens simul ac mœrens aspiceret, eæ aduerso vir Dei Dominicus occurrebat, qui humeris suppositis, totam illam casuram fabricam sustentabat: cuius quidem visionis & nouitatem admirans & significationem prudenter intelligens, Domini petitionem hilariter acceptauit: anno Domini 1100 c c x. Hæc ille. Sed quid si etiam Dominicans qui annos iam amplius trecentos suis humeris ruentem Papatum sustinuerunt, ipsi quoque labascere ac debilitari cœperint? Repertum est al-
terum*

terum columen subsidiarium. Nam Iesuitæ nuper exorti sunt, qui defessis Dominicanis integri ac recentes succurrerent. Ita res (vt in vetere pro- uerbio est) ad triarios rediit. quibus iam debilitatis Papa summæ rei diffusus, ad hoc brutum excommunicationum fulmen descendit. Sequitur in bulla: *Vt non solum F A M V L A T V S nostri, sed etiam omnia futura tempora cunctis Christiani orbis partibus pacem afferant.* De hoc F A M V L A T V S genere superius dictum est. quod in eo versari docuimus, vt Reges & Imperatores Papæ ex equo descendenti strepam teneant, vt eidem in oppida ingredienti seruilem pedisequi operam præstent: vt eidem in regali folio confidenti venerationem & cultum diuinum præbeant: soloque prostrati, & ad pedes ipsius iacentes, ad testificandam seruitutem calceis ipsius osculum ferant. Sed quid hoc verbi est: *Hoc tempore damnamus Hæreticos, vt futura tempora orbi Christiano pacem afferant?* Nunquid nisi pransus, potus, ebrius Sixtus noster fuisset, scripturus potius fuerat, *Vt futuris temporibus orbi Christiano pacem afferamus?* Sed pergamus ad reliqua huius Bullæ oracula. Sic enim subiungit: *In Gallia regno Christiana religio omni tempore viguit, tantæque regum illorum pietas, fides, ac deuotio fuit, tot in Romanam Ecclesiam merita, vt Christianissimorum cognomen ab ea sint consecuti.* Si omni tempore religio Christiana à Regibus Gallorum tantopere culta est, quid ita tot Papæ, tot Gallorum Reges toties suis istis insanissimis execrationibus & proscri-

prionibus incesserunt. Merces scilicet hæc fuit & gratia, quam Papæ pro tantis Gallorum Regum in se & sedem suam meritis ipsis retulerunt. Nam quicquid potentia Pontifices obtinent, id omne ex Gallorum Regum beneficiis & largitionibus immensis eos consecutos constat, ac præcipue Regis Pipini & Caroli Magni, & Ludouici cognomento Pij: vt superius demonstratum est. Sequitur, *Arma nostra, quæ non carnalia sunt in duos IRÆ FILIOS Henricum quondam Regem Nauarrum, & Henricum olim Principem Condensem exercere compellimur.* Carnalia certè Papparum arma non esse, sed ferrea, & (vt Bonifacius octauus loquitur) materialia, si quis ex Iulij secundi gladio, quem superius commemorauimus, non meminit, at ex his eiusdem Bonifacij verbis cognoscet: in c. vnam sanctam, Extrauag. de maiorit. & obed. Certè, inquit, qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, malè verbum Domini attendit proferentis, *Conuerte gladium tuum in vaginam. vterque ergo gladius est in potestate Ecclesiæ: spiritualis scilicet gladius & materialis.* Ecquis Sannio magis ridiculus in comœdia vlla fuit quam Bonifacius, qui gladium Petri, quem piscator forte tùm ad zonam alligatum gerebat, dicit eiusmodi gladium fuisse, qualem Paulus scribit à Deo tributum esse magistratibus, vt in facinorosos & damnatos animaduertant? præterea quanta ista est stoliditas, ex eo quod Christus vetat Petrum vti suo gladio, cùmque iubet districtum ab se gladium in vagi-

in vaginam recondere, hoc modo argumentari:
 Licere ergo Papis vti gladio materiali? Videat
 igitur Sixtus noster, qua ratione ab ista sese ex-
 traheret repugnantia: Paparum arma non esse car-
 nalia, & Papā habere ius gladij temporalis, ma-
 terialis, ferrei. Arma Paparum nō esse ferrea, sed
 Regem Gallix à Papa iuberi ferro, armis & ca-
 stris Nauarrum Regem agnatū suum proximum
 insectari: & hanc suam sententiam sic exequi, vt
 incendiis & cædibus vniuersa Gallia complea-
 tur. Nam hoc illud est, quod eodem loco Boni-
 facius scribit: *Spiritualem gladium ab Ecclesia, tem-
 poralem pro Ecclesia exerceri illum Sacerdotis, hunc
 manu Regum & militum, sed ad nutum & patien-
 tiam Sacerdotis.* Hæc sunt totidem literis exscri-
 pta Bonifacij Papæ verba ex d.c.j. de maiorit. &
 & obed. ne quis fortè dubitet, quin Reges ad
 nutum Papæ, tanquam gladiatores ad nutum
 Lanistæ, parati in armis esse debeant, & eadem
 ad eiusdem nutum deponere: ne cui inquam,
 dubium sit, quin crudelissimus & immanissimus
 Tyrannus Papa Sixtus V, qui hoc loco Nauar-
 rum Regem & Condæum Principem nouo &
 inaudito contumeliæ genere IRÆ FILIOS
 appellat, Gallis omnibus, gladios, incendia, cru-
 ciatus, tormenta, pestem, perniciem, exitium de-
 nuntiet. Omnes quidem iræ filij natura sumus:
 vt ait Paulus Rom. 3. & Ephes. 2. Sed Papa iræ
 filius est iudicio, malitia, & voluntate. Sed quid
 illud est, quod identidem in hac Bulla inculcat:
 QVONDAM REGEM? Posterius de regno

videbimus. Sed quo iure Henricus noster Regis nomen amisit? an quo Scarabeus Francisci Bernardonis discipulus in hac Bulla sese Monarchá ecclesiæ appellat? Væ tuo capiti, trifurcifer ex-crande, & Antichriste sacerrimè. Tu DEVM te appellari gloriaris, & gaudes: vt superiùs demonsttrauimus. Tu Imperatores & Reges man-cipiorum habes loco: tibi diuinos honores ab iis præberi postulas. An siquis seruilem istam idololatriam tibi deneget, Regis aut Principis nomen amittet? Audiamus quantopere hunc Antichristum B. Bernardus detestetur in sermo-ne sexto, ad Psal. cxci. *Ipsa quoque, inquit, Eccle-siæ sacre dignitatis officia, in turpem quæstum & re- nebrarum negotium transuere. nec in his salus ani- marum, sed luxus queritur diuitiarum. Propter hoc tudentur, propter hoc frequentant Ecclesias, missas celebrant, Psalmos decantant. Pro episcopatibus, archidiaconatibus, abbatibus, aliisque dignitatibus im- pudenter hodie decertatur, vt Ecclesiarum redditus in superfluitatis & vanitatis vsus dissipentur. Superest vt releuetur homo peccati, filius perditionis, demo- nium non modo diurnum, sed & meridianum, quod non solum transfiguratur in Angelum lucis, sed ex- tollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod co- litur. Quibus verbis Sixtus noster non HERI aut QVONDAM aut OLIM Antichristus esse ostendi- tur, sed HODIE, cras, perendie, & quandiu occu- patam in Ecclesia Dei tyrannidem impiè ac sce- leratè retinebit. Sequitur in Bulla: *Errores & hæ- reses ab ineunte adolescentia secutus est, quoad mul- torum**

torum hortationibus ad Ecclesiam Romanam (ut existimabatur) conuersus, hæreses omnes Parisiis in Ecclesia publicè abiurauit. Quid hoc verbi est, Ab ineunte adolescentia? cum illam religionem fere ab incunabulis ac prope cum lacte imberit, quam hic noster Carnifex Hæresim appellare audeat. Sed illud multo absurdus, Qui falso ab hæresibus conuersus existimabatur, eas hæreses damnauit. Nam qui falsò existimatur conuersus, quomodo dici potest priorem sententiã mutasse? Quod verò de abiuratione Bardocullus noster fabulatur, paulo planius explicandum est.

Adolescentulus vix annos vnde viginti natus hospitiò à rege affine suo exceptus multò ante lucem, è geniali thoro euocatus, inter cruciatos ac madentes sanguine gladios adductus, quæ facere ac pronuntiare iussus est, tremebundus ac gemens fecit, ac pronuntiauit: quæ Papæ Gregorio per legatos nuntiare iussus est, nuntiauit. Ecqua vnquam in Barbaria ius illud receptum fuit, vt quæ hoc modo gesta essent, vel rata & firma haberentur, vel ex animi sententiã gesta esse crederentur? Vetus illud est Doctoris Baldi, & verũ, *Spiritus sanctus posuit in ore Pratoris, Quod metu gestum est, ratum non habeo: Item illud, Præsentia & multò magis comminatio Principis & potentioris inducit verum metum.* Hæc Angel. in cõsil. 223. Et rursus in cõsil. 378. Abb. Sicul. in cõsil. 3. vol. 2. Itaque Scriptura sacra testatur, Petrum Apostolum mulierculæ voce territum, etiam cum e-

xecratione Deum abnegasse: sed cùm id metu ac
 terrore factum esse constaret, facilè veniam ab
 eodem impetrasse. Canonistæ narrant, Marcelli-
 num Papam Paganorum terrore permotum in
 idolorum sacrificiis thura incendisse: sed tamen
 facti ac sceleris illum sui postea pœnituisse: cap.
 nunc autem, distinct. 21. Cur in Papa, qui se Chri-
 stianæ religionis columen profitetur, terrore ge-
 stum excusabitur: in adolescente cruentis & stil-
 lantibus sanguine gladiis circumuento ratū ha-
 beri oportebit? Sequitur in Bulla: *Idem Gregorius*
litteris Regis Navarra, utpote Regis, fidem habens,
eum à censuris incurfis absoluit, omni inhabilitate
ab eo sublata, Pondus esse Papa voluit in his ver-
 bis: *Utpote regis:* quasi firmissima debeat esse re-
 giarum literarum, diplomatum & edictorum au-
 ctoritas. Quo loco primùm ex illo scire cupi-
 mus, semperne auctor ac suasor fuerit, ut sua re-
 giis edictis & literis firmitas maneret? cuius rei
 sempiterna manebit apud nationes ac gentes or-
 bis terrarum omnes, memoria dicam, an infam-
 ia fœdissima? Sed cùm Gregorius XIII, tantus
 Juris Doctor ac professor fuisse dicatur, an non
 meminisse debuerat, nullam literis, & instrumē-
 tis, vi ac metu extortis auctoritatē tribui oportere?
 L. si donationis, 7. C. de his quæ vi aut met-
 caus. l. interpositas, 13. C. de transf. Sequitur: *Di-*
spensavit ut non obstantibus impedimentis terrij &
aliorum forsan inter eos graduum consanguinitatis
matrimonium inter se contrahere possent, prout in
facie Ecclesie contraxerunt. Vix dici potest, quàm
 multa

multa in his paucis verbis stultitiæ & fatuitatis Papalis signa apparent. Primum est in eo quod ait, matrimonium Regis Nauarri suo concessu ac dispensatione contractum fuisse post abiurationem religionis ab eodem Rege factam. Redeamus ad Ephemerides. Cardinalis Borbonius eiusdem Regis patruus, anno 1572, decimo septimo die mensis Augusti, post missam in summo Parisiensi templo, summa cum pompa & solennitate, hora tamen post meridiem quarta missificatam, matrimonium illud in Regis Gallie Caroli noni, duorumque ipsius fratrum conspectu, summæque principum frequentia celebravit. Sequuta est carnificina Parisiensis festo Bartholomæi die, hoc est, eiusdem Augusti mensis die xxiv. Abiuratio verò à Rege Nauarro compluribus post diebus facta est. Dixerit fortassè quispiam: At post illam abiurationem dispensatio Papæ Gregorij, postulatu Cardinalis Borbonij allata est. Vtrum igitur allata est, vt cõtrahere matrimonium liceret, quod tanto antè contractum & consummatum fuerat: an verò, vt priùs non iure contractum nunc auctoritate, & dispensatione Papæ confirmaretur? Si vt contrahere liceret, maior Papæ potestas est, quàm quantam & Theologi, & Philosophi, & Iurisconsulti omnipotenti Deo tribuunt, vt præteritamutari possint, vt quod factum est infectum reddatur: auctoribus Augustino libr. aduersus Faustum 25. Platone lib. de Legibus. ij. Aristot. moral. ad Nicomach. 6. c. 2. Nouel. de æqualit. dot. §. 1. l. in bel-

lo, 12. §. facta. D. de captu. l. verba, C. de testam. l. verum. D. de reg. iur. *Audacter dicam*, inquit Hieronymus, *cum omnia possit Deus, tamen suscitare virginem non potest post ruinam.* c. si Paulus, 32. quæst. §. Maior igitur, ut dixi, Papæ, quam Deo, potestas tribuitur: qui matrimonium iam contractum, perfectum, celebratum, consummatum, facit tamen ut neque contractum, neque celebratum fuerit. Sin autem Papa dispensauit, ut matrimonium nefarium & contra leges Ecclesiæ contractum, celebratum, & consummatum, accedente sua auctoritate ratum haberetur: videamus, ne atrocissimi sceleris potentissimum Gallia Regem, & illustrissimos ipsius fratres, & Reginam ipsorum matrem condemnet: quibus auspiciis, auctoribus, suavoribus, matrimonium illud contractum fuerat. Damnat præterea Principes regij sanguinis omnes, & summos quosque regni Gallici proceres, qui & illi contractui, & missæ quarta post meridiem hora missificatæ interfuerunt, suaque præsentia festiuitatem illius matrimonij cohonestarunt. Sed Papa his verbis neminem æque vehementer atque actiter vulnerat, ut supradictum illustrissimum Principem Cardinalem Borbonium: quem ait, matrimonium illud inter suum ex fratre nepotem & Regis Gallia sororem, contra sacros Canones celebrasse: ut omittam Episcopum, qui missam illam in summo Parisiensi templo, tanta cum solennitate occentauit: Diaconum, & Subdiaconum qui succentarunt: Canonicos eiusdem templi, & ceteros symphonicos atque organistas

organistas omnes qui cōcentarunt: quos omnes, si nefarium & incestum illud erat matrimoniū, vel excommunicare Papa debuit, vel certè ab incurfis (vt ipse loquitur) censuris & pœnis absolueret. Ecquis est qui barbaram & immanem istam arrogantiam ferat, vt Francisci Bernardonis discipulus Regem, quem ipse Christianissimum ab se appellatum gloriatur, tanti sceleris damnare audeat: ac dicere, illum incestas ac nefarias sororis & agnati sui nuptias conciliaffe? Iā verò quis est in tanto Cardinalium numero, qui hanc superioris Papæ Gregorij memoriæ contumeliam æquo animo fieri ab isto Bernardonico patiat, vt eum dicat sorori Regis Christianissimi veniam dedisse contrahendi cum heretico notorio matrimonij: hæretico potestatem illam aut non fecisse, aut non nisi post abiurationem fecisse? An non his verbis perspicuè defuncto Gregorio illudit: quasi fuerit alter Celestinus Papa, quem Ioan. Andreas, Baldus, Iason, & alij scribunt fuisse vnum pecus, in eo quod de manē faciebat gratiam, & de sero reuocabat: vnde Cardinales, licet scirent quòd per fatuitatem renuntiarat Papatui, tamen quia erat vnum pecus, lubenter acceptarunt renuntiationem: & creauerunt Bonifacium octauum, qui depingitur vulpes in ingressu, leo in accubitu, & canis in occasu. Hæc totidem verbis Bal. in c. 1. De natur. feud. Ias. in consil. 145. circa primam, num. 2. vol. 2. Quòd si propiùs accedendum est, Ecquid tandem Excucullatus noster, de vetere illa & fa-

mola Paparum contentione statuet, quorum al-
 ter, nimirum Celestinus tertius, potestatem fe-
 cit coniugi, nouum matrimonium contrahendi,
 si alter in heresim lapsus esset: alter, nimirum In-
 nocentius tertius, non concedit? c. quanto, Extr.
 de diuort. Sed fanaticus impudens respondebit
 primùm, id, quod supra diximus, rarò reperiri
 monachos, qui sint boni Canonistę: deinde quã-
 uis Papa Bonifacius octauus dixerit, Papas iu-
 ra omnia in scrinio pectoris continere: c. 1, de cõ-
 stitut. lib. 6. non tamen minus verè Baldum sub-
 iũxisse, quòd licet Papa, ex eo quod est Papa, est
 Doctor vtriusque iuris, tamen plerũque est Do-
 ctor auctoritate, sed non scientia: vt dicit Iason
 in l. præscriptione, col. 2. C. si contra ius vel util.
 publ. Prima igitur huius articuli stultitia ex eo
 demonstrata sit, quòd Papa dicere ausus est, nefar-
 rium matrimonium voluntate, studio & aucto-
 ritate Regum & Regina ipsorum matris con-
 tractum fuisse. Secũda ex ipso intelligitur quòd
 scribit se dispensasse, vt matrimonium illud pro-
 pter præcedentem abiurationem contraheretur,
 quod erat tanto ante illam peractum. Tertia ex
 eo, quod ait semel contractum matrimonium
 ut iterum contraheretur dispensasse: proinde
 quasi actus legitimi, quale matrimoniũ esse cõ-
 stat, iterentur. Nam quod de secundo cõsangu-
 nitatis gradu subiungit, hoc quale sit, poste-
 rius magis idoneo loco demonstrabimus. De-
 inceps alia videamus. *Misit Iohannem Dura-*
ty Dominum, oratorem suum, qui de pœnitentia &
conuersione

conuersione in sedis Apostolica conspectu sponderet.

Qua ex officina literæ prodierunt, ex eadem legatus ille profectus est: nimirum ab iis qui capto & armis territo adolescenti mortem, nisi dicto pareret, minabantur. Sed quod tãdem istud ænigmatis videtur genus, *In conspectu sedis Apostolica?* Vtrum illò sedes aliqua conspicatrix, & oculata delata est, an illa quam Papæ ipsi in libro Pontificali Stercorariam, alij Testiculatricem appellant, ex qua de inaugurati Papæ, vel habilitate vel inhabilitate pronuntiatur? Et sane iuuat nos ioculare illud de Stercoraria sede acroama recitare, ex lib. Cærimon. Pontifical. 1. section. 2. c. 3. *Pontifex creatus ducitur à priore & Canonicis Ecclesia Lateranensis ad marmoream sedem, quæ STERCORARIA appellatur, & ibi eũ sedere faciunt: qui ita tamen sedet, ut magis iacere videatur: ad quem mox accedentes Cardinales eleuãt eũ honorifice, dicẽtes: Suscitatus de puluere egenũ: & de stercore erigit pauperem: ut sedeat cum principibus, & solium glorie teneat. Tum surgens Pontifex accipit de gremio Camerarij sibi assistentis, quantum pugno potest complecti pecuniarum, ubi tamen nihil prorsus sit argenti, aut auri, & spargit inter populum, dicens: Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo hoc tibi do.* Vtrum hæc risu excipienda Paparum stultitia videtur, an potius execranda profanandi verbi Dei consuetudo? Sed pergamus in Bulla. fortasse stultiora reperiemus. Sequitur: *Sed ille ut erat vario & inconstanti animo, paulò post à Catholica fide & debita*

*erga sedem Apostolicam obedientia defecit. Vtrum igitur hæc stultitia an potius infania dicenda est? Rex Nauarrus falso existimatus est, ad sedis Romanæ obedientiâ rediisse: & idem inconstanti animo ab eadem defecit. Imo verò summa & planè singularis apparuit in tali adolescente constantia, qui dies ac noctes armatis hominibus circumsessus, tamen fugiendi facultatem assidue captauit, ut quod vi metûque coactus gesserat, liber & solutus destaretur. Sequitur: *Sapius hereticos perduelles & seditiosos ad arma contra Regem Christianissimum aduersus ipsum, & reliquos catholicos concitauit.* Latinitas ista Papalis cum reliquis ipsius argutiis consentanea est. *Rex Nauarrus concitauit hereticos contra Regem Christianissimum, aduersus ipsum & reliquos Catholicos.* Sed sententiam potius attendamus. Non enim contra, nec aduersus Regem Christianissimum arma vnquam Rex Nauarrus cepit: sed aduersus Papæ coniuratos, & Papalis tyranidis socios, adiutores, ministros: periuriorû denique ac perfidiarum auctores: quemadmodum Rex ipse quâ plurimis edictis Pacificatoriis planissimè testatus est. Itaque nefariam hoc loco Protocucullus noster potentissimis Galliæ regibus iniuriam ausus est: à quibus toties in edictis Pacificatoriis declaratum est, bellum à Nauarrenis & Condiensis non aduersus se, sed pro sua dignitate & statu suo conseruando susceptum fuisse. Sequitur, *Ciues & incolas ad eandem impietatem capeissent-*
*dam**

dam minis verberibusque coegit. Capessere impietatem, genus est eloquentiæ Papalis. Coactum autem quenquam hisce viginti annis ad mutandam religionem, vel à Nauarrenis, vel Condiensis fuisse, tam verum est, quàm certum & exploratum, nullum vnquam in lupanaribus vrbis Romæ prostibulum impudentius Sixto quinto in profundendis mendaciis fuisse. Quanquam bene habet, & est huic Papæ habenda gratia, quòd eos accusat, à quibus miseri captiui minis & verberibus ad mutandam religionem adiguntur. Nam, vt verissimè Lactantius scripsit, religio cogi non potest: verbis potius quàm verberibus res agenda est. Sed quoniam Lactantius illo loco ita disputat, vt de industria & Nauarri Regis, & Gallicarū Ecclesiarum causam agere videatur, operæpretium est illum differentem audire. *Aduersarij, inquit, fingunt se hominibus pijs consulere, & illos ab bonam mentem velle reuocare.* Num igitur hoc sermone, aut, aliqua ratione reddita facere nituntur? *minime: sed vi atque tormentis, & mira & caca dementia! in iis putatur mala mens esse, qui fidem seruare conantur: in carnificibus autem bona, in iisne mala mens est qui contra ius humanitatis, contra fas omne lacerantur? an potius in iis, qui ea faciunt in corporibus innocētium, que, nec sensissimi latrones, nec iratissimi hostes, nec immanissimi barbari, aliquando fecerunt? Et mox: Et quoniam vi nihil possunt (augetur enim religio Dei quanto magis premitur) ratione potius & hortamentis agant: Procedant in medium Pontifices, quique*

sunt sacerdotes, & Antistites religionum. Conuocet nos ad concionem: (Postulata hæc sunt Regis Nauarræ quotidiana, & sæpe Gallorum Regi delata) Distinguant aciem ingeniorum suorum: si ratio eorum vera est, offeratur: parati sumus audire si doceant. tacentibus certè nihil credimus, sicut ne fauientibus quidem cedimus. imitentur nos, aut rationem rei totius exponant. Nos enim non illicimus, ut ipsi obiectat: sed docemus, probamus, ostēdimus. itaque nemo à nobis retinetur inuitus. Inutilis est enim Deo, qui deuotione ac fide caret. Et tamen nemo discedit, ipsa veritate retinente. Doceant isti hoc modo, si qua illis fiducia veritatis est, loquantur, discant, audeant inquam disputare nobiscum aliquid eiusmodi: iam profecto ab aniculis, quas contemnunt, & pueris nostratibus error illorum ac stultitia irridebitur. Quid potuit à Lactantio scribi pro Rege Nauarro, & Gallicis Ecclesiis aptius, & ad horum nostrorum temporum rationem accommodatius? Pergit idem: Longe diuersa sunt inquit, Carnificina & pietas: nec potest aut veritas cum vi, aut iustitia cum crudelitate coniungi. Hactenus Lactantius. ex quibus quātoperce inter se veterum illarum & nostrarum Ecclesiarum iura conueniant, perspicue intelligitur. Sequitur in Bulla Papæ: Intimum quendam suum nefariis artibus suis instructum extra Galliarum fines misit, per quem cū primarijs hereticis impia consilia sua communicauit: eorūque vires & arma contra religionem catholicam, & Romani Pontificis potestatem prouocauit. Quem his verbis Cucullatus noster delig-

ner, nihil attinet dicere: vnum hoc subiūgemus,
 quanquam is quem Nauarri Regis intimum ap-
 pellat, inter præcipuæ nobilitatis Gallicæ viros,
 dignum suo genere locum obtineat, Papa autē
 Sixtus quintus nuper ex cucullatorum mendi-
 citate ac sordibus emerferit, non tamen Nobi-
 lem illum grauaturum impudentis illum men-
 daciij arguere: & hanc illi si quam requirat, duel-
 li chartulam mittere (honor sit auditorum au-
 ribus) sumpta ex Conformitatum suarum
 fol. 51: Diabolus tentauit Ruffinum, dicens:
Tu es damnatus, & ipse Franciscus est damnatus, &
quicumque eum sequitur, decipitur. Quod cum Ruffi-
nus Francisco dixit, respondit Franciscus, Si iterum
apparuerit, & iterum aliquid dixerit, dicas ei, scilicet
Diabolo, Aperi os tuum, & ego stercorisabo in illud.
Postea Ruffinus cum oraret, iterum apparuit ei Dia-
bolus in specie Christi, dicens: Frater Ruffine, nonne
dixi tibi, quod non crederes filio Petri Bernardonis?
cur te affligis? Et statim frater Ruffinus sibi dixit,
Aperi os tuum & ego in ipsum stercorisabo. Tunc
Diabolus indignatus cum furia & tempestate ab eo
recessit. Honor, vt præfati sumus, auditorum sit
 auribus. Sed istius os impudens monachi breui
 hac responsione verberandum fuit. Neque enim
 vnquam nobilis ille apud vllos vel Reges vel
 Principes verbum vllum de bello cuiquam in-
 ferendo interposuit: sed tantum de constabi-
 lienda inter Ecclesias reformatas charitate & fra-
 terna beneuolentia. Quanquam quis non videt,
 quanti totius Christianitatis intersit, impium

istum & sanguinarium Ecclesiæ Christianæ par-
 ricidam, fictarum religionum auctorem ac de-
 fensorem, conculcatæ Regum maiestatis conui-
 ctum, & certissimum patriæ nostræ incendia-
 rium radicitus è terra viuentium auerruncari?
 Doluit quidem illi tantis vectigalibus spoliari,
 quæ ex Dania, Suetia, Anglia, Scotia, Germania,
 & Heluetia superioribus seculis auferebat. Sed
 nobilis quem hoc loco perstrinxit, ait illū nun-
 quam æque insanisse vt nunc, cū in periculum
 amittendi Galliæ regni adductus est: idemque
 fecisse, quod asini cicuta pasti, facere in Thulcia
 dicuntur: quos Matheolus scribit, tã arcto som-
 no confopiri, vt planè mortui videantur: adeo vt
 rustici plerunque ad pellem detrahendam acce-
 dant, & partem eius prope dimidiam detrahant,
 priusquam asini excitentur. Verùm vbi ad mediã
 tergoris partem ventum est, tū illos repente in
 pedes exilire, & dimidia pellis parte propenden-
 te, fœdum faucibus ruffis rudorẽ edere: sic, vt ru-
 stici interdum magno terrore afficiantur. Simil-
 limum hoc tempore Papæ Sixti vlulatum videri,
 dimidia prope regnorum suorum parte spo-
 liari, & de reliqua desperantis, ac iam collum in
 laqueum inferentis, nisi potentissimi Reges ac
 Principes, restituendę ipsius potentiaẽ causã, mi-
 seram Galliam cædibus atque incēdiis nouis cõ-
 pleant. Verùm hæc quidem quantum ad Serenif-
 simi Nauarrorum Regis protestationẽ attinet,
 hætenus dicta sint. Quæ verò deinceps in eadẽ
 Bulla contra Illustrissimi Principis Condæi di-
 gnitatem

gnitatem propriè ac separatim dicuntur, communi hoc responso, satis refutata esse arbitramur. Criminatur eum Papa, quòd utroque parente hæretico sit natus. Sicuti præclarum est laudari, sed à laudato viro: ita præclarum est vituperari, si modo à vituperato & vituperabili nebulo id fiat: qualem & hunc cucullatum ganeonem & nescio quos ipsius affectas Cardinales esse constat: à quibus ita fulmen istud Romæ fabricatum est, ut quondam à Cyclopiibus fulmina in Ætna monte Ioui fabricabantur. Quis enim non intelligit, quorsum hæc nefaria de utroque parente hæretico contumelia, propriè in Condæum Principem coniecta, pertineat? Nam apud Canonistas regula est, ne filiis Hæreticorum vique ad secundam generationem dignitas vlla Ecclesiastica mandetur. C. quicumque §. Hæretici, &c. statutum, De hæretic. in vj. gloss. in c. 1. in verb. Regnum, Extrauag. de præbend. Itaque nõ dubium est, quin Sixtus noster hanc sibi viam Marranorum quorundam consilio munitet, ad Cardinalatum & Sacerdotia illustrissimo Principi Carolo, Condæi Principis fratri, & iisdem hæreticis parentibus genito eripienda: quod illi speramus, qua prudentia est, perfacile animaduersurum. Sed iam ad reliquas Sextinæ Bullæ sententias pergamus. Nam paucis versibus interiectis, Papa eidem Principi Condæo suam dispensationem exprobrat, ut ei liceret matrimonium cum illustrissima consobrina sua contrahere. Quanta mentis cæcitas in tam impudenti men-

dacio cernitur? Princeps matrimonium illud, aliquam multis ante dispensationem illam Romam allatam mensibus, contraxerat. Dispensationem ipse nunquam petiit. sed armatis hominibus circumuentus, qui ei imperabant, ut Epistolæ ab ipsis scriptæ, & dispensationem postulanti manu sua subscriberet, paruit inuitus: eadem profus ratione, quam superius in Rege Nauarro, Principis ipsius patruele, commemorauimus. Sed operæpretium est, considerare, qualis tandem hæc Papæ liberalitas fuerit, ut Principi consobrinam suam ducere liceret: quod matrimonium neque diuino, neque civili iure interdictum esse constat. Nam in eo libro cuius supra mentionem fecimus, cui titulus est, Taxæ Pœnitentiariæ Apostolicæ, absolutio Papæ, pro eo qui in quarto gradu contraxit, taxata est grossis duntaxat decem & septem. Sic enim pag. 37. scriptum est: *Dispensatio super quarto gradu consanguinitatis de contrahendo vel contracto ignoranter, gross. 17. Super tertio & quarto gradu 27. Super quarto & quinto, gross. 27. & debet concordare cum camera apostolica. Si uerò contraxerint scienter, & consummauerint, gross. 21. & eodem modo de affinitate. gr. 29.* Quid? annon Papa iam aliquoties contra manifestum diuinarum legum interdictum dispensauit, ut & patruo & auunculo cum fratris sororisuæ filia contrahere matrimonium liceret? quod tamen eo minus debet mirum videri, quia Papa Martinus v. habita (ut historicus loquitur) cum suis Doctorebus & Theologis consultatione, cum quodam dispen-

dispensauit, vt sororem suam germanam impu-
 nè in matrimonium haberet. Nam hoc sacrile-
 gium literis mandauit Anton. Floren, in sua sum-
 ma. 3. par. tit. 1. cap. 11. §. quod Papa, quem refert
 & sequitur Angel. de Claua in sua summa, in
 verbo Papa, & Nicol. Boetius in consil. 20. Vtrū
 Papa, num. 26. Et quoniam Papa sermonem de
 suis dispensationibus intulit, non prætereunda,
 ne illa quidem altera memorabilis dispensatio
 videtur, vt monacho liceat, deposito ad tempus
 cucullo, vxorem ad certum tempus ducere: nem-
 pe vsque ad procreationem sobolis: ne stirps no-
 bilis sine prole deficiat: ea lege, vt simulatque
 proles suscepta fuerit, tūm pater patratus demis-
 sis auriculis ad suum cucullum redeat qua de re
 videre Baldi testimonium licebit in l. si tibi fi-
 lius, & l. si paterfamilias, §. in arrogationibus, D.
 de adopt. Iohann. Andr. in c. actus legitimi, & in
 c. semel Deo, de reg. iur. in v. Innocen. in c. cum
 ad monasterium, in verb. licentiam. & ibi Pa-
 norm. qui & alios antiquiores producit, De stat.
 monach. Petr. Anchar. in consil. 339. parum dubi-
 tationis Marian consil. 13. præsens consultatio, &
 consil. 28. circa primum. Guill. Benedict. in c. ray-
 nutius, in verb. Qui cum alia, num. 26. part. 3. vbi
 notat Papæ potestatem esse, dispensare vt matri-
 monium temporale contrahatur. Talis igitur Pa-
 pæ fuit liberalitas in permittendo monachis tē-
 porali matrimonio, quod ex Apostolo Paulo di-
 dicerat esse inter omnium ordinum homines ma-
 xime honorabile. Verumtamen ecce alia ex ad-

uerfo mirifica eiusdem siue parsimonia, siue seueritas. Nam *Papa Callistus III.* (inquit Boerius) *recusauit dispensare super coniugio Diaconi, qui allegabat se continentia donum non habere, neque legi carnis posse resistere, atque uxore carere; quauis pro eo intercederet, tunc Cardinalis Senensis, qui postea successit Callisto, dictus Pius secundus: ut in suis epistolis in Cardinalatu compositis testatur: scribens illi suo amico, alterum Papam expectandum esse, qui melior sit.* quam historiam idem Nicol. Boerius in eodem illo consil. 20. memoriae prodidit. Hæc igitur ad illam dispensationis exprobrationem responsa sunt. Nam quod ad postremam Papalis Declarationis partem attinet, in qua coniunctim suprascripti Principes bombis Papalibus conquassantur, excommunicantur, proscribuntur, eorumque regna, ditiones, ducatus, principatus, & iurisdictiones, primo cuique occupanti adiudicantur, satis iam superius demonstratum est, totum hoc nugarum genus eodem locum iam pridem à maxima Christianitatis parte habitum fuisse, quo Bernardonis & Dominici miracula hodie à plerisque Pontificiæ religionis studiosis habentur: quæ tamen religio ita Franciscanorum & Dominicanorum ordinibus, tanquam firmissimis columnis sustinetur, ut si columnas illas subruerent, actum de sua religione existimarent. Sed de brutis illis Papparum fulminibus, iam pridem contemptis, ac pro nihilo habitis paulo vberius differendum videtur.

DE BRVTIS ET CONTEM-

PTIS P A P A R V M FVL-

M I N I B V S.

NAm, vt pauca è variis testimonia proferamus, cum Papa Bonifacius VIII. Regem Galliaë Philippum Pulchrum hac eadem inueterata audacia proscrisisset, Rex coactis Regni sui comitiis, de ordinum sententia decreuit, vt legati Papæ sordidati, omni dedecore infamiæque affecti, è regni sui finibus exterminarentur. *Bonifacius Papa*, inquit Laurentius Valla, *qui Cælestinum tubis parieti insertis decepit, Regem Franciæ regno priuauit, regnumque ipsum (quasi donationem Constatini exequi vellet) Ecclesiæ Romanæ fuisse, & esse subiectum iudicauit. Quid? Rex Philippus quo animo hanc illius insaniam tolerauit? commodius videtur, rem omnem ex ipsius Platinæ verbis cognoscere. Bonifacius (inquit Platina) misit Narbonensem Archidiaconum qui Regi nuntiaret, vt missum faceret Episcopum Apamensem. Id si non impetraret, diceret audientibus omnibus Regnum Franciæ ad Ecclesiam deuolui, adderetque anathema, & omnes Francos iuramento Regio absolueret. (An non hanc eandem proscritionis formulam agnoscimus, quam Fanaticus noster Sixtus, in Rege Nauarro, & Principe Condæo proscribendis vsurpauit? Pergit Platina: Interim verò, inquit, Philippus Rex Franciæ Bonifacij arrogantiam iniquo animo ferens, habito apud Parisios Ecclesiasticorum & nobilium*

*magno conuentu, commemoratisque iniurijs à Bonifacio acceptis, & eius ambitione, ac malis artibus ad occupandum Pontificatum, quem iniuste teneret, ad sedem Apostolicam, tum (ut ipse dicebat) vacantem, futurumque concilium appellauit. Qua quidem re percitus Bonifacius, habito generali concilio, Philippum eiusque regnum Alberto Imperatori subiecit, quem initio Pontificatus sui repulerat. Tum vero Philippus superbiam hominis domiturus, Sarrā Columnensem in parte Massiliae cognitum, à Pyraeis redemptum, cum Nogaretio Gallo Equite fido Romam mittit, hac ratione (ut ipse palam dicebat) ut appellationem suam publicarent. Verum ei longe alia mēs fuit. Nam Sarra seruili habitu Latium ingressus, collectis undique amicis, Nogaretum cum ducentis Equitibus Gallis mercede conductis à militia Caroli Valesy Ferentinum praemittit, qui inde ei, si opus esset, praesidium ferret. Ipse verò Agnaniam clam noctu ingressus, adiuantibus Gibellinis, quos Bonifacius diu multumque vexarat, Pontificem nihil tale metuentem in domo paterna capit, refractis valuis, captiuumque Romam perducit: vbi quinto & tricesimo die post, dolore animi confectus, perijt. Hæc Platina: vbi etiam illud Iohānis Andreae & Baldi subiungit, eum esse, ut canē mortuum, qui ut vulpes ingressus, ut leo imperarat. Baldus in c. 1. de nat. feud. Quo loco praetermittendum nō videtur, quòd Bardocucullus noster in suo Conformatum libro folio 103. scriptum reliquit his verbis: *Papa Urbanus Quintus iurauerat destruere ordinem nostrum, sed paulo post obiit: Papa Bonifacius**

cuius octauus bullas innumeras fieri fecit, omnes eiusdem tenoris, ut de fratribus minoribus fieret, sicut de Templariis, ut ordo noster destrueretur totus una die. Antequam ipsas mitteret, captus fuit. bulla combusta, & Papa infelicitè obiit. Sed omissis nugis cætera videamus. Ex his certè intelligitur, iam tū per ea tempora, id est anno **CIO CCCVI**, Papa-rum insanas istas & furibundas proscriptiones, à Regibus Gallis contemptas, ac pro nihilo habitas fuisse. Neque verò minor fuit Regis Caroli Sexti virtus, circiter annum **CIO CCCCXVIII**. Nam, ut ex Senatus Parisiensis Archiis & Gallicis ac Germanicis annalibus intelligitur, ut primum Martinus V. in concilio Constantiensi Papa factus est, non cōtentus tot tamq; magnis vectigalibus ac tributis, quibus freti duo superiores Antipapæ, tres itē superiores Antipapæ, aliquāto etiam antè quatuor Antipapæ, funesta inter se bella, per quadraginta prope annos aluerāt, noua insuper in Ecclesiis ac præsertim Gallicis, tributa imperare cœpit. Quo nuntio Rex accepto, confestim regni comitia de more habere instituit. In eo conuentu, re diu multūque cognita & deliberata, decretum fit, ut nouum illud exactionum Papalium genus inhiberetur. Quod ubi Martinus Papa cognouit, repente legatos è suo comitatu in Galliam misit, qui Lugdunensi præcipuè ciuitati sacris omnibus interdicerent. Horum Papæ interdictorum (si quis fortè id nesciat) vis esse in illorum temporum caligine hæc solebat, ut templorum omnium valuæ præ-

cluderentur, sacra nulla fierent, nullus esset religionis ullius usus aut exercitatio, campanarum etiam sonitus conquiesceret. tantumne? Imò verò etiam mortuis cæmeteriorum sepultura denegaretur. Quibus rebus dici vix potest, quantum opere hominū animi superstitione imbuti perterrerentur. Quid igitur factum est? statim de publici concilij auctoritate, & Parisiensis Senatus decreto pronuntiatum est, anathema illud pro pro nihilo habendum esse. Hæc recordetur, hæc cogitent, hæc meditentur, si qui in Gallia nostra, vel tam ignari atque imperiti rerum, vel tã malè erga summos Principes animati sunt, vt istam stultam & ridiculam Bardocuculli nostri monachi proscriptionem alicuius esse momenti arbitrentur: præsertim hoc tempore, quo papatū hypocrisis tota ferè Europa patefacta est. Nam idem fecit PERETVS noster, quod limaces solènt hyeme prætetita: quæ vbi sentire Solem cœperunt, tum è suis cochleis tumidas ceruices, & bina cornua protendunt, quibus nōnunquam infantuli terrètur. Sic ille complures annos in suo monachali latibulo tacitus delituit, famē suam hostiatim mendicando miserè tolerans. Nunc vbi se in tantum honorem collocatum videt, reiecto de capite cucullo cornua insolenter ostentat, iisque se terrorem Principibus ac Regibus illaturum sperat. Verùm, ut diximus, iam pridem Principes plerique Christiani belluarū istarum cæcitatem norūt. iam pridem quid inter leonem & asinum Cumanum intersit, didicerunt: neque

Manduci

de sigto 5
yaya

Manduci latè defistentibus malis, & clarè crepitàtibz dentibus, aut aliis generis eiusdè puerilibz terriculamentis mouètur. Memorìe proditum est, cum quem modò dicebamus Galliaè nostræ Regem, Carolum sextum circiter annum c19 cccxxx. pari animi magnitudine brutum Papæ fulmen despexisse. Nam cum propter prohibitas nouas quasdam & inusitatas Papæ Benedicti XIII. exactiones, ab illo proscriptus fuisset, de publici concilij, & ordinum sententia decreuit, vt Legati Papæ, qui bullam illam pueris & mulierculis horribilem, in Galliam attulerant, Lutetiæ hac ignominia damnarentur: primùm vt hora ante meridiem decima, quo tempore dimitti Senatus Parisiensis solet, ad Palatij gradus adducti adstantibus Episcopis aliquot, & magno sacerdotum numero, nudi ardentè dextra tædam tenentes, palam admissum ab se facinus confiterentur: eiusque veniam supplices peterent. Tum vt à carnificè pictis ad ignominiam vestibus induti ac mitellati, cum illius Papæ insignibus ad ignominiam inuersis, per celebriores vrbis vias lutulento plauastro circumuecti, plebis ludibrio exponerentur. quod & factum, & celeriter executioni mandatum fuisse, Parisiensis Senatus monumenta declarant, & refertur à Paponio in libro Atrest. i. tit. 5. articul. 27. Quinetiam extat Doctõris Baldi auctõritas aduersus illam Benedicti XIII. temeritatem, in c. olim, col. penult. Ext. de rescript. vbi animosè atque acriter in illius temporis Anti-

papas inuehitur: quorum hic Benedictus Auenione, alter Bonifacius Romæ sedem occupat: illumque bouem boantem, hunc belluam bellantem appellat: atque vtrumque acerrimè ac liberissimè infectatur. Quin etiam extat epistola vniuersitatis ac studij Parisiensis apud Theod. Nihemium, tract. 6. c. 17. vbi hæc prima requesta proponitur: *Quod laceretur & frāgatur litera Papæ ad Bullæ modum confecta, tanquam iniuriosa, seditiosa, fraudulenta, ac Regiæ maiestatis offensiuæ, cum protestatione ad maiora procedendi: & capiantur & detineantur omnes suggestores, fautores, receptores pro puniendo & corrigendo secundum Canones.* Par Florentinorum ciuium virtus enituit aduersus Papam Sixtum IIII. cuius hic noster Sixtus V. & nomen sibi asciscendum, & exemplum imitandum putauit: quippe, qui ex eodem Bernadonicorum seminario prodierit. Nam cum Florentinos ob illum proditorem Episcopum, de quo supra commemorauimus, è curiæ fenestra suspensum, proscripisset, eosque Ferdinando Siciliæ Regi in prædam addixisset, Florentini, contempto Papæ bruto fulmine, ac Duce Ferrariæ in belli societatem ascito, furibundi ac ferocis excucullati esaniam compresserunt: eumque ad obliterandum suum anathema bello atque armis compulerunt. Quam historiam Raphael Volaterranus lib. Geograph. v. commemorat. Quinetiam extat consilium Franc. Aretini Iurisconsulti, per id tempus in primis clari ac nobilis: in quo Florentinorum causam defendens

his ver-

his verbis utitur: *Crimen quod infertur magnifico Laurentio de Medicis de rebellione, adeò manifeste refellitur, ut erubescam vocem summi Pontificis in hac parte. Nam ex literis suis scriptis ad eundem magnificum virum, de mense Septēbris prateriti declaratur, quod de crimine illo habet eum pro innocente & innoxio, & quod nihil sinistri de eo suspicatus est. Vnde ergo beatissime pater, post paucos menses etiam multa & enormia crimina in eum congeris, tu videris. Meum non est ponere os in cælum. hoc tantū dixerim, In eo qui sedet in throno Dei non est satis honestum tanta varietate uti.* Hæc Aretin. consil. 163. sicut Iohannes, num. 3. Dies nos deficeret, si Principes ac proceres, qui proscriptiones istas & inania tonitrua, fulmina, fulgetra, Papalia, etiam superioribus seculis, in tanta temporum caligine, cæcisque tenebris contempserunt, persequi conemur. Imperator Ottho III. ab Innocentio proscrip̄tus est. Henricus III. à Gregorio VII. Henricus quintus à Paschali secundo. Fridericus primus Suevus ab Adriano quarto, & Alexandro tertio. Philippus Friderici primi filius, ab Innocentio III. Fridericus secundus à Gregorio IX. non semel, non iterum, sed tertium excommunicatus est. Conradus III. ab Innocentio quarto. A quo verò primùm istius audaciæ ac furoris initium natum fuerit, non satis inter historicos Germanos constat. Ottho quidem Frisingensis refert ad annum *CIO LXVI.* quo Guill. Angliæ Rex à Papa Alexandro secundo proscrip̄tus est, lib. Chron. 6. c. 35. *lego, inquit, & relego Romanorū*

*Regum & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio
 quenquam eorum ante hunc à Romano Pontifice ex-
 communicatum. At Iohan. Tritemius in Chronic.
 Hirsaug. cap. 4. de Imper. Henrico IIII. scribens:
 Is à Gregorio VII, inquit, excōmunicatus, & ab Im-
 perio Synodali Episcoporum decreto fuit depositus:
 quamuis non curaret. Ipse autē primus est, inter om-
 nes Imperatores per Papā depositus. Verūm ut cur-
 que sit, (neque enim ad id quod agimus magni
 interest, quo tempore hæc Paparum insolentia
 cœperit) constat omnibus sæculis cordatos com-
 plures viros extitisse, qui tonitrua ista Papalia,
 tanquam bruta fulmina, & aniles bōbos, ac pue-
 rorum terriculamenta contempserunt.*

DE NAVARRÆ REGNO
 A PAPA PRODIŦO.

Nota hic

1511

NEquè verò prætereunda hoc loco videtur
 execratio qua Rex Gallia Ludouicus XII
 vnà cum Iohanne Nauarro Rege, cognato ac
 populari suo proscriptus est. Nam anno 1511
 1511, quo tempore bellum illud, de quo super-
 rius commemorauimus, inter Papam Iulium se-
 cundum & Regem Gallia Ludouicum XII, pa-
 tria suæ parentem appellatum, vehementissime
 exarserat, ac tyrannus ille furiosus, eundem Re-
 gem brutis suis fulminibus terrere conabatur,
 eiusque regnum prædæ ac direptioni exposue-
 rat, regnabat in Nauarris Iohannes huius Hen-
 ricus nostri proauus. Is cum & in Gallia regno

natus esset, & Galli Regis propinquus & propter magna quæ in ipsius regno possidebat feuda, eiusdem cliens ac vassalus, rogatus à Rege Ludouico est, pro senioris iure & clietarū feudaliū institutis, vt sibi aduersus hostem suum auxilium adduceret. Nauarrus sui erga Regem officij non immemor, mature coactis in suo regno peditum equitumque copiis, tantum in Gallia fines adduxit exercitum, vt regnum suū viris prope nudatum ac destitutum relinqueret. Qua re cognita Papa Iulius confestim cum Hispanorum Rege Ferdinando (cui tū primū Catholici cognomen anno 1492 imposuit) per internuntios agere instituit, vt celeriter copias compararet, Regisque Nauarræ absentis ditionem inuaderet: polliceturque se, & Nauarrū pro hæretico ac schismatico proscripturum, & ipsius regnum eidem pro præmio addicturum. Ferdinandus tantam rei gerendæ occasionem nactus, sibi non deesse statuit. Promulgata in Nauarrum Regem execratione, manus cogit: atque in vicini Regis absentis fines ingressus, primum urbem primariam, nomine Pompeopolim, tum deinde maximam totius Regni partem occupat: auctore, (vt dictum est) Papa Iulio, *quod Iulius scripsit*
 bono & sine vlla dubitatione idoneo: si modo *non ignorat*
 in regula iuris, qua dicitur, eū iniuste possidere, *Prætor auctore*
 qui prætor auctore possidet: pro *Papa auctore*. Aliquanto post
 Rex Gallia non ignorans Seniore suo vassallo
 periculum illius euentus præstare oportere,

(quod etiam Bellaius Langæus, Galliæ quondam clarissimum lumen lib. Commentariorum primo dilucide testatur) exercitum suum ad recuperandam Pompeiopolim misit, cui ducem præfecit Aquitanie præfectum Dunosium, Longovillanum Ducem. Sed quidnam & illo tempore & multis post annis acciderit, commodius visum est in aliud tempus differre, & in libellum iis de rebus institutum cōferre. Nunc enim satis est intelligi, Regem Nauarrum, huius nostri proauum, non alia de causa Regno suo spoliatum fuisse, quàm quia Regi Galliæ, propinquo suo, vicino suo, Semori suo, à Papa Iulio excōmunicato, proscripto, hæretico ac schismatico pronūtiato, debitum subsidiū adduxerat. Cuius rei non modo Galli omnes historici testes sunt, in his Arnoldus Ferronus, & Bertrandus Helias, verum etiam Itali & Hispani, ac præcipue Stephanus Garibaius, lib. 29. Franciscus Tarapha, & Antonius Nebriffensis lib. de bello Nauarrensi. 1. cap. 1, 2, 3. quibus locis non prætereunda videtur Hispani (vt vulgò loquimur) Pedantis arrogantia, qui Regem Gallum, omnium qui vnquã fuerunt & prudentissimum & moderatissimum, tamen hoc verborum honore affecit (cap. 2.) *Ludouicus, inquit, Gallorum Rex, homo more gentis sue leuissimus, non contentus se intra pelliculam suam, hoc est intra regni sui fines continere, animum in Italiam iniecit.* Et paulò post. *Igitur Pontifex Iulius secundus, ira percitus, gladium ex Petri manibus corripit, in rebelles contumacesque stringit: ipsos*

in. lib. 29.

sos schismaticos ac proinde hereticos declarat: bona
 publicat: ad cuius sententiae executionem Christiana-
 nos Principes inuocat, atque imprimis nostrum. Itē
 cap. 3. Igitur Hispani orbis moderator, verens Gal-
 lorum rabiem, Henricum Britannorum Regem (ad
 quem Aquitania pertinebat) hortatur vt repetat
 bello: atque vt iustior esset repetendi causa, Aposto-
 lica intercedit auctoritas, qua Gallum Aquitania
 priuat (attendant senatores & consiliarij Regij
 in Gallia) Britannoque occupandam proponit. Et
 mox eo loco vbi Papam cum Cardinalibus col-
 loquentem inducit: *Iuuandus est, inquit, Rex
 Hispanie. In communes bonorum omnium hostes
 Gallum & Nauarrum Reges, noster vterque strin-
 gendus est gladius: atque dum secularem alterum
 acuiamus, interim spirituales alterum in schismatico-
 rum ceruices intentemus. Itaque communi Cardi-
 nalium decreto Rex Nauarrus declaratus est schis-
 maticus ac proinde hereticus: quia identidem admo-
 nitus pertinacius agebat, & se iam non obscure Gal-
 lum profitebatur. mulctatur regno & omnibus fortu-
 nis: non modo ipse sed & vxor & filij cum omni po-
 steritate sua, & in Hispaniam omne ius regnandi
 transfertur. Hæc totidem verbis Hispanus Ne-
 briffensis: ex quibus intelligitur, quo iure, quo
 auctore, & qua de causa Rex Nauarrus regno
 suo spoliatus fuerit. Guicciardinus quidem lib.
 Histor. Italic. x i. his verbis suum ea de re iu-
 dicium exponit: *Hispanorum Rex, inquit, cum se
 Nauarræ regnum legitime possidere alio nomine af-
 firmare non posset, occupationem iure Pontifici, in-**

perij factam esse sacrosanctæ sedis auctoritate, dis-
 ferebat. Pontifex enim rebus in Italia feliciter gestis
 minime contentus paulo ante edictum in Gallie re-
 gem promulgavit, quo illum non amplius Christia-
 nissimum, sed illustrissimum appellans eum & quot-
 quot illi studerent, omnibus Hereticorum & schi-
 smaticorum pœnis subiiciebat: cuius fortunas, regna,
 resque illorum omnes iure occupandi facta potestate
 damnatos declarabat. In eandem quoque sen-
 tentiam Arnoldus Ferronus doctissimus rerum
 Gallicarum historicus, & Burdegalensis quon-
 dam parlamenti senator his scribit verbis: Fer-
 dinandus, inquit, Rex Hispanus ubi fœdus inter
 Gallum & Navarrum Reges initum intellexit, in-
 structas copias quas in Galliam ducturus erat, vertit
 in Navarrum: atque hæc causa fuit Ferdinando vi-
 cini Regis eiciendi: quamvis alteram etiam pra-
 texit, quòd edicto Pontificio & Gallorū Rex, & qui
 auxilium ei ferrent, impij pronuntiati essent, eorum-
 que regna publicata. Hæc Ferronus, ex quibus fie-
 ri coniectura potest, quantum illustriss. Germa-
 niæ Principibus, atque aded Regibus Europæ
 omnibus, ex illa tam arcta Papatum, & Maranicæ
 inquisitionis conspiratione petuli impen-
 deat. Nam ista compendiarie ratione, monachus
 aliquis, dummodo vasto & callido ingenio sit,
 aliquandiu in Hispania (vt Sixtus hic noster) cõ-
 moratus, & cum Inquisitoribus Maranicis ver-
 satus, facere cum illis fœdus & pactionem hu-
 iusmodi poterit, vt si eorum gratia & commen-
 datione consequi Papatum possit, tum primum
 quémque

quémque Regem aut Principem, arrepta vnde-
 cunque occasione, schismaticum & hæreticum
 pronúriet: regnum ipsius quasi feudum sedi Ro-
 manæ apertum & commissum illis adiudicet:
 Optandum est igitur, vt nobis tandem Rex ali-
 quis heroico animo diuinitus detur, qui mere-
 tricem istam Babylonicã è sua sede deturbet, &
 Christianam Ecclesiam ex tam diuturna, ac mi-
 sera seruitute, in pristinam suam libertatẽ ac di-
 gnitatem vindicet: quam animi magnitudinem
 Ludouicus ille Rex noster XII. patrẽ patriæ no-
 minatus, ac seruitutis illius pertæsus, susceperat,
 cum post illam Papæ Iulij furibundam execra-
 tionem nummos aureos in Gallia, cum hac in-
 scriptione cudi iussit: *LYD. XII. D. G. FRANCO-
 REX: DVX MEDIOLANI.* tũ ex altera parte in-
 signia Franciæ, & Mediolani coniuncta, cum hac
 inscriptione: *PERDAM BABYLONEM.* Quod no-
 men, si quis fortẽ non intelligit, consulat Apo-
 calypsim Iohan. cap. 17. & Hieronymum in ca-
 talogo, ubi Marci meminit, & apertẽ scribit, Ro-
 mam à Petro in Epistola priore, cap. 5. Babylonis
 nomine figuraliter intellectam. Itẽ in pro-
 logo lib. de Spiritu sancto, vbi Romam apertẽ
 Babylonem appellat, & purpuratam illam mere-
 tricẽ, quæ in Apocalypsi designatur. Quod idem
 etiam confirmat in Esaiam c. 14. & iterum c. 47.
 & ad Aglasiã in x i. quæst. qua de causã Pau-
 la quoque & Eustochium in ea Epistola, quam
 ad Marcellum scripserunt, similiter Babylonis
 nomine Romam appellant: nec obscurius idem

Hieronymus in Epist. *Cum apud Babylonem, inquit, essem purpurata meretricis colonus: &c.*

SUPERIORIS PROTESTATIONIS CONCLUSIO.

His igitur ita constitutis, superest, ut conclusa nobis hæc sit ratio: CVM PAPA SIXTVS V. septem grauisimorum scelerum nomine, à maxima Christianitatis parte damnatus sit, nimium impietatis, occupatæ in Ecclesia tyrannidis, corruptæ religionis, sacrilegij, maiestatis, perditionis, & falsi: cumque superiorum suorum insolentiam, audaciam, ac ferocitatem secutus, infamissimum hoc decretum contra omnia diuina, & humana iura, falsis vsus allegationibus, sine ullo iudiciali ordine, stultè, stolidè, atque impudenter aduersus Serenissimum Navarra Regem & Illustrissimum Principem Condæum promulgavit, eosque spurcis & inauditis verborum contumeliis oneravit, cum eos Iræ filios, Hæreticos pertinaces, notorios, relapsos, in cæno volutatos, contra Regem Christianissimum rebelles; Ecclesie persecutores, prolem detestabilem, læsæ diuinæ atque humanæ maiestatis reos appellaret: atque his de causis eisdem suis principatibus, ducatibus, dominiis, feudis, honoribus omnibus, & iure legitimæ in regno Gallie successione priuaret: cumque hæc illius abiudicandorum & adiudicandorum regnorum inueterata atque effrenata audacia, perspicue ad omnes Europæ Reges

ges Principes ac potentatus pertineat, periculumque sit, ne qui alienorum regnorum cupidi atque appetentes erunt, deinceps per hanc excōmunicationum & proscriptionum artem, aliis pacatis & quietis Principibus insidias moliantur: OB HASCE RES, supradicti serenissimi Principes protestantur, eundem Papam Sixtum V. pro impio, periuro, sacrilego, tyranno, confictarum religionum auctore, crudeli & truculento Ecclesiæ Christianæ parricida, importuno ac scelerato religionis hoste, certissimoque Antichristo habendum esse: rogandisque & implorandos Christiani orbis Monarchas omnes, Reges, Principes, potentatus, quique cum aliquo imperio vel legitima potestate sunt, ut iisdem Serenissimis Principibus ad comprimendos huius immanis tyranni furores, frangendisque crudeles ac furibundos ipsius impetus, auxilium ferre velint: suaque consilia & arma conferre ad illam humani generis pestem extinguendam, Rémque publicam Christianam ab illo prodigioso atque exitiali monstro liberandam. Interea supradictum Papam Sixtum V. pro intolerandis verborum immanium contumeliis, quas vecordi mente adversus supradictos nostros Principes effudit, haberi dicique à cunctis Christianis oportere, prodigium immanissimum, portentum foedissimum, ac monstrum non in ultimas terras exportandum, sed ex humanæ naturæ finibus exterminandum, tanquam certissimum, notorium, ac manifestum Antichristum: cuius ex secrato capiti, malam om-

nes Christiani pestem, exitium atque interitum
 imprecari debeant, vt quandiu anima maledicta
 in ipsius cadauere spirabit, tandiu piis omnibus
 fit (vt spiritus sanctus loquitur) ANATHEMA MA-
 RANATA. Et ne cui forte nostrum hoc impreca-
 tionis genus nouum & inusitatum videatur, ro-
 gatos lectores volumus, primùm vt eorum loco-
 rû meminisse velint, quos superius ex Diui præ-
 fertim Bernardi libris de promptissimus: vbi Papa-
 tus Romanus, disertè, dilucidè, nominatim ap-
 pellatur Antichristus, Filius perditionis, Homo
 peccati, Dæmonium non modo diurnum, sed
 etiam meridianum, quod non solum transfigu-
 ratur in angelum lucis, sed extollitur super om-
 ne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Hierony-
 mus autem Romam appellat Babylonē & Pur-
 puratam meretricem. Deinde vt legant, atque at-
 tentè considerent, sanctionem Decreti Pontifi-
 calis sanctissimam, in c. 2. dist. 23. & c. si quis pecu-
 nia, dist. 79. vbi statuitur, *vt qui vel pecunia vel
 gratia humana, (qualem huius monachi gratiam
 Occidentalem fuisse constat) vel populari tumultu
 vel quolibet ingenio (id est ambitione & malis ar-
 tibus) Papatum adeptus erit, is non Apostolicus, sed
 Apostaticus habeatur, & cum suis fautoribus & se-
 quacibus à luminibus S. Dei Ecclesia separatus abey-
 ciatur, sicut ANTICHRISTVS & inuasor & destruc-
 tor totius Christianitatis.* in quam sententiam au-
 dacter Canonistæ summo consensu scribere, ac
 palam profiteri ausi sunt, *Papam aliter quam Ca-
 nonice electum esse Diabolum, & habere clauas non
 cæli,*

coeli, sed inferni. Nam hæc Felini verba sunt, in c. Ego N. de iureiur. Considerent præterea Papas, Cardinales, & Episcopos omnes, qui annis ab hinc amplius centum in Ecclesia Romana dominati sunt, ex certissimo schismaticorum & Apostatarum seminario profectos esse. Nam annus iam agitur supra centesimum prope quinquagesimus, ex quo Basiliense concilium summo Christianorum omnium ordinum studio ac voluntate celebratum fuit. Hoc concilio nullū vnquam aliud constat in Ecclesia Romana maiore adhibita solennitate indictum, habitum, & celebratum fuisse. Nam & duorum Papparum decreto indictum erat, nimirum Martini quinti, & Eugenij quarti, & eorum legatis præsidentibus habitum ac celebratum. Per idem concilium solenniter citatus & euocatus Eugenius, tandem adhibita summa & solenni causæ cognitione, fraudum, præstigiarum, machinationum, ac factio- num aduersus eius concilij libertatem con- uictus, tandem Papatu suo abdicatus est, & pro schismatico & Apostatico, vnâ cum Cardinalibus & Episcopis omnibus, qui partes ipsius se- cuti erant, exauctoratus. Amedæus autem Sabau- dorum Dux in ipsius locū susceptus. Audiamus cuiusmodi fuerit istius exitus tragœdiæ. Breui post tempore, ille ipse Eugenius damnatus, ab- dicatus, exauctoratus, tamen Principum quo- rundam gratia & contentione in suam sedem restitutus, Cardinales & Episcopos suarum pat- tum omnes secum pariter restituit. Amedæus

autem, et si non sponte, tamen galero Cardinali-
 tio donatus, Papatu se abdicauit. Considerent
 nunc graues & cordati viri, secundum illam
 quam modo commemorauimus, sanctissimam
 Decreti Pontificalis sanctionem, vtrumne Apo-
 stolicorum, an potius Apostaticorum loco ha-
 bendi sint: vtrum cœli, an potius inferni claues
 habeant, qui orti ex illo Eugenio in semina-
 rio in Ecclesia Romana per hæc tempora domi-
 nantur. Quod vt commodius iudicari possit, o-
 peræpretium est, Doctorem & Iurisconsulto-
 rum sententias cognoscere, qui aliquid hac de
 re scripserunt, atque imprimis Ludouici Roma-
 ni, qui Basiliensi concilio interfuit, vbi cõsilium
 scripsit vltimum, cuius num. 15. verba hæc sunt:
*Si pastor pastorum Ecclesiam scandalosè regens &
 inordinate tractans, per Ecclesiã monitus, nõ mox re-
 sipiscat, imò in sua perseueret insolentia regendi, offi-
 cio potest & debet exui. Cùm enim ipse Ecclesiam nõ
 honoret, ipsum salubriter admonentem, nec tunc me-
 rebitur ab Ecclesia honorari: ita vt toleret ipsum
 scandalosè regentem, atque incorrigibilem. argumẽto
 eius, quod dicit Orator Domitius: & refert Hiero-
 nymus in epistol. ad Neapol. sic inquit: Cur ergo te
 habeam vt Principem, cùm tu me non habeas vt Se-
 natorem! dist. 95. c. esto subiectus. Est ergo veritas, Pa-
 pam suis criminibus Ecclesiam notoriè scãdalisã-
 tem, ac etiam manentem incorrigibilem posse apud
 Ecclesiam accusari, atque per illam denudari Papa-
 tu. Que conclusio demonstratur vltèrius sic: Papa
 stans in crimine notorio scandalisante rotam Eccle-
 siam,*

siam, nec desistere volens, incidit in suspicionem hæ-
resis. c. nullus, 38. dist. sic dicente: Qui rebelliter viuit,
& discere atque agere bona recusat, magis diaboli,
quàm Christi membrum esse ostenditur: & potius in-
fidelis, quàm fidelis esse monstratur. Hęc Lud. Rom.
 quí Basiliensi, vt diximus, concilio magna cum
 auctoritate interfuit. Vbi sunt qui disputant,
 Hæreticorum numero habendos, qui Paparum
 tyrannidi aduersantur? qui effrenatam ipsius in
 proscribendis Regibus audaciam diutius feren-
 dam esse non putant? qui Sixti quinti impieta-
 tem in confictis Bernardonicis & Dominicanis
 religionibus tuendis detestantur? Sed iam alterá
 eiúsdé summi viri auctoritatem ex eodem Con-
 silio proferamus: nam aliquáto post num. 17. ita
 loquitur: *Si ratio naturalis dicat, membrum incu-*
rabile totius corporis infectiuum pro salute corporis
amputandum: pariter quoque dicere debet civilis
ratio, membrum incurabile, quod est totius Ecclesie
mysticæ infectiuum, amputandum fore, ne reliquum
corpus inficiatur aut scandalisetur: & consequenter
Papam: (adhibeatur in his legendis animorum
 æquitas, & comparentur hæc Lud. Romani ver-
 ba cum illa nostra imprecatione ac detestatio-
 ne) *qui etsi pars sit Ecclesie præcipua, tamen e-*
tiam est membrum de corpore ipsius Ecclesie, secun-
dum gloss in c. ecce, 93. dist. Hoc etiam suadet ratio
diuina scripturæ, approbantis assueuationem Caiphæ
principis sacerdotum, dicentis: Expediit vt vnus ho-
mo moriatur pro populo, & non tota gens pereat: cum
etsi foret Papa positus ad gubernationem populorum

non tamen esse deberet ruina illorum: dicit text. 11. q. 3. c. ita corporis. Imo tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit, dicit text. ead. caus. & q. in c. precipue. Sicut enim laudabile & discretum est, reuerentiam & honorem exhibere prioribus, ita rectitudinis & Dei timoris est, quae in eis sunt, quae indigeant correctione nulla dissimulatione postponere: ne totum corpus morbus inuadat, si languor non fuerit curatus in capite, dicit text. 2. q. 7. c. sicut inquit. Et hanc conclusionem corroborat text. in c. in canonibus, 16. q. 1. & in d. c. sed illud. sic similiter, & ille extors debet fieri ab Ecclesia, qui Ecclesia admonitione non corrigitur: dicente Domino, *Auferte malum ex vobis. Ferro enim secanda sunt vulnera quae non sentiunt medicinae fomenta.* 82. dist. c. quia aliquanti. 1. q. 1. c. reperiuntur. Haec ad verbum Ludouicus Romanus. Ex quibus, cum illa nostra detestatione comparatis, æqui lectores diiudicare poterunt, iure ne an iniuria tam animosè tyrannicam istius Papæ audaciam execrati simus. Quinetiam illi Lud. Romani querimoniae consentanea sunt quae Cardinalis Zabarella, circa annum 1510 ccccvi. scripsit in tractatu de schismate, num. 20. De quolibet, inquit, notorio crimine Papae, si est incorrigibilis, & scandalizat Ecclesiam potest accusari, quia censetur pro haeretico. not. in gloss. 40. distinct. c. si Papa. nam haec incorrigibilitas concernit causam fidei: ut in ead. gloss. Et si contingat, quod isti tueantur se per potentiam temporalem, poterunt de facto coerceri, etiam per secularem potestatem, arg. de iudic. c. cum non ab

homine. Hæc Zarabella. Sed breuius Baldus in c. olim, col. pen. extr. de rescript. vbi sic scribit: *Contra Papam sua potestate abutentem, primò utendum est verbis* (id est admonitionibus) *secundò herbis* (id est comminationibus) *tertio lapidibus: & quod vbi non sufficit virtutis ingenium, ibi valere debet armorum presidium.* Et in eandem sententiam Iason in consil. 95. requisitus col. 4. *Papæ, inquit, scandalisanti Ecclesiam, licitum est resistere, & non est tolerandus c. etsi illa, 1. q. 7. & c. sunt quidam. 25. q. 1. Innocentius in c. inquisitionis, de sent. ex. comun. & in c. quanto, de consuetud. Abbas in c. cum teneamur, de appellat. Item Hieronymus loquens de Papa in c. non omnes Episcopi, 2. q. 7. dicit, quod infatuatum sal ad nihilum prodest, nisi ut proiciatur foras, & à porcis conculcetur.* Hæc Iason nihilo, vt apparet, segnius, quàm aut Lud. Romanus, aut Zabarella: cum tamen & in Italia, & in tantis Ecclesiæ Christianæ tenebris hæc scribebant. Philippus autem Decius in eandem sententiã loquitur in consil. 151. maximi ponderis num. 4. vol. 1. *Quando Papa, inquit, est incorrigibilis in aliquo notorio delicto, pro quo Ecclesia scandalisatur, glo. in terminis in c. si Papa, 40. dist. tenet quod Papa accusari possit. & de illa glossa maximum fuit factum fundamentum contra Eugenium 14. in concilio Basiliensi: & illa glossa communiter tenetur per omnes. vt Abbas dicit in c. significasti. de elect. & in disput. Episcopus & quidam rector: vbi inquit, quod totus mundus approbat illam gloss. & illam glossam pluribus rationibus comprobat Ludonicus Rom. in consil. 523. Primò quia Papa qui in notorio crimine*

persistit & nō vult corrigi, in suspicionem heresis incidit. 38. dist. c. fin. 86. dist. c. si qui sunt. & c. fin. de pœnit. Sed pro heresi Papa accusari potest. d. c. si Papa. Ergo pro tali crimine. Secundo quia remouetur Episcopus ab Ecclesia particulari vt scandalum tollatur, vt notat Innocent. in c. cum pridem, de renunt. idem à fortiori videtur dicendum in summo Pontifice, in quo est periculum vniuersalis Ecclesie. Tertio per auctoritatem Euangelij, Si oculus tuus aut pes scandalisauerit. de quo text. eleganter loquitur in c. illud sanè, 24. q. 3. Expedi enim vt vnus homo moriatur pro populo, ne tota gens pereat. Ergo Papa incorrigibilis moriatur ciuilitè, ne tota Ecclesia pereat, quia Papa positus ad gubernationē populorū, non debet esse ruina illorum: vt tex. dicit 11. q. 3. in c. ta corporis. Nā tot mortibus dignus est. quot exēpla perditionis ad suos trāsmitit, c. precipue. 11. q. 3. Quæ cum ita se habeant, iterū sine cūctatione concludimus, nō modò anathema supradicti Papæ Sixti v. propter temerarij iudicis incompetentiā, falsæ causæ allegationem, defectum ordinis iudicialis, & conceptæ sententiæ stultitiā pro nullo habendum esse: verū etiam, vt execrationes eiusdem Sixti in ipsius caput redundent, eū ipsum septem atrocissimis criminibus certissimisque testimoniis conuictum, cunctis Christianis esse deinceps oportere EXECRABILE ET DETESTANDVM ANATHEMA MARANATA.

A M E N.

SANCTISS. D. N.

SIXTI PAPÆ V.

DECLARATIO

Contra Henricum Borbonium assertum Regem Navarrae, & Henricum item Borbonium, præsumptum Principem Condensem, Hæreticos, eorumq; posteros & successores: Ac liberatio Subditorum, ab omni fidelitatis & obsequij debito.

ROMÆ.

Apud Hæredes Antonij Bladij Impressores Camerales.

M. D. LXXXV.

Ad futuram rei memoriam.

AB immensa æterni Regis potentia beato Petro, eiusque successoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, & Principum supereminet potestates, stabilique in petra consistens, nec vllis aduersantibus, vel etiam secundis flatibus à recto deflexa, inconcussa profert in omnes iudicia: & ne diuinæ maximè leges violentur, summa ope prouidet, & si quos ordinationi Dei resistentes inuenit, seueriore hos vindicta vlciscitur, & quàmuis potentiores de folio deiiciens, veluti superbientis Luciferi ministros ad infima terræ deturbatos prostrernit. Quare pro incumbenti nobis Ecclesiarū omniū, populorum, ac gentium solitudine, vt animarum saluti imprimis prospiciatur, & non solùm famulatus nostri, sed etiam omnia futura tempora impiis ac detestandis monstris purgata cunctis Christiani Orbis partibus pacem afferant, & quietem: & præsertim amplissimo Gallix Regno, in quo Christiana Religio omni tempore ita viguit; tantæque Regum illius pietas, fides, ac deuotio; tot in Romanam Ecclesiam merita extiterunt; vt ij iure optimo gloriosissimum Christianissimi cognomen ab ea sint consecuti; ac etiam ne nos de neglecta officij nostri cura vnamquam apud Deum argui possimus, arma militiae nostræ, quæ non carnalia sunt, sed potentia Deo in destructionem, munitio, nunc contra duos potissimum iræ filios, Henricum Borbonium quondam Nauarræ Regem, & Henricum

Borbonium olim Principem Condensem exercere compellimur. Ille enim quondam Rex, Caluini errores, atque hærefes etiam ab incunte adolescentia secutus est, pertinaxque earum patrocinium tandiu exercuit, quoad claræ mem. Caroli Noni Francorum Regis, & charissimæ in Christo filiæ Catharinæ Reginæ eius matris pientissimæ, atque etiam dilecti filij nostri Caroli tit. s. Chryfogni presbyteri Cardinalis Borbonij patruj sui, & Ludouici Mompenserij Ducis, pijs frequentibusque hortationibus, apertisque eximia virtutis ac doctrinæ Theologorum demonstrationibus ad fidem Catholicam & Apostolicam Romanam (vt existimabatur) conuersus, hæreticas omnes contra fidem Catholicam opiniones Parisijs publicè in Ecclesia damnauit, anathematizauit, & abiurauit, fidemque ipsam Catholicam expressè professus est; datisque subinde suis ad se. re. Gregorium Papam XIII. prædecessorem nostrum literis, quibus eundem prædecessorem supremum Catholicæ Ecclesiæ caput iam agnoscēs, ipsum supplex deprecabatur, vt pœnitentiæ, conuersionis, & obedientiæ suæ confessionem acceptam habere, & anteaكتورum veniam, remissionisque gratiam concedere dignaretur: firmiter promittens se fidem ipsam Catholicam perpetuò integrè, ac inuiolatè seruaturū. Quibus literis, vt potè Regijs idem prædecessor credens & paternæ charitatis visceribus commotus, ac etiam grauissimo Regis, Reginæ matris, Cardinalis & Ducis prædictorum

etorum de huiusmodi conuersione testimonio adductus, illum ipsum præteritos errores confitentem, veniamque humiliter petentem à crimine hæresis & à censuris Ecclesiasticis propterea incurfis absoluit, & in gremium Sanctæ matris Ecclesiæ communionemque fidelium admisit, omni inhabilitate ab eo sublata. Quin etiam vt arctiori, & firmiori vinculo ligaretur, cum eo, & Margarita dicti Caroli Regis sorore, quæ ex illa Christianissima stirpe nata, atque alta facile maritum in officio, & Religionis Catholicæ obseruantia continere posse sperabatur, dispensauit, vt non obstantibus impedimentis tertij, & aliorum forsan inter eos graduum consanguinitatis, & cognationis spiritualis, matrimonium inter se contrahere possent, prout in facie Ecclesiæ contraxerunt; excursisq; deinde aliquot mensibus, ille Iohannem Duratij Dominum Oratorem suum, qui nomine suo de pœnitētia, conuersione, fide, & constantia sua in sedis Apostolicæ conspectu sponderet, ad dictum prædecessorem delegauit; habitoque pro eo publico, solemniq; in aula Regia de more consistorio, in concessu Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, Prælatorumque & aliorum frequentissimo concursu, professis omnibus supradictis, idem Henricus tanquam Rex recens ad fidem conuersus, & vt Catholicus admissus est, tota Vrbe exultante, & ingentes Deo de conquista & inuēta oue gratias agente Sed ille, vt erat vario & inconstanti animo, haud multò post à Catholica fide, & debita erga se-

dem Apostolicam obedientia, cæterisque à se
expresse, & cum iuramento professis deficiens,
atque in eo, quo prius erat, cœno reuolutus, à
Rege Christianissimo clam se subducens, colle-
cto que in loco ab ipsius Regis aula satis remoto,
quàm potuit copioso hæreticorum scelerato-
rum, aliorumque id genus impiorum hominum
numero, ibi ea omnia, quæ de Calvinismi dete-
statione, hæresum omnium abiuratione, ac Ro-
manæ fidei Catholicæ & Apostolicæ professione
antea fecerat, palàm reuocauit: testificans, se Cal-
uinismum ipsum profiteri; prout professus est,
eique hæresi pertinaci, & obdurato animo sem-
per adhæsit; & in ea hucusque viuens, sæpius hæ-
reticos perduelles, ac seditiosos (quorum caput,
dux, & propugnator in Gallia, & etiam extero-
rum hæreticorum acerrimus fautor semper fuit
ad arma contra prædictum Carolum, ac etiam
charissimum in Christo filium nostrum Hen-
ricum Regem Christianissimum, tametsi eum
vt Regem, ac Dominium suum colere, vt foro-
rium amare, & sequi debebat, omnis scilicet of-
ficij, ac pietatis immemor, aduersus ipsum, & re-
liquos Catholicos omnes concitauit, infestissi-
mos exercitus, accitis etiam externarum natio-
num hæreticis contraxit, à quibus omnia passim
loca cruentis piorum hominum cædibus sce-
data, sacra ei templa temerata & direpta, Sacerdo-
tes, & viri religiosi cruciatibus trucidati sunt
oppida præterea, & munitiones Catholicorum
partim insidijs, partim vi, & armis occupauit; &
in eis

in eis Catholicæ Ecclesiæ ritus prohibuit, ac sustulit, ministros, & concionatores hæreticos constituit, Ciues & Incolas ad eandem impietatem capeffendam minis, verberibusque coegit. Sed ne hæc quidem satis sibi existimans, inter alios, intimum quendam suum nefarijs artibus suis instructum, extra Galliæ fines ad diuersa loca misit, per quem cum primarijs hæreticis impia consilia sua communicauit, eorúmque vires & arma contra Religionem Catholicam, & Romani Pontificis potestatem prouocauit; conciliabula quoque hæreticorum in diuersis Prouincijs habenda curauit; quorum nonnullis (dum iniquissima illa fœdera contra fidem Catholicam, ac præsertim contra Ecclesias, Clerum, & vniuersos Catholicos Regni Franciæ tractabantur) ille non solum interfuit, sed etiam præfuit: Henricus verò Borbonius Princeps Condensis, utroque parente hæretico genitus, cum illi exitialia Caluini dogmata, eorúmque ministros pertinaciter in omni vita fouissent, eorundem, patris, ac matris secutus hæreses, consimilia facinora etiam adolescens perpetravit: deinde eadem illa, qua alter Henricus, opera, viam veritatis pœnitentia, & humilitate cordis quantum conijci potuit, arripens, detestatisque pariter; & abiuratis publicè omnibus hæreticorum erroribus & deliramentis, fidem Catholicam, vt præfertur, professus est. Quibus ad eundem Pontificem perlatis, ac etiam pro eo similibus precibus porrectis, ipse prædecessor illum, ac etiam quon-

dam Mariam Cliuensem prætentam coniugem
suam, eodem tunc hæresis crimine infectam, si-
mili modo pœnitentem, detestantem, ac profi-
tentem ab hæresi & censuris huiusmodi absol-
uit, eosque in gremium Catholicæ Ecclesiæ, fi-
deliũque consortium recepit; quin etiam ex
paternæ charitatis abundantia, cum eis, vt non
obstante impedimento secundi gradus consan-
guinitatis, quo inuicem tenebantur, matrimo-
nium inter se contrahere possent, dispensauit.
Sed ille paulò post ad pristinam impietatem re-
diens, deterrimamque illam viam, quæ signata, &
impressa erat vestigijs quondam Ludouici Con-
densis patris sui impijssimi Catholicæ Ecclesiæ
persecutoris ingressus, eisdemque vestigijs insi-
stens, se quoque hæreticorum ac conscelatorum
hominum dicti Regni Galliæ Ducem, ac defen-
sorem, bellorumque ciuiliũ, ac seditionum au-
ctorem præstitit; militum hæreticorum extero-
rum copias in Galliam transduxit, Vrbes & op-
pida expugnare tentauit, Tempła euertit, sacra
violauit & populatus est, Sacerdotes indignis
modis necauit; ministrósque impietatum substi-
tuens, peruersam illorum doctrinam publicari
& custodiri iussit; & denique omne feritatis &
sauiæ genus, tam in Dei ministros, quam in
cæteros Catholicæ fidei cultores exercuit. Quæ
omnia cum manifesta, publica, & notoria sint
cumque nobis plenè, & legitimè constet. præ-
sertim ex processu tempore eiusdem se. re. Gre-
gorij Papæ prædecessoris nostri confecto, & alijs
quàm

quàm plurimis documentis, & grauiſſimis testi-
monis, Henricum quondam Regem, & Henri-
cum Condensem prædictos notorij, & inexcusa-
bilis criminis hæresis, & in hæresim relapsos,
atque etiã hæreticorum fautoria reos existere;
Nos gladium vindictæ contra eos pro officij
nostri debito exerere coacti, vehementer indo-
lemus, quòd illum in hanc prolem detestabilem,
ac degenerem in clytæ Borboniorum familia, in
qua spectatæ Religionis candor, & virtutis de-
cus, ac in sedem Apostolicam obseruantia omni
tempore emicuit, pro his sceleribus conuertere
debeamus. Itaque in præcelso hoc folio & in
plenitudine potestatis, quam ipse Rex Regum, &
Dominus dominantium, licet nobis indignis
tribuit, constituti, auctoritate Dei omnipotētis,
ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, &
nostra, ac de venerabilium fratrum nostrorum
Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium cõsilio,
pronuntiamus, & declaramus Henricum quon-
dam Regem, & Henricum Condensem supradic-
tos fuisse, & esse hæreticos, in hæreses relapsos,
& impœnitentes, hæreticorum quoque duces,
fautores, & defensores manifestos, publicos, &
notorios, sicque læsæ Maiestatis diuinæ reos, &
orthodoxæ fidei Christianæ hostes, adeò vt nulla
possint se tergiuersatione, aut excusatione de-
fendere ac proinde eos damnabiliter incurrisse
in sententias, censuras, & pœnas sacris canoni-
bus, & constitutionibus Apostolicis, legibusque
generalibus, & particularibus contentas, ac hæ-
reticis relapsis, & impœnitentibus debitas, &

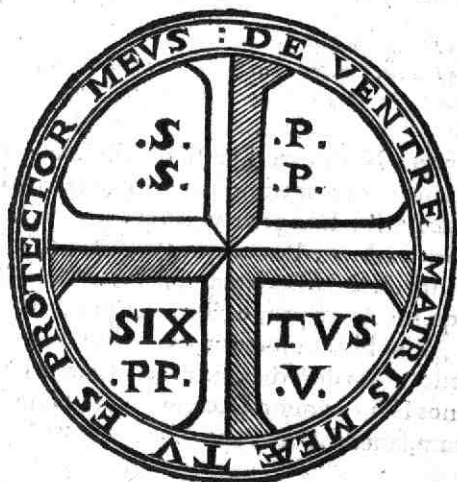
ſpecialiter eorſdem fuiſſe, & eſſe ipſo iure priuatos, Henricum quondam Regem, videlicet prætenſo Nauarræ Regno illiusque parte, quam adhuc obtinuit, nec non Bearn; alterum verò Henricum, Còdenſi, & ytrumque, eorūque poſteros omnibus, & quibuſcumque aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Ciuitatibus, & locis, feudisque, & bonis etiã emphyteoticis, & ſucceſſionibus, necnō dignitatibus, honoribus, muneribus, & officiis, etiam regiis, ac iuriſdictionibus, & iuribus, quæ de facto detinent, & ad quæ ius quomodolibet habuerunt, ſeu prætendunt, eorſdemque propterea ſe illis reddidiſſe indignos; ac fuiſſe, & eſſe inhabiles, & incapaces ad illa retinenda, & alia huiusmodi in poſterum obtinenda. Ac pariter eos ipſo iure priuatos, & incapaces, ac inhabiles ad ſuccedendum in quibuſcumque Ducatibus, Principatibus, Dominiis, & Regnis, ac ſpecialiter in Regno Franciæ, in quo tot atrocias, & nefaria crimina patrarunt, ac Regno ipſi annexis dominiis, iuriſdictionibus, & locis, cæterisque omnibus bonis, & rebus prædictis, & ad illa aliàs quomodocunque acquirendum, prout etiam ex abundantia, & in quantum opus eſt, nos illos, illorūque poſteros priuamus in perpetuum, videlicet Henricum quondam Regem Regno Nauarræ, & illius parte, ac Bearn, & alterum Henricum Condéſi, ac ytrumque, & eorum poſteros aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Feudis, ac cæteris omnibus bonis, & rebus; necnon iure ſuccedēdi & acquirendi, aliisq; prædictis vniuerſis, & ſingulis; ac etiam in perpetuum

inhabilitamus eosdem, eorūque posteros ad illa, & ad successionē in quibusuis Principatibus, Ducatib⁹, Dominiis, Feudis, & Regnis, & signāter in Frāciæ Regno, & illi annexis omnibus supradictis, supplētes omnes iuris & facti defectus, si qui forsan interuenerint in eisdem. Quinetiam Proceres, Feudatarios, Vassallos, Subditos, & Populos Regnorum, Ducatum, Principatum, & aliorum Dominiorum prædictorum, etiā aliam superiorem non recognoscentes, ac ceteros omnes, qui illis quomodocunque iurauerūt, à iuramento huiusmodi, ac omni prorsus Domini, fidelitatis, & obsequij debito perpetuo absolutos esse, prout nos illos omnes tam vniuersè, quàm singulatim, auctoritate præsentium absoluimus, & liberamus, præcipimúsque & interdiciamus eis vniuersis & singulis, ne illis, eorūve monitis, legibus & mandatis audeant obedire: qui secus fecerint, eos excommunicationis sentētia innodamus eo ipso. Cæterum eundem charissimum in Christo filium nostrum Henricum Francorū Regem Christianissimum per viscera misericordiæ Iesu Christi hortamur, rogamus, ac etiā monemus, vt memor præstātissimæ fidei, & religionis Regum maiorum suorum, quam quasi hæreditatem longè ipso Regno potiolem ab eis accepit, memor etiam illius iuramēti, quod in eius coronatione de exterminandis hæreticis solēniter præstitit, auctoritate, potestate, virtute, atque animi magnitudine verè regia ad executionē tā iustè huius sentētiæ nostræ incumbat, vt scilicet in hoc quoque gratum se omnipotenti Deo exhi-

beat, & matri suæ Ecclesiæ obsequium debitum
persoluat. Præterea omnibus venerabil. fratribus
nostris Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis
per Regnū Franciæ, Nauarræ, Bearn, & alia præ-
nominata loco constitutis in virtute sanctæ obe-
diētiae præcipimus, & mādamus, vt cū primū
harum literarum exempla ad eorum manus per-
uenerint, illa publicari faciant, & quantum in i-
psis erit, ad effectum perducī curēt. Volumus au-
tē, quōd eadem præsentēs nostræ literæ ad val-
uas Basilicæ Principis Apostolorum, & in acie
Campi Floræ de Vrbe, vt moris est, affigantur, &
publicētur. quōdque earum exemplis etiā im-
pressis, ac notarij publici manu, & prælati Eccle-
siastici, eiūsque Curie sigillo obsignatis eadē pro-
fus fides in iudicio, & extra illud ubiq; gentiū ha-
beat, quæ haberetur ipsis præsentibus, si essent
exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino homi-
num liceat hanc paginam nostræ pronuntiationis,
declarationis, priuationis, inhabilitationis,
suppletionis, absolutionis, liberationis, præcepti,
interdicti, innodationis, hortationis, rogationis,
monitionis, mandati, & voluntatis infringere,
vel ei ausu temerario contraire. Si quis autē hoc
attētare præsumperit indignationem omnipo-
tentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Aposto-
lorum eius se nouerit incursum.

*Dat. Rome apud Sanctum Marcum Anno Incor-
nationis Dominicæ, millesimo, quingentesimo octo-
simo quinto, Quinto Idus Septembris, Pontificatus
Nostræ Anno primo. A. de Alex*

Ego Sixtus Cath. Ecclesie Episcopus.

† Ego Io. Anto. Episc. Tusc
Card. Sancti Georgy.

† Ego M. S. Car. ab Altaemps.
† Ego Iu. Ana. Card. de Arag.

† Ego P. Car. Sanctacruscus.

† Ego Gulielm. Car. Sirlotus.

† Ego Mic. Bo. Car. Alex.

† Ego Lud. Car. Madriatus.

† Ego N. Card. Senonensis.

† P. Card. Deza.

† Ego Ant. Card. Carafa.

† Io. Ant. Card. SS. Quator.

† Io. Ba. Card. S. Marcelli.

† Aug. Car. de Verona.

† Ego Vin. Card. Montis R.
gulis

† Ego M. Car. S. Stephani.

† Scipio Car. Lancelotus.

† Ego Fer. Car. de Medicis.

† Phil Vast. Card. Cam.

† <i>Iul. Ant. Sanctorius Cardin.</i>	†
<i>Seuerin.</i>	
† <i>P. Card. Casius.</i>	† <i>Ego Vincē. Car. Gonzaga.</i>
†	† <i>Ego Fr. Car. Sfortia. S. Nic.</i>
† <i>Ego Hier. Card. Rusi.</i>	†
† <i>Ego Io. Hier. Car. Albanus.</i>	† <i>Alex. Car. de Montealto.</i>

Anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, indictione decimatertia, Die verò vigesima prima mensis Septembris, Pontificatus sanctiss. in Christo Patris, & D.N.D. Sixti diuina prouidentia Papæ quinti Anno primo, Retroscriptæ literæ affixæ, & publicatæ fuerunt in Basilica Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ per nos Hieronymum Lucium, & Nicolaū Taliettum, sanctiss. D.N. Papæ Curs.

Io. Andreas Panizza Mag. Curs.

Ioannes Caijanus Cur. Card. Cameraria Apostolica Ibotus Ful.

A

Absolutio Papalis pro incestu nefario cum matre, in quinque assibus taxata.

82

absolutionum Papalium execrabilis taxatio. 82.83

Accusator non est idoneus, qui criminis alicuius reus est 8.9

Actor allegans causas intentionis sue contrarias non auditur. 52

Aenea Syluij Papa improbitas. 121.130

Agni cereoli Papalis blasphemia. 65

Alberici Iurisc. execratio contra Papam. 84

Alienata inter viuos non cadunt in testamentum. 149

Allegationis falsitas reddit sententiam nullam. 160

Ammiani Marcelini de Papa crudelitate historia. 122

Anglici regni feudum sibi Papa vindicat. 98

Annatarum Papalium tributū. 73

Antichristi præcursor Papa dicitur à Gregorio. 61

Antiochensis Ecclesie dignitas. 155. & seq.

Apostolici nomen à Papa profanatum. 172

Apostolici non ex loco, sed ex continuatione doctrine iudicantur. 171

Appellationes ad sedē Romanam dānate à Bernardo. 162

Aragonici regni feudum sibi

Papa vindicat. 99

Asinorum stupor cicuta depastorum. 208

B

Baldi iudiciū de Paparum insania. 218

Baldi testimoniū de Papa Bonifac. 8.95

Baptismus capanarum impius. 65

Bartholus nō credidit Papam. 118

Basiliensis concilij historia inenarrabilis. 119. & seqq.

Bella Paparum consilia nuper excitata. 123

Bernardus appellat Papam dominantem in Clerum, dominantem fidei, mox dominantem Angelis. 61

Bernardus execratur Paparum fastidium. 142.146.147.196

Budei libertas in hypocrisi Paparum irridenda. 191

Budei ταραχία in Papā. 111

C

Capanarum baptismus impius. 65

Canonistarum error in successione Papali. 56

quomodo Cardinalis, & Papa factus. 50

Cardinalis Zabarelle iudiciū de Papa superbia. 89

Caput Ecclesie ministeriale vniuersum nullum. 57

Christiane & papalis doctrine antithesis. 63.64. & seqq.

Christianissimi Gallorum Reges vnde dicti. 193

Christianitatis pars maxima Papatum repudiat. 9.10	Decretalis nouit, contra Gallia emissa, testis odij Papalis. 116
Christus solus caput Ecclesie. 50. cui Papa nomen hoc eri- pere comatur. 51	Decretalium falsitas 160
Christi regnum neque diuisione nem recipit, neque comunio- nem. 56	Diaboli amphibolia Papa illa- sus. 18
Cena Dominica utriusque spe- ciei distributione requirit. 70	Diaboli pactum cum Papa fa- turo. 18
Coniugium sacerdotibus hone- stum & necessarium. 68. 69	Diaboli testimonium pro Fran- ciscanis. 27
Constantini fabula. 51. 52	Diaecese singula singulis Epi- scopis attributa. 154
Constantiniana donationis fa- bula. 89	Dispensationes Paparum exi- guo pretio venduntur. 210
Constantiniana donationis fig- mentum. 128. & seqq.	Dominicus prestatior Christo. 35. facilius itur ad Christum per illum quam per Paulu. 36
Eosma Guimerij Senatoris Pa- risiensis de Papatu iudicium. 119	Dominium ex pluribus causis non acquiritur. 52
Crimina notoria non requirunt ordinem iudiciale. 181	Dominiu no nisi una ex causa contingit. 144
Croatici regni feudum sibi Pa- pa vindicat. 99	Donationes diuerse requirunt diuersa instrumenta. 136
Crudelitas Paparum tyranno- rum omnium crudelitate ex- superat. 125	E
D	E cclēsia R. cogitur credere fabulas Francisci & minici. Do
D æmonium Meridianum Papa vocatus à Ber- nardo. 228	Ecclesie R. Papa imperat Franciscanas fabulas cre- dit. 29
Dalmatici regni feudum sibi Pa- pa vindicat. 96	Episcopus vniuersalis A christi precursor. 17
Danici regni feudum sibi Papa vindicat. 100	Episcopi sunt vniuersi Christi muti, aut desides. 16
Decy & Canonistarū error. 56	Episcopi oriam descriptio per orbem Christianum. 16
Decy iudicium de Papæ tyran- nide. 165. 233	Episcopi singuli sui desini- mini. 16
Decretalis cuiusdā falsitas in si- gnis. 161. itē decreti cuiusdā. 61	Eucharistia in ignem à coniecta. 16
	Eucharistia Papa deponit

inter *salones & meretrices.*
 20.21
 Excommunicandi ordo legitimus.
 183. & seq.
 Europa perdit maiora tributa
 quã olim Imperatoribus. 75
 Excommunicatio *Papæ contra*
Regem Gallie. 109
 Excommunicationum *Papalium*
omnium. 219.220

F

Factum infectum fieri non
 potest nisi à *Papâ.* 199
 Falsitas obligationis reddit sen-
 tentiam nullam. 166
 Falsitas *Papæ in donatione Cõ-*
stituti. 128. in donatione *Lu-*
douici. 134. & seqq.
 Famulatus *Papæ, dominatus*
intolerandus. 92
 Famulatus *Papæ Sixti domi-*
natus intolerabilis. 193
 Franc. *Aretini consilium con-*
tra Papæ tyrannidem. 119
 Francie Regis virtus in confun-
 denda *Papæ insolentia.* 102
 Francie regni feudum sibi *Pa-*
pæ vindicat. 101
 Franciscanorum 30. millia bel-
 lis *Papalibus oblata.* 24
 Franciscus plura miracula fe-
 cit quã omnes *Apostoli* 32.
 nullis partibus superat *Iohã.*
Baptistam. 33
 Francisci prestigiatoris signu-
 ra *impia.* 26.28.29
 Fridericus Imp. à *Papâ cõcul-*
catu. 91.93

Galli per annos 22. *Papæ*
rũ instinctu miserẽ bel-

lis ciuitibus vexati. 108
 Gallia exhausta fraudibus *Pa-*
pæ Martini V. 78
 Gallia quantum olim tributum
Cesaribus pependerit. 75
 Gallie Regis virtus in reprimẽ-
 da *Papæ audacia.* 102
 Gallorum reges vnde *Christia-*
nissimi dicti. 193
 Gallorum his annis viginti ce-
 ciderunt *Papæ instructi duo-*
decies centena millia. 109
 Gersonis de *papæ impietate te-*
stimonium. 16
 Gregorius magnus *uniuersalem*
Episcopũ appellat Luciferũ.
 189.

H

Hereticus nemo nisi mo-
 nitus. *percinax. & contu-*
max. 182
 Hereticus, qui *Franciscanicis*
fabulis non credit. 29.30
 Heretici definitiones *vana.* 167
 Heretici regni feudum sibi *Pa-*
pæ vindicat. 106
 Heretici tribus modis *interno-*
scuntur. 174
 Hereticorum iudicandorum *for-*
ma. 173
 Hieronymus *Roman* appellat
Babylonem & meretricem
purpuratam. 147
 Hispani quo iure *Nauarra* re-
 gnum occuparint. 223. &
 seqq.
 Hispanici regni feudum sibi *Pa-*
pæ vindicat. 104
 Hungarici regni feudũ sibi *Pa-*
pæ vindicat. 105

I

- I**asonis consilium de Papa incorrigibili. 177. 178
 Iasonis iudicium de Papa tyrannide. 165. 233
 Iesus typicus dictus. Fræcisus. 25
 Imperator Papæ strepam tenere iubetur & eundem suis humeris baiulare. 86
 Imperator prope à Papa interfectus. 17
 Imperatores qui & quot à Papæ excommunicati. 219
 Imperij Germanici feudum sibi Papa vindicat. 102
 Impietas Papæ triplex. 10
 Inauditi, indicta causa, iniustissime damnantur. 179. & seq.
 Instrumentum scriptura pars esse debet. 136
 Iohannis XII Papæ thesaurus incredibilis. 82
 Iohannis Fabri iudicium de Papæ superbia. 89
 Index rei propria nullus idoneus. 9
 Index stultus indicatur ex sententiæ stultitia. 185
 Iudicij incompetentis sententia ipso iure nulla. 9
 Iulius Papa Petri clausos in Tiberim proiecit. III

L

- L**epre morbus olim in Italia restrictus. 139

M

- M**æstas Regij à Papæ coculcata. 90. & seqq.

Maxilius Patavinus ante 20. annos Papatum oppugnauit 54

Matrimonium monachis temporale Papa concedit. 211

Matrimonium sacerdotibus honestum & necessarium. 68. 69

Mediator Dei & hominum solus Christus à Papa repudiatus. 67

Medicei principes in missa necati Papæ consilio. 19

Missæ lutetiæ, hora post meridie quarta. 199

Monachorum ordines vaxy pro vaxy eorum religionibus. 23

Monachus, temporale matrimonium Papa concedit. 211

Monitionibus opus est ante excommunicationem. 179

N

Nauarra regnum à Papa proditum. 221

Neronis oratio eximia Papæ convenientissima. 107

Nicena Synodus Romano Papæ suos limites terminauit angustissime. 155

Nostrum ex vna tantum causa nostrum est. 52

Notorium non indiget probatione. 181

Noticia verbum Platonis & Apostoli commune. 182

O

Operibus tributa meriti cõtra Christi doctrinã

69

Osculum pedum Papalium veteribus damnatum. 8

P

Patris diuifio inter liberos
testamenti vim obtinet.

149

Papa conatur Imperatorē ne-
care.

17

Papa Deum se appellan glo-
riatur.

II.15.16

Papa difpensat cum Monacho,
ut uxorem ducat ad tempus.

210.211

Papa Ecclefiam appellat fuam
fponfam.

12

Papa falſitatis conuictus in cō-
cilio Nicano.

163

Papa incorrigibilis membrum
putridum à corpore ampu-
tandum.

231

Papa Mediceos Principes ne
care conatur in miſſa.

19

Papa perduellus humani gene-
ris.

108

Papa ſeptem criminum à ma-
xima Chriſtianitatis parte
damnatus.

8

Pape diuini honores attributi.

11

Pape iura & nomina à Cano-
niſtis tributa.

13.14

Pape pendit Europa maiora
tributa, quam antiq. Impera-
toribus.

75

Paparam artes in regibus ex-
teris ad bellum excitandis.

115

Paparam crudelitas in Gallos.

114. & ſeq.

Paparam fiſcus vorago Europa

78.80.81

Paparam ſimoniaca ſacrilegia.

72.73. & ſeqq.

Parienſis ſenatus querela de
Paparam auaritia.

76.77

Parifis tragœdia nuptialis pro-
pter Papae tyrannidem exor-
ta.

162

Pars iudicium maior dupliciter
intelligitur.

9.10

Pedum Papalium ofculum ab
antiquis damnatum.

89

Petrus à petra, nō à petra Pe-
trus.

60

Petri Ferrarienſis execratio
contra Papam.

84. & ſeqq.

Petro non dictum eſt paſce oues:
ſed Petri confeſſioni.

60

Polonici regni ſendum ſibi Papa
vindicat.

105

Practica Ferrarienſis execratio.
contra Papam.

84. & ſeqq.

Poteſtatem habet in purgatorio
& inferis.

15

Purgatorij ſigmentum Chriſti
ſanguini oppoſitum.

67

R

Regis Gallie cum Papa
bellum execrabile.

221

Reges Europa omnes, Papae
vaſſalli.

97. & ſeqq.

Reges Papae ſtrepam tenere in-
bentur, & eundem ſuis hume-
ris bauiare.

86

Regum Gallie conatus omnes
in comprimēda religione ina-
nes.

124.

Regum Gallie virtus in Papis
coercendis.

213.215

Regnorum omnium dominatū
ſibi Papa vindicat.

97. & ſeqq.

Religionem cogi non oportere.

205

Religiones tot in Papatu, quot
monachorum ordines. 23

Res ad triarios Iesuitas redyi:
proverb. 193

Res sua acquisitio nulla est. 136

Rerum memorabilium index.

Romana Ecclesia iubetur cre-
dere Franciscanorum imposturis

30.31

Romana Papa gaza gurges
insatiabilis. 78

Romane civitatis scditas ab
Italis execrata. 187

Lud. Romani iudicium de Pa-
pa. 230. & seqq.

Rufese regni feudum sibi Papa
vindicat. 105

S

Sacerdotium cum temporali
dominatu non convenit.

143

Sacramentum corporis Christi
à Papa in ignem coniectum.

18

Sacramenta tantum duo vete-
res doctores agnouerunt. 68

Scriptura sacra studium vani-
tatem religionum alienarum
extinguit. 25

Sedes Papae stercoraria. 203

Sedis Papalis tanta vis ut ses-
sorem sanctificet. 13

Senatus Parisiensis conatus
inanis in extinguenda reli-
gione. 125

Senatus Parisiensis querela de
Paparam avaritia. 76.77

Senatus Tholosani studium in

extinguenda religione inanis

125

Sententia iudicis incompetentis
ipso iure nulla. 9

Siculi regni feudum sibi Papa
vindicat. 106

Sixtus Papa v. Franciscanorū
cōmenta oraculorum loco hā-
beri vult. 32. à Veneto nobili

propter superbiam sustibus ca-
sus. 49. à Senatu Veneto

eiectus. 49

Sixti v. vomitus contumeliarū
execrabilis. 94. Iatratu. 96

Sorbone sententia contra Pa-
pam. 119

Sorbone iudicium de Papa in-
sana. 218

Sortilegium Papa horribile de
eucharistia in igne iniectum. 18.

Stephani Papae figmentum vi-
diculum. 138

Stultitia sermonis mentis stul-
titiā arguit. 185

Successio doctrinae attēditur in
Episcopis, non loci, aut seculis.

57

Successor Christi Papa dici non
potest vlla ratione 35

Successores alij iuris, alij rei, alij
maneris personalis. 35

Superstitionis vis in animis mor-
taliū incredibilis 93

T

Tentationis vitandae arti-
ficiū in signe à Francis-
canis excogitatum. 207

Testari non licet de alienatis
inter vivos. 149

Te. 78

Testis in suo negotio nullus idoneus

117

Traditiones papales Christi doctrina contrariae. 63. 64. seqq.

Z

Z Abacelli Cardinalium de Papa. 232

Errata sic emendanda.

pag. 24. vers. 1. habent, & ab pag. ead. vers. 18. gnauiter obire pag. 25. v. 3. Sathanam & Papas tantum per pag. ead. v. 5. praefringerent? ead. v. 11. attulerit primo p. 33. v. 5. quam impie ead. v. 10. in obr. sint vsi pag. 47. v. 16. cuiusmodi pag. 48. v. 7. habenda esse iudicarunt. ead. v. 19. inducta sunt. pag. 95. v. illum Anagninae comprehendendum. pag. 120. v. 11. anno c10 ccccx. pag. 133. v. 24. ex anno pag. 137. v. vlt ad se subire pa. 142. v. 1. Gentilitias pa. 144. v. vlt. inemoretur. vt illorum pag. 207. vers. 10. sumptam ex.